

**MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

S p r á v a

o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky za rok 2008

Bratislava 2009

OBSAH

Zoznam skratiek	4
ÚVOD	5
1 DEMOGRAFICKÝ A EKONOMICKÝ KONTEXT SOCIÁLNEJ SITUÁCIE.....	6
1.1 Vybrané demografické ukazovatele.....	6
1.2 Základné makroekonomické charakteristiky	7
1.3 Prognózy vývoja vybraných ukazovateľov	9
2 TRH PRÁCE, MZDY A PRACOVNÉ PODMIENKY.....	11
2.1 Trh práce.....	11
2.1.1 Vývoj ekonomickej aktivity obyvateľstva.....	11
2.1.2 Vývoj zamestnanosti.....	14
2.1.3 Vývoj nezamestnanosti.....	18
2.1.4 Aktívna politika trhu práce	30
2.2 Mzdy a pracovné podmienky.....	40
2.2.1 Mzdy.....	42
2.2.2 Úplné náklady práce v SR	47
2.2.3 Kolektívne vyjednávanie	50
2.2.4 Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci	54
3 SOCIÁLNA OCHRANA	56
3.1 Sociálne poistenie.....	56
3.1.1 Nemocenské poistenie	58
3.1.2 Dôchodkové poistenie	59
3.1.3 Úrazové poistenie	61
3.1.4 Garančné poistenie	62
3.1.5 Poistenie v nezamestnanosti	63
3.2 Dôchodkové sporenie.....	63
3.2.1 Starobné dôchodkové sporenie.....	63
3.2.2 Doplnkové dôchodkové sporenie	67
3.3 Štátna sociálna podpora.....	70
3.3.1 Prídavok na dieťa.....	70
3.3.2 Príplatok k prídavku na dieťa	72
3.3.3 Rodičovský príspevok	73
3.3.4 Príspevok pri narodení dieťaťa	74
3.3.5 Príplatok k príspevku pri narodení dieťaťa	75
3.3.6 Príspevok rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri a viac detí	75
3.3.7 Príspevok na pohreb	75
3.4 Sociálna pomoc	76
3.4.1 Dávka v hmotnej núdzi.....	76
3.4.2 Dotácie pre dieťa v hmotnej núdzi	80
3.4.3 Náhradné výživné	82

3.4.4	Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela.....	83
3.4.5	Náhradná starostlivosť o deti.....	89
3.4.6	Kompenzácia sociálnych dôsledkov ŤZP.....	91
3.4.7	Sociálne služby.....	93
3.4.8	Dotácie občianskym združeniam, dotácie na podporu rozvoja sociálnych služieb a na výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a dotácie na humanitnú starostlivosť v pôsobnosti MPSVR SR.....	97
3.5	Európsky sociálny fond.....	98
3.5.1	Sektorový operačný program Ľudské zdroje.....	98
3.5.2	Jednotný programový dokument NUTS II Bratislava Cieľ 3.....	104
3.5.3	Iniciatíva Spoločenstva EQUAL.....	108
3.5.4	Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia.....	110
3.5.5	Aktuálny stav čerpania programových dokumentov k 31.12. 2008.....	116
4.1	Peňažné príjmy a výdavky súkromných domácností.....	119
4.2	Výsledky štúdií Inštitútu pre výskum práce a rodiny.....	120
4.2.1	Situácia rodinných opatrovateľov/liek vo svetle sociálnych štatistík.....	120
4.2.2	Uplatňovanie kolektívnych pracovno-právnych vzťahov podľa Zákonníka práce, kolektívnych zmlúv a iných dohôd uzatváraných medzi zástupcami zamestnávateľov a zamestnancov v SR.....	123
4.2.3	Analýza špecifik zamestnávania jednotlivých skupín ekonomicky aktívneho obyvateľstva vrátane analýzy príčin nerovnosti v prístupe, resp. návrate na trh práce..	125
4.2.4	Reprezentatívny výskum výskytu a skúseností žien s násilím páchanom na ženách (VAW) na Slovensku.....	127
4.2.5	Zvyšovanie kvality poskytovania starostlivosti a výchovy deťom v detských domovoch - zameranie na profesionálne rodiny zamestnancov.....	129
5	MONITORING VYBRANÝCH ŠTRUKTURÁLNYCH UKAZOVATEĽOV.....	131
	Makroekonomické prostredie.....	131
	Zamestnanosť.....	131
	Sociálna kohézia.....	133
	Zoznam príloh.....	136
	<i>Prílohy ku kapitole 1.....</i>	<i>138</i>
	<i>Prílohy ku kapitole 2.....</i>	<i>142</i>
	<i>Prílohy ku kapitole 3.....</i>	<i>151</i>
	<i>Prílohy ku kapitole 5.....</i>	<i>176</i>

Zoznam skratiek

- AOTP*** – aktívne opatrenia trhu práce
- APTP*** – aktívna politika trhu práce
- CPPS*** – Centrum poradensko-psychologických služieb
- DD*** – detský domov
- DHN*** – dávka v hmotnej núdzi a príspevky k dávke
- DSS*** – dôchodková správcovská spoločnosť
- ESF*** - Európsky sociálny fond
- EÚ*** – Európska únia
- FSR*** – Fond sociálneho rozvoja
- IVPR*** - Inštitút pre výskum práce a rodiny
- IS EQUAL*** - Iniciatíva Spoločenstva EQUAL
- JPD NUTS II*** - Jednotný programový dokument NUTS II, Bratislava Cieľ 3
- KZAM*** - klasifikácia zamestnaní
- LPSI*** – lokálne partnerstvá sociálnej inklúzie
- MPSVR SR*** - Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
- MVO*** – mimovládna organizácia
- NOS*** - náhradná osobná starostlivosť
- NP*** – Národný projekt
- NRS*** – náhradná rodinná starostlivosť
- OP ZaSI*** – Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia
- p.b.*** – percentuálny bod
- PM*** – pracovné miesta
- RO*** – riadiaci orgán
- SIA*** – Sociálna implementačná agentúra
- SOP IZ*** - Sektorový operačný program Ľudské zdroje
- SORO*** – sprostredkovateľský orgán pod riadiacim orgánom
- SPODaSK***- sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela
- Správa*** - Správa o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky
- ŠÚ SR*** – Štatistický úrad Slovenskej republiky
- ŽZP*** – ťažko zdravotne postihnutý(í)
- ÚNP*** - úplné náklady práce
- UoZ*** – uchádzač o zamestnanie
- ÚPSVR*** - Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
- VZPS*** – výberové zisťovanie pracovných síl
- ŽM*** – životné minimum

ÚVOD

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej len „MPSVR SR“) každoročne pripravuje a predkladá do vlády, Hospodárskej a sociálnej rady Slovenskej republiky a Výboru NR SR pre sociálne veci a bývanie Správu o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky (ďalej len „správa“). Jej cieľom je informovať o stave a vývoji sociálnej situácie obyvateľstva na Slovensku na základe sociálno-ekonomických ukazovateľov, získaných zo štátnych štatistických zisťovaní, administratívnych zdrojov údajov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny, Sociálnej poisťovne a z výsledkov výskumných správ.

Prvá kapitola správy poskytuje stručný prehľad o stave základných demografických a makroekonomických ukazovateľov v kontexte sociálnej situácie za rok 2008, ako aj prognózu vybraných ukazovateľov v rokoch 2009 až 2012 podľa niektorých inštitúcií.

Druhá kapitola hodnotí legislatívne zmeny v roku 2008 v oblasti Zákonníka práce, v oblasti cestovných náhrad, zameriava sa na vývoj zamestnanosti, vývoj nezamestnanosti, hodnotí jednotlivé nástroje aktívnej politiky trhu práce, mzdový vývoj a pracovné podmienky v rámci kolektívneho vyjednávania a bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. V oblasti pracovno-právnych vzťahov a sociálneho dialógu popisuje prijaté právne normy. Súčasťou tejto časti správy je aj analýza úplných nákladov práce.

Tretia kapitola zahŕňa hlavné formy, stav a zmeny v systéme sociálnej ochrany v roku 2008. Zaoberá sa medziročným porovnaním a analýzou vývoja jednotlivých dávok sociálneho poistenia, dôchodkového sporenia, systému štátnej sociálnej podpory a sociálnej pomoci. Podáva informáciu o dotáciách, poskytovaných v pôsobnosti MPSVR SR a tiež informácie o implementácii projektov podľa programových dokumentov, podporovaných z Európskeho sociálneho fondu.

Náplň štvrtej kapitoly tvoria dostupné údaje o peňažných príjmoch a výdavkoch súkromných domácností zo štatistických zdrojov Štatistického úradu SR a kľúčové zistenia vybraných projektov, ktoré boli zadané Inštitútu pre výskum práce a rodiny v rámci kontraktu s MPSVR SR ako výskumné úlohy.

Obsahom piatej kapitoly je stručný monitoring vybraných štrukturálnych indikátorov za obdobie rokov 2001-2008 v spektre ukazovateľov makroekonomického prostredia, zamestnanosti a sociálnej kohézie.

Vzhľadom na permanentnú nedostupnosť aktuálnejších údajov v čase spracovania správy sa okrem údajov za sledované obdobie vyskytujú aj analýzy, týkajúce sa úplných nákladov práce, sociálnych služieb a chudoby, spracované na základe údajov z roku 2007.

1 DEMOGRAFICKÝ A EKONOMICKÝ KONTEXT SOCIÁLNEJ SITUÁCIE

1.1 Vybrané demografické ukazovatele

Podľa údajov Štatistického úradu SR sa v roku 2008 narodilo na Slovensku 57 360 živých detí (o 2 936 viac ako v roku 2007). Počet zomretých dosiahol hodnotu 53 164, pričom v roku 2007 zomrelo o 692 osôb viac. Uvedené hodnoty znamenajú, že na Slovensku bol piaty rok po sebe zaznamenaný prirodzený prírastok obyvateľstva - počet živonarodených bol o 4 196 osôb vyšší ako počet zomretých. V porovnaní s rokom 2007 ide o zvýšenie prirodzeného prírastku o 3 628 osôb, čo je zvýšenie viac ako 7-násobné. Zahraničnou migráciou získala Slovenská republika 7 060 osôb, čo je až o 267 osôb viac ako v roku 2007. Pristáholo sa 8 765 a vystáholo 1 705 osôb. Prírastok obyvateľstva spôsobený sťahovaním sa zvýšil o necelé 4 % oproti predchádzajúcemu roku. Celkový prírastok obyvateľstva sa zvýšil na hodnotu 11 256 (v roku 2007 dosiahol hodnotu o 3 895 osôb nižšiu, t.j. 7 361 osôb). K 31.12.2008 žilo na území Slovenskej republiky 5 412 254 obyvateľov.

Tabuľka 1.1 Prírastky obyvateľstva SR v rokoch 2007 a 2008

rok	Živonarodení	Zomretí	Prirodzený prírastok	Migračné saldo	Celkový prírastok
2007	54 424	53 856	568	6 793	7 361
2008	57 360	53 164	4 196	7 060	11 256

Zdroj: ŠÚ SR

Podľa prognózy INFOSTAT VDC¹ bude v období do roku 2025 narastať úhrnná plodnosť ako aj priemerný vek pri pôrode. Napriek tomu sa prirodzený prírastok po roku 2015 zmení na úbytok. V dôsledku toho sa v roku 2015 začne znižovať aj celkový prírastok obyvateľstva a po roku 2020 začne populácia ubúdať. Úmrtnosť bude klesať vo všetkých vekových skupinách, ale najintenzívnejšie v strednom a staršom veku a hlavne u mužov, čím sa budú znižovať rozdiely medzi intenzitou úmrtnosti mužov a žien. Bude narastať význam zahraničnej imigrácie. Podľa prognózy INFOSTAT-u priemerný vek obyvateľstva do roku 2025 stúpne na 43 rokov. Zvýši sa tiež index starnutia. Kým v roku 2007 na 100 detí vo veku 0 až 14 rokov pripadalo 76 obyvateľov vo veku 65 a viac rokov, v roku 2020 to už bude takmer 110 starších obyvateľov.

Tabuľka 1.2 Vybrané charakteristiky predpokladaného vývoja obyvateľstva SR do roku 2025

	2007*	2010	2015	2020	2025
Živonarodení	54 424	56 250	56 318	53 290	48 693
Zomrelí	53 856	54 446	55 776	57 201	59 335
Prirodzený prírastok (- úbytok)	568	1 804	542	-3 911	-10 642
Migračné saldo	6 793	4 711	5 591	6 297	6 848
Celkový prírastok	7 361	6 515	6 133	2 385	-3 795
Úhrnná plodnosť	1,25	1,31	1,40	1,49	1,57
Stredná dĺžka života pri narodení - muži	70,51	71,00	72,08	73,13	74,33
Stredná dĺžka života pri narodení - ženy	78,08	78,52	79,09	79,75	80,61
Index starnutia 1)	76,00	81,98	93,85	109,90	128,33
Priemerný vek	37,99	38,80	40,08	41,38	42,73
Počet obyvateľov	5 400 998	5 419 691	5 452 401	5 473 095	5 466 850
0 – 14	851 044	819 267	818 551	832 184	810 664
65 +	646 782	671 659	768 249	914 560	1 040 356

Zdroj: *ŠÚ SR, prognózy INFOSTAT Výskumné demografické centrum 1) podľa metodiky EÚ

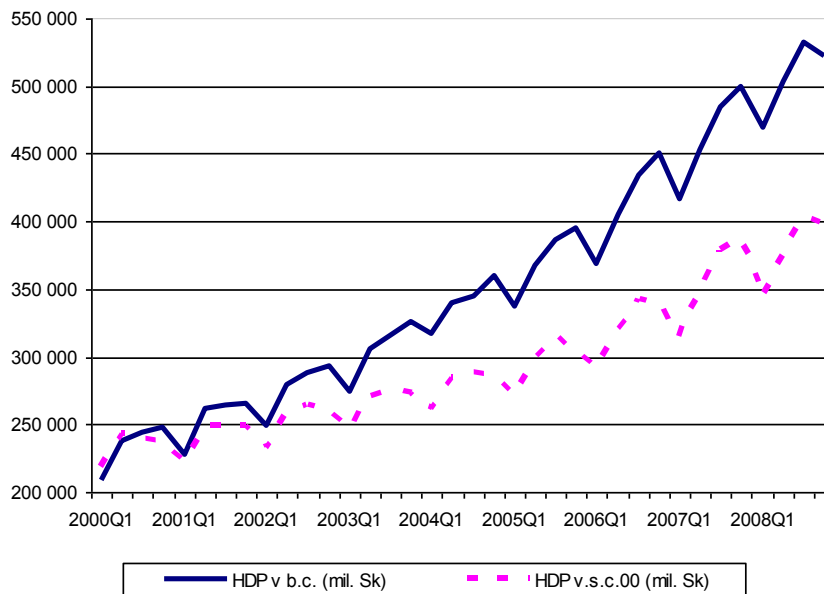
¹ Bleha, Branislav – Vaňo, Boris: Prognóza vývoja obyvateľstva do roku 2025 (aktualizácia), INFOSTAT, Výskumné demografické centrum, 2007 a Bleha, Branislav – Vaňo, Boris: Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2025, INFOSTAT, Výskumné demografické centrum, 2008

1.2 Základné makroekonomické charakteristiky²

Vývoj slovenskej ekonomiky v roku 2008 charakterizovalo spomalenie medziročného rastu reálneho hrubého domáceho produktu, ale zároveň zrýchlenie rastu zamestnanosti pri poklese nezamestnanosti. Podobne ako v prípade hrubého domáceho produktu spomalil sa aj medziročný rast produktivity práce.

Hrubý domáci produkt medziročne vzrástol podľa spresneného odhadu v stálych cenách na základe metodiky ESNÚ 95 o 6,4 %. V porovnaní s rokom 2007 sa jeho reálny rast spomalil o 4,0 percentuálneho bodu (ďalej len p. b.). Napriek tomu ide o druhý najvyšší rast v rámci všetkých 27 krajín EÚ v roku 2008. Tempo rastu v priebehu roka spomaľovalo z 9,3 % v 1. štvrtroku na 2,5 % vo 4. štvrtroku. V bežných cenách vzrástol HDP na 2 028,4 mld. Sk, čo je o 9,5 % viac ako v roku 2007.

Vývoj hrubého domáceho produktu v bežných a stálych cenách

Zdroj: ŠÚ SR

Medziročný rast hrubého domáceho produktu podporili všetky jeho hlavné výdavkové zložky. Zmiernenie dynamiky rastu ekonomiky súviselo so spomalením rastu zahraničného dopytu na 3,2 %, čo predstavuje o 10,6 p. b. pomalší rast ako v roku 2007. K posilneniu domáceho dopytu prispeli najmä vyššia tvorba hrubého kapitálu o 8,2 % (oproti 2007 spomalenie o 2,2 p. b.) a rast konečnej spotreby domácností o 6,1 % (oproti 2007 spomalenie rastu o 1 p. b.). Tvorba hrubého fixného kapitálu sa zmiernila na 6,8 %, čo znamená, že rástla o 1,9 p. b. pomalšie ako roku 2007. Konečná spotreba verejnej správy stúpila o 4,3 % (v roku 2007 bol zaznamenaný pokles o 1,3 %). Najpomalšie rastúcou zložkou HDP bola konečná spotreba neziskových inštitúcií, slúžiacich domácnostiam (prírastok 1,4 %). Medziročné zvýšenie HDP sa dosiahlo pri raste produktivity práce³ o 4,3 % (v bežných cenách o 7,3 %). Oproti roku 2007 sa tempo rastu spomalilo reálne o 4,1 p. b. (nominálne o 2,3 p. b.).

Hospodárenie štátneho rozpočtu⁴ skončilo v roku 2008 schodkom 21,2 mld. Sk (oproti plánu menej o 10,8 mld. Sk). Príjmy štátneho rozpočtu dosiahli 342 mld. Sk, pričom oproti roku 2007 stúpili o 6,1 %. Oproti rozpočtovanej hodnote boli nižšie o 6,22 mld. Sk. Oproti roku 2007 vyšší výnos dosiahli daňové príjmy (o 13,6 mld. Sk), granty a transfery (o 3,4 mld. Sk) i nedaňové príjmy (o 2,8 mld. Sk). Úroveň daňových príjmov najvýraznejšie ovplyvnilo plnenie dane z pridanej hodnoty

² podľa: Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v roku 2008, Štatistický úrad SR 2009

³ produktivita práce z HDP je počítaná ako podiel HDP a počtu zamestnancov v národnom hospodárstve podľa ESNÚ 95

⁴ údaje Ministerstva financií SR

a dane z príjmov právnických osôb, ktoré zároveň oproti roku 2007 najviac vzrástli. Výdavky štátneho rozpočtu (363,2 mld. Sk) medziročne vzrástli o 5,1 % (o 17,5 mld. SK), z hľadiska rozpočtu na rok 2008 však boli nižšie o 17,0 mld. Sk. Bežné výdavky sa oproti plánu znížili o 25,6 mld. Sk, kapitálové výdavky sa na druhej strane zvýšili o 8,6 mld. Sk.

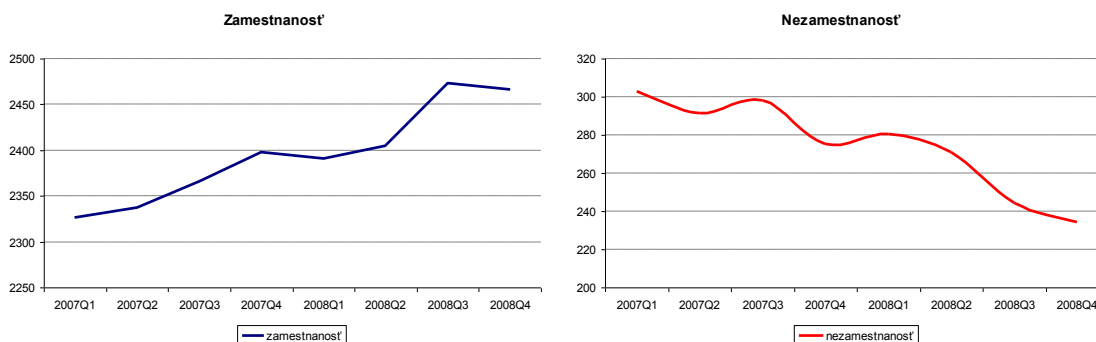
Medziročná **miera inflácie** dosiahla za rok 2008 v priemere 4,6 %, čo znamená, že oproti predchádzajúcemu roku sa zvýšila o 1,8 p. b., a to hlavne v dôsledku zrýchlenia dynamiky cien potravín a pohonných látok. Zrýchľovanie medziročného rastu cien vyvrcholilo v septembri a do konca roka 2008 rast spomaľoval. Rast jadrovej inflácie sa v priemere za rok 2008 zrýchlil na 4,6 % (o 1,7 p. b.). Priemerná inflácia meraná podľa harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien za rok 2008 dosiahla 3,9 %, pričom maastrichtské kritérium cenovej stability bolo vyššie o 0,2 p. b., t. j. na úrovni 4,1 %.

Celkovú úroveň cien v štruktúre individuálnej spotreby najviac ovplyvnili vyššie ceny za potraviny a nealkoholické nápoje a za bývanie, vodu, elektrinu, plyn a iné palivá. Vyšším tempom ako v roku 2007 sa zvyšovali tiež ceny za hotely, kaviarne a reštaurácie; alkoholické nápoje a tabak; rekreáciu a kultúru, odevy a obuv. Významný vplyv mal obrat z poklesu na rast v prípade cien v zdravotníctve a doprave. Zmiernil sa rast cien za vzdelávanie a rozličné tovary a služby. Najpomalšie rástli ceny za rekreáciu a kultúru a odevy a obuv. Znížili sa ceny za poštové a telekomunikačné služby a nábytku, vybavenia domácnosti a bežnej údržby domu.

Napriek spomaleniu ekonomického rastu sa na **trhu práce** udržali pozitívne trendy. Celková zamestnanosť dosiahla štvrtý rok po sebe vysoký medziročný rast pri súbežnom relatívne silnom poklese nezamestnanosti. Tempo rastu zamestnanosti⁵ sa zrýchlilo z 2,4 % v roku 2007 na 3,2 % (2 433,8 tis. osôb) v roku 2008. Počet zamestnancov vzrástol o 2,5 % na 2 094,2 tis. osôb, čo znamená zrýchlenie rastu oproti minulému roku o 0,5 p. b. Počet podnikateľov bez zamestnancov vzrástol o 11,6 % na 254,3 tis., počet podnikateľov so zamestnancami o 6 % na 77,9 tis. a počet vypomáhajúcich členov domácností podnikateľov vzrástol o 36,4 % na 3 tis. V nadväznosti na rast zamestnanosti sa zvýšila aj miera zamestnanosti osôb vo veku 15 - 64 rokov.⁶ V porovnaní s rokom 2007 vzrástla o 1,6 p. b. na 62,3 %. Miera zamestnanosti mužov sa zvýšila na 70 % a žien na 54,6 %.

Podľa výsledkov zo štatistického výkazníctva zvyšovanie počtu zamestnaných osôb pokračovalo v prevažnej časti odvetví. Najviac rástla zamestnanosť v stavebníctve (o 9,1 %), v odvetví veľkoobchodu, maloobchodu a opravy vozidiel (o 5,7 %), v hoteloch a reštauráciách (o 5,3 %) a v doprave, poštách a telekomunikáciách (o 5,2 %). Zamestnanosť rástla aj v odvetví nehnuteľností, prenájmu a obchodných činností (o 3,8 %), v odvetví finančného sprostredkovania (o 3,6 %) a v odvetví priemyslu (o 1,4 %), najmä v priemyselnej výrobe (o 2,0 %). Zamestnanosť rástla najmenej vo verejnej správe a obrane (o 0,4 %) a ostala rovnaká ako v roku 2007 v oblasti poľnohospodárstva, poľovníctva, lesníctva, rybolovu a chovu rýb. Pokles zamestnanosti nastal v školstve (o 1,2 %), v zdravotníctve a sociálnej pomoci (o 1,6 %) a v ostatných spoločenských službách (o 2,3 %).

Vývoj zamestnanosti a nezamestnanosti v štvrt'rokoch 2007 a 2008

Zdroj: ŠÚ SR (podľa VZPS)

⁵ podľa Výberového zisťovania pracovných síl

⁶ v percentách vyjadrený podiel počtu pracujúcich vo veku 15-64 rokov z obyvateľstva v rovnakom veku

Nezamestnanosť štvrtý rok po sebe klesala. V priemere za rok 2008 sa medziročne znížila (podľa VZPS) o 11,8 % na 257,5 tis. osôb. Bola to najnižšia úroveň od roku 1994. Miera nezamestnanosti klesla o 1,4 p. b. na 9,6 %. Zníženie nezamestnanosti sprevádzal aj v roku 2008 rast voľných pracovných miest. Ich počet sa v priemere za rok medziročne zvýšil o 15,3 % na 24,8 tisíc.

Priemerná **mesačná nominálna mzda** zamestnanca v hospodárstve sa v priemere za rok 2008 medziročne zvýšila o 8,1 % na 21 782 Sk. Jej rast bol o 0,9 p. b. rýchlejší ako v roku 2007. Reálna mzda však vzrástla pomalšie ako v roku 2007, a síce o 3,3 % (v roku 2007 o 4,3 %). Jej dynamiku ovplyvnila najmä vyššia úroveň priemernej inflácie. Reálne mzdy sa zvýšili vo všetkých odvetviach hospodárstva okrem odvetvia hotelov a reštaurácií a finančného sprostredkovania.

Bežné príjmy domácností⁷ podľa predbežného odhadu medziročne vzrástli o 11,8 % (reálne o 6,9 %). Z celkového objemu 1 654,3 mld. Sk najväčšiu časť tvorili odmeny zamestnancov (798,8 mld. Sk). Hrubý zmiešaný dôchodok dosiahol 503,8 mld. Sk, sociálne dávky 247,9 mld. Sk, ostatné bežné transfery 55,2 mld. Sk a dôchodky z majetku 48,6 mld. Sk. Vývoj priaznivo ovplyvnil najmä prírastok hrubého zmiešaného dôchodku o 16,1 % a odmien zamestnancov o 10,1 %. Vyššie boli aj príjmy zo sociálnych dávok o 10,2 %, z ostatných bežných transferov o 9,1 % a z dôchodkov z majetku o 7,5 %.

Bežné výdavky domácností dosiahli 445,7 mld. Sk a v porovnaní s rokom 2007 nominálne vzrástli o 11,5 %. Rast bežných výdavkov súvisel so zvýšením bežných daní z dôchodkov a majetku (o 16,4 %), sociálnych príspevkov (o 12,1 %) a ostatných bežných transferov (o 7,2 %). Po uhradení bežných výdavkov ostal domácnostiam na ďalšie použitie hrubý disponibilný dôchodok vo výške 1 208,6 mld. Sk, ktorý sa medziročne zvýšil o 11,9 %. Z neho použili na konečnú spotrebu 1 127,8 mld. Sk, zvyšok smeroval do hrubých úspor, ktoré tvorili 110,9 mld. Sk.

Konečná spotreba domácností vzrástla nominálne o 10,8 % a hrubé úspory o 22,3 %. Miera hrubých úspor (podiel hrubých úspor na hrubom disponibilnom dôchodku) sa zvýšila o 0,8 p. b. na 9,2 %. Na reálny rast konečnej spotreby domácností pôsobil rýchlejší rast medziročnej inflácie.

Z hľadiska podielu tvorili najväčšiu časť súkromnej spotreby výdavky na bývanie 26,3 %, nákupy potravinárskeho tovaru 18,4 %, na rekreáciu a kultúru 9,2 % a na dopravu 8,7 %. Najvyššiu dynamiku rastu dosiahli výdavky na nábytok, bytové vybavenie a bežnú údržbu domu (rast o 25,1 %) a na odievanie a obuv (rast o 20,9 %) a na rekreáciu a kultúru (rast o 12 %).

V priebehu roka 2008 sa začala výstavba 28 321 **bytov**, dokončilo sa 17 184 a ku koncu decembra bolo rozostavaných 66 122 bytov. Ubudlo spolu 2 745 bytov, z toho asanáciou 1 202 bytov. Najviac bytov sa dokončilo v Bratislavskom (5 563) a v Trnavskom kraji (2 739), najmenej v Banskobystrickom kraji (1 002).

V porovnaní s rokom 2007 sa zvýšil počet začatých bytov o 10 205, zvýšil sa tiež počet rozostavaných bytov o 10 863 a dokončených bytov o 711. Viac dokončených bytov ako v roku 2007 bolo okrem Bratislavského (pokles o 163) a Prešovského kraja (pokles o 136) vo všetkých ostatných krajoch. Najväčší medziročný prírastok dokončených bytov bol v Trenčianskom (322) a v Košickom kraji (o 241).

1.3 Prognózy vývoja vybraných ukazovateľov

Podľa prognózy Inštitútu finančnej politiky Ministerstva financií SR z februára 2009 v roku 2009 nastane prudké zníženie rastu HDP v reálnom i nominálnom vyjadrení v nadväznosti na svetovú finančnú a ekonomickú krízu. Spomalenie ekonomiky sa prejaví v poklese dynamiky miezd, znížení rastu zamestnanosti a v náraste miery nezamestnanosti. V rokoch 2009 – 2011 vývoj miery nezamestnanosti bude odrážať rast nezamestnanosti a návrat pracujúcich v zahraničí. Čo sa týka spotreby domácností, Ministerstvo financií SR predpokladá vyššiu mieru úspor v rokoch 2009 – 2010 a pokles rastu spotreby, ktorá bude mierne pod úrovňou rastu miezd. V roku 2009 bude vývoj inflácie ovplyvňovať zníženie regulovaných cien energií. V roku 2010 sa pod vplyvom oživenia dopytu dynamika rastu cien zrýchli.

⁷ podľa metodiky ESNÚ 95, predbežné údaje

Prognóza Inštitútu finančnej politiky MF SR počíta v roku 2009 s nízkym rastom HDP (o 2,4 %), ktorý sa mierne zrýchli v rokoch 2010 - 2012. Zamestnanosť sa zvýši iba nepatrne o 0,1 % v roku 2009. Miera nezamestnanosti by sa mala zvýšiť na 10,5 %, pričom od roku 2010 by mala opäť mierne klesať, a to na 9,8 % v roku 2012. Spotrebiteľské ceny by mali rásť v roku 2009 o 2,7 %, ich rast sa však v rokoch 2010 – 2012 zrýchli na 4,0 % až 4,5 %. Reálny rast mesačnej mzdy v rokoch 2009 -2010 by sa mal dosiahnuť 3,3 %, v nasledujúcich rokoch sa rast mierne zrýchli, a to na 3,5 % v roku 2011 a 4,1 % v roku 2012.

Prognóza Národnej banky Slovenska z apríla 2009 je pesimistickejšia ako predpoveď Ministerstva financií SR. Prognóza je novšia a zohľadňuje vývoj z konca roka 2008. Prognóza predpokladá pokles HDP o 2,4 % a pokles zamestnanosti o 1,3 %. Miera nezamestnanosti sa naopak podľa prognózy zvýši až na 11,1 % (úroveň roku 2007).

Štatistický úrad SR na základe prognózy z marca 2009 predpokladá v 1. polroku 2009 rast hrubého domáceho produktu v stálych cenách o 0,8 %. Podľa odhadu by miera inflácie v júni 2009 oproti júnu 2008 mala dosiahnuť 3,1 %. Zamestnanosť (podľa výberového zisťovania pracovných síl) v hospodárstve by mala vzrásť medziročne o 0,4 % a počet nezamestnaných o 1,6 % na 280 tis. osôb. Mieru nezamestnanosti očakáva Štatistický úrad SR v priemere za 1. polrok 2009 vo výške 10,4 %. Priemerná nominálna mesačná mzda by mala dosiahnuť 730,27 eur (22 000 Sk), t. j. medziročne by mala vzrásť o 5 %. Po zohľadnení prognózovaného vývoja spotrebiteľských cien by mala reálna mzda medziročne vzrásť o 1,7 %.

Tabuľka 1.3 Prognóza vývoja vybraných ukazovateľov podľa MF SR a NBS

Ukazovateľ	m.j.	Skutočný stav*		Prognóza MF SR				Prognóza NBS		
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011
HDP; reálny rast	%	10,4	6,4	2,4	3,6	4,5	5,1	-2,4	2,0	3,2
Konečná spotreba domácností; reálny rast	%	7,1	6,1	3,1	3,5	4,4	5,0	1,0	1,4	3,1
Konečná spotreba domácností; nominálny rast		9,9	10,8	5,6	7,2	8,6	9,0	-	-	-
Priem. mesačná mzda za hosp. (nominálny rast)	%	7,2	8,1	6,0	7,4	8,2	8,7	-	-	-
Priem. mesačná mzda za hosp. (reálny rast)	%	4,3	3,3	3,3	3,3	3,5	4,1	-	-	-
Priemerný rast zamestnanosti, podľa VZPS	%	2,4	3,2	-0,4	0,2	1,0	1,0	-	-	-
Priemerný rast zamestnanosti, podľa evid. počtu	%	2,5	2,6	0,1	0,4	1,0	1,0	-	-	-
Priemerný rast zamestnanosti, podľa ESA95	%	1,9	2,0	0,1	0,4	1,0	1,0	-1,3	0,2	0,1
Priemerná miera nezamestnanosti, podľa VZPS	%	11,0	9,6	10,5	10,4	10,1	9,8	11,1	11,7	11,7
Index spotrebiteľských cien (priemerný rast)	%	2,8	4,6	2,7	4,0	4,5	4,4	2,4	2,7	3,3
Index spotrebiteľských cien (nízko-příjmové domácnosti, priemerný rast)	%	2,7	5,5	3,1	4,0	5,0	4,8	-	-	-
Harmonizovaný index spotrebiteľských cien (HICP)	%	1,9	3,9	2,2	3,6	4,1	4,2	1,7	2,0	2,9
Index výrobných cien (priem. rast - tuzemsko)	%	2,0	6,1	0,0	2,9	2,5	2,3	-	-	-
Bilancia bežného účtu	% HDP	-5,3	-6,5	-5,6	-4,6	-4,0	-3,0	-7,3	-6,4	-5,6
Konečná spotreba verejnej správy (reálny rast)	%	-1,3	4,3	4,0	2,4	2,3	1,9	-	-	-
Tvorba hrubého fixného kapitálu (reálny rast)	%	8,7	6,8	2,2	3,6	5,1	5,7	-	-	-
Export tovarov a služieb (reálny rast)	%	13,8	3,2	-2,7	3,1	6,2	8,1	-8,3	0,3	3,4
Import tovarov a služieb (reálny rast)	%	8,9	3,3	-2,2	2,5	5,5	7,1	-4,8	-0,1	3,3

zdroj: *ŠÚ SR, prognózy Inštitút finančnej politiky MF SR, Národná banka Slovenska

2 TRH PRÁCE, MZDY A PRACOVNÉ PODMIENKY

2.1 Trh práce

Vyhodnotenie legislatívnych zmien v roku 2008

a) v oblasti Zákonníka práce

Zákonom č. 200/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov sa s účinnosťou od 12. júna 2008 novelizovali ustanovenia Zákonníka práce **upravujúce tzv. sviatkové právo**.

Podľa § 94 Zákonníka práce prácu v dňoch pracovného pokoja možno nariadiť len výnimočne, a to po prerokovaní so zástupcami zamestnancov. Dňami pracovného pokoja sú dni, na ktoré pripadá nepretržitý odpočinok zamestnanca v týždni a sviatky.

Vo sviatok možno zamestnancovi nariadiť len práce, ktoré možno nariadiť v dňoch nepretržitého odpočinku zamestnanca v týždni, práce v nepretržitej prevádzke a práce potrebné pri strážení objektov zamestnávateľa.

Novelou Zákonníka práce sa jednoznačne ustanovilo, že v dňoch 1. januára, vo Veľkonočnú nedeľu, 24. decembra po 12.00 hodine a 25. decembra **nemožno zamestnancovi nariadiť ani s ním dohodnúť prácu, ktorou je predaj tovaru konečnému spotrebiteľovi** vrátane s ním súvisiacich prác, s výnimkou niektorých nevyhnutných druhov predaja.

b) v oblasti cestovných náhrad

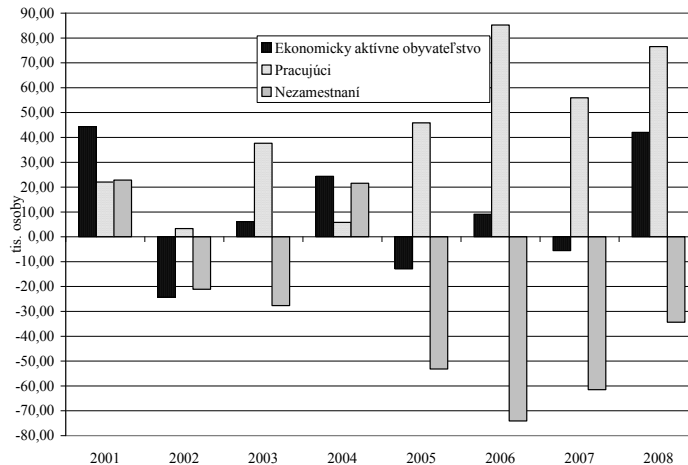
V nadväznosti na valorizačný mechanizmus zapracovaný **v zákone č. 283/2002 Z. z. o cestovných náhradách** v znení neskorších predpisov bolo vydané:

- Opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky **č. 180/2008 Z. z. o sumách stravného**, ktorým sa s účinnosťou od 1. júna 2008 zvýšili sumy stravného pre jednotlivé časové pásma a
- Opatrenie MPSVR SR **č. 181/2008 Z. z. o sumách základnej náhrady** za používanie cestných motorových vozidiel pri pracovných cestách, ktorým vzhľadom na cenový vývoj sledovaných komodít došlo ku zníženiu súm základnej náhrady za používanie cestných motorových vozidiel pri pracovných cestách

2.1.1 Vývoj ekonomickej aktivity obyvateľstva

V roku 2008 bolo v SR v priemere 2 691,3 tis. **ekonomicky aktívnych obyvateľov**, o 42,1 tis. osôb viac ako v roku 2007. Tento absolútny prírastok bol najvyšší od roku 2002. Rast počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov bol ovplyvnený rastom počtu pracujúcich o 3,2 % , resp. o 76,5 tis. osôb, kým počet nezamestnaných poklesol o 11,8 % , resp. o 34,4 tis. osôb.

Vývoj medziročných prírastkov ekonomicky aktívnych obyvateľov, pracujúcich a nezamestnaných v SR spolu

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

V rámci štruktúry ekonomicky aktívnych obyvateľov vzrástol podiel pracujúcich o 1,4 percentuálneho bodu na 90,4 %. Z celkového počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov v roku 2008 bolo 44,7 % žien, pričom tento podiel sa v porovnaní s rokom 2007 nezmenil.

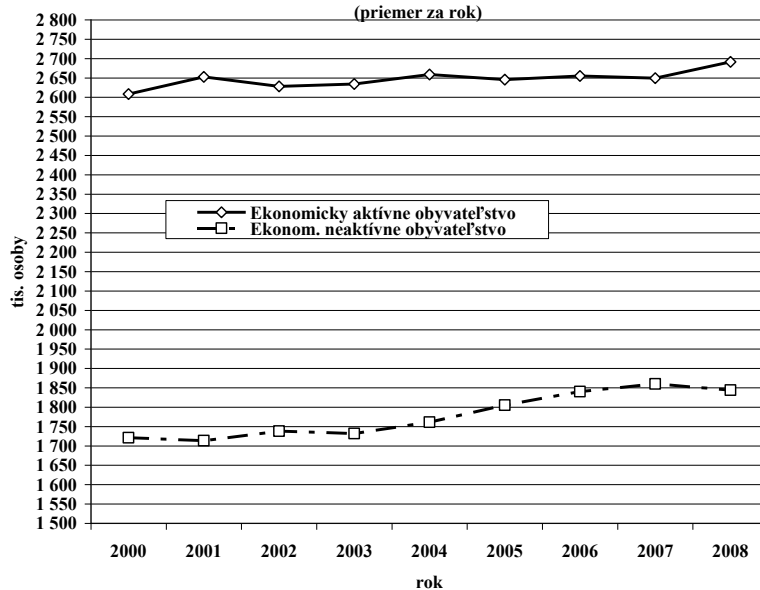
Celková miera ekonomickej aktivity obyvateľov 15 a viac ročných dosiahla úroveň 59,4 % (mužov 68,3 %, žien 51,1 %) a v porovnaní s rokom 2007 vzrástla o 0,6 p. b., a to u oboch pohlaví zhodne o 0,6 p. b.

Z celkového počtu obyvateľov vo veku 15 a viac rokov bolo 40,6 %, resp. 1 843,8 tis. osôb **ekonomicky neaktívnych**. Počet neaktívnych osôb sa medziročne znížil o 16,0 tis. osôb, resp. o 0,9 %, a to u oboch pohlaví (u mužov o približne 9 tis. osôb, resp. o 1,2 % a u žien o približne 7 tis. osôb, resp. o 0,6 %).

V rámci ekonomicky neaktívnych obyvateľov rast zaznamenali len študenti a uční a osoby na rodičovskej dovolenke.

V štruktúre ekonomicky neaktívnych obyvateľov vo veku 15 a viac rokov mali najvyšší podiel dôchodcovia poberajúci starobný alebo invalidný dôchodok (56,2 %) a študenti a uční (28,9 %).

Vývoj počtu ekonomicky aktívnych a neaktívnych obyvateľov vo veku 15 a viac rokov v SR spolu (priemer za rok)

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Najvyššiu špecifickú mieru ekonomickej aktivity malo obyvateľstvo vo veku od 35 do 44 rokov (nad 90 %). Avšak postupne dochádzalo k výraznejšiemu zvyšovaniu špecifickej miery ekonomickej aktivity obyvateľov aj vo vyšších vekových skupinách, vo veku 55 a viac rokov, a to u oboch pohlaví.

Miera ekonomickej aktivity mladých dosiahla v roku 2008 úroveň 32,3 % (37,7 % muži a 26,8 % ženy) a medziročne sa znížila o 2,2 p. b., a to u oboch pohlaví (o 1 p. b. u mužov a 3,8 p. b. u žien).

Tab. 2.1 Miera ekonomickej aktivity obyvateľov 15+ podľa veku a pohlavia

v rokoch 2007 a 2008 (priemer za rok v %) Veková skupina	Spolu		Muži		Ženy	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Spolu	58,8	59,4	67,7	68,3	50,5	51,1
15 – 19 rokov	8,1	7,3	9,2	9,2	7,0	5,3
20 – 24 rokov	58,4	54,9	65,5	63,3	51,1	46,0
25 – 29 rokov	81,1	82,5	93,7	94,3	68,1	70,2
30 – 34 rokov	85,3	85,6	95,7	95,5	74,6	75,5
35 – 39 rokov	90,4	91,4	95,8	96,7	85,0	86,0
40 – 44 rokov	92,1	92,8	93,9	93,5	90,4	92,1
45 – 49 rokov	89,2	90,9	92,1	92,1	86,4	89,7
50 – 54 rokov	84,2	85,8	86,5	88,1	82,2	83,5
55 – 59 rokov	55,0	59,0	77,1	79,1	35,1	40,8
60 – 64 rokov	16,4	18,1	27,1	31,4	7,9	7,3
65 a viac rokov	1,2	1,6	1,5	2,8	1,0	1,0

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Z hľadiska vzdelania si najvyššiu mieru ekonomickej aktivity udržiavali obyvatelia s vysokoškolským vzdelaním, a to u oboch pohlaví.

Tab. 2.2 Miera ekonomickej aktivity obyvateľov 15 - 64 rokov podľa stupňa dosiahnutého vzdelania (priemer za rok 2008 v %)

Stupeň vzdelania	Spolu	Muži	Ženy
Spolu	68,9	76,4	61,4
základné	26,9	29,5	24,9
učňovské	79,0	85,7	69,1
stredné (bez maturity)	82,7	91,4	72,5
učňovské s maturitou	86,6	92,8	77,6
úplné stredné všeobecné	45,3	48,7	43,2
úplné stredné odborné	78,7	86,6	72,2
vyššie odborné	76,2	71,2	78,4
vysokoškolské	87,7	93,4	82,2
bez školského vzdelania	2,7	-	4,9

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Výraznejšie zvýšenie miery ekonomickej aktivity oproti roku 2007 zaznamenala skupina obyvateľov so stredným vzdelaním bez maturity a učňovským vzdelaním a naopak, medziročne poklesla miera ekonomickej aktivity obyvateľov s úplným stredným, úplným stredným odborným a vyšším odborným vzdelaním.

2.1.2 Vývoj zamestnanosti

2.1.2.1 Zamestnanosť podľa výberového zisťovania pracovných síl

V roku 2008 pokračovala tendencia rastu **zamestnanosti**, pričom rast zamestnanosti sa medziročne zrýchlil o 0,8 p. b. na 3,2 %. Dynamiku rastu pracujúcich v roku 2008 ovplyvnilo najmä výrazné zvýšenie počtu pracujúcich v 3. štvrťroku (o 4,5 %). V ostatných štvrťrokoch bol medziročný rast počtu pracujúcich takmer vyrovnaný (v 1. a 4. štvrťroku zhodne 2,8 %, v 2. štvrťroku 2,9 %).

Celkový počet pracujúcich SR v priemere za rok 2008 dosiahol 2 433,8 tis. osôb, z ktorých bolo 86,1 % zamestnancov, 10,5 % podnikateľov bez zamestnancov, 3,2 % podnikateľov so zamestnancami a zostatok, 0,2 %, tvorili vypomáhajúci členovia domácností podnikateľov a nešpecifikované osoby.

Celkový rast počtu pracujúcich o 76,5 tis. osôb, resp. o 3,2 % bol ovplyvnený vyšším počtom zamestnancov o 50,6 tis. (o 2,5 %), podnikateľov bez zamestnancov o 26,4 tis. (o 11,6 %) a podnikateľov so zamestnancami o 4,4 tis. (o 6 %).

Od 2. štvrťroku 2008 sa zmenil trend vo vývoji odchodu za prácou do zahraničia, keď počet pracujúcich v zahraničí sa začal znižovať. Z celkového počtu pracujúcich v roku 2008 pracovalo v zahraničí v priemere 6,9 %, čo v absolútnom vyjadrení predstavovalo 167,6 tis. osôb. Ich počet bol medziročne nižší o 9,6 tis. osôb, resp. o 5,4 %. Najvyšší úbytok bol u pracujúcich Slovákov vo Veľkej Británii (o 8,8 tis. osôb).

Podstatná časť pracovnej migrácie smerovala tradične do Českej republiky (približne 41,9 %). Ďalej to boli predovšetkým Veľká Británia, Maďarsko, Rakúsko, Nemecko, Írsko a Taliansko. Z celkového počtu Slovákov pracujúcich v zahraničí najviac našlo uplatnenie v priemyselných odvetviach (31,8 %) a v stavebníctve (29,3 %).

Najviac zamestnaných v zahraničí bolo z Prešovského a Nitrianskeho kraja. Rast počtu pracujúcich osôb v zahraničí zaznamenal len Trenčiansky a Košický kraj. Ostatné kraje mali v roku 2008 nižší počet pracujúcich v zahraničí ako pred rokom.

Tab. 2.3 Vývoj zahraničnej pracovnej migrácie podľa krajov

Kraj	Pracujúci v zahraničí (v tis. osôb)		Index	Podiel prac. v zahraničí na celkovej zam. kraja (v %)
	rok 2007	rok 2008	2008/2007	rok 2008
Zo SR spolu	177,2	167,6	94,6	100,0
v tom z kraja				
Bratislavského	5,1	4,6	90,2	2,7
Trnavského	10,7	8,0	74,8	4,8
Trenčianskeho	13,7	14,2	103,6	8,5
Nitrianskeho	33,1	31,2	94,3	18,6
Žilinského	27,1	24,1	88,9	14,4
Banskobystrického	17,3	17,0	98,3	10,1
Prešovského	52,1	47,6	91,4	28,4
Košického	18,3	20,9	114,2	12,5

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Ženy sa na celkovom priemernom počte pracujúcich v roku 2008 podieľali 44 % a ich počet medziročne vzrástol o 3,3 %, čo bolo približne na úrovni medziročného rastu pracujúcich mužov (3,2 %). Podiel pracujúcich žien na celkovom počte pracujúcich SR v roku 2008 sa pritom len mierne zvýšil (o 0,1 p. b.).

Osoby so zdravotným postihnutím sa v roku 2008 podieľali na celkovom počte pracujúcich SR 0,9 % a ich počet sa medziročne znížil o 9 tis. osôb, resp. o 28,3 %.

V porovnaní s rokom 2007 mierne vzrástol podiel **zamestnancov pracujúcich na kratší pracovný čas**. Možnosť práce na kratší pracovný čas využilo v roku 2008 priemerne 2,8 % z celkového počtu zamestnancov (v roku 2007 to bolo 2,7 %). Podiel pracujúcich na kratší pracovný čas sa znížil len u žien (z 4,5 % v roku 2007 na 4,2 % v roku 2008). Naopak, podiel zamestnaných mužov na kratší pracovný čas sa medziročne zvýšil z 1,2 % na 1,6 %. Avšak 51,3 % zo zamestnancov pracujúcich na kratší pracovný čas využívalo túto formu zamestnania z dôvodu, že si nemohli nájsť prácu na plný pracovný čas alebo z iniciatívy zamestnávateľa, kým v roku 2007 to bolo len 35,5 %.

Z hľadiska **veku** rast zamestnanosti dosiahli všetky vekové skupiny, s výnimkou najmladších vekových skupín 15 - 24 rokov. Najintenzívnejší rast zamestnanosti bol zaznamenaný v skupine obyvateľov 55 a viac ročných.

Tab. 2.4 Pracujúci podľa veku v roku 2008 (priemer za rok)

Ukazovateľ	Počet pracujúcich (v tis. osôb)	Podiel na SR (v %)	Index 2008/2007
Spolu	2 433,8	100,0	103,2
v tom veková skupina			
15 - 24 roční	219	9,0	93,6
25 - 34 roční	697,5	28,7	103,5
35 - 49 roční	954,8	39,2	102,3
50 - 54 roční	316,8	13,0	103,9
55 - 59 roční	192,1	7,9	114,8
60 a viacroční	53,7	2,2	121,5

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Vývoj zamestnanosti **podľa vzdelania** poukazuje na prepojenie úrovne vzdelania s možnosťou uplatniť sa na trhu práce. V porovnaní s rokom 2007 najvyššie tempá rastu zamestnanosti dosiahli osoby s vyšším odborným, vysokoškolským a úplným stredným vzdelaním. Medziročný pokles počtu pracujúcich zaznamenali len osoby so stredným vzdelaním bez maturity.

Tab. 2.5 Pracujúci podľa vzdelania v roku 2008 (priemer za rok)

Ukazovateľ	Počet pracujúcich (v tis. osôb)	Podiel na SR (v %)	Index 2008/2007
Spolu	2 433,8	100,0	103,2
vzdelanostná skupina			
základné	109,9	4,5	103,8
učňovské	769,4	31,6	101,7
stredné (bez maturity)	60,5	2,5	98,7
učňovské s maturitou	126,0	5,2	101,9
úplné stredné všeobecné	103,6	4,3	101,9
úplné stredné odborné	857,4	35,2	104,3
vyššie odborné	19,5	0,8	106,0
vysokoškolské	387,4	15,9	105,4

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Medziročný rast počtu pracujúcich zaznamenali všetky **kraje** v rozpätí od 0,7 % v Prešovskom do 5,2 % v Nitrianskom kraji. Nadpriemerný medziročný rast počtu pracujúcich dosiahol okrem Prešovského aj Košický (o 5,1 %) a Žilinský kraj (o 3,9 %).

Vývoj zamestnanosti v krajoch však výrazne neovplyvnil zastúpenie jednotlivých krajov na celkovom počte pracujúcich SR. Podiel jednotlivých krajov na celkovej zamestnanosti SR bol v intervale od 11,0 % (Banskobystrický kraj) do 13,7 % (Bratislavský kraj).

Tab. 2.6 Pracujúci podľa krajov v roku 2008 (priemer za rok)

Kraj	Počet pracujúcich (v tis. osôb)	Podiel na SR v %	Index 2008/2007
Spolu SR	2 433,8	100,0	103,2
v tom			
Bratislavský	333,4	13,7	102,8
Trnavský	278,6	11,4	102,7
Trenčiansky	285,5	11,7	102,7
Nitriansky	328,7	13,5	105,2
Žilinský	310,9	12,8	103,9
Banskobystrický	267,4	11,0	103,0
Prešovský	326,1	13,4	100,7
Košický	303,2	12,5	105,1

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Nadväzne na rast zamestnanosti sa zvyšovala aj celková **miera zamestnanosti** osôb vo veku 15 - 64 rokov, ktorá dosiahla priemernú úroveň 62,3 % a medziročne sa zvýšila o 1,6 p. b. Miera zamestnanosti sa pritom zvýšila tak u mužov (o 1,6 p. b. na 70,0 %), ako aj u žien (o 1,5 p. b. na 54,6 %).

Najvyššiu špecifickú mieru zamestnanosti dosiahla 5-ročná veková skupina 35 - 49 rokov (viac ako 80 %). U mužov špecifickú mieru nad 80 % zaznamenali všetky 5-ročné vekové skupiny vo veku od 25 do 49 rokov, u žien bola najvyššia špecifická miera zamestnanosti v 5-ročnej vekovej skupine 40 - 44 rokov. Špecifická miera zamestnanosti mladých ľudí (vo veku 15 - 24 rokov) dosiahla priemernú úroveň 26,3 %. V porovnaní s rokom 2007 sa jej priemerná úroveň znížila o 1,3 p. b. Špecifická miera zamestnanosti starších (vo veku 55 - 64 rokov) dosiahla úroveň 39,3 % (56,7 % u mužov a 24,2 % u žien) a v porovnaní s rokom 2007 vzrástla o 3,6 p. b., výraznejšie u mužov (o 4,1 p. b.) ako u žien (o 3,1 p. b.)

Z hľadiska vzdelania najvyššiu špecifickú mieru zamestnanosti dosiahli osoby s vysokoškolským vzdelaním (nad 80 %) a naopak, osoby so základným vzdelaním mali špecifickú mieru zamestnanosti len na úrovni 16,3 %. To znamená, že z celkového počtu obyvateľov vo veku 15 - 64 rokov so základným vzdelaním pracovalo približne 16 % (podrobnejšie v prílohe ku kapitole 2, tab.č.1).

V porovnaní s rokom 2007 bola miera zamestnanosti v roku 2008 vyššia vo všetkých vzdelanostných skupinách s výnimkou skupiny osôb s úplným stredným všeobecným vzdelaním, ktorá sa znížila o 0,1 p. b. Najvýraznejší medziročný nárast miery zamestnanosti zaznamenala skupina obyvateľov so stredoškolským vzdelaním bez maturity (o 5,6 p. b.). Pomerne rýchly rast miery zamestnanosti zaznamenala aj skupina obyvateľov s učňovským vzdelaním bez maturity (o 1,8 p. b.), so základným vzdelaním (o 1,3 p. b.) a s učňovským vzdelaním s maturitou (o 1,0 p. b.).

V rámci jednotlivých regiónov najvyššiu mieru zamestnanosti obyvateľov vo veku 15 - 64 rokov si udržiaval Bratislavský kraj (v roku 2008 to bolo 72,1 %). Na druhej strane najnižšiu mieru zamestnanosti obyvateľov vo veku 15 až 64 rokov mal Košický kraj (55,3 %). V porovnaní s rokom 2007 sa miera zamestnanosti vo veku 15 - 64 rokov zvýšila vo všetkých krajoch (v rozsahu od 1,2 p. b. do 3 p. b.) s výnimkou Prešovského kraja, v ktorom miera zamestnanosti vo veku 15 - 64 rokov poklesla o 0,1 p. b. Nadpriemerný rast miery zamestnanosti obyvateľov vo veku 15 - 64 rokov bol zaznamenaný v Nitrianskom (o 3 p. b.), Košickom (2,5 p. b.) a Žilinskom kraji (o 2,0 p. b.).

Výraznejšie zvýšenie miery zamestnanosti v Košickom kraji v porovnaní s Bratislavským krajom sa pozitívne odrazilo v zmierňovaní regionálnych rozdielov medzi najvyššou a najnižšou úrovňou miery zamestnanosti obyvateľov vo veku 15 - 64 rokov. V roku 2006 tento rozdiel predstavoval 18,3 p. b. v roku 2007 sa znížil na 18,1 p. b. a v roku 2008 dosiahol 16,8 p. b.

**Tab. 2.7 Miera zamestnanosti vo veku 15 - 64 rokov podľa krajov v roku 2008
(priemer za rok v %)**

Kraj	Miera zamestnanosti vo veku 15 - 64 rokov		Zmena oproti roku 2007 v p. b.
	rok 2007	rok 2008	
SR spolu	60,7	62,3	1,6
v tom z kraja:			
Bratislavského	70,9	72,1	1,2
Trnavského	66,7	68,0	1,3
Trenčianskeho	63,8	65,0	1,2
Nitrianskeho	61,1	64,1	3,0
Žilinského	60,4	62,4	2,0
Banskobystrického	54,9	56,4	1,5
Prešovského	58,3	58,2	-0,1
Košického	52,8	55,3	2,5

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

2.1.2.2 Zamestnanosť podľa štatistického výkazníctva

Pozitívny trend vývoja zamestnanosti potvrdzujú aj výsledky zo štatistického výkazníctva. Podľa nich v hospodárstve SR bolo v roku 2008 v priemere zamestnaných 2 280,0 tis. osôb, čo predstavovalo o 2,6 %, resp. o 57,3 tis. osôb viac ako v roku 2007.

Spolu so zvyšovaním celkovej úrovne zamestnanosti sa uskutočňovali zmeny aj v jej **odvetvovej štruktúre**. Z celkového počtu zamestnaných osôb SR v roku 2008 pracovalo v pôdohospodárstve 4,9 % (pred rokom 5,0 %), v priemysle 26,1 %, v stavebníctve 7,9 % a v sektore služieb 61,1 %. V rámci sektora služieb najväčšiu váhu na celkovej zamestnanosti malo odvetvie veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru (27,8 %). V porovnaní s rokom 2007 poklesol podiel pracujúcich v priemysle o 0,3 p. b., a v službách o 0,1 p. b. Naopak, zvýšil sa podiel zamestnaných v stavebníctve o 0,5 p. b.

V roku 2008 došlo k posunom v štruktúre zamestnanosti podľa **veľkosti podnikov**. Medziročný pokles počtu zamestnancov bol zaznamenaný len v mikropodnikoch (do 9 zamestnancov). Na druhej strane najvýraznejší rast počtu zamestnancov zaznamenali podniky vo veľkostnej kategórii s 10 - 19 zamestnancami (podrobnejšie v prílohe ku kapitole 2, tab.č.2). Malé a stredné podniky vrátane živnostníkov sa v roku 2008 podieľali na celkovej zamestnanosti SR 69,9 % (v roku 2007 to bolo 69,6 %).

Ku koncu roka 2008 Štatistický úrad SR registroval 392 841 **živnostníkov** (fyzické osoby bez zamestnancov). Ich počet sa medziročne zvýšil o 4,9 % (v roku 2007 o 2,8 %), resp. o približne 18,3 tis. Najvyšší počet živnostníkov registrovaných ku koncu roka 2008 bol v odvetví veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru (26,6 %). Pokles počtu živnostníkov bol zaznamenaný len v odvetví veľkoobchod, maloobchod, oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru. Najintenzívnejší nárast počtu živnostníkov bol v odvetví pošty a telekomunikácie.

Podľa údajov ŠÚ SR (z podnikového výkazníctva)⁸ z celkového priemerného počtu zamestnancov v roku 2008 tvorili 1,8 % **zamestnanci so zdravotným postihnutím**, čo bolo o 0,1 p. b. viac ako v roku 2007.

Z evidenčného počtu zamestnancov ku koncu roka 2008 bolo zamestnaných **na určitú dobu** 152 546 osôb, t. j. 11,5 % (v roku 2007 bol tento podiel 12,4 % a v roku 2006 predstavoval 12,8 %).

V 4. štvrtroku 2008 pracovalo na základe **dohody o vykonaní práce** 308 824 osôb, pričom v porovnaní s rovnakým obdobím roku 2007 sa ich počet zvýšil o 37 669 osôb.

Podľa údajov Štatistického úradu SR v roku 2008 bolo v hospodárstve SR k dispozícii v priemere 24 799 **voľných pracovných miest**. Oproti roku 2007 sa ich počet zvýšil o 15,3 %. Ich

⁸ bez malých organizácií do 19 zamestnancov, ktoré majú ročnú produkciu nižšiu ako 100 mil. Sk

nárast kulminoval v dôsledku nesúlady medzi ponukou práce a dopytom po práci v 3. štvrtroku 2008, avšak vplyvom začínajúcej krízy v 4. štvrtroku počet voľných pracovných miest poklesol o 1,5 %.

V priemere za rok relatívne najviac vzrástol počet voľných pracovných miest v ťažbe nerastných surovín (viac ako trojnásobne). Rýchlejšie ako v priemere za celé hospodárstvo sa zvyšoval aj vo verejnej správe a obrane (o 57,6 %), vo finančnom sprostredkovaní (o 30,7 %), v hoteloch a reštauráciách (o 24,8 %). Na druhej strane sa medziročne znížil počet voľných pracovných miest v pôdohospodárstve a rybolove, priemyselnej výrobe, stavebníctve, nehnuteľnostiach a prenájme, školstve a v ostatných spoločenských službách.

Z regionálneho hľadiska bolo v roku 2008 najviac voľných pracovných miest v Bratislavskom kraji (12 346, t. j. 49,8 % z celkového priemerného počtu voľných pracovných miest v SR), v ostatných krajoch sa ich počet pohyboval od 1 352 (Prešovský kraj) do 2 364 (Trenčiansky kraj). Počet voľných pracovných miest v roku 2008 bol v porovnaní s rokom 2007 nižší len v Žilinskom a Prešovskom kraji.

Tab. 2.8 Voľné pracovné miesta v roku 2008 podľa krajov

Kraj	Voľné pracovné miesta - priemer za rok 2008		Index 2008/2007
	počet	podiel na SR (v %)	
Spolu SR	24 799	100,0	115,3
v tom			
Bratislavský	12 346	49,8	127,2
Trnavský	2 088	8,4	130,3
Trenčiansky	2 364	9,5	112,0
Nitriansky	1 621	6,5	116,0
Žilinský	1 952	7,9	86,2
Banskobystrický	1 630	6,6	109,8
Prešovský	1 352	5,5	80,7
Košický	1 446	5,8	113,8

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v roku 2008

2.1.3 Vývoj nezamestnanosti

2.1.3.1 Nezamestnanosť podľa výberového zisťovania pracovných síl

V priemere za rok 2008 dosiahol počet **nezamestnaných** 257,5 tis. osôb. Oproti roku 2007 sa znížil o 34,4 tis., resp. o 11,8 %, pričom medziročný pokles počtu nezamestnaných v roku 2008 sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom spomalil (počet nezamestnaných v roku 2007 poklesol o 17,4 %). Miera nezamestnanosti sa medziročne znížila o 1,4 p. b. na 9,6 %.

Z celkového počtu nezamestnaných v roku 2008 bolo 51,6 % žien a ich podiel na celkovej nezamestnanosti sa medziročne zvýšil o 0,8 p. b. Medziročný pokles počtu nezamestnaných z hľadiska **pohlavia** bol intenzívnejší u mužov (o 13,2 %) ako u žien, keď počet nezamestnaných žien bol nižší o 10,5 %. Miera nezamestnanosti u mužov dosiahla 8,4 % a medziročne klesla o 1,4 p. b., miera nezamestnanosti žien poklesla tiež o 1,4 p. b. na úroveň 11,1 %. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa rozdiel medzi úrovňou miery nezamestnanosti u mužov a žien nezmenil a zostal na rovnakej úrovni, t. j. predstavoval 2,7 p. b.

Špecifická miera nezamestnanosti **mladých** (vo veku 15 - 24 rokov) dosiahla úroveň 18,8 % a bola o 1,3 p. b. nižšia ako v roku 2007. Oproti priemernej miere nezamestnanosti za SR bola vyššia o 9,2 p. b. Miera nezamestnanosti mladých sa medziročne znížila len u mužov (o 2,1 p. b.), pričom zaznamenala úroveň 18,2 %. Miera nezamestnanosti žien vo veku 15 - 24 rokov zostala rovnaká ako v roku 2007, t. j. dosiahla 19,9 %.

Špecifická miera nezamestnanosti **starších** osôb (vo veku 55 - 64 rokov) zaznamenala 6,6 % a bola o 1,6 p. b. nižšia ako v roku 2007. V porovnaní s priemernou mierou nezamestnanosti SR bola

nižšia o 3 p. b. Miera nezamestnanosti osôb v uvedenej vekovej kategórii sa medziročne znížila u oboch pohlaví, v menšej miere u žien (o 0,6 p. b.) ako u mužov (o 2,2 p. b.). Miera nezamestnanosti mužov vo veku 55 - 64 rokov (5,5 %) bola o 3 p. b. nižšia ako u žien v rovnakej vekovej kategórii (8,5 %).

Z hľadiska **vzdelania** najvyššiu mieru nezamestnanosti mali osoby so základným vzdelaním, ktorá bola približne štyrikrát vyššia ako priemerná miera nezamestnanosti SR a naopak, najnižšia bola u osôb s vysokoškolským vzdelaním (podrobnejšie v prílohe ku kapitole 2, tab.č.1).

V roku 2008 počet nezamestnaných poklesol vo všetkých **krajoch** v rozsahu od 2,1 % do 22,9 %, z toho najviac v Žilinskom kraji.

Na celkovom počte nezamestnaných v SR sa v najväčšej miere podieľali kraje východného Slovenska (Košický a Prešovský kraj) a juhu stredného Slovenska (Banskobystrický kraj), ktoré súčasne vykázali aj najvyššiu úroveň miery nezamestnanosti.

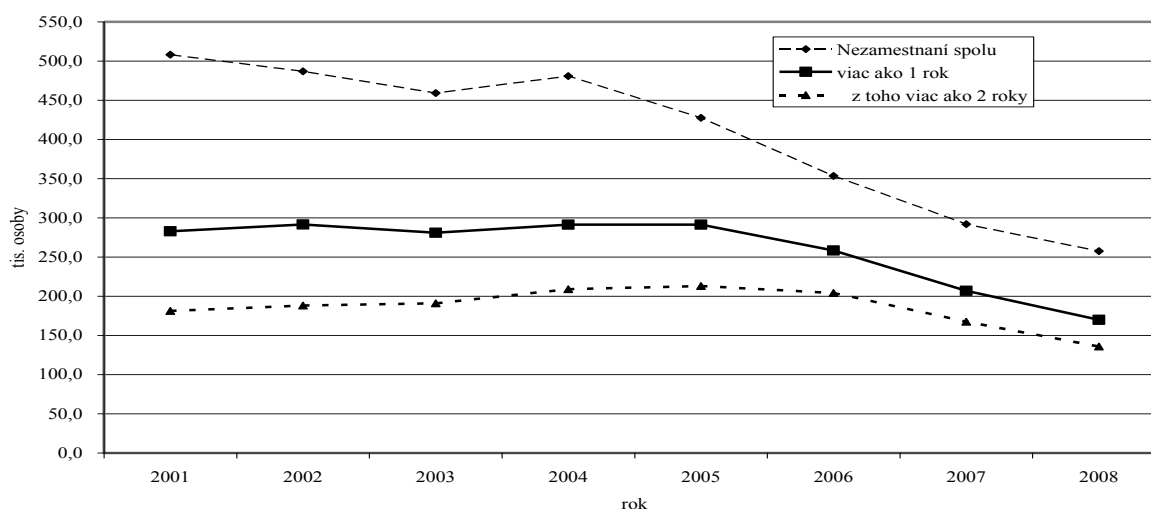
Tab. 2.9 Nezamestnanosť podľa výberového zisťovania pracovných síl (priemer za rok)

Kraj	Nezamestnaní			Miera nezamestnanosti	
	2008 (tis. osôb)	podiel na SR (v %)	index 2008/2007	2008 (v %)	zmena oproti 2007 (v p. b.)
Spolu SR	257,5	100,0	88,2	9,6	-1,4
Bratislavský	12,4	4,8	87,9	3,6	-0,6
Trnavský	18,3	7,1	97,9	6,2	-0,3
Trenčiansky	13,9	5,4	83,2	4,7	-1,0
Nitriansky	31,7	12,3	84,8	8,8	-1,9
Žilinský	25,9	10,1	77,1	7,7	-2,4
Banskobystrický	59,5	23,1	91,7	18,2	-1,8
Prešovský	48,7	18,9	94,2	13,0	-0,8
Košický	47,2	18,3	86,3	13,5	-2,4

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Negatívom vo vývoji trhu práce v roku 2008 bol pretrvávajúci vysoký podiel dlhodobej nezamestnanosti, aj keď absolútny počet dlhodobo nezamestnaných, ako aj ich podiel na celkovom počte nezamestnaných medziročne poklesol. Nezamestnaní viac ako 1 rok tvorili podľa údajov z výberového zisťovania pracovných síl 66 % z celkového priemerného počtu nezamestnaných. Tento podiel medziročne klesol o 4,2 p. b. (z 70,9 % v roku 2007). Absolútny počet dlhodobo nezamestnaných sa oproti predchádzajúcemu roku znížil o 34,4 tis. osôb, pričom pokles dlhodobo nezamestnaných osôb bol rýchlejší (o 17,9 %) ako pokles celkovej nezamestnanosti SR (11,8 %).

Vývoj počtu nezamestnaných v SR spolu a nezamestnaných viac ako 1 rok

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Vývoj nezamestnanosti podľa **dĺžky nezamestnanosti** poukazuje na trvalý problém s umiestňovaním do zamestnania najmä osôb, ktoré sú nezamestnané viac ako 2 roky. Tieto osoby tvorili v roku 2008 z celkového priemerného počtu nezamestnaných viac ako jeden rok 79,9 % (v roku 2007 to bolo 80,9 %). V dôsledku poklesu absolútneho počtu dlhodobo nezamestnaných mierne zlepšenie zaznamenala miera dlhodobej nezamestnanosti, ktorá dosiahla úroveň 6,3 % a bola o 1,5 p. b. nižšia ako pred rokom.

Tab. 2.10 Nezamestnanosť podľa dĺžky trvania nezamestnanosti v roku 2008 (priemer za rok)

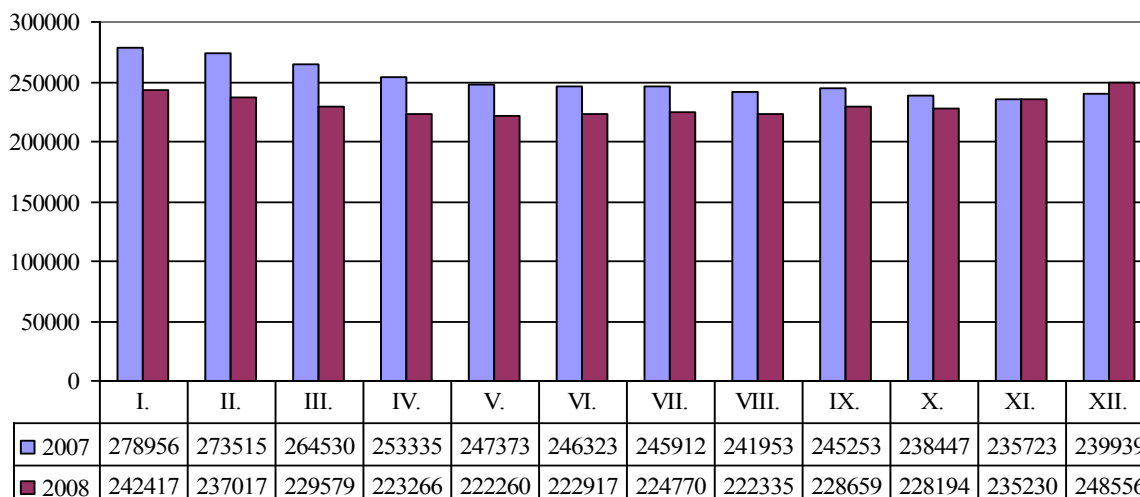
Trvanie nezamestnanosti	Počet nezamestnaných (v tis. osôb)	Podiel z celkového počtu nezamestn. (v %)	Index 2008/2007
Spolu	257,5	100,0	88,2
v tom			
do 1 mesiaca	19,4	7,5	119,0
od 1 mesiaca do 3 mesiacov	15,4	6,0	97,5
od 3 mesiace do 6 mesiacov	20,4	7,9	104,6
od 6 mesiacov do 1 roka	32,4	12,6	96,7
od 1 do 2 rokov	34,2	13,3	86,6
viac ako 2 roky	135,8	52,7	81,1

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

2.1.3.2 Evidovaná nezamestnanosť

V roku 2008 bolo v SR priemerne evidovaných 230 433 **uchádzačov o zamestnanie** (UoZ), pričom v porovnaní s rokom 2007 ich počet poklesol o 20 505 osôb, resp. o 8,17 %.

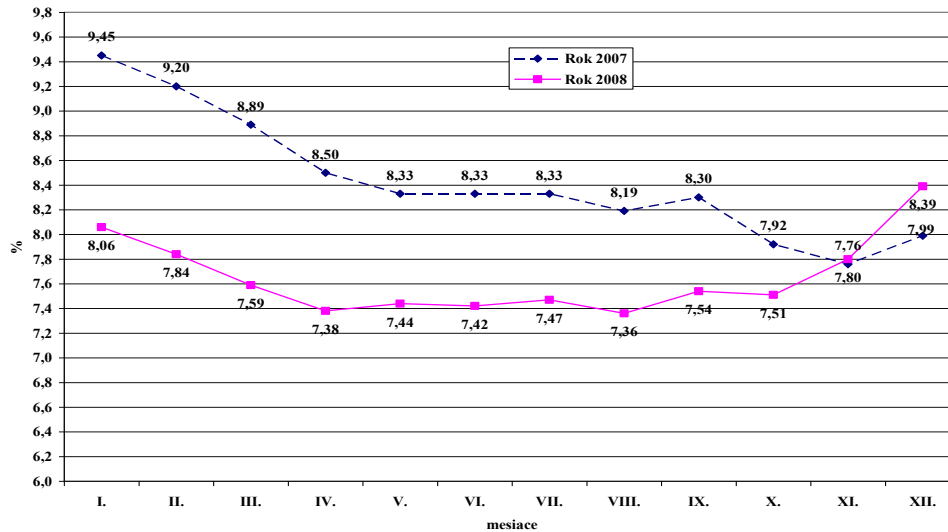
Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie v rokoch 2007 a 2008

Zdroj: ÚPSVR

Miera evidovanej nezamestnanosti dosiahla v priemere za rok 2008 hodnotu 7,65 %, čo v porovnaní s rokom 2007 predstavuje medziročný pokles o 0,78 p. b. (v roku 2007 miera evidovanej nezamestnanosti dosiahla priemernú úroveň 8,43 %)

Vývoj miery evidovanej nezamestnanosti v rokoch 2007 a 2008

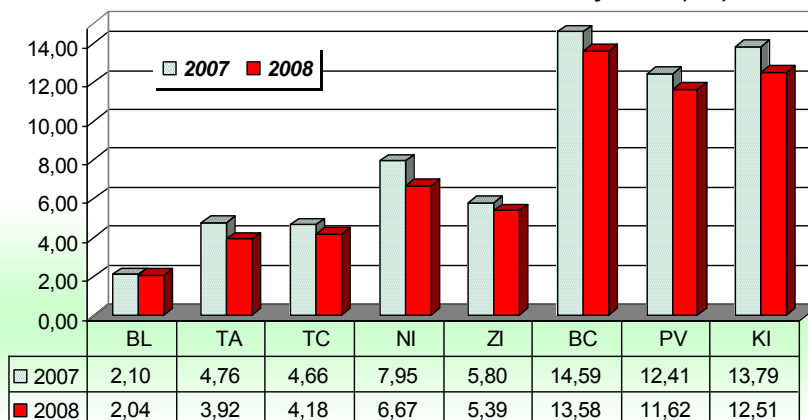

Zdroj: ÚPSVR

Z **regionálneho hľadiska** za rok 2008 najvyššia úroveň priemernej miery evidovanej nezamestnanosti bola dosiahnutá v Banskobystrickom kraji (13,58 %), a najnižšia v Bratislavskom kraji (2,04 %). Úroveň celoslovenského priemeru miery evidovanej nezamestnanosti bola prekročená i v Košickom kraji s ročným priemerom 12,51 % a v Prešovskom kraji s 11,62 %.“

Medziročný pokles priemernej miery evidovanej nezamestnanosti bol zaznamenaný vo všetkých krajoch SR v rozpätí od 1,28 p. b. (v Košickom kraji) do 0,06 p. b. (v Bratislavskom kraji). Vyšší medziročný pokles priemernej miery evidovanej nezamestnanosti ako priemer za SR bol zaznamenaný v piatich krajoch - Prešovský (o 0,79 p. b.), Trnavský (o 0,83 p. b.), Banskobystrický (o 1,01 p. b.) a Nitriansky zhodne s Košickým krajom (o 1,28 p. b.).“

Priemerná evidovaná miera nezamestnanosti v krajoch SR (v %)

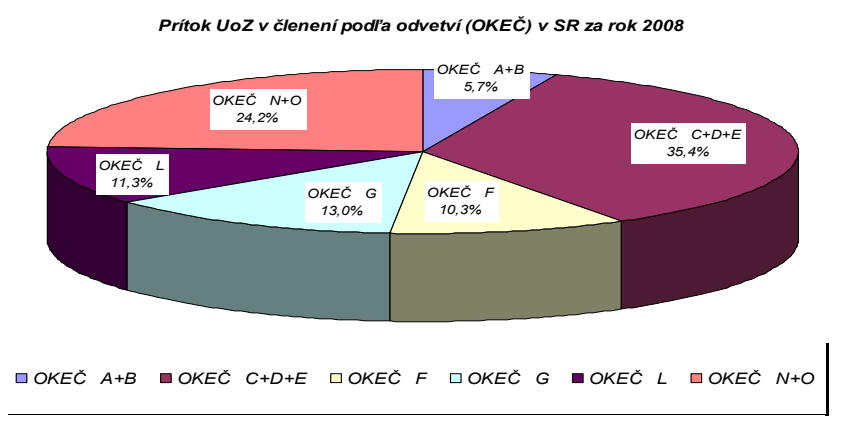

Zdroj: ÚPSVR

Podľa **odvetvovej klasifikácie ekonomických činností (OKEČ)** v priebehu roka 2008 úrady práce, sociálnych vecí a rodiny zaznamenali najväčší prítok nezamestnaných uchádzačov o zamestnanie z odvetvia priemyslu, a to 38 489 osôb (priemerne mesačne 3 207 osôb). Druhý najvyšší prítok bol zaznamenaný z odvetví zdravotníctvo a sociálna starostlivosť, ostatné verejné sociálne a osobné služby, spolu v počte 26 363 osôb (priemerne mesačne 2 197 osôb); tretí z odvetvia veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru v počte 14 189 osôb (priemerne mesačne 1 182 osôb).

Naopak, najnižší prítok vykázali z odvetví poľnohospodárstvo, poľovníctvo, lesné hospodárstvo, rybolov a chov rýb, spolu v počte 6 197 uchádzačov o zamestnanie (priemerne mesačne 516 osôb); druhý najnižší prítok z odvetvia stavebníctvo predstavoval v sledovanom období 11 236 uchádzačov o zamestnanie (priemerne mesačne 936 osôb).

V porovnaní s rokom 2007 prítok uchádzačov o zamestnanie poklesol vo všetkých odvetviach, najvýraznejšie však v odvetví priemyslu (spolu o 1 071 osôb, t. j. o 2,86 %).

Zdroj: ÚPSVR

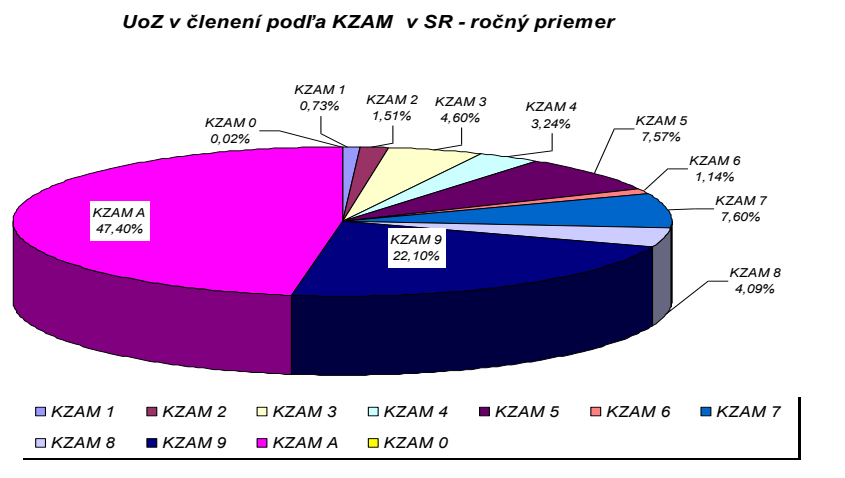
Vysvetlivky

- OKEČ A + B = poľnohospodárstvo, poľovníctvo, lesné hospodárstvo, rybolov a chov rýb
- OKEČ C + D + E = ťažba nerastných surovín, priemyselná výroba, výroba a rozvoj elektriny, plynu a vody
- OKEČ F = stavebníctvo
- OKEČ G = veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru
- OKEČ L = verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie
- OKEČ N + O = zdravotníctvo a sociálna starostlivosť, ostatné verejné sociálne a osobné služby

Podľa klasifikácie predchádzajúceho zamestnania (KZAM) v roku 2008 vykazovali úrady práce, sociálnych vecí a rodiny najviac takých uchádzačov o zamestnanie, ktorí sa do ich evidencie dostali bez predchádzajúceho pracovného zaradenia. Ich priemerný počet dosiahol 109 234 osôb, čo tvorí 47,4-percentný podiel na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie.. Druhú najpočetnejšiu skupinu tvorili pomocní a nekvalifikovaní robotníci s priemerným počtom 50 927 osôb a podielom na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie 22,1 %. Počet uchádzačov o zamestnanie z triedy KZAM remeselníci a kvalifikovaní výrobcovia, spracovatelia, opravári dosiahol priemer 17 504 osôb a iba minimálny rozdiel od nich delil prevádzkových pracovníkov v službách a obchode, keď ich priemerný počet dosiahol 17 449 osôb.

Najnižšie zastúpenie dosiahli uchádzači o zamestnanie – príslušníci armády (profesionálni vojaci), a to v priemernom počte iba 48 osôb a zákonodarcovia, vedeckí a riadiaci pracovníci, v priemere 1 672 osôb.

Medziročný pokles uchádzačov o zamestnanie bol zaznamenaný vo všetkých sledovaných triedach KZAM, ale najvýraznejší pokles bol v triede pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci (o 11 606 osôb)

Zdroj: ÚPSVR

Vysvetlivky:

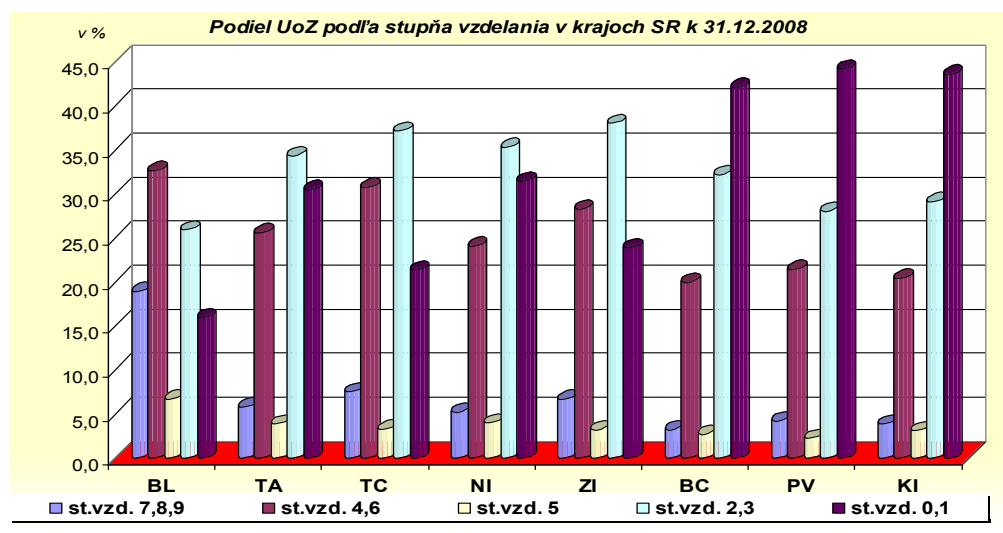
KZAM 1	zákonnodárci, vedúci a riadiaci pracovníci
KZAM 2	vedeckí, odborní, duševní pracovníci
KZAM 3	technickí, zdravotníckí, pedagogickí pracovníci a pracovníci v príbuzných oboroch
KZAM 4	nižší administratívni pracovníci
KZAM 5	prevádzkoví pracovníci v službách a obchode
KZAM 6	kvalifikovaní robotníci v poľnohospodárstve, lesníctve a príbuzných oboroch
KZAM 7	remeselníci a kvalifikovaní výrobcovia, spracovatelia, opravári
KZAM 8	obsluha strojov a zariadení
KZAM 9	pomocní a nekvalifikovaní robotníci
KZAM 0	príslušníci armády (profesionálni vojaci)
KZAM A	osoby bez pracovného zaradenia

Štruktúra evidovaných nezamestnaných uchádzačov o zamestnanie podľa **vzdelania** sa ku koncu roka 2008 porovnaní s koncom roka 2007 nezmenila. Najpočetnejšou skupinou medzi nezamestnanými boli s počtom 92,2 tis. a s podielom 37,09 % osoby so základným vzdelaním a bez ukončeného základného vzdelania. Druhú najpočetnejšiu skupinu tvorili s počtom 77,6 tis. osôb a podielom 31,21 % vyučení uchádzači o zamestnanie. Najmenšie zastúpenie s počtom 148 osôb mali osoby s vedeckým vzdelaním..

Z hľadiska krajov najviac nezamestnaných evidovaných uchádzačov so základným alebo neukončeným základným vzdelaním bolo v Prešovskom (44,2 %), Košickom (43,6 %) a v Banskobystrickom kraji (42,1 %).“

V Žilinskom (38 %), Trenčianskom (37,1 %), Nitrianskom (35,3 %) a v Trnavskom kraji (34,3 %) sa na nezamestnanosti najvyšším počtom podieľali vyučení a osoby so stredným odborným vzdelaním bez maturity.

Najviac (32,6 %) sa na počte evidovaných nezamestnaných uchádzačov o zamestnanie v Bratislavskom kraji podieľali stredoškolsky vzdelané osoby, resp. osoby s úplným stredným odborným vzdelaním.

Zdroj: ÚPSVR

Vysvetlivky

vedecká výchova (stupeň vzdelania 9)

vysokoškolské vzdelanie (stupeň vzdelania 8)

vyššie vzdelanie (stupeň vzdelania 7)

úplné stredné odborné vzdelanie (stupeň vzdelania 6)

úplné stredné všeobecné vzdelanie s maturitou (st. vzd.. 5)

úplné stredné vzdelanie s maturitou (stupeň vzdelania 4)

stredné odborné vzdelanie bez maturity (stupeň vzd. 3)

vyučenie (stupeň vzdelania 2)

základné vzdelanie (stupeň vzdelania 1)

bez vzdelania (stupeň vzdelania 0)

Z medziročného porovnania v rámci SR vyplýva, že vo všetkých vzdelanostných skupinách bol zaznamenaný pokles evidovaných nezamestnaných uchádzačov o zamestnanie s výnimkou nezamestnaných osôb s vyšším vzdelaním (nárast o 876). Najvýraznejší pokles bol zaznamenaný u vyučených osôb (o 9,2 tisíc osôb).

Medziročný nárast uchádzačov o zamestnanie s vyšším vzdelaním bol zaznamenaný vo všetkých ôsmich krajoch v rozpätí od 44 osôb v Bratislavskom po 215 osôb v Košickom kraji. Výraznejší nárast počtu uchádzačov o zamestnanie s úplným stredným vzdelaním bol zaznamenaný v Žilinskom kraji (o 95), a v prípade uchádzačov o zamestnanie s vysokoškolským vzdelaním to bol Bratislavský kraj (o 44).

Počet uchádzačov o zamestnanie z hľadiska **vekovej štruktúry** prestal kopírovať predchádzajúce roky, kedy najpočetnejšiu skupinu tvorili staršie osoby.

Ku koncu roka 2008 najpočetnejšiu skupinu medzi uchádzačmi o zamestnanie tvorili osoby vo veku 20 - 24 rokov (35,1 tis. osôb). Ich podiel predstavoval 14,11 %. Z tejto vekovej skupiny 24,4 %-ný podiel tvorili nezamestnaní z Prešovského a 20,77 %-ný podiel nezamestnaní z Košického kraja. Druhou najpočetnejšou skupinou s počtom 33 tis. osôb a podielom 13,26 % boli uchádzači o zamestnanie vo veku 50 – 54 rokov, tretou skupinou s počtom 30,5 tis. osôb a podielom 12,29 % osoby vo veku 25 – 29 rokov.

Tab. 2.11 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa veku v krajoch SR k 31. 12. 2008 (v %)

Územie/kraj	do 19	20 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	nad 60
Bratislavský	1,5	28,4	23,5	19,4	25,2	1,9
Trnavský	2,5	27,6	22,4	21,4	24,6	1,5
Trenčiansky	1,8	27,5	20,1	22,8	25,7	2,2
Nitriansky	1,7	24,4	22,4	22,8	26,7	2,0
Žilinský	2,1	26,2	20,2	23,0	26,7	1,9
Banskobystrický	2,8	24,1	23,9	24,2	23,7	1,4
Prešovský	3,9	28,8	23,8	22,8	19,2	1,4
Košický	2,9	26,3	23,9	23,5	21,9	1,6
Slovensko spolu	2,7	26,4	23,0	23,1	23,2	1,6

Zdroj: ÚPSVR

Pokiaľ pretrvávajúci problémom z hľadiska štruktúry uchádzačov o zamestnanie boli v minulých rokoch evidovaní nezamestnaní uchádzači o zamestnanie s dobou evidencie nad 12 mesiacov, koncom roku 2008 sa situácia čiastočne zmenila. Počet takto evidovaných nezamestnaných uchádzačov medziročne klesol o 14,2 tisíc osôb na 107,5 tis., t. j. o 11,70 % ; Na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie sa podieľali 43,26 %. Rovnako klesol počet tých, ktorí sú v evidencii viac ako 48 mesiacov (o 6,4 tisíc, t. j. o 10,74 %). Ich počet presiahol 52 tis. a podiel na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie 21,25 %.

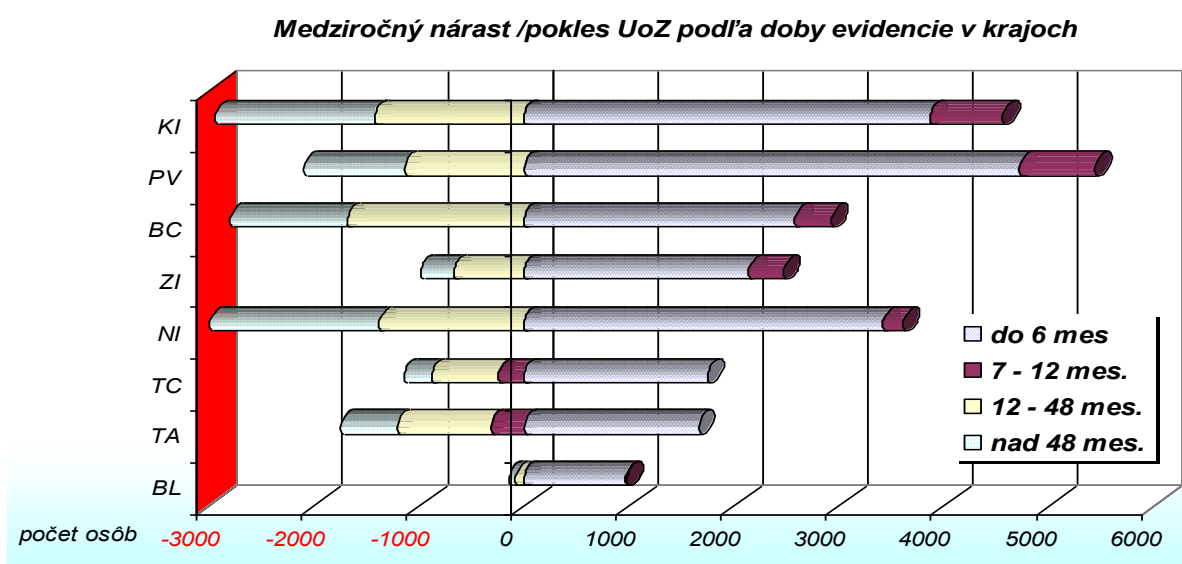
Naopak, medziročne vzrástol počet tých, ktorí zotrvali v evidencii úradov práce, sociálnych vecí a rodiny do 3 mesiacov (o 16,8 tisíc, t. j. o 32,71 %), keď ich počet dosiahol 68,1 tisíc a podiel 27,41 %. Tých, ktorí boli v evidencii úradov práce, sociálnych vecí a rodiny po dobu 4 – 6 mesiacov, bolo 40,5 tisíc (podiel 16,29 %); podiel 7,80 % patril počtu 19,4 tisíc osôb s dobou evidencie 7 – 9 mesiacov.

Vo všetkých krajoch bol pritom zaznamenaný medziročný nárast počtu uchádzačov, ktorí boli evidovaní do 6 mesiacov a naopak pokles uchádzačov o zamestnanie, ktorí boli v evidencii nad 24 mesiacov.

Tab. 2.12 Medziročný nárast/pokles uchádzačov o zamestnanie podľa doby evidencie v krajoch SR v roku 2008

Územie/kraj	Doba evidencie			
	do 6 mesiacov	7 - 12 mesiacov	12 - 48 mesiacov	nad 48 mesiacov
Bratislavský	971	11	-82	-60
Trnavský	1661	-319	-886	-534
Trenčiansky	1753	-235	-639	-266
Nitriansky	3417	197	-1379	-1603
Žilinský	2148	326	-668	-312
Banskobystrický	2586	341	-1679	-1113
Prešovský	4713	725	-1136	-957
Košický	3869	694	-1420	-1507

Zdroj: ÚPSVR

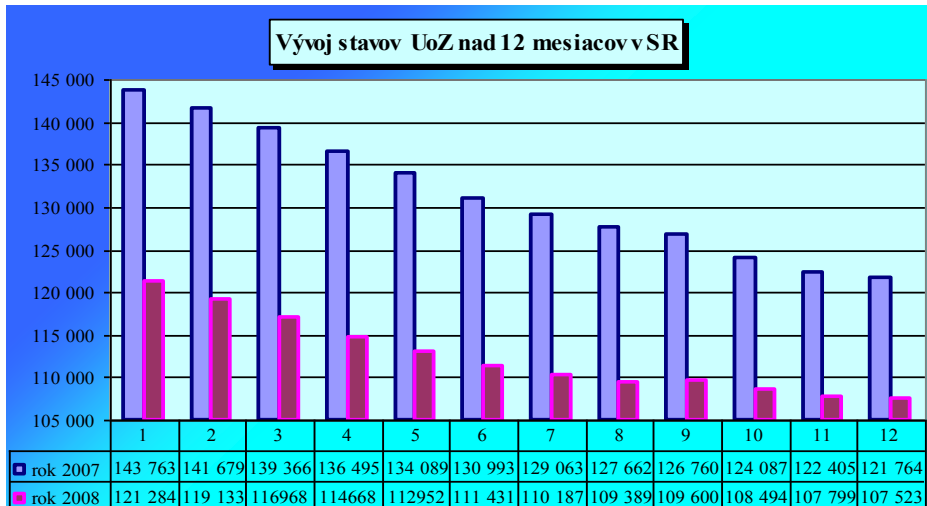

Zdroj: ÚPSVaR

Znevýhodnení uchádzači o zamestnanie

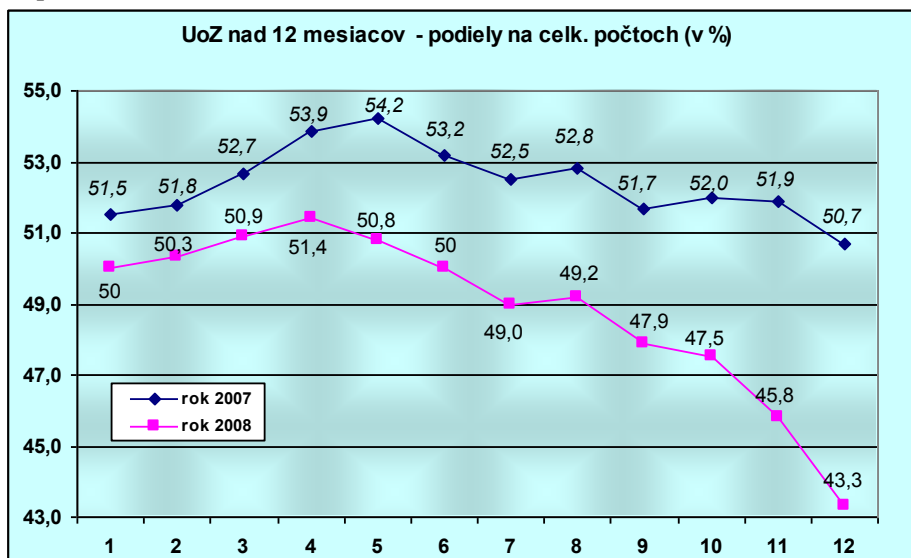
Najpočetnejšou zo znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie sú dlhodobo nezamestnaní v evidencii najmenej 12 mesiacov z posledných 16 mesiacov. Na trhu práce majú sťažené uplatnenie z toho dôvodu, že dlhodobou evidenciou postupne strácajú odborné vedomosti, pracovné zručnosti a pracovné návyky. Patria tu ťažko umiestniteľní, osoby s nízkou vzdelanosťou a bez kvalifikácie.

V roku 2008 bolo v priemere v evidencii 112 452 dlhodobo nezamestnaných osôb a ich absolútny počet v porovnaní s rokom 2007 poklesol o 19 059 osôb.

Zdroj: ÚPSVR

Podiel dlhodobo nezamestnaných osôb na celkovom počte evidovaných nezamestnaných v roku 2008 predstavoval v priemere 48,8 %, čo v porovnaní s rokom 2007 (52,4 %) predstavovalo pokles o 3,6 p. b.

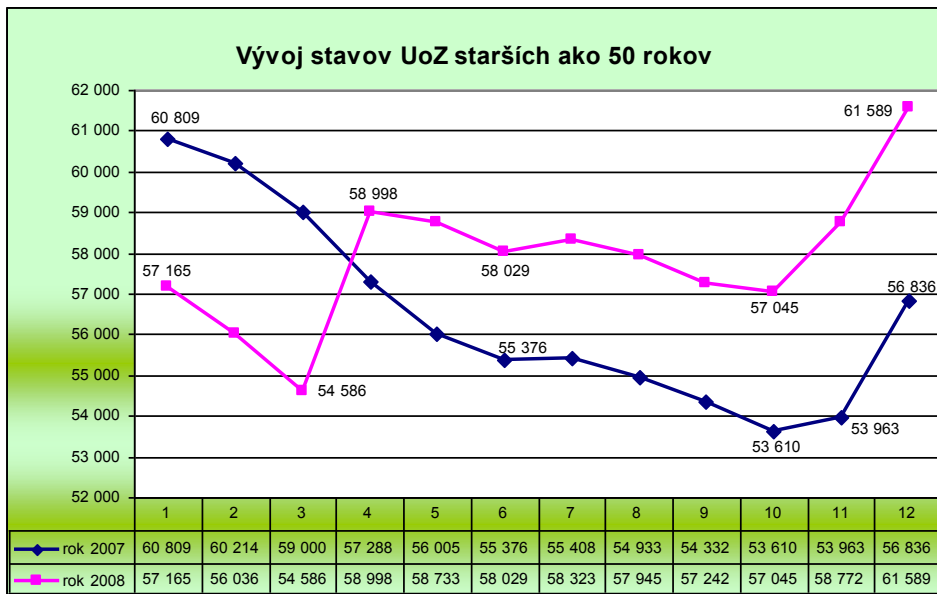
Zdroj: ÚPSVR

Z **regionálneho pohľadu** najvyšší priemerný podiel uchádzačov o zamestnanie nad 12 mesiacov na celkových počtoch uchádzačov o zamestnanie bol zaznamenaný v okresoch Rimavská Sobota (68,3 %) a Revúca (64,9 %) a najnižší v okresoch Bratislavského kraja.

Z celkového počtu uchádzačov o zamestnanie nad 12 mesiacov bolo ku koncu roka 2008 na Slovensku najviac nezamestnaných vo **vekovej kategórii** od 50-54 rokov, až 18 726 osôb. Veková skupina od 45 do 59 rokov predstavovala až 46,4 % zo všetkých uchádzačov o zamestnanie nad 12 mesiacov (49 874 osôb).

Z hľadiska **vzdelania** najviac sa na dlhodobej nezamestnanosti podieľali uchádzači o zamestnanie so základným vzdelaním, ktorých ku koncu roka 2008 bolo 57 272, čo predstavovalo 53,3 % zo všetkých uchádzačov o zamestnanie evidovaných nad 12 mesiacov ku koncu roka 2008.

V roku 2008 bolo priemerne mesačne evidovaných 57 872 uchádzačov o zamestnanie starších ako 50 rokov. V porovnaní s rokom 2007 (56 481 priemerne mesačne evidovaných uchádzačov o zamestnanie starších ako 50 rokov) to predstavuje nárast o 1 391 osôb (2,5 %).

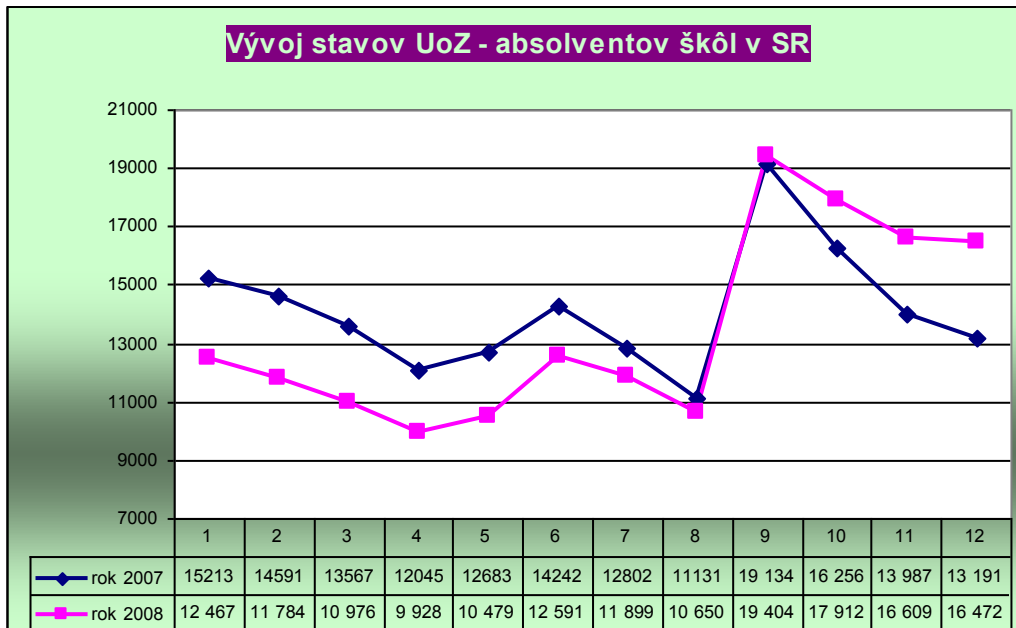
Zdroj: ÚPSVR

Podiel uchádzačov o zamestnanie starších ako 50 rokov na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie predstavoval 25,1 %. V porovnaní s rokom 2007 (22,5 %) to predstavovalo nárast o 2,6 p. b. a v porovnaní s rokom 2006 (21,5 %) to bol nárast o 3,6 p. b.

Priemerný mesačný počet evidovaných nezamestnaných **absolventov škôl** v porovnaní s rokom 2007 klesol o 639 osôb. Avšak ich podiel na celkovom priemernom počte uchádzačov o nezamestnaných sa v porovnaní s rokom 2007 mierne zvýšil (o 0,2 p. b. z 5,6 % v roku 2007 na 5,8 % v roku 2008)

Vývoj počtov absolventov škôl v roku 2008 kopíroval rok 2007. Nárast v mesiacoch máj a jún spôsobil prítok končiacich absolventov vysokých škôl, ktorých počty postupne v letných mesiacoch roka klesali. Omnoho výraznejšie sa krivka zmenila smerom hore v septembri, kedy po ukončení prázdnin prichádzali do evidencie absolventi stredných škôl a učilíšť. Tento cyklus bol identický s predchádzajúcimi rokmi.

Z hľadiska vzdelanostnej štruktúry prišlo ku konca roka 2008 do evidencie najviac absolventov zo stredných odborných škôl v počte 5 592 (33,9 % zo všetkých nezamestnaných absolventov) a zo stredných odborných učilíšť s maturitou v počte 4 482 (27,2 %). Najmenej nezamestnaných absolventov bolo z gymnázií, v počte 1 079 (6,5 %).

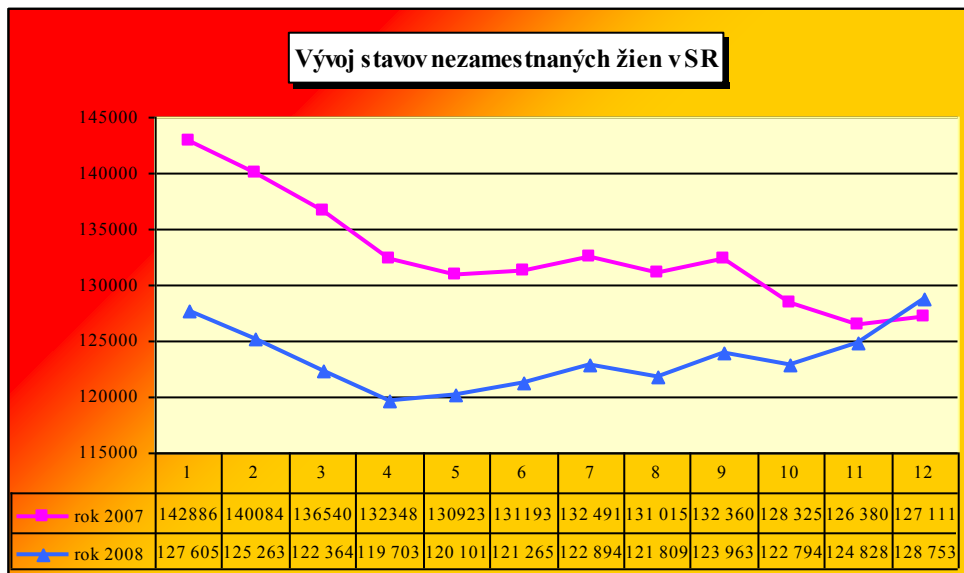

Zdroj: ÚPSVR

Najvyšší podiel absolventov škôl na celkových počtoch uchádzačov o zamestnanie bol zaregistrovaný v okrese Trenčín (priemerne 11,6 %) a Ilava (priemerne 11,2 %).

V roku 2008 bolo v priemere nezamestnaných 123 445 žien, čo v porovnaní s rokom 2007, kedy ich bolo priemerne v evidencii 132 638, predstavovalo pokles o 9 193, resp. o 6,9 %. Vývoj podielu evidovaných nezamestnaných žien má mierne rastúci trend. Tento v roku 2008 predstavoval 53,6 %, čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom (52,9 %) bol nárast o 0,7 p. b. a s rokom 2006 (52,0 %) o 6,0 p. b.

Najvyšší podiel žien na celkových počtoch uchádzačov o zamestnanie v roku 2008 bol v okresoch Námestovo (priemerne 62,2 %) a Žiar nad Hronom (priemerne 61,9 %).

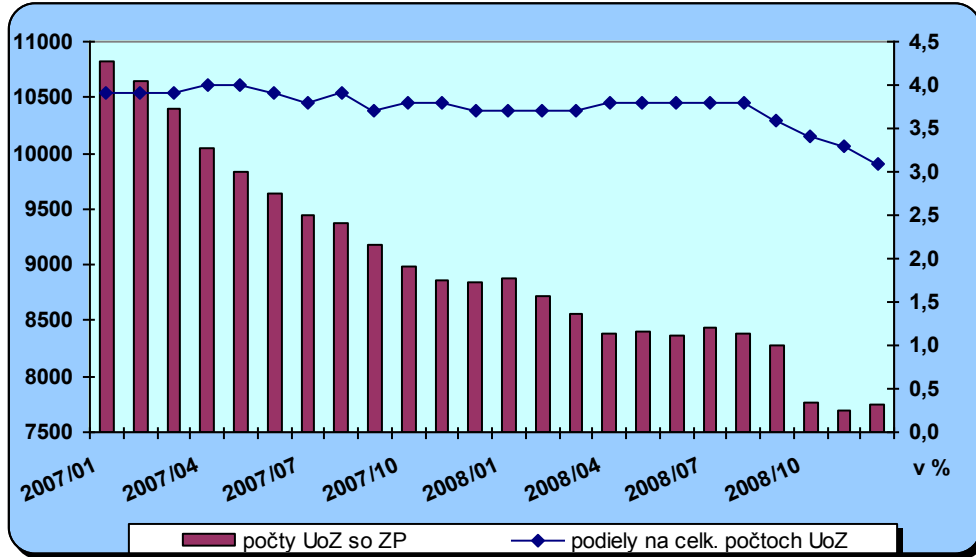

Zdroj: ÚPSVR

V priemere bolo v roku 2008 v evidencii uchádzačov o zamestnanie 8 302 občanov so **zdravotným postihnutím** (ZP) a ich počet medziročne poklesol v priemere o 1 371 osôb. Podiel uchádzačov o zamestnanie so ZP v roku 2008 predstavoval 3,6 %, pričom v porovnaní s predchádzajúcim rokom poklesol o 0,2 p. b. (z 3,8 %).

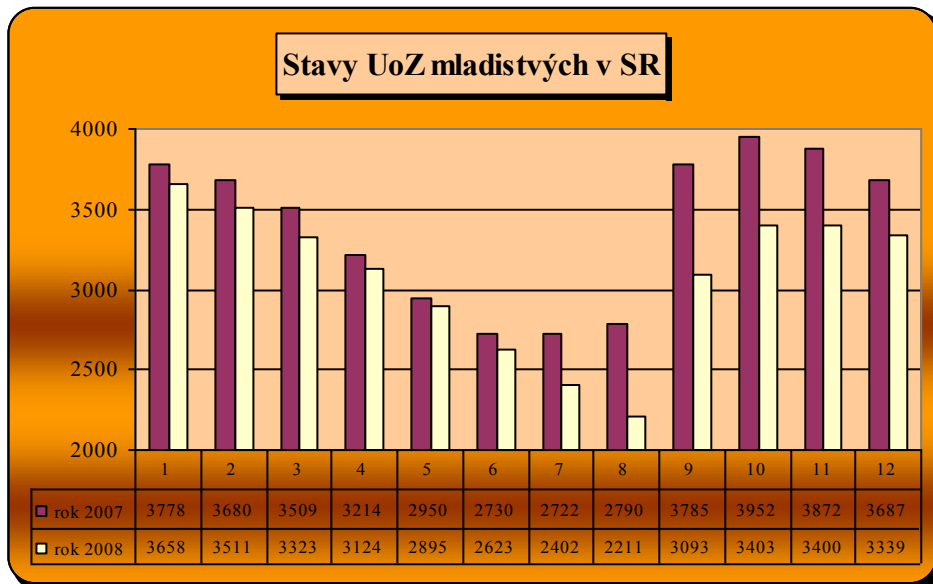
Z regionálneho hľadiska najvyšší podiel uchádzačov o zamestnanie so ZP bolo evidovaných na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny v Prievidzi (9,1 %) a v Banskej Štiavnici (8,4 %).

Vývoj uchádzačov o zamestnanie so ZP a ich podiel na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie (stav ku koncu mesiaca)

Zdroj: ÚPSVR

V priemere bolo v roku 2008 v evidencii 3 082 **mladistvých** (do 18 rokov), čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom (3 389) predstavovalo pokles o 307 osôb. Ich podiel na celkovom priemernom počte uchádzačov o zamestnanie v porovnaní s rokom 2007 zostal pritom na rovnakej úrovni, t. j. 1,4 %.

Zdroj: ÚPSVR

Z regionálneho pohľadu najvyšší podiel mladistvých bol na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny v Kežmarku 3,9 %.

Tab. 2.13 Podiel znevýhodnených skupín uchádzačov o zamestnanie na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie

Ukazovateľ	rok 2007	rok 2008	medziročný rast/pokles
Znevýhodnení uchádzači o zamestnanie	%	%	v p. b.
Ženy	52,9	53,6	0,7
UoZ nad 12 mesiacov	52,4	48,8	-3,6
Absolventi škôl	5,6	5,8	0,2
UoZ so ZP	3,8	3,6	-0,2
Mladiství	1,3	1,3	0,0
UoZ starší ako 50 rokov	22,5	25,1	2,6

Zdroj: ÚPSVR

2.1.4 Aktívna politika trhu práce

Smerovanie a realizácia aktívnych opatrení na trhu práce v hodnotenom období boli determinované najmä uplatňovaním zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti (ďalej len „zákon o službách zamestnanosti“) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a novelou zákona o službách zamestnanosti (zákon č. 139/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov), ktorej cieľom bolo podporiť zvyšovanie zamestnateľnosti najmä znevýhodnených skupín uchádzačov o zamestnanie, ich vstup a zotrvanie na trhu práce, ako aj podporiť motiváciu zamestnávateľov vytvárať pracovné miesta a prijímať do zamestnania tieto skupiny uchádzačov o zamestnanie. Okrem prehodnotenia doteraz existujúcich aktívnych opatrení na trhu práce sa novelou zákona o službách zamestnanosti zaviedli do praxe nové aktívne opatrenia na trhu práce s adresnejším zacielením na podporu udržania v zamestnaní najmä dlhodobo nezamestnaných občanov s nízkou kvalifikáciou, mladých, starších, občanov so zdravotným postihnutím a zamestnancov s nízkymi mzdami. K podpore začleňovania uchádzačov o zamestnanie na trh práce prispievajú aktívne opatrenia trhu práce (AOTP) v oblasti zvýšenia zamestnateľnosti prostredníctvom vzdelávania a prípravy pre trh práce (§ 46, §48, §48a až §48c). Na účel podpory motivácie uchádzačov o zamestnanie vzdelávať sa, sa poskytuje uchádzačovi o zamestnanie dávka vo výške sumy životného minima poskytovaného jednej plnoletej fyzickej osobe a na udržanie pracovných návykov sa využívajú aktivačné činnosti, ktoré sa vykonávajú formou menších obecných služieb pre obec (§ 52) a formou dobrovoľníckej služby (§ 52a)“.

V zmysle § 51 (absolventská prax) sa zvýšil príspevok poskytovaný absolventom, ktorí vykonávajú absolventskú prax a súčasne sa do praxe zaviedol nový nástroj, a to príspevok na podporu zamestnávania absolventov vzdelávania a prípravy pre trh práce (§ 51a) – absolventov stredných škôl s cieľom zlepšenia podmienok ich vstupu na trh práce ako aj zabezpečenia krytia dopytu v potrebnej kvalifikácii na trhu práce v danom regióne. Cieľovou skupinou pre poskytovanie tohto príspevku sú aj občania starší ako 50 rokov veku.

V rámci cieľa posilňovať kohéziu a sociálnu inklúziu sa s účinnosťou od 1. septembra 2008 zaviedol príspevok - nový inštitút - sociálny podnik (§ 50b, 50c). Činnosť sociálneho podniku je primárne orientovaná na sociálne ciele, na vytváranie pracovných miest pre znevýhodnené skupiny uchádzačov o zamestnanie a na udržiavanie ich zamestnanosti.

V snahe odbúrať bariéry u zamestnávateľov na zamestnávanie znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie, a to najmä dlhodobo evidovaných uchádzačov o zamestnanie a občanov so zdravotným postihnutím, sa zaviedol príspevok na zapracovanie znevýhodneného uchádzača o zamestnanie (§ 49a), ktorý umožňuje vzájomné otestovanie znevýhodneného uchádzača o zamestnanie zamestnávateľom formou práce na skúšku.

Novelou zákona sa zaviedlo poskytovanie príspevku na udržanie v zamestnaní zamestnancov s nízkymi mzdami. Jeho cieľom je motivovať zamestnávateľov prijímať zamestnancov z radov uchádzačov o zamestnanie a tiež uchádzačov o zamestnanie prijímať nízko platené pracovné miesta.

Opatrenia v oblasti podpory zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím boli novelou zákona prehodnotené a zároveň doplnené o nové nástroje na podporu pracovnej integrácie občanov so zdravotným postihnutím. Zároveň sa zaviedol nový spôsob náhradného plnenia namiesto zamestnávania povinného podielu počtu občanov so zdravotným postihnutím.

Za aktívne opatrenie na trhu práce sa podľa § 53d zákona o službách zamestnanosti považuje aj investičná pomoc na podporu počiatočnej investície formou príspevku na vytvorenie nového pracovného miesta, na ktorú bolo vydané rozhodnutie o poskytnutí investičnej pomoci podľa zákona č. 561/2007 Z. z. o investičnej pomoci. Zámerom tohto nástroja je riešenie regionálnych disparít v oblasti zamestnanosti, a preto bola štátna pomoc smerovaná najmä do regiónov s vysokou mierou nezamestnanosti.

K znižovaniu regionálnych rozdielov naďalej prispieva aj diferencovaná výška niektorých príspevkov poskytovaných v rámci AOTP, ktorá sa odvíja od priemernej miery nezamestnanosti v okrese (napr. § 49, 50, 51a, 56, 57).

Predmetnou novelou zákona o službách zamestnanosti sa vytvoril legislatívny rámec na realizáciu odporúčaní Európskej komisie a na realizáciu priorít a opatrení z Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia.

2.1.4.1 Nástroje APTP na podporu zamestnatel'nosti a zvyšovanie zamestnanosti

V rámci zákona o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov boli za účelom umiestnenia na trhu práce uchádzačom o zamestnanie, záujemcom o zamestnanie, zamestnancom a zamestnávateľom v roku 2008 zabezpečené tieto nástroje aktívnych opatrení trhu práce: (príloha ku kapitole 2, tab. č 4 a tab. č. 5)

- § 32 Sprostredkovanie zamestnania
- § 42 Informačné a poradenské služby
- § 43 Odborné poradenské služby
- § 46 Vzdelávanie a príprava pre trh práce uchádzača o zamestnanie a záujemcu o zamestnanie
- § 47 Vzdelávanie a príprava pre trh práce zamestnanca
- § 48b Poskytovanie dávky počas vzdelávania a prípravy pre trh práce a počas prípravy na pracovné uplatnenie občana so zdravotným postihnutím“,
- § 49 Príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť
- § 49a Príspevok na zapracovanie znevýhodneného uchádzača o zamestnanie
- § 50 Príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného uchádzača o zamestnanie
- § 50a Príspevok na podporu udržania v zamestnaní zamestnancov s nízkymi mzdami
- § 50c Príspevok na podporu vytvárania a udržania pracovných miest v sociálnom podniku
- § 51 Príspevok na vykonávanie absolventskej praxe
- § 51a Príspevok na podporu zamestnávania absolventov vzdelávania a prípravy pre trh práce
- § 52 Príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec
- § 52a Príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby
- § 53 Príspevok na dochádzku za prácou
- § 53a Príspevok na presťahovanie za prácou
- § 53b Príspevok na dopravu do zamestnania
- § 54 Projekty a programy
- § 55a Príprava na pracovné uplatnenie občana so zdravotným postihnutím.
- § 56 Príspevok na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska
- § 56a Príspevok na udržanie občana so zdravotným postihnutím v zamestnaní
- § 57 Príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na prevádzkovanie alebo vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti

- § 57a Príspevok na obnovu alebo technické zhodnotenie hmotného majetku chránenej dielne alebo pracoviska
- § 59 Príspevok na činnosť pracovného asistenta
- § 60 Príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov

Vláda SR veľmi citlivo vnímala situáciu, ktorá nastala v spoločnosti v dôsledku nástupu globálnej finančnej a hospodárskej krízy koncom roka 2008 a ktorá sa začala prejavovať na trhu práce postupným zvyšovaním počtu ohrozených pracovných miest a narastaním počtu nezamestnaných. Aktuálna ekonomická situácia si vyžiadala nutnosť prijímať účinné riešenia, ktoré prispievajú najmä k udržaniu zamestnanosti na existujúcich pracovných miestach a na podporu vytvorenia nových pracovných miest, a to tak pre prepúšťaných zamestnancov, ale aj pre uchádzačov o zamestnanie vedených v evidencii úradov práce, sociálnych vecí a rodiny.

Poskytnutie náhrady časti cestovných výdavkov uchádzačov o zamestnanie, ktoré súvisia s absolvovaním vstupného pohovoru alebo výberového konania u zamestnávateľa v roku 2008 (§32)

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny na účely sprostredkovania zamestnania poskytuje náhradu časti cestovných výdavkov uchádzačom o zamestnanie, ktoré súvisia s absolvovaním vstupného pohovoru alebo výberového konania u zamestnávateľa.

Tab. 2.14 Poskytnutie náhrady časti cestovných výdavkov uchádzačom o zamestnanie podľa § 32 v roku 2008

Ukazovateľ	Osoby
Starší ako 50 rokov	195
Ženy	1715
Znevýhodnení UoZ	1 394
Absolventi	761
Spolu	3 207

Zdroj: ÚPSVR

V roku 2008 týmto aktívnym opatrením na trhu práce bolo podporených celkom 3 207 uchádzačov o zamestnanie, čo bolo o 71 osôb viac ako v roku 2007 a bolo vyplatených 981 126 Sk zo štátneho rozpočtu, čo bolo o 10 079 Sk viac ako vyplatených v roku 2007.

Z celkového počtu 3 207 uchádzačov o zamestnanie bolo v roku 2008:

- 1 715 žien – 51,22 %,
- 1 394 znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie – 36,74 %,
- 761 absolventov,
- 195 uchádzačov o zamestnanie starších ako 50 rokov.

Informačné a poradenské služby (§ 42)

Za účelom skvalitnenia poskytovania informačných a poradenských služieb v zmysle § 42 Zákona o službách zamestnanosti realizovali úrady práce, sociálnych vecí a rodiny regionálne projekty v rámci Národného projektu VII A „Modernizácia služieb zamestnanosti podporou rozvoja nástrojov a foriem informačných a poradenských služieb“.

Ich aktivity boli zamerané na viaceré cieľové skupiny, ktorým boli prispôsobené aktivity podľa regionálnych potrieb trhu práce konkrétnych úradov práce, sociálnych vecí a rodiny.

V rámci poskytovania informačných a poradenských služieb sa na aktivitách v roku 2008 zúčastnilo spolu 294 576 uchádzačov o zamestnanie, čo bolo v porovnaní s rokom 2007 o 149 334 menej. Z toho bolo 159 871 žien (o 68 346 menej ako v roku 2007), 40 669 dlhodobo nezamestnaných osôb (o 31 907 menej ako v roku 2007), 42 406 absolventov (o 18 287 menej ako v roku 2007) a 51 630 osôb starších ako 50 rokov (o 19 914 menej ako v roku 2007).

Uchádzači o zamestnanie so zdravotným postihnutím

Poskytovanie informačných a poradenských služieb v zmysle § 42 Zákona o službách zamestnanosti zabezpečili úrady práce, sociálnych vecí a rodiny v priebehu roku 2008 realizáciou týchto aktivít pre občanov so zdravotným postihnutím:

- v roku 2008 bolo poskytnutých celkovo 12 716 individuálnych informačných rozhovorov, čo bolo o 2 182 viac ako v roku 2007. Na 2 364 skupinových stretnutiach v roku 2008 sa zúčastnilo celkovo 4 165 uchádzačov o zamestnanie a záujemcov o zamestnanie so zdravotným postihnutím, čo bolo o 580 účastníkov viac ako v roku 2007,
- o posúdenie osobných predpokladov, schopností a odborných zručností prejavilo v roku 2008 záujem 6 588 uchádzačov o zamestnanie a záujemcov o zamestnanie so zdravotným postihnutím, čo bolo o 2 933 viac ako v roku 2007,
- novoevidovaným uchádzačom o zamestnanie a záujemcom o zamestnanie so zdravotným postihnutím bolo v roku 2008 poskytnutých 6 930 odborných rád ohľadom výberu vhodného povolania, o 3 121 viac ako v roku 2007,
- v roku 2008 bolo podaných 16 033 informácií o voľných pracovných miestach v regióne a v SR, čo bolo o 3 077 viac ako v roku 2007, poskytnutých 3 838 informácií o možnostiach zamestnania v zahraničí (o 482 menej ako v roku 2007), 5 721 informácií a ponúk účasti na burze práce a výberových konaniach (o 956 viac ako v roku 2007), 11 050 informácií o možnosti využitia bezplatného informačného systému o voľných pracovných miestach (o 3 021 viac ako v roku 2007) 6 129 informácií o možnosti využitia služieb poskytovaných prostredníctvom informačno-poradenských centier pre občanov so zdravotným postihnutím (o 2 369 viac ako v roku 2007),
- v roku 2008 sa uskutočnila distribúcia informačného letáku „Pomoc úradu práce, sociálnych vecí a rodiny pri zamestnávaní občanov so zdravotným postihnutím“ v celkovom počte 37 958 (o 38 311 menej ako v roku 2007), a to uchádzačom o zamestnanie a záujemcom o zamestnanie so zdravotným postihnutím, školám, pobočkám Sociálnej poisťovne, agentúram podporovaného zamestnávania a agentúram dočasného zamestnávania, zväzom zdravotne postihnutých a iným organizáciám, vrátane zamestnávateľov.

Zamestnávateľom boli poskytované informácie:

- pri výbere vhodného zamestnanca na požadovanú pracovnú pozíciu,
- o možnostiach a podmienkach účasti na jednotlivých aktívnych opatreniach trhu práce – aktivačná činnosť, absolventská prax, vzdelávanie a príprava pre trh práce podpora zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím, poskytnutie príspevku na zamestnanie znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie,
- o výzve na predkladanie projektov na zamestnávanie znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie a o podmienkach účasti v partnerstvách,
- o možnosti vzdelávania zamestnancov prostredníctvom NP IX - Teoretická a praktická príprava zamestnancov na získanie nových vedomostí a zručností,
- ponuka účasti na burze informácií a burze práce,
- o situácii na trhu práce,
- o povinnostiach zamestnávateľa pri zamestnávaní občanov so zdravotným postihnutím,
- ohľadom zamestnávania cudzincov a občanov EÚ,
- o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní,
- súvisiace s hromadným prepúšťaním a pracovno-právnymi vzťahmi,

- o možnostiach využitia služieb agentúr dočasného zamestnávania, agentúr podporovaného zamestnávania a sprostredkovania zamestnania za úhradu.

Zamestnávateľom bolo v roku 2008 poskytnutých spolu 18 846 služieb (o 7 581 menej ako v roku 2007), z toho 18 659 individuálnych služieb (o 7 686 menej ako v roku 2007) a 187 skupinových aktivít (o 105 viac ako v roku 2007).

Občanom ohrozeným stratou zamestnania bolo poskytnuté poradenstvo a informácie o:

- aktuálnej situácii a predpokladanom vývoji na trhu práce,
- zamestnávateľoch a voľných pracovných miestach v regióne, v SR i v zahraničí,
- výberovom konaní a burze práce,
- podmienkach zaradenia do evidencie uchádzačov o zamestnanie alebo záujemcov o zamestnanie,
- podmienkach nároku na dávku v nezamestnanosti a dávku v hmotnej núdzi,
- možnostiach a podmienkach účasti na programoch aktívnej politiky trhu práce,
- pri voľbe povolania a výbere zamestnania,
- možnosti odchodu na predčasný starobný dôchodok,
- pri riešení pracovnoprávných vzťahov.

Občanom ohrozeným stratou zamestnania bolo v roku 2008 poskytnutých spolu 65 005 služieb (o 13 377 viac ako v roku 2007), z toho 64 408 individuálnych služieb (o 12 847 viac ako v roku 2007) a 597 skupinových aktivít (o 530 viac ako v roku 2007).

Preventívno-poradenská činnosť pre základné a stredné školy – voľba povolania:

Informácie a poradenstvo boli zamerané na:

- výber vhodného povolania - druhy a popis povolání, predpoklady, zdravotné a kvalifikačné požiadavky na výkon jednotlivých povolání, možnosť ďalšieho štúdia na stredných školách, zájmové dotazníky a testy, interaktívne DVD o povolaniach Svet práce, DVD o povolaniach, programy pre voľbu povolania „Cesta k povolaniu“, „Sprievodca svetom povolání“ a „Informačný systém typových pozícií“,
- aktuálnu situáciu a na požiadavky o trhu práce - najžiadanejšie a najmenej žiadané profesie, voľné pracovné miesta v regióne, najväčší zamestnávateľia regiónu, podmienky evidencie mladistvých na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny,
- možnosti individuálneho poradenstva a možnosti využitia internetu a počítačových programov pri výbere povolania v Informačno-poradenskom stredisku.

Žiakom základných škôl bolo v roku 2008 poskytnutých spolu 9 705 služieb (o 5 002 viac ako v roku 2007), z toho 5 294 individuálnych služieb (o 1 503 viac ako v roku 2007) a 4 411 skupinových aktivít (o 3 499 viac ako v roku 2007). Žiakom stredných škôl bolo v roku 2008 poskytnutých spolu 12 801 služieb (o 4 529 viac ako v roku 2007), z toho 5 505 individuálnych služieb (o 1 301 menej ako v roku 2007) a 7 296 skupinových aktivít (o 5 830 viac ako v roku 2007).

Preventívne poradenstvo pre žiakov základných škôl sa realizovalo ako aktivita na jednotlivých školách formou skupinových stretnutí, ktorých podmienky a harmonogram bol dohodnutý v spolupráci s výchovnými poradcami škôl s možnosťou ďalšieho individuálneho, prípadne skupinového poradenstva priamo na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny. Zamestnanci úradov práce, sociálnych vecí a rodiny sa taktiež zúčastňovali rodičovských združení, kde poskytovali informácie súvisiace s voľbou a výberom vhodného povolania pre žiakov s perspektívou uplatnenia sa na trhu práce.

Preventívne poradenstvo pre žiakov stredných škôl sa realizovalo na školách skupinovo formou prednášok a následnej diskusie a taktiež individuálne v priestoroch Informačno-poradenského strediska. Cieľom týchto aktivít bolo pomôcť budúcim absolventom škôl zorientovať sa v žiadaných profesiách a uľahčiť im vstup na trh práce.

V priebehu roku 2008 sa zúčastnilo individuálnych a skupinových stretnutí celkovo 5 357 žiakov ZŠ a žiakov SŠ so zdravotným postihnutím (ZP), čo bolo o 466 menej ako v roku 2007. Individuálne poradenstvo bolo v roku 2008 poskytnuté celkovo 2 177 žiakom ZŠ a SŠ so zdravotným postihnutím (o 381 menej ako v roku 2007). Skupinové poradenstvo bolo v roku 2008 poskytnuté celkovo 3 180 žiakom ZŠ a SŠ so zdravotným postihnutím (o 85 menej ako v roku 2007).

Iní klienti

V súvislosti s informovaním širokej verejnosti o možnosti evidencie ako záujemca o zamestnanie zamestnanci úradov práce, sociálnych vecí a rodiny poskytovali individuálne poradenské služby iným klientom - rodičom na materskej, resp. rodičovskej dovolenke, občanom so ZP a poberateľom dávky v hmotnej núdzi, ktorí nie sú v evidencii uchádzačov o zamestnanie, dôchodcom, uchádzačom o zamestnanie vyradeným z evidencie, ktorí nenašli uplatnenie na trhu práce.

Iným klientom bolo v roku 2008 poskytnutých spolu 205 573 služieb (o 50 125 menej ako v roku 2007), z toho 204 988 individuálnych služieb (o 50 551 menej ako v roku 2007) a 585 skupinových aktivít (o 426 viac ako v roku 2007).

Burzy informácií

Tak ako v roku 2007, aj v roku 2008 organizovali úrady práce, sociálnych vecí a rodiny burzy informácií pre žiakov ZŠ a ich rodičov, žiakov stredných škôl, výchovných poradcov, uchádzačov o zamestnanie a záujemcov o zamestnanie, na ktorých sa prezentovali stredné školy a zamestnávateľia daného regiónu. Prínosom bola diskusia za okrúhlym stolom, kde sa stretli zástupcovia úradu práce, vyšších územných celkov, Krajského školského úradu, Centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, stredných škôl, základných škôl, strategickí investori, zamestnávateľia. Zástupcovia týchto subjektov mali možnosť vzájomne si vymeniť informácie, námety, návrhy a iniciatívy na zlepšenie situácie na trhu práce. Zúčastnení pomenovali súčasné problémy a reálny stav na trhu práce a v oblasti školstva a poukázali aj na legislatívne nedostatky.

Odborné poradenské služby (§ 43)

Odborné poradenské služby sú v zmysle § 43 Zákona o službách zamestnanosti zamerané na riešenie problémov spojených s pracovným uplatnením uchádzača o zamestnanie, na vytváranie súladu medzi jeho osobnostnými predpokladmi a požiadavkami na vykonávanie určitého zamestnania, na ovplyvňovanie rozhodovania a správania sa uchádzača o zamestnanie, ako aj na jeho sociálnu a pracovnú adaptáciu.

Celkovo bolo v roku 2008 poskytnutých 451 772 odborných poradenských služieb pre 186 187 klientov, z toho 405 038 individuálnych pre 340 901 klientov a 39 964 skupinových pre 32 385 klientov. V porovnaní s rokom 2007 to bol pokles o 11,07 % v počte odborných poradenských služieb a nárast o 31,06 % v počte klientov.

Odborné poradenské služby sa realizovali mimo projektov alebo v rámci projektov. Mimo projektov boli poskytnuté pre 121 098 klientov. Odborné poradenské služby v rámci Národného projektu VII B Zefektívnenie, modernizácia a zvyšovanie rozsahu odborných poradenských služieb boli poskytnuté pre 90 946 uchádzačov o zamestnanie. Odborné poradenské služby v rámci iných projektov (okrem Národného projektu VII B) boli poskytnuté pre 1 737 klientov.

V rámci realizácie odborných poradenských služieb môže klientom vzniknúť právny nárok na uplatnenie finančných príspevkov.

Vzdelávanie a príprava pre trh práce uchádzačov o zamestnanie a záujemcov o zamestnanie (§ 46)

V zmysle tohto nástroja aktívnych opatrení trhu práce, úrady práce, sociálnych vecí a rodiny mohli zabezpečiť uchádzačom o zamestnanie a záujemcom o zamestnanie vzdelávanie a prípravu pre trh práce na základe zhodnotenia jeho schopností, pracovných skúseností, odborných zručností,

dosiahnutého stupňa vzdelania a zdravotnej spôsobilosti na prácu. Týmto nástrojom bolo podporených 12 143 pracovných miest dohodnutou sumou 112 232 814 Sk. Oproti roku 2007 bolo podporených o 3 253 miest viac dohodnutou sumou väčšou o 47 598 785 Sk.

Vzdelávanie a príprava pre trh práce zamestnanca (§47)

Cieľom projektu je podpora vzdelávania zamestnancov zamestnávateľa, súvisiaca so vznikom nových pracovných miest a udržaním už existujúcich pracovných miest, najmä pre zamestnancov so stredoškolským a nižším vzdelaním. Podporou vzdelávania realizovaného zamestnávateľom sú zamestnávateľa motivovaní na vzdelávanie svojich zamestnancov a aj touto cestou sa predchádza hromadnému prepúšťaniu a napomáha sa vytváraniu nových pracovných miest. Vzdelávanie zamestnancov vykonáva zamestnávateľ formou všeobecného alebo špecifického vzdelávania s cieľom zvýšiť ich vzdelanostnú úroveň, pracovný potenciál a adaptabilitu na trhu práce.

V roku 2008 sa vzdelávania a prípravy pre trh práce zúčastnilo celkom 13 863 zamestnancov s celkovou dohodnutou sumou 256 103 231 Sk (v roku 2007 to bolo 12 037 zamestnancov s celkovou dohodnutou sumou 238 505 486 Sk).

Príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 49)

V zmysle tohto nástroja AOTP sa poskytuje príspevok na úhradu nákladov, súvisiacich so samostatnou zárobkovou činnosťou. Z hľadiska podpory vytvárania pracovných miest prostredníctvom nástrojov AOTP patrí tento príspevok medzi najvyužívanejší.

V roku 2008 bolo vytvorených a obsadených 12 096 pracovných miest na samostatnú zárobkovú činnosť, čo bolo o 2 058 viac ako v roku 2007.

Príspevok na zapracovanie znevýhodneného uchádzača o zamestnanie (§ 49a)

Príspevok na zapracovanie znevýhodneného uchádzača o zamestnanie vo výške sumy životného minima poskytovaného jednej plnoletej fyzickej osobe sa poskytuje znevýhodnenému uchádzačovi o zamestnanie, ktorý vykonáva zapracovanie u zapracovateľa najdlhšie počas troch kalendárnych mesiacov a najviac 30 hodín týždenne. Dĺžka poskytovania je mesačne, najdlhšie po dobu 3 mesiacov. Znevýhodnenému uchádzačovi o zamestnanie vzniká zároveň nárok okrem príspevku na zapracovanie popri zapracovaní taktiež nárok na preplatenie výdavkov ako sú:

- cestovné výdavky,
- preukázané výdavky na ubytovanie,
- výdavky na služby pre rodinu s deťmi,
- náklady na poistenie pre prípad škody spôsobenej znevýhodneným uchádzačom o zamestnanie,
- náklady na úrazové poistenie.

Tento nový nástroj s platnosťou od 1. mája 2008 sa do 31. decembra 2008 vo výraznej miere nevyužíval. Zaradených znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie na zapracovanie pred nástupom do zamestnania bolo celkovo 65, najviac v Nitrianskom kraji (21 zaradených znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie).

Príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného uchádzača o zamestnanie (§50)

Príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného uchádzača o zamestnanie sa poskytuje zamestnávateľovi, ktorý prijme znevýhodneného uchádzača o zamestnanie do pracovného pomeru na vytvorené pracovného miesta. Priemerná dĺžka trvania podporovaného pracovného miesta je 15 až 18 mesiacov s podmienkou jeho udržania najmenej počas dvoch rokov.

V roku 2008 bolo vytvorených a obsadených 1 016 pracovných miest, ktoré boli financované sumou 75 399 375 Sk. V roku 2007 bolo vytvorených a obsadených 2 550 pracovných miest, podporených sumou 209 731 205 Sk.

Príspevok na podporu udržania v zamestnaní zamestnancov s nízkymi mzdami (50a)

Príspevok na podporu udržania v zamestnaní zamestnancov s nízkymi mzdami prijatých do pracovného pomeru z evidencie uchádzačov o zamestnanie (ďalej len „príspevok“) sa poskytoval zamestnávateľovi na úhradu:

- a) preddavku na poistné na zdravotné poistenie, poistného na sociálne poistenie a príspevku na starobné dôchodkové sporenie, platených zamestnávateľom (v roku 2008 bola maximálna výška príspevku 3 386 Sk) a
- b) sumy preddavku na poistné na zdravotné poistenie a poistného na sociálne poistenie plateného zamestnancom (v roku 2008 bola maximálna výška príspevku 1 291 Sk).

Poskytovanie príspevku bolo viazané na pracovné miesto, na ktoré zamestnávateľ prijal do pracovného pomeru po 1. 5. 2008 uchádzača o zamestnanie vedeného v evidencii uchádzačov o zamestnanie najmenej tri mesiace. Zamestnávateľovi sa príspevok poskytuje najviac počas 24 kalendárnych mesiacov.

Príspevok na podporu vytvárania a udržania pracovných miest v sociálnom podniku (§ 50c)

Príspevok na podporu vytvárania a udržania pracovných miest v sociálnom podniku podľa § 50c zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov pre zamestnancov, ktorí pred prijatím do pracovného pomeru boli znevýhodnenými uchádzačmi o zamestnanie, poskytuje sociálnemu podniku úrad, v ktorého územnom obvode sociálny podnik vykonáva predmet svojej činnosti. Podmienkou poskytnutia príspevku je uzatvorenie pracovného pomeru na dobu určitú so znevýhodneným uchádzačom o zamestnanie.

Do 31. decembra 2008 nebolo podporené žiadne vytvorené a udržané pracovné miesto v sociálnom podniku, nakoľko § 50b a § 50c zákona o službách zamestnanosti nadobudol účinnosť až od 1. septembra 2008.

Príspevok na vykonávanie absolventskej praxe (§ 51)

Cieľom absolventskej praxe je získavanie odborných zručností a praktických skúseností u zamestnávateľa, ktoré zodpovedajú dosiahnutému stupňu vzdelania absolventa školy, ako i získavanie a prehĺbovanie odborných zručností alebo praktických skúseností, ktoré rozšíria možnosti absolventov škôl pri uplatnení na trhu práce, čím sa priamo pôsobí na zvyšovanie zamestnatel'nosti uchádzačov o zamestnanie.

Absolventská prax patrí medzi úspešné a efektívne nástroje AOTP. Najväčší záujem zo strany zamestnávateľov o výkon absolventskej praxe prejavujú organizácie štátnej a verejnej správy, ktoré preferujú absolventov s ekonomickým vzdelaním s maturitou, alebo absolventov gymnázií, avšak u tejto skupiny zamestnávateľov je minimálny predpoklad na vytvorenie nových trvalých miest pre absolventov. Vysoký záujem majú aj podnikateľské subjekty, realizujúce činnosti v oblasti služieb. Absolventská prax prispieva absolventom k hľadaniu si práce vo svojej profesii. Umožňuje im získať prvý kontakt s praxou pri získavaní potrebných zručností.

Vykonávanie absolventskej praxe v roku 2008 bolo financované prevažne prostredníctvom NP IX na rozdiel od roku 2007, kedy bola absolventská prax financovaná výhradne z NP IX.

V roku 2008 bolo zaradených na absolventskú prax 13 435 absolventov (z toho 11 954 absolventov z NP IX), čo bolo o 4 498 absolventov viac ako v roku 2007.

Tab. 2.15 Absolventská prax

	počet v osobách	podiel v %
--	-----------------	------------

rok	2007	2008	2007	2008
Ženy	6 214	5 174	69,53	38,51
Znevýhodnení UoZ	7 165	5 638	80,17	41,97
Dlhodobo nezamestnaní	1 084	442	12,13	3,29
Spolu	8 937	13 435	100,0	100,0

Zdroj: ÚPSVR

Z porovnania štruktúry uchádzačov o zamestnanie na vykonávanie absolventskej praxe v roku 2008 a v roku 2007 vyplýva, že pomer žien a znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie v porovnávaných obdobiach bol v roku 2008 takmer dvakrát nižší oproti roku 2007.

Z hľadiska výstupov realizácie absolventskej praxe je dôležitý aj ukazovateľ umiestnenia uchádzačov o zamestnanie do zamestnania po ukončení absolventskej praxe. V roku 2008 ukončilo absolventskú prax 8 476 uchádzačov o zamestnanie a na trhu práce sa umiestnilo 5 081 uchádzačov o zamestnanie, z toho:

- do 3 mesiacov 2 942 uchádzačov o zamestnanie,
- od 3 do 6 mesiacov 744 uchádzačov o zamestnanie,
- po 6 mesiacoch 1 395 uchádzačov o zamestnanie.

Príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec (§ 52) a príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby (§52a)

Aj v roku 2008 príspevok na aktivačnú činnosť bol jedným z najvyužívaných nástrojov AOTP, tak z pohľadu počtu zaradených uchádzačov o zamestnanie, ako aj z pohľadu finančných ukazovateľov. V roku 2008 bolo zaradených na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec 166 630 uchádzačov o zamestnanie, čo bolo o 90 669 menej ako v roku 2007. Dohodnutá suma finančných prostriedkov v roku 2008 predstavovala 836 547 909 Sk, čo bolo o 91 719 888 Sk menej ako pred rokom.

Príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby (§ 52a) v roku 2008 využilo 16 599 uchádzačov o zamestnanie vo výške 396 963 543 Sk. V roku 2007 sa tento príspevok sledoval spolu s príspevkom na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec, v rámci § 52.

Príspevok na dochádzku za prácou (§53)

Príspevok na dochádzku za prácou poskytuje úrad mesačne na úhradu časti cestovných výdavkov na dochádzku z miesta trvalého pobytu alebo z miesta prechodného pobytu zamestnanca do miesta výkonu zamestnania uvedeného v pracovnej zmluve a späť alebo na úhradu časti cestovných výdavkov na dochádzku z miesta trvalého pobytu alebo z miesta prechodného pobytu občana do miesta prevádzkovania alebo vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti a späť. Príspevok na dochádzku sa poskytuje občanovi v dĺžke zodpovedajúcej obdobiu jeho ostatného vedenia v evidencii uchádzačov o zamestnanie, najviac počas 12 mesiacov od jeho nástupu do zamestnania alebo od začatia prevádzkovania alebo vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti; občanovi vedenému v evidencii uchádzačov o zamestnanie menej ak 6 mesiacov sa príspevok na dochádzku poskytuje počas šiestich mesiacov.

V porovnaní s rokom 2007 v roku 2008 bol zaznamenaný nárast počtu poberateľov príspevku na dochádzku za prácou o 1 776 osôb. Najväčší nárast nastal v Prešovskom kraji o 2 465 uchádzačov o zamestnanie, v Trenčianskom kraji o 700 uchádzačov o zamestnanie a v Nitrianskom kraji o 669 uchádzačov o zamestnanie. Pokles zaradených uchádzačov o zamestnanie na príspevok na dochádzku za prácou v roku 2008 oproti roku 2007 nastal len v Košickom kraji, a to 2 439 osôb.

Príspevok na presťahovanie za prácou (§53a)

Príspevok na presťahovanie za prácou sa poskytuje občanovi, ako náhrada časti preukázaných výdavkov súvisiacich s presťahovaním uchádzača o zamestnanie z miesta jeho trvalého pobytu do jeho nového trvalého pobytu na území Slovenskej republiky v súvislosti so získaním zamestnania. Príspevok sa poskytuje vo výške najviac 1 327, 76 eur /40 000 Sk. Nárok na príspevok má občan, ktorý bol vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie najmenej tri mesiace a pokiaľ miesto jeho nového trvalého pobytu na území Slovenskej republiky je vzdialené od miesta pôvodného trvalého pobytu najmenej 50 km.

V roku 2008 v účinnosti od 1. mája 2008 tento nástroj aktívnej politiky patril medzi najmenej využívané nástroje. Celkom bol 6 občanom poskytnutý príspevok na sťahovanie za prácou vo výške 82 133 Sk.

Realizácia projektov a programov podľa (§ 54)

Za AOTP sú považované aj projekty a programy financované alebo spolufinancované zo štátneho rozpočtu alebo z iných zdrojov.

V roku 2008 bolo na tento nástroj zaradených 8 227 uchádzačov o zamestnanie, podporených sumou 128 369 tis. Sk.

Príprava na pracovné uplatnenie občana so zdravotným postihnutím a oprávnené náklady (§ 55a, § 55b, § 55c)

Príprava na pracovné uplatnenie občanov so zdravotným postihnutím formou zaškolenia alebo prípravy na prácu definovaná v § 55a, § 55b a § 55c zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zahŕňajú nový nenáročný nástroj pre znevýhodnenú skupinu občanov so zdravotným postihnutím, ktorého zámerom je podpora cielenej prípravy na pracovné uplatnenie občanov so zdravotným postihnutím, ich umiestnenia a zotrvania na otvorenom trhu práce rozšírením, posilnením, resp. rozvojom ich konkrétnych zručností a pracovných skúseností.

Zámerom je aj touto formou podporiť motiváciu zamestnávateľov zamestnávať občanov so zdravotným postihnutím pre vytváranie podmienok trvalého plateného zamestnania a tým aj zabezpečenia finančnej a existenčnej nezávislosti na dávkach občanov so zdravotným postihnutím. Príprava na pracovné uplatnenie občana so zdravotným postihnutím zahŕňa získanie požadovaných odborných zručností a praktických skúseností formou prípravy na pracovné uplatnenie vo vzdelávacom zariadení, na pracovisku zamestnávateľa alebo v chránenej dielni alebo na chránenom pracovisku.

Tieto nástroje s platnosťou od 1. mája 2008 sa do konca roka 2008 aktívne nevyužívali.

Príspevok na zriadenie chránenej dielne a chráneného pracoviska alebo na ich zachovanie (§ 56)

Príspevok sa poskytuje zamestnávateľovi, ktorý zriadi chránenú dielňu alebo chránené pracovisko pre zamestnávanie zdravotne postihnutých občanov. V roku 2008 úrady práce, sociálnych vecí a rodiny vytvorili 739 pracovných miest (o 123 menej ako v roku 2007), podporených sumou 157 912 358 Sk, o 7 623 777 Sk menej ako v roku 2007.

Príspevok na udržanie občana so zdravotným postihnutím v zamestnaní (§ 56a)

Príspevok sa poskytuje zamestnávateľovi, ktorý zamestnáva viac ako 25 % občanov so zdravotným postihnutím z priemerného evidenčného počtu svojich zamestnancov.

Príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na prevádzkovanie alebo vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti (§ 57)

Príspevok občanovi so ZP sa poskytuje na začatie prevádzkovania alebo vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti. V rámci tohto nástroja AOTP bolo v roku 2008 vytvorených 337 pracovných miest na samozamestnanie občanov so ZP, čo bolo o 52 miest menej ako pred rokom.

Príspevok na činnosť pracovného asistenta (§ 59)

Príspevok na činnosť pracovného asistenta sa poskytuje zamestnávateľovi, alebo občanovi so ZP, ktorý prevádzkuje samostatnú zárobkovú činnosť v rámci chránených pracovísk. Pracovný asistent je zamestnanec, ktorý poskytuje pomoc zamestnancovi alebo zamestnancom, ktorí sú občanmi so ZP pri vykonávaní zamestnania a osobných potrieb počas pracovného času alebo fyzická osoba, ktorá poskytuje pomoc samostatne zárobkovo činnnej osobe, ktorá je občanom so ZP, pri prevádzkovaní alebo vykonávaní samostatnej zárobkovej činnosti.

Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny v roku 2008 podporili 159 pracovných miest pre pracovných asistentov, čo bolo o 86 viac ako v roku 2007. Suma, ktorou bol podporený tento nástroj v roku 2008, predstavovala 25 853 456 Sk, o 13 873 843 Sk viac ako v roku 2007.

Príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov (§ 60)

V rámci tohto nástroja AOTP sa nevytvárajú nové pracovné miesta, ale sa podporujú už existujúce pracovné miesta, na ktorých sú umiestnení občania so ZP. Príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov sa poskytuje právnickej osobe alebo fyzickej osobe, ak o tento príspevok písomne požiada najneskôr do konca prvého kalendárneho mesiaca štvrt'roka nasledujúceho po štvrt'roku, za ktorý príspevok žiada.

V roku 2008 bolo prostredníctvom tohto nástroja AOTP podporených 6 592 pracovných miest, čo bolo o 3 918 pracovných miest viac ako v roku 2007.

2.2 Mzdy a pracovné podmienky

Vyhodnotenie legislatívnych zmien v roku 2008 v oblasti mzdového ohodnotenia

a) Zákon o minimálnej mzde

Minimálna mzda bola v období od 1. októbra 2007 do 31. januára 2008 ustanovená nariadením vlády Slovenskej republiky č. 450/2007 Z. z., ktorým sa ustanovuje výška minimálnej mzdy, a to v sumách:

- 8 100 Sk za mesiac pre zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou a
- 46,60 Sk za každú hodinu odpracovanú zamestnancom pre ostatných zamestnancov.

Dňom 1. februára 2008 nadobudol účinnosť nový zákon č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde, ktorý predovšetkým vytvoril väčší vecný i časový priestor sociálnym partnerom a vláde Slovenskej republiky dospieť k dohode o sume mesačnej minimálnej mzdy a stanovil kritériá na úpravu sumy minimálnej mzdy formou oblastí, na ktoré budú sociálni partneri prihliadať pri rokovaní o zvýšení minimálnej mzdy a ustanovil mechanizmus výpočtu sumy mesačnej minimálnej mzdy pre prípad, že aj napriek viacerým rokovaniam sociálnych partnerov a zástupcov vlády SR ani na rokovaní Hospodárskej a sociálnej rady Slovenskej republiky nedôjde k dohode o úprave sumy mesačnej minimálnej mzdy.

Novým zákonom sa tiež odstránila diskriminačná právna úprava voči zamestnancom so zdravotným postihnutím a mladistvým zamestnancom a ustanovilo sa nové obdobie účinnosti ustanovenej výšky minimálnej mzdy vždy s účinnosťou od 1. januára nasledujúceho roka.

Predmetným zákonom bolo zrušené aj nariadenie vlády SR č. 450/2007 Z. z. s tým, že na obdobie od 1. februára 2008 do konca roku 2008 bola výška minimálnej mzdy upravená priamo v zákone o minimálnej mzde na úrovni 8 100 Sk mesačne resp. 46,60 Sk za hodinu.

Zákon o minimálnej mzde bol v roku 2008 novelizovaný:

- zákonom č. 354/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde, ktorým došlo k úprave termínov priebehu rokovania o sume minimálnej mzdy tak, aby bol vytvorený dostatočný čas na uskutočnenie riadneho legislatívneho procesu pri príprave vykonávacieho nariadenia vlády a zároveň sa zvýšila ingerencia vládnej strany pri rozhodovaní o výške minimálnej mzdy so zachovaním dostatočnej miery autonómie vyjednávania sociálnych partnerov o sume minimálnej mzdy,
- zákonom č. 460/2008 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú zákony v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v súvislosti so zavedením meny euro v Slovenskej republike; v článku II tohto zákona boli upravené ustanovenia zákona najmä v nadväznosti na zmeny v zaokrúhľovaní súm minimálnej mzdy po zavedení eura.

V súlade so zákonom o minimálnej mzde v znení neskorších predpisov vláda SR ustanovila nariadením vlády č. 422/2008 Z. z., ktorým sa ustanovuje suma minimálnej mzdy, s účinnosťou od 1. januára 2009 nové sumy minimálnej mzdy, a to

- 295,50 eura za mesiac pre zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou a
- 1,698 eura za každú hodinu odpracovanú zamestnancom pre ostatných zamestnancov.

b) Zákon o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme

Zákon č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov bol s účinnosťou od 1. januára 2008 novelizovaný čl. IV zákona č. 348/2007 Z. z., ktorým sa menil a dopĺňal Zákonník práce. Novelou sa reagovalo na zmenu termínu valorizácie platových taríf z 1. júla na 1. január kalendárneho roku.

V nadväznosti na túto legislatívnu zmenu bolo vydané nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 630/2007 Z. z., ktorým sa s účinnosťou od 1. januára 2008 ustanovili zvýšené stupnice platových taríf zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme.

Zvýšenie platových taríf bolo uskutočnené v súlade s čl. II bod 3. Kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa pre zamestnávateľov, ktorí pri odmeňovaní zamestnancov postupujú podľa zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov u všetkých skupín zamestnancov o 4 %.

c) Zákon o štátnej službe

V zákone č. 312/2001 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len "zákon o štátnej službe") v priebehu roku 2008 v časti odmeňovanie štátnych zamestnancov nenastali legislatívne zmeny, ktoré by sa dotkli štátnych zamestnancov. Zákon o štátnej službe bol novelizovaný zákonom č. 460/2008 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú zákony v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky len v súvislosti so zavedením meny euro v Slovenskej republike, avšak nadobudol účinnosť až 1. januára 2009. Na základe splnomocnenia v § 105 zákona o štátnej službe schválila vláda Slovenskej republiky ešte v roku 2007 nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 613/2007 Z. z., ktorým sa ustanovujú zvýšené platové tarify štátnych zamestnancov, ktoré bolo účinné od 1. januára 2008. Obdobný postup vykonala vláda Slovenskej republiky aj v roku 2008, kedy schválila nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 602/2008 Z. z., ktoré nadobudlo účinnosť až 1. januára 2009. Obidve nariadenia vlády Slovenskej republiky plne rešpektovali Kolektívne zmluvy vyššieho stupňa v štátnej službe uzatvorenej zmluvnými partnermi na príslušný kalendárny rok.

d) Zákon o sociálnom fonde

Dňom **1. januára 2008** nadobudol účinnosť **zákon č. 591/2007 Z. z.**, ktorým sa menil a dopĺňal zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 152/1994 Z. z. o sociálnom fonde a o zmene a doplnení zákona č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov. Novelou zákona o sociálnom fonde sa rozšírila možnosť použitia prostriedkov sociálneho fondu aj na účely kolektívneho vyjednávania a najmä sa aktualizovali nevyhovujúce a zastarané ustanovenia zákona.

V súvislosti so zavedením novej meny bol zákon o sociálnom fonde s účinnosťou **od 1. januára 2009** novelizovaný **čl. II zákona č. 474/2008 Z. z.** a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme.

2.2.1 Mzdy

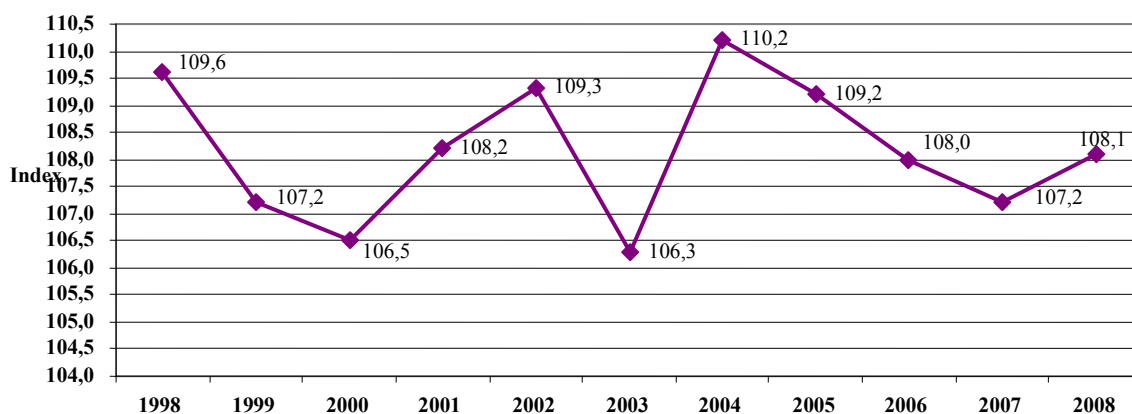
V roku 2008 dosiahla priemerná **nominálna** mesačná mzda zamestnanca v hospodárstve SR⁹ podľa údajov Štatistického úradu SR hodnotu 21 782 Sk a oproti predchádzajúcemu roku sa zvýšila o 8,1 %. Rast nominálnych miezd bol v porovnaní s rokom 2007 rýchlejší o 0,9 percentuálneho bodu. Vo vývoji miezd v roku 2008 sa premietlo postupné spomaľovanie ich tempa rastu z 10,0 % v 1. štvrtroku na 4,6 % v 4. štvrtroku. Priemerná **reálna** mesačná mzda zamestnanca v hospodárstve SR medziročne vzrástla o 3,3 %, pričom jej prírastok bol o 1 p. b. nižší ako v roku 2007.

Tab. 2.16 Vývoj priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca (v Sk)

Ukazovateľ	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Priemerná nominálna mesačná mzda	10 003	10 728	11 430	12 365	13 511	14 365	15 825	17 274	18 761	20 146	21 782

Zdroj: ŠÚ SR

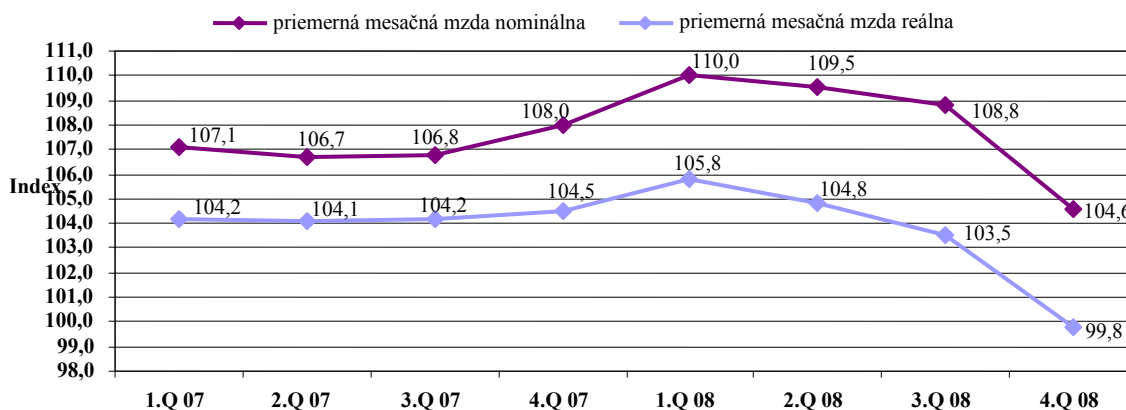
Vývoj indexu rastu priemernej nominálnej mesačnej mzdy od roku 1998

Zdroj: ŠÚ SR

⁹ Podľa štvrtročného štatistického výkazníctva; bez podnikateľských príjmov, od roku 2006 vrátane plátov ozbrojených zložiek; od roku 2007 vrátane plátov profesionálnych vojakov; indexy sú počítané z porovnateľných údajov; údaje upravené o štatistický odhad nevidovaných miezd.

Vývoj indexov rastu priemernej mesačnej mzdy v roku 2007 a 2008

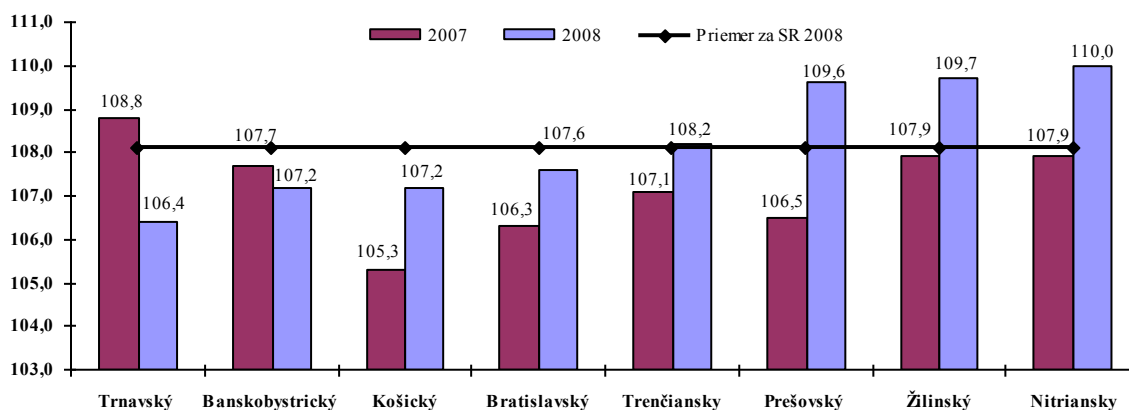

Zdroj: ŠÚ SR

Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch, aj v roku 2008 v mzdovom vývoji pretrvávali výrazné regionálne rozdiely, keď priemerná nominálna mesačná mzda sa v jednotlivých **krajoch** pohybovala v rozpätí od 16 440 Sk (Prešovský kraj) do 28 424 Sk (Bratislavský kraj) s rozdielom 11 984 Sk. Prešovský kraj tak dosiahol necelých 58 % priemernej nominálnej mesačnej mzdy Bratislavského kraja. Vyššia ako v priemere za celé hospodárstvo (21 782 Sk) bola len priemerná nominálna mesačná mzda v Bratislavskom kraji. K celoslovenskému priemeru sa najviac priblížila mzda v Trnavskom kraji (20 370 Sk). Mzdová úroveň v ostatných krajoch bola pod priemerom SR.

Tempo rastu priemernej nominálnej mesačnej mzdy v roku 2008 bolo v porovnaní s rokom 2007 rýchlejšie vo všetkých krajoch s výnimkou Banskobystrického a Trnavského kraja, v ktorom bol rast priemernej nominálnej mesačnej mzdy pomalší ako pred rokom. Rýchlejšie ako v priemere za SR rástla priemerná nominálna mesačná mzda aj v Nitrianskom (10,0 %), Žilinskom (9,7 %), Prešovskom (9,6 %) a Trenčianskom kraji (8,2 %). Najnižší rast dosiahol Trnavský kraj (6,4 %).

Rast priemernej nominálnej mesačnej mzdy v roku 2007 a 2008 podľa krajov (v %)

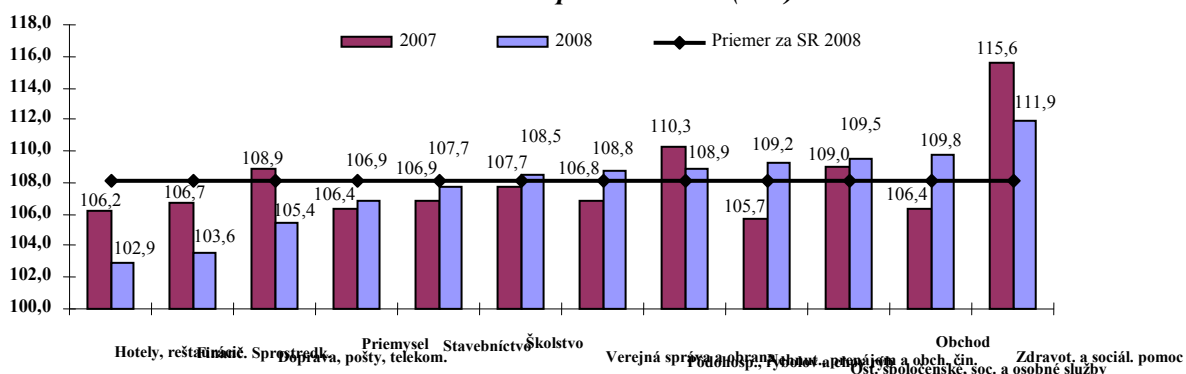
Zdroj: ŠÚ SR

Podľa **odvetví** bola priemerná nominálna mesačná mzda vyššia ako celoslovenský priemer vo finančnom sprostredkovaní; verejnej správe a obrane, povinnom sociálnom zabezpečení; nehnuteľnostiach, prenájme a obchodných činnostiach; doprave, skladovaní, poštách a telekomunikáciách; priemysle; veľkoobchode a maloobchode, oprave motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru. Rovnako ako v predchádzajúcom roku, aj v roku 2008 najnižšiu

priemernú nominálnu mesačnú mzdu mali zamestnanci v hoteloch a reštauráciách. Rozdiel medzi najlepšie a najhoršie plateným odvetvím tvoril 26 861 Sk.

V porovnaní s rokom 2007 vzrástla priemerná nominálna mesačná mzda vo všetkých odvetviach. Najvyšší relatívny prírastok bol v zdravotníctve a sociálnej pomoci (11,9 %), obchode (9,8 %) a v ostatných spoločenských, sociálnych a osobných službách (9,5 %). Najpomalšie rástli mzdy v hoteloch a reštauráciách (o 2,9 %). Rast priemernej nominálnej mesačnej mzdy bol rýchlejší ako v roku 2007 v priemysle; stavebníctve; veľkoobchode a maloobchode, oprave motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru; nehnuteľnostiach, prenájme a obchodných činnostiach; verejnej správe a obrane, povinnom sociálnom zabezpečení; školstve; ostatných spoločenských, sociálnych a osobných službách.

Vývoj indexu rastu priemernej nominálnej mesačnej mzdy v roku 2007 a 2008 podľa odvetví (v %)

Zdroj: ŠÚ SR

Podľa veľkosti podnikov mali najvyššiu priemernú nominálnu mesačnú mzdu podniky s počtom zamestnancov 1 000 a viac. Priemernú nominálnu mesačnú mzdu, vyššiu ako celoslovenský priemer, dosiahli podniky s 50 až 249 zamestnancami, podniky s 250 až 499 zamestnancami a podniky s 500 až 999 zamestnancami. Najnižšiu priemernú nominálnu mesačnú mzdu mali zamestnanci u živnostníkov. Najrýchlejšie rástli mzdy v podnikoch s 10 až 19 zamestnancami, v ktorých v roku 2007 rástli mzdy najpomalšie.

Tab. 2.17 Priemerná nominálna mesačná mzda podľa veľkosti podnikov

Veľkostné skupiny podnikov	2007 (v Sk)	Indexy 2007/2006		2008 (v Sk)	Indexy 2008/2007	
		nominálna mzda	reálna mzda		nominálna mzda	reálna mzda
0 – 9	17 342	104,4	101,6	17 949	103,5	98,9
10 – 19	17 839	101,8	99,0	19 938	111,8	106,9
20 – 49	18 613	104,9	102,0	20 102	108,0	103,3
50 – 249	20 572	109,9	106,9	22 610	109,9	105,1
250 – 499	21 691	106,3	103,4	23 887	110,1	105,3
500 – 999	21 633	107,2	104,3	23 138	107,0	102,3
1 000 a viac	25 418	107,2	104,3	27 520	108,3	103,5
Živnostníci (odhad)	15 818	106,2	103,3	16 751	105,9	101,2
Spolu	20 146	107,2	104,3	21 782	108,1	103,3

Zdroj: ŠÚ SR

2.2.1.1 Priemerná mesačná hrubá mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére

Podľa výsledkov celoslovenského výberového zisťovania MPSVR SR a ŠÚ SR o priemerných zárobkoch, v 4. štvrtroku 2008 tvorila priemerná hrubá mesačná mzda 23 248 Sk, z toho v podnikateľskej sfére 24 255 Sk a v nepodnikateľskej sfére 19 898 Sk.

Najnižšiu priemernú hrubú mesačnú mzdu podľa dosiahnutého stupňa vzdelania dostávali zamestnanci so základným vzdelaním - 14 863 Sk (v 4. štvrtroku 2007 to bolo 13 904 Sk). Z priemernej hrubej mesačnej mzdy za SR to predstavovalo 63,9 %. Z pohľadu hlavných tried zamestnaní mali najnižšiu priemernú hrubú mesačnú mzdu pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci – 12 957 Sk (v podnikateľskej sfére 13 903 Sk a v nepodnikateľskej sfére 11 061 Sk). Pri triedení podľa veku najnižšiu priemernú hrubú mesačnú mzdu dostávali zamestnanci do 20 rokov – 13 119 Sk (v podnikateľskej sfére 13 165 Sk a v nepodnikateľskej sfére 11 968 Sk). Z hľadiska druhu vlastníctva mali najnižšiu priemernú hrubú mesačnú mzdu zamestnanci v podnikoch, ktoré sú v družstevnom vlastníctve – 17 555 Sk (v podnikateľskej sfére zamestnanci družstevných organizácií 17 507 Sk a v nepodnikateľskej sfére zamestnanci združení, politických strán a cirkví 17 006 Sk). Z regionálneho hľadiska najnižšie priemerné mesačné hrubé mzdy poberali zamestnanci v Prešovskom kraji – 19 130 Sk (v podnikateľskej sfére v Prešovskom kraji 19 035 Sk a v nepodnikateľskej sfére v Nitrianskom kraji 18 779 Sk) (príloha ku kapitole 2, tab. č. 6, 7, 8, 9).

Najvyššiu priemernú hrubú mesačnú mzdu pri zohľadnení dosiahnutého stupňa vzdelania dostávali zamestnanci s vedeckou kvalifikáciou – 38 197 Sk, čo predstavovalo 164,3 % priemernej hrubej mesačnej mzdy za SR. Mzda zamestnancov s vedeckou kvalifikáciou dosiahla v podnikateľskej sfére hodnotu 70 196 Sk a v nepodnikateľskej sfére 31 430 Sk. Podľa hlavných tried zamestnaní dosiahli najvyššiu priemernú hrubú mesačnú mzdu zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci – 51 128 Sk (v podnikateľskej sfére 54 824 Sk a v nepodnikateľskej sfére 36 592 Sk). Z hľadiska veku dostávali najvyššiu priemernú hrubú mesačnú mzdu zamestnanci vo veku od 30 do 34 rokov – 25 377 Sk (v podnikateľskej sfére vo veku od 30 do 34 rokov 26 722 Sk a v nepodnikateľskej sfére vo veku od 55 do 59 rokov 20 925 Sk). Pri triedení podľa druhu vlastníctva najvyššiu priemernú hrubú mesačnú mzdu dostávali zamestnanci spoločností s medzinárodným vlastníctvom s prevažujúcim verejným sektorom – 41 770 Sk (v podnikateľskej sfére 41 769 Sk u zamestnancov spoločností s medzinárodným vlastníctvom s prevažujúcim verejným sektorom a v nepodnikateľskej sfére u zamestnancov organizácií so štátnym vlastníctvom 23 764 Sk). Z regionálneho hľadiska najvyššie priemerné mesačné mzdy poberali zamestnanci v Bratislavskom kraji – 31 429 Sk (v podnikateľskej sfére 33 352 Sk a v nepodnikateľskej sfére 23 399 Sk) (príloha ku kapitole 2, tab. č. 6, 7, 8, 9).

Z analýzy podielu jednotlivých zložiek celkovej priemernej hrubej mesačnej mzdy (23 248 Sk) je zrejmé, že najvyšší podiel tvorila základná mzda (64,9 %). Ďalšou významnou zložkou priemernej hrubej mesačnej mzdy boli prémie a odmeny (12,4 %) a tretiu najvyššiu zložku tvorili náhrady mzdy, ktoré predstavovali 11,6 %. Po odpočítaní poistného na zdravotné a sociálne poistenie a preddavkov na daň z príjmov fyzických osôb bola priemerná čistá mesačná mzda 17 997 Sk, t. j. 77,4 % (v 4. štvrtroku 2007 to bolo 16 936 Sk) (príloha ku kapitole 2, tab. č. 10).

Podľa rodového členenia údajov o odmeňovaní priemerná hrubá mesačná mzda mužov bola 26 281 Sk (v podnikateľskej sfére 26 867 Sk a v nepodnikateľskej sfére 22 392 Sk) a žien 19 950 Sk (v podnikateľskej sfére 20 516 Sk a v nepodnikateľskej sfére 18 853 Sk). Priemerná hrubá mesačná mzda žien teda predstavovala 75,9 % priemernej hrubej mesačnej mzdy mužov a jej úroveň sa oproti 4. štvrtroku 2007 zvýšila o 1,7 p. b.

Z regionálneho hľadiska najvyššie priemerné mesačné mzdy poberali muži aj ženy v Bratislavskom kraji. V podnikateľskej sfére zarábali v priemere najmenej muži aj ženy v Prešovskom kraji (muži 21 327 Sk a ženy 15 854 Sk). V nepodnikateľskej sfére boli v priemere najnižšie mzdy v Nitrianskom kraji (muži 21 104 Sk a ženy 17 728 Sk). Najväčší rozdiel v zárobkoch medzi nepodnikateľskou a podnikateľskou sférou bol v Bratislavskom kraji, kde muži

v podnikateľskej sfére zarábali o 41 % viac a ženy o 30 % viac. V Prešovskom kraji zarábali ženy o 16 % viac v nepodnikateľskej sfére oproti podnikateľskej .

Z hľadiska *veku* dosahovali ženy najvyššiu priemernú mesačnú mzdu v podnikateľskej sfére medzi 30 až 34 rokom (21 987 Sk) a v nepodnikateľskej sfére vo veku od 55 do 59 rokov (19 839 Sk). Muži poberali najvyššiu priemernú mesačnú mzdu v podnikateľskej sfére vo veku od 35 do 39 rokov (29 902 Sk) a v nepodnikateľskej sfére vo veku od 40 do 44 rokov (23 617 Sk). Najnižšie priemerné mesačné mzdy poberali zamestnanci v podnikateľskej aj nepodnikateľskej sfére vo veku do 20 rokov. Najvyšší rozdiel medzi mužmi bol vo vekovej kategórii od 30 do 34 rokov, kde muži v podnikateľskej sfére zarábali o 38 % viac ako muži v nepodnikateľskej sfére. Najvyšší rozdiel v zárobkoch žien bol vo vekovej kategórii 25 – 29 rokov, kde ženy v podnikateľskej sfére zarábali o 23 % viac (príloha ku kapitole 2, tab. č. 8).

Z pohľadu *hlavných tried KZAM* muži aj ženy zarábali v podnikateľskej aj nepodnikateľskej sfére v priemere najviac v triede Zákonnodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci. Muži zarábali v priemere najmenej v triede Pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci (v podnikateľskej sfére 15 729 Sk a v nepodnikateľskej sfére 12 739 Sk). U žien boli v priemere najnižšie mzdy, rovnako ako u mužov, v triede Pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci (v podnikateľskej sfére 12 140 Sk a v nepodnikateľskej sfére 10 431 Sk) (príloha ku kapitole 2, tab. č. 7).

V súlade s vyššie uvedenými výsledkami podľa hlavných tried KZAM boli medzi najlepšie platenými zamestnania na riadiacich pozíciách. Medzi najmenej ohodnotené patrili zamestnania bez kvalifikácie alebo s minimálnou kvalifikáciou. Najväčšie rozdiely v zárobkoch medzi podnikateľskou a nepodnikateľskou sférou boli v skupine vedeckí a odborní duševní zamestnanci, kde v podnikateľskej sfére muži zarábali o 68 % viac a ženy o 45 % viac ako v nepodnikateľskej sfére. V skupine prevádzkoví zamestnanci v službách a obchode bola situácia opačná, muži zarábali v nepodnikateľskej sfére o 16 % viac ako muži v podnikateľskej sfére. Dôvodom je skutočnosť, že v tejto hlavnej triede sa nachádzajú najpočetnejšie zamestnania ako predavač (podnikateľská sféra), ale aj zamestnanie hasič (nepodnikateľská sféra), ktoré patrí do nadpriemerne zarábajúcich zamestnaní.

Najviac zamestnancov sa nachádzalo v mzdových pásmach od 12 001 do 21 000 Sk (42,58 %). Z celkového počtu zamestnancov (883 269) vo výberovej vzorke Informačného systému o cene práce (ISCP) v 4. štvrtroku 2008, bez ohľadu na dĺžku pracovného úväzku, poberalo 65 % zamestnancov nižšiu mzdu ako zistený celorepublikový priemer 23 248 Sk/mesiac (príloha ku kapitole 2, tab. č. 11).

Priemerný hodinový zárobok v podnikateľskej sfére bol podľa ISCP 140,69 Sk/hod., čo oproti 4. štvrtroku 2007 (131,14 Sk/hod.) predstavovalo nárast o 7,3 %. Analýza *regionálnych* údajov potvrdzuje, že najvyšší priemerný hodinový zárobok bol v Bratislavskom kraji (191,90 Sk/hod.) a najnižší v Prešovskom kraji (111,16 Sk/hod.). Z hľadiska *odvetví* bolo na prvom mieste finančné sprostredkovanie (271,13 Sk/hod.) a na poslednom hotely a reštaurácie s priemerným hodinovým zárobkom 85,56 Sk/hod. Pri zohľadnení *vel'kostnej kategórie* sa najvyšší priemerný hodinový zárobok dosiahol v organizáciách s počtom 1 000 a viac zamestnancov (158,46 Sk/hod.) a najnižší v organizáciách s 20 až 49 zamestnancami (125,63 Sk/hod.). Podľa *veku* najvyšší priemerný hodinový zárobok dosahovali zamestnanci 30 až 34 roční (156,35 Sk/hod.) a najnižší zamestnanci do 20 rokov (81,34 Sk/hod.). *Rodové členenie* pri vykazovaní priemerných hodinových zárobkoch poukázalo na rozdiely medzi ženami a mužmi aj v tejto kategórii údajov – priemerný hodinový zárobok mužov bol 154,25 Sk/hod. a žien 121,41 Sk/hod., t. j. zárobok žien predstavoval 78,7 % zárobku mužov.

2.2.2 Úplné náklady práce v SR

Podľa údajov Štatistického úradu SR ročné **úplné náklady práce** v roku 2007 medziročne vzrástli o 8,9 % na 357 533 Sk na zamestnanca. V porovnaní s rokom 2000 vzrástli náklady práce o 67,6 % a oproti roku 1996 vzrástli o 147,9 % (takmer 2,5-násobne).

Celkové náklady práce predstavujú súhrn priamych nákladov práce (261 269 Sk v roku 2007) a nepriamych nákladov práce (96 432 Sk v roku 2007), od ktorých sa odpočítavajú subvencie prijaté zamestnávateľom vo forme dotácií (168 Sk v roku 2007). Pomer priamych a nepriamych nákladov sa medziročne takmer nezmenil.

Tab. 2.18 Dynamika ročných nákladov práce v SR na zamestnanca (v Sk)

Druh nákladov	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Náklady práce spolu	232 378	252 467	268 307	289 802	306 545	328 344	357 533
z toho náklady:							
- priame	167 448	179 742	190 357	207 786	224 073	239 943	261 269
- nepriame	65 129	72 844	78 044	82 062	82 602	88 579	96 432

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce

V roku 2007 zamestnávateľ vynaložil na svojho zamestnanca v priemere 29 794 Sk za mesiac, čo bolo o 2 432 Sk viac v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Medziročné tempo rastu mesačných nákladov práce sa v roku 2007 zrýchlilo oproti roku 2006 o 1,8 percentuálneho bodu na 8,9 %.

V skupine **priamych nákladových položiek** mali najväčšie zastúpenie mzdy, ktoré tvorili 63,53 % a náhrady mzdy 8,41 %, z čoho 6,55 % pripadalo na náhrady za dovolenku. V skupine priamych nákladov práce vzrástli mzdy o 8,6 %, z toho základné mzdy a platy o 8,5 % a prémie a odmeny o 8,0 %. Z 18 929 Sk vyplatených na mzdy pripadlo na najväčšie mzdové zložky - základnú mzdu za prácu 14 074 Sk, prémie a odmeny 2 887 Sk, príplatky a doplatky 1 070 Sk. Náhrady mzdy vzrástli o 10,3 % na 2 506 Sk, peňažné plnenia zo zisku po zdanení vzrástli zo 126 na 186 Sk a náhrady za pracovnú pohotovosť klesli z 83 na 78 Sk.

Zvýšenie povinných príspevkov na zákonné poistenie o 8,5 % na úroveň 6 766 Sk a nepovinných príspevkov o 8,8 % (na 185 Sk) sa prejavilo v dynamike **nepriamych nákladov práce**. Dosiahli hodnotu 8 036 Sk, čo bolo o 8,9 % viac v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Z ostatných nepriamych nákladových zložiek najvýznamnejšiu položku tvorili sociálne výhody, ktoré vzrástli o 6,3 % (z 505 na 537 Sk), z toho príspevky na stravovanie o 5,2 % a príspevky do sociálneho fondu o 6,8 %. Sociálne dávky poskytované zamestnávateľmi vzrástli o 23,9 % na 301 Sk. Výraznejšie vzrástli náklady na dôchodok a zdravotnú starostlivosť (o 87,0 %) a na mzdové vyrovnanie za dobu nemoci (o 80,8 %). Náklady na školenie zamestnancov vzrástli zo 139 na 172 Sk (o 23,7 %). Ostatné nepriame náklady práce klesli o 18,3 %, z toho náklady na nábor zamestnancov o 40,4 %. Najvýznamnejšou zložkou nepriamych nákladov boli povinné príspevky na zákonné poistenie (22,71 %).

Tab. 2.19 Štruktúra mesačných nákladov práce v SR za rok 2007

Položky nákladov práce	Podiel v %	Sk	Index 2007/06
1.-16. CELKOVÉ NÁKLADY PRÁCE	100,00	29 794	108,9
1.-7. PRIAME NÁKLADY	73,08	21 771	108,9
1. Mzdy	63,53	18 929	108,6
2. Náhrady mzdy	8,41	2 506	110,3
3. Platby do programu sporenia	0,07	20	111,1
4. Náhrady za pracovnú pohotovosť	0,26	78	94,0
5. Peňažné plnenia zo zisku po zdanení	0,62	186	147,6
6. Ostatné priame náklady zamestnancom	0,16	48	84,2
7. Odmeny učňom	0,02	6	50,0
8.-15. NEPRIAME NÁKLADY	26,97	8 036	108,9
8. Povinné príspevky na sociálne zabezpečenie	22,71	6 766	108,5
9. Nepovinné príspevky na sociálne zabezpečenie	0,62	185	108,8
10. Sociálne dávky	1,01	301	123,9
11. Príspevky na sociálne zabezpečenie učňov	0,00	0	0
12. Sociálne výhody	1,80	537	106,3
13. Náklady na školenie zamestnancov	0,58	172	123,7
14. Poplatky a sankcie súvisiace so mzdami	0,02	7	116,7
15. Ostatné nepriame náklady práce	0,23	67	81,7
16. SUBVENCIE	- 0,05	- 14	93,3

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce

Dlhodobý trend rastúcej diferenciacie v nákladoch práce **podľa odvetví** pokračoval aj v roku 2007. Najvýraznejší medziročný rast nákladov práce bol v pôdohospodárstve (o 11,5 %); ostatných spoločenských, sociálnych a osobných službách (o 11,3 %); zdravotníctve a sociálnej pomoci (o 10,8 %); doprave, poštách a telekomunikáciách (o 10,6 %) a v priemyselnej výrobe (o 10,0 %). Najnižší rast bol vo finančnom sprostredkovaní (o 3,3 %); hoteloch a reštauráciách (o 3,5 %) a v nehnuteľnostiach a prenájme (o 3,7 %).

Polovica odvetví vynakladala nadpriemerné výdavky na pracovnú silu. Za dominantným odvetvím finančného sprostredkovania (54 716 Sk) nasledovala s výrazným odstupom výroba a rozvod elektriny, plynu a vody (42 769 Sk) a odvetvie nehnuteľností, prenájom a obchodné činnosti (35 154 Sk). Výdavky v ostatných finančne lepšie zabezpečených odvetviach sa pohybovali v intervale 27 000 - 32 000 Sk.

Ostatné odvetvia dosahovali naďalej podpriemerné hodnoty. Tradične najnižšie finančné prostriedky na svojho zamestnanca vynaložili hotely a reštaurácie (18 838 Sk) a podkapitalizované subjekty pôsobiace v pôdohospodárstve (23 955 Sk) (príloha ku kapitole 2, tab. č 12).

Z hľadiska **veľkostí organizácií** v roku 2007 vynaložili najviac prostriedkov na zamestnanca subjekty s 1 000 a viac zamestnancami (35 373 Sk), ktoré mali zároveň aj najvyššie priame náklady 25 117 Sk (v tom mzdy tvorili 21 808 Sk a náhrady mzdy 3 106 Sk) a nepriame náklady 10 274 Sk. Hodnoty blízke priemeru za SR dosiahli organizácie s 250 – 499 zamestnancami (29 766 Sk), organizácie so 100 – 249 zamestnancami (29 735 Sk) a organizácie s 500 – 999 zamestnancami (29 225 Sk). Najmenšie výdavky na prácu boli v organizáciách, ktoré zamestnávajú 10 – 19 osôb (26 699 Sk), pričom vykazovali zároveň aj najnižšie priame náklady 19 805 Sk (v tom mzdy tvorili 17 378 Sk a náhrady mzdy 2 208 Sk). Najnižšie nepriame náklady boli v organizáciách s 1 – 9 zamestnancami (6 897 Sk).

Podľa úrovne nákladov práce je možné z **regionálneho hľadiska** zoskupiť kraje do troch skupín:

- s vysokou úrovňou: Bratislavský kraj;
- s priemernou úrovňou: Košický kraj a Trnavský kraj;
- s podpriemernou úrovňou: Žilinský kraj, Trenčiansky kraj, Banskobystrický kraj, Nitriansky kraj a Prešovský kraj.

Na svojho zamestnanca najviac vynaložil zamestnávateľ v Bratislavskom kraji, kde celkové náklady práce predstavovali 37 452 Sk. V Bratislavskom kraji boli zároveň dosiahnuté najvyššie priame náklady práce 27 671 Sk (z toho mzdy tvorili 24 180 Sk a náhrady mzdy 3 027 Sk) a nepriame náklady práce 9 790 Sk (z toho 8 164 Sk povinné príspevky na sociálne zabezpečenie). Celkové náklady vyššie ako bol celoslovenský priemer (29 794 Sk) sa dosiahli len v Bratislavskom a Košickom kraji (31 017 Sk). V ostatných krajoch celkové náklady práce nedosiahli úroveň priemeru za SR. Najnižšie celkové náklady práce 24 414 Sk mali zamestnávateľia v Prešovskom kraji. V Prešovskom kraji boli zároveň najnižšie tak priame (17 799 Sk), ako aj nepriame náklady práce (6 634 Sk).

Tab. 2.20 Mesačné náklady práce na zamestnanca v roku 2007 podľa krajov

Položky nákladov práce	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
1.-16. CELKOVÉ NÁKLADY PRÁCE	37 452	29 695	27 393	24 823	27 717	25 526	24 414	31 017
1.-7. PRIAME NÁKLADY	27 671	21 544	19 987	18 165	20 209	18 549	17 799	22 289
1. Mzdy	24 180	18 730	17 163	15 804	17 472	16 157	15 488	19 349
2. Náhrady mzdy	3 027	2 400	2 521	2 115	2 413	2 160	2 060	2 627
3. Platby do programu sporenia	52	11	10	18	8	5	5	7
4. Náhrady za pracovnú pohotovosť	100	55	66	80	65	62	76	92
5. Peňažné plnenia zo zisku po zdanení	184	304	173	130	221	149	147	200
6. Ostatné priame náklady zamestnancom	125	42	24	17	26	14	20	12
7. Odmeny učňom	3	2	30	1	4	1	4	2
8.-15. NEPRIAME NÁKLADY	9 790	8 207	7 409	6 663	7 510	7 005	6 634	8 730
8. Povinné príspevky na sociálne zabezpečenie	8 164	6 765	6 269	5 782	6 394	6 026	5 777	7 059
9. Nepovinné príspevky na sociálne zabezpečenie	252	199	159	121	147	149	142	225
10. Sociálne dávky	316	374	323	183	275	262	176	484
11. Príspevky na sociálne zabezpečenie učňov	-	0	-	-	0	-	1	-
12. Sociálne výhody	658	519	494	390	440	443	415	774
13. Náklady na školenie zamestnancov	301	255	100	65	199	91	61	147
14. Poplatky a sankcie súvisiace so mzdami	6	32	3	7	2	3	6	1
15. Ostatné nepriame náklady práce	94	62	61	115	53	31	55	40
16. SUBVENCIE	- 9	- 56	- 3	- 5	- 2	- 29	- 19	- 2

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce

2.2.3 Kolektívne vyjednávanie

Vyhodnotenie situácie v oblasti pracovných podmienok (podľa údajov z Informačného systému o pracovných podmienkach)¹⁰

- Príspevky odborovej organizácie svojim členom

Odborové organizácie prispievajú svojim členom najmä na kultúrne a športové podujatia, príspevky pri životných jubileách svojich členov a na sociálnu výpomoc. Podiel odborových organizácií, v ktorých boli prostriedky rozdeľované formou príspevkov na príslušný účel boli v roku 2008 nasledovné:

Tab. 2.21 Podiel odborových organizácií

Druh príspevku	% podiel odborových organizácií
- sociálna výpomoc členom	54,8
- rekreácie členov	40,8
- životné jubileum člena	62,4
- vzdelávanie člena	18,5
- kultúra a šport	64,0
- akcie pre deti členov	48,4
- zdravotná starostlivosť o člena	22,5

Zdroj: Trexima, Informačný systém o pracovných podmienkach za rok 2008

- Riešenie mzdových nárokov dohodnutých v kolektívnej zmluve

Tab. 2.22 Mzdové nároky a ďalšie mzdové zvýhodnenia na rok 2008

Dohodnuté priemerné zvýšenie	Dohodnuté v % organizácií
- sumy hodinovej minimálnej mzdy oproti zákonnej sume o 6,2 %	36,3
- sumy mesačnej minimálnej mzdy oproti zákonnej sume o 4,0 %	55,1
- mzdových taríf oproti predchádzajúcemu roku v priemere o 5,5 %	36,7
- zvýšenie priemernej nominálnej mzdy v priemere o 6,3 %	16,8
- odstupného oproti zákonnému nároku v priemere o 2,4-násobok	28,5
- odchodného oproti zákonnému nároku v priemere o 1,7-násobok	26,1

Zdroj: Trexima, Informačný systém o pracovných podmienkach za rok 2008

Tab. 2.23 Počty a podiely zamestnávateľov poskytujúcich 13., 14. a 15. plat¹⁰

- tzv. 13. plat	451 zamestnávateľov, čo je 12,9 %
- 13. aj 14. plat	310 zamestnávateľov, čo je 8,9 %
- 13., 14. a zároveň aj 15. plat	16 zamestnávateľov, čo je 0,5 %
iné mzdové plnenia	467 zamestnávateľov, čo je 13,3 %

Zdroj: Trexima, Informačný systém o pracovných podmienkach za rok 2008

Pod inými mzdovými plneniami spravodajské jednotky uvádzali najmä dochádzkový bonus alebo prémie, odmeny za dosahované hospodárske výsledky, ročné prémie, podiely zo zisku, dovolenkový alebo vianočný príspevok a cieľové odmeny.

Tab. 2.24 Priemerné sumy 13., 14. a 15. platu

- poskytnutý 13. plat	cca 73,0 % z tarifnej mzdy
- poskytnutý 14. plat	cca 66,3 % z tarifnej mzdy
- poskytnutý 15. plat	cca 86,0 % z tarifnej mzdy

Zdroj: Trexima, Informačný systém o pracovných podmienkach za rok 2008

¹⁰ V rámci ročného štatistického celoštátneho výberového zisťovania o pracovných podmienkach a nákladoch na podnikovú sociálnu politiku za rok 2008 bolo do výberového zisťovania zapojených **3 502 spravodajských jednotiek so 750 958 zamestnancami**, čo predstavuje 31 % z celkového počtu cca 2,4 mil. pracujúcich v hospodárstve Slovenskej republiky. Údaje sú členené do viacerých modulov, zodpovedajúcich zaužívanému obsahu kolektívnych zmlúv.

Tab. 2.25 Mzdové zvýhodnenia dohodnuté podielom z priemerného zárobku zamestnanca

Položka mzdového zvýhodnenia	Podiel z priemerného zárobku v %
- za prácu nadčas v bežný pracovný deň	26,8
- za prácu nadčas v sobotu	39,9
- za prácu nadčas v nedeľu	45,1
- za prácu v sobotu	37,9
- za prácu v nedeľu	43,8
- za prácu vo sviatok	82,7
- za prácu v noci	25,1

Zdroj: Trexima, Informačný systém o pracovných podmienkach za rok 2008

Tab. 2.26 Ďalšie mzdové zvýhodnenia, náhrady alebo kompenzácie v Sk na hodinu, dohodnuté v kolektívnych zmluvách

Položka	Priemerná dohodnutá suma v Sk/hod.
- za prácu v odpoľudňajších zmenách	4,82
- za vedenie čaty	11,75
- náhrada za pohotovosť mimo pracoviska	13,86
- náhrada za pohotovosť v deň prac. pokoja	17,47
- za zastupovanie	18,68
- zmenový príplatok	10,54
- za prácu vo výškach	8,74
- za ovládanie cudzích jazykov	33,14
- za sťažený výkon práce	0,60 – 190,10

Zdroj: Trexima, Informačný systém o pracovných podmienkach za rok 2008

V časti kolektívnych zmlúv bolo dohodnuté aj poskytovanie odmien pri príležitosti životného výročia 50 rokov veku zamestnanca a pri dovŕšení 55. roku veku zamestnanca diferencovane podľa trvania pracovného pomeru zamestnanca k zamestnávateľovi, ako aj osobitné odmeny poskytované pri pracovných výročiach:

Tab. 2.27 Odmeny pri životnom výročí zamestnanca

Položka	Priem. odmena pri trvaní pracovného pomeru v Sk	
	do 5 rokov	nad 25 rokov
- odmena pri dosiahnutí 50 rokov veku	3 846	6 249
- odmena pri dosiahnutí 55 rokov veku	2 871	3 997

Zdroj: Trexima, Informačný systém o pracovných podmienkach za rok 2008

Odmeny pri pracovnom výročí sa poskytovali:

- z príležitosti dosiahnutia 25 rokov celkovej doby zamestnania podľa trvania pracovného pomeru k zamestnávateľovi v rozpätí od 3 630 Sk (do 5 rokov trvania pracovného pomeru) po 5 795 Sk (do 25 rokov trvania pracovného pomeru k zamestnávateľovi) a
- z príležitosti prvého odchodu do dôchodku diferencovane taktiež podľa trvania pracovného pomeru k zamestnávateľovi v rozpätí od 4 290 Sk (do 5 rokov trvania pracovného pomeru) po 9 057 Sk (nad 30 rokov trvania pracovného pomeru k zamestnávateľovi).

Pracovné voľno pri prekážkach v práci nad rámec Zákonníka práce

Z celkového počtu 3 502 spravodajských jednotiek sa poskytovalo pracovné voľno pri prekážkach v práci nad rámec zákonného nároku podľa § 141 Zákonníka práce v nasledovných prípadoch (tabuľka č. 2.30):

Tab. 2.28 Pracovné voľno pri prekážkach v práci

Dôvod pracovného voľna	Počet zamestnávateľov	Priem. počet dní nad ZP
- úmrtie rodinného príslušníka	410	1,5
- svadba (vlastná, detí alebo rodičov)	337	1,3
- narodenie dieťaťa	185	1,4
- sťahovanie zamestnanca s vlastným bytovým zariadením	132	1,1
- sťahovanie zamestnanca do inej obce	117	1,3
- vyšetrenie alebo ošetrenie zamestnanca	96	4,1
- sprevádzanie postihnutého dieťaťa do soc. zariadenia	97	5,9
- sprevádzanie rodinného príslušníka do zdrav. zariadenia	88	4,1
- ostatné prípady	256	2,4

Zdroj: Trexima, Informačný systém o pracovných podmienkach za rok 2008

- Spôsob zabezpečenia stravovania zamestnancov

Prevažná väčšina zamestnávateľov využíva kombinované spôsoby zabezpečenia stravovania zamestnancov, pričom vo vlastnom stravovacom zariadení zamestnávateľa bolo zabezpečené stravovanie len cca 14,5 % zamestnancov, pričom pri tomto spôsobe zabezpečenia stravovania bola priemerná cena jedla 65,40 Sk, na ktoré zamestnávateľ prispieval sumou 39,0 Sk v priemere na jedlo.

Zmluvné stravovacie zariadenie inej právnickej osoby využívalo cca 27,6 % zamestnancov pri priemernej cene jedla 73,70 Sk a príspevku zamestnávateľa cca 46,0 Sk v priemere na jedno jedlo. Stravovanie prostredníctvom stravovacích poukážok bolo využívané cca 34,7 % zamestnancov; priemerná hodnota stravovacej poukážky bola 82,4 Sk a zamestnávateľ prispieval sumou cca 51,0 Sk na 1 jedlo.

Tab. 2.29 Podiely zamestnávateľov, ktorí využili možnosť rozšírenia zabezpečenia stravovania

Rozšírenie možností poskytovania stravy	% organizácií
- poskytnutie ďalšieho jedla pri zmene presahujúcej 11 hodín	22,6
- poskytnutie jedla aj v čase dovolenky a prekážok v práci	13,9
- poskytnutie stravy zamestnancom pracujúcim v nadčase	20,0
- poskytnutie stravy zamestnancom pracujúcim na dohodu	14,2
- poskytovanie stravy bývalým zamestnancom	6,3
- poskytnutie stravy osobám s iným právnym vzťahom k zamestnávateľovi	4,0
- poskytovanie stravy iným osobám	2,4

Zdroj: Trexima, Informačný systém o pracovných podmienkach za rok 2008

- Plánované použitie sociálneho fondu

Z údajov získaných výberovým zisťovaním o pracovných podmienkach a nákladoch na podnikovú sociálnu politiku za rok 2008 je možné analyzovať štruktúru plánovaného použitia sociálneho fondu na jednotlivé oblasti (tabuľka č. 2.32).

V položke „iné oblasti“ sa nachádza plánované použitie prostriedkov sociálneho fondu napr. na športové a kultúrne aktivity, spoločenské akcie, úrazové poistenie, darcovstvo krvi, dary dôchodcom, príspevky na vakcíny a vitamíny, príspevky pri narodení a úmrtí, na detské tábory, MDD, nákupné poukážky a pod.

V priemere sa na rok 2008 plánovalo s použitím sociálneho fondu v prepočte na 1 zamestnanca v sume 4 081 Sk.

Tab. 2.30 Štruktúru plánovaného použitia sociálneho fondu na jednotlivé oblasti

Účel vynaloženia prostriedkov sociálneho fondu	Štruktúra použitia SF v %
- rekreácie	6,9
- služby na regeneráciu pracovnej sily	19,2
- doprava do zamestnania	6,7
- závodné stravovanie zamestnancov	32,5
- sociálne výpomoci zamestnancom	3,5
- príspevky pri pracovných a životných výročiach	4,9
- doplnkové dôchodkové poistenie	2,6
- finančné pôžičky zamestnancom	5,1
- podpora kolektívneho vyjednávanía	0,1
- iné oblasti rozvoja sociálnej politiky zamestnávateľa	19,0

Zdroj: Trexima, Informačný systém o pracovných podmienkach za rok 2008

V položke „iné oblasti“ sa nachádza plánované použitie prostriedkov sociálneho fondu napr. na športové a kultúrne aktivity, spoločenské akcie, úrazové poistenie, darcovstvo krvi, dary dôchodcom, príspevky na vakcíny a vitamíny, príspevky pri narodení a úmrtí, na detské tábory, MDD, nákupné poukážky a pod.

V priemere sa na rok 2008 plánovalo s použitím sociálneho fondu v prepočte na 1 zamestnanca v sume 4 081 Sk.

Stav uloženia kolektívnych zmlúv vyššieho stupňa na MPSVR SR a ich extenzia

V roku 2008 bolo celkovo uložených 37 kolektívnych zmlúv vyššieho stupňa (ďalej len „KZVS“), z toho 20 KZVS a 17 dodatkov ku KZVS.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny môže na návrh jednej zmluvnej strany alebo na návrh oboch zmluvných strán KZVS ustanoviť právnym predpisom, že KZVS je záväzná aj pre ďalšieho zamestnávateľa s prevažujúcou činnosťou v odvetví označenom kódom klasifikácie ekonomických činností, ktorý nie je členom organizácie zamestnávateľov, ktorá túto kolektívnu zmluvu uzavrela.

MPSVR SR prerokúva návrhy na extenziu KZVS v trojstrannej Poradnej komisii pre rozširovanie záväznosti kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa, v ktorej sú zastúpení v rovnakom počte aj zástupcovia odborových organizácií a zástupcovia zamestnávateľských organizácií.

MPSVR SR v roku 2008, v súlade so zákonom č. 2/1991 Zb. o kolektívnom vyjednávaní v znení neskorších predpisov, rozhodlo o rozšírení záväznosti dvoch KZVS:

- KZVS na roky 2008 - 2009 uzatvorená medzi Odborovým zväzom KOVO a Zväzom elektrotechnického priemyslu Slovenskej republiky bola rozšírená na 4 zamestnávateľov,
- KZVS na roky 2008 - 2009 uzatvorená medzi Odborovým zväzom KOVO a Zväzom strojárskoho priemyslu Slovenskej republiky bola rozšírená na 31 zamestnávateľov.

Celkom bola rozšírená záväznosť KZVS na 35 zamestnávateľov, na ktorých sa predtým nevzťahovala záväznosť žiadnej KZVS.

Sú vytvárané legislatívne podmienky, aby sa kolektívne vyjednávanie ďalej skvalitňovalo na podnikovej úrovni aj na úrovni zamestnávateľských zväzov a združení a na úrovni odborových zväzov.

Kolektívne spory riešené pred sprostredkovateľom alebo rozhodcom určeným Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR

K 31. decembru 2008 bolo na MPSVR SR zaevidovaných 19 žiadostí, týkajúcich sa kolektívnych sporov. Pred sprostredkovateľom bolo riešených 17 sporov, pričom:

- 8 sporov bolo úspešne vyriešených,
- 2 spory boli riešené neúspešne,

- 6 sporov bolo ukončených z iných dôvodov – po určení sprostredkovateľa zmluvné strany pokračovali rokovaniach a došlo k dohode zmluvných ešte pred vstupom sprostredkovateľa do konania,
- 1 spor je za účasti sprostredkovateľa naďalej riešený.

Boli zaevidované 2 žiadosti na riešenie sporu pred rozhodcom, pričom:

- 1 spor ukončil rozhodca vydaním rozhodnutia.
- 1 spor, o určenie odborovej organizácie oprávnenej na uzatvorenie kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa, rozhodca vrátil ministerstvu s odôvodnením, že v tomto prípade nie je možné, aby rozhodca rozhodol.

2.2.4 Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci

Pracovné úrazy

V roku 2008 došlo v organizáciách v pôsobnosti orgánov inšpekcie práce k 80 smrteľným pracovným úrazom, čo v porovnaní s rokom 2007 znamená pokles ich počtu o 18 prípadov. Vo väčšine smrteľných pracovných úrazov príčinou ich vzniku bolo používanie nebezpečných postupov alebo nedisciplinovanosť spojená s porušovaním predpisov a pokynov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Zdrojmi smrteľných pracovných úrazov boli najmä používané dopravné prostriedky, stroje a tiež pracovné alebo cestné dopravné priestory ako zdroje pádov osôb.

V hodnotenom roku ďalej vzniklo celkom 2 380 závažných pracovných úrazov s ťažkou ujmom na zdraví (247 úrazov) a s pracovnou neschopnosťou dlhšou ako 42 dní (2 133 úrazov). Ich najčastejšími zdrojmi boli používané pracovné alebo cestné dopravné priestory ako zdroje pádov osôb, ďalej bremená, materiál a predmety, ako aj stroje. Príčinou ich vzniku boli hlavne nedostatky osobných predpokladov na výkon práce v čase úrazu (rôzne indispozície, nepozornosť a pod.) a jestvujúce bežné riziko práce (1 429 prípadov – 60,04 %).

V roku 2008 organizácie v pôsobnosti orgánov štátnej správy v oblasti inšpekcie práce oznámili vznik celkom 9 416 registrovaných pracovných úrazov, čo je o 868 pracovných úrazov menej v porovnaní s rokom 2007. Z prehľadu štatistiky o pracovnej úrazovosti podľa odvetvových kategórií ekonomických činností vyplýva, že najvyšší podiel pracovnej úrazovosti sa v roku 2008 koncentroval hlavne v priemyselnej výrobe (51,65 % zo všetkých registrovaných pracovných úrazov), ale aj vo veľkoobchode a maloobchode; oprave motorových vozidiel (10,95 % zo všetkých registrovaných pracovných úrazov), v stavebníctve (7,25 % zo všetkých registrovaných pracovných úrazov) a v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve a rybolove (6,05 % zo všetkých registrovaných pracovných úrazov).

Rizikové práce

V roku 2008 pokračoval trend znižovania počtu exponovaných zamestnancov škodlivými pracovnými faktormi, keď rizikové práce na Slovensku vykonávalo celkom 115 825 zamestnancov (z toho 26 541 žien). Priaznivým je zníženie počtu zamestnancov v kategórii 4 (o 412 žien), ktorá je najzávažnejšia z hľadiska rizika poškodenia zdravia.

V pracovnom prostredí zo škodlivín dominoval hluk, ktorému bolo exponovaných 88 300 zamestnancov, tzn. 76 % zo všetkých škodlivinami exponovaných zamestnancov, čo predstavuje oproti roku 2007 pokles ich počtu o 119 zamestnancov, ďalej prach, ktorému bolo exponovaných 23 091 zamestnancov (19,9 % zo všetkých exponovaných zamestnancov), chemické látky 8 027 zamestnancov (6,9 % zo všetkých exponovaných zamestnancov), ionizujúce žiarenie 7 585 zamestnancov (6,5 % zo všetkých exponovaných zamestnancov) a vibrácie 4 902 zamestnancov (4,2 % zo všetkých exponovaných zamestnancov).

Najviac zamestnancov bolo vystavených riziku v priemyselnej výrobe (82 294, z toho 15 676 žien) a v zdravotníctve (11 318 z toho 8 864 žien). Najvyšší podiel rizikovej práce žien (78,3 % z celkového počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v danom ekonomickom odvetví) bol podobne, ako v minulých rokoch, v zdravotníctve.

Choroby z povolania

V roku 2008 bolo v Slovenskej republike hlásených 417 prípadov novovzniknutých chorôb z povolania a profesionálnych otráv. Oproti roku 2007 došlo k poklesu hlásených chorôb z povolania o 139 prípadov.

Najväčší podiel na chorobách z povolania má choroba kostí, kĺbov, šliach a nervov končatín z dlhodobého, nadmerného a jednostranného zaťaženia. Bolo hlásených 274 týchto profesionálnych ochorení s postihnutím najmä horných končatín. V roku 2008 v porovnaní s rokom 2007 naďalej stúpa počet hlásení tejto choroby z povolania. Klesajúci trend v porovnaní s rokom 2007 bol pri poškodení hlukom, kde pri celkovom počte 17 prípadov hlásených chorôb z povolania došlo k poklesu (35,7 %).

Druhým najčastejším profesionálnym ochorením je už niekoľko rokov choroba kostí, kĺbov, svalov, ciev a nervov horných končatín spôsobená prácou s vibrujúcimi nástrojmi, ktoré aj pri celkovom poklese v r. 2008 na 79 hlásených prípadov, predstavuje 18,9 % z celkového počtu chorôb z povolania v SR.

3. SOCIÁLNA OCHRANA

Sociálna ochrana na Slovensku má tri základné formy, ktorými sú sociálne poistenie, sociálna pomoc a štátna sociálna podpora.

3.1 Sociálne poistenie

Základnou úlohou systému sociálneho poistenia je ochrana ekonomicky aktívneho obyvateľstva pri vzniku vymedzených sociálnych udalostí (napr. choroba, tehotenstvo, materstvo, invalidita, staroba, úmrtie žiteľa). Podstatou tohto systému je jeho úzka previazanosť na ekonomickú aktivitu občanov a ich príjem.

Podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) tvorí systém sociálneho poistenia päť samostatných podsystémov: nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie, garančné poistenie a poistenie v nezamestnanosti.

V oblasti sociálneho poistenia možno rok 2008 charakterizovať ako obdobie prípravy novely zákona o sociálnom poistení, pričom hlavným cieľom uvedeného zákona je napomôcť k pozitívnejšiemu vývoju súm poberaných dôchodkových dávok, riešiť problémy, ktoré boli dedičstvom predchádzajúcej vlády (reaguje na nález Ústavného súdu SR a upravuje podmienky nároku na invalidný dôchodok) a realizovať poznatky vyplývajúce z aplikačnej praxe. *V súvislosti s prijatím eura od 1. januára 2009, ktoré sa dotklo aj činností vykonávaných organizačnými zložkami Sociálnej poisťovne, bola vydaná Vyhláška MPSVR SR č. 251/2008 Z. z., ktorá upravuje podrobné pravidlá pre duálne zobrazovanie cien, platieb a iných hodnôt a pre prepočty a zaokrúhľovanie cien, jednotkových cien, platieb a iných hodnôt pri prechode zo slovenskej meny na menu euro okrem iného aj pre oblasť sociálneho poistenia a dôchodkového sporenia.*

V sledovanom období nadobudli účinnosť tieto opatrenia súvisiace so zákonom o sociálnom poistení:

- Opatrenie č. 136/2008 Z. z. MPSVR SR, ktorým sa ustanovilo percento zvýšenia dôchodkovej dávky v roku 2008. Uvedené percento zvýšenia dôchodkových dávok (5 %) bolo vypočítané ako súčet jednej polovice percenta medziročného rastu spotrebiteľských cien a jednej polovice percenta medziročného rastu priemernej mzdy v hospodárstve a valorizácia dôchodkových dávok bola vykonaná od 1. júla 2008 podľa zákona o sociálnom poistení. Zvýšenie dôchodkových dávok sa týkalo všetkých poberateľov dôchodkov na území SR a aj tých, ktorým Sociálna poisťovňa vypláca dôchodok do zahraničia, pričom priemerná suma zvýšenia na 1 dôchodok predstavovala približne: pri starobnom dôchodku 446 Sk, pri predčasnom starobnom dôchodku 464 Sk, pri invalidnom dôchodku 332 Sk, pri vdovskom dôchodku 278 Sk, pri vdoveckom dôchodku 200 Sk, pri sirotskom dôchodku 163 Sk, pri sociálnom dôchodku 257 Sk a pri dôchodku vyplácanom invalidom z mladosti 314 Sk.
- Zákon č. 463/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 592/2006 Z. z. o poskytovaní vianočného príspevku niektorým poberateľom dôchodku a o doplnení niektorých zákonov, rozšíril okruh poberateľov vianočného príspevku o poberateľov sólo vdovského dôchodku, sólo vdoveckého dôchodku a sólo sirotského dôchodku. V súlade s predmetným zákonom, pripravilo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 413/2008 Z. z., ktorým sa ustanovuje suma vianočného príspevku v roku 2008 a na základe ktorého bol vianočný príspevok poskytnutý poberateľom starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku, invalidného dôchodku, sociálneho dôchodku, sólo vdovského dôchodku, sólo vdoveckého dôchodku a sólo sirotského dôchodku vo výške 1 500 – 2 000 Sk (49,80-66,39 Eur), diferencovane podľa výšky dôchodku a v závislosti od možnosti štátneho rozpočtu. Priemerná výška vianočného príspevku na jedného poberateľa predstavovala približne 1 623 Sk a k 31. decembru 2008 bol vyplatený 1 115 567 dôchodcom.

Zákon č. 449/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, bol v Národnej rade Slovenskej republiky schválený dňa 30.

októbra 2008 a nadobudol účinnosť 1. januára 2009 (s výnimkou niektorých ustanovení). Napriek tomu, že ide o legislatívne zmeny, ktoré majú vplyv na obyvateľstvo SR až v roku 2009 z dôvodu komplexnosti a aktuálnosti správy uvádzame aj tieto ustanovenia s predpokladaným počtom dotknutých osôb:

- Právna úprava platenia poistného štátom na dôchodkové poistenie bola do konca roka 2008 nevýhodnejšia pre osoby, ktoré sú zamestnancami alebo povinne poistenými samostatne zárobkovo činnými osobami a čerpajú materské z nemocenského poistenia oproti osobám, ktoré nie sú zárobkovo činné. *Z dôvodu, aby ekonomicky aktívni poistenci neboli v nevýhodnejšom postavení ako fyzické osoby, ktoré nevykonávali zárobkovú činnosť, začal štát od 1. januára 2009 platiť poistné na dôchodkové poistenie za zamestnankyne a samostatne zárobkovo činné osoby nielen v období od nástupu na rodičovskú dovolenku, ale už aj v období poberania materského. Predmetná zmena má pozitívny vplyv na budúce dôchodkové nároky fyzických osôb na materskej dovolenke. Predmetné opatrenie sa týka približne 47 500 poberateľiek materského. Vymeriavacím základom pre tieto fyzické osoby je 60 % z priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve SR, ktorá dva roky, resp. rok predchádza aktuálnemu kalendárnemu roku.*
- Od 1. januára 2009 došlo k rozšíreniu osôb za ktoré platí štát poistné na dôchodkové poistenie o fyzické osoby, ktoré podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie vykonávajú osobnú asistenciu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím najmenej 140 hodín mesačne. Uvedená zmena má pozitívny vplyv na budúce dôchodkové nároky asistentov. Predmetné opatrenie sa týka približne 1 700 asistentov. Vymeriavacím základom platným pre tieto fyzické osoby je minimálna mzda¹¹.
- Od roku 2009 sa dôchodkové dávky a úrazové dávky zvyšujú od 1. januára namiesto od 1. júla. Uvedená zmena znamená rýchlejšiu reakciu dávok prostredníctvom zvyšovania na rast spotrebiteľských cien, prispieva k zvýšeniu celoročných príjmov dôchodcov a tým sa zvýši celoročná miera náhrady všetkých poberaných dôchodkov k celoročnej priemernej mzde v danom roku. Vychádzajúc z priemernej mesačnej výšky starobného dôchodku vplyvom posunu termínu valorizácie od 1. januára 2009, vzrastú príjmy priemerného dôchodcu kumulatívne za polrok zhruba o 4 000 Sk (132,78 Eur). K 1. januáru 2009 boli dôchodkové dávky a úrazové dávky valorizované o 6,95 %.
- V nadväznosti na právnu úpravu, účinnú od 1. augusta 2006, podľa ktorej boli prepočítané starobné dôchodky priznané do 1. januára 2004, z dôvodu, že nezohľadňovali dosahované zárobky v plnej výške, sú obdobným spôsobom riešené aj dôchodky priznané pred 1. októbrom 1988, ktorých suma bola vypočítaná z priemerného mesačného zárobku 3 000 Sk. Predmetné opatrenie sa dotklo približne 4 500 dôchodcov a zvýšenie na jeden dôchodok predstavuje 800 Sk (26,60 €).
- Nález Ústavného súdu SR z 30. apríla 2008 namietal ústavnosť zásahu do všeobecne upraveného zvyšovacieho mechanizmu, a to vykonaním diferencovanej valorizácie v rokoch 2005 a 2006. Za účelom zosúladenia zákona o sociálnom poistení s Ústavou SR sa upravuje osobitný spôsob valorizácie dôchodkových dávok a úrazových dávok v rokoch 2005 a 2006. Predmetné opatrenie sa dotklo dôchodcov, ktorým bol dôchodok zvýšený nižším percentom, ako ustanovoval valorizačný mechanizmus, ktorým bol dôchodok zvýšený o pevnú sumu alebo ktorým nebol dôchodok zvýšený vôbec (ak suma dôchodku prevýšila zákonom ustanovenú maximálnu hranicu). Predmetné opatrenie sa týka 25 860 poberateľov dôchodkových dávok. Priemerné zvýšenie na jeden dôchodok predstavuje sumu približne 700 Sk (23,30 €)

¹¹ S účinnosťou od 1. januára 2010 bude minimálna mzda ako referenčná veličina pre platenie poistného nahradená 44,2 % priemernej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky, ktorá platila pred dvoma rokmi.

- Bolo prijaté ustanovenie na základe ktorého bude dodatočne zaplatené poistné považované na účely pozostalostných dávok za poistné zaplatené ku dňu smrti zomrelého. Vplyvom uvedenej zmeny sa umožní priznať pozostalostné dôchodkové dávky väčšiemu okruhu poberateľov, nakoľko v súčasnosti nie každý pozostalý splní bez dodatočného doplatenia poistného minimálny počet rokov dôchodkového poistenia, ktorý zakladá nárok na pozostalostnú dávku pre manžela, manželku, resp. nezaopatrené deti. Predmetné opatrenie sa podľa odhadov Sociálnej poisťovne dotkne približne 1 325 osôb v roku 2009.
- S účinnosťou od 1. augusta 2006 sa zaviedol transfer poistného na starobné poistenie za poberateľov úrazovej renty priznanej podľa § 88 zákona o sociálnom poistení do dovŕšenia dôchodkového veku alebo do priznania predčasného starobného dôchodku, a zároveň sa od uvedeného dátumu poberateľom prekvalifikovaných úrazových rent (náhrada za stratu na zárobku a náhrada za stratu na dôchodku) znížila na polovicu a tým, ktorým zanikol nárok na úrazovú rentu do konca júla 2006, sa tento nárok obnovil v polovičnej výške posledne vyplácanej sumy. Vzhľadom na to, že sa odškodnenie za pracovný úraz a chorobu z povolania, s výnimkou rokov 1991 až 2001 mohlo poskytovať doživotne, s účinnosťou od 1. januára 2009 sa prekvalifikovaná úrazová renta v dotknutých prípadoch vypláca vo výške dvojnásobku sumy, vyplácanej k 31. decembru 2008, t.j. vypláca sa v plnej výške. Predmetné opatrenie sa dotklo približne 296 osôb.
- V súčasnom období sa stále viac vyskytujú prípady, kedy občan ku dňu vzniku invalidity nespĺňa podmienku potrebného obdobia poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok, t. j. že v posledných desiatich rokoch pred vznikom invalidity nebol aspoň 5 rokov dôchodkovo poistený (poistenci nad 28 rokov). Uvedené je spôsobené zhoršením možnosti uplatnenia, resp. zotrvania na trhu práce z dôvodu zdravotného stavu, ktorý nakoniec vedie k invalidite. V nadväznosti na uvedené budú od roku 2010 platiť nové, resp. miernejšie podmienky nároku na invalidný dôchodok, ktoré sa budú určovať v závislosti od veku poistenca a obdobia dôchodkového poistenia za celé obdobie aktívnej činnosti poistenca, nielen z posledných desiatich rokov, ako je to v súčasnosti. Predmetné opatrenie bude v roku 2010 znamenať priznanie približne 13 000 invalidných dôchodkov vrátane „starých“ prípadov.

3.1.1 Nemocenské poistenie

Nemocenské poistenie je poistením pre prípad straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti a na zabezpečenie príjmu v dôsledku dočasnej pracovnej neschopnosti, tehotenstva a materstva. Z nemocenského poistenia sa za podmienok ustanovených zákonom o sociálnom poistení poskytujú nemocenské dávky, a to: nemocenské, ošetrovné, vyrovnávací dávka a materské. V súvislosti so zavedeným poskytovaním náhrady príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca počas prvých desiatich dní dočasnej pracovnej neschopnosti z prostriedkov zamestnávateľa (zákon č. 462/2003 Z. z. o náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov), Sociálna poisťovňa poskytuje zamestnancom nemocenské od 11. dňa dočasnej pracovnej neschopnosti.

Výdavky na nemocenské dávky¹² v roku 2008, hradené zo zdrojov Sociálnej poisťovne, boli v čiastke 7 423 mil. Sk. V porovnaní s rokom 2007 boli vyššie o 1 391 mil. Sk (index rastu 123,06 %). Nárast výdavkov bol najmä z dôvodu nárastu počtu prípadov a vyššej priemernej výšky pri všetkých dávkach nemocenského poistenia.

V roku 2008 boli priemerné mesačné počty prípadov zúčtovaných nemocenských dávok nasledovné:

- nemocenské 96 657 prípadov,

¹² Prehľad výdavkov základného fondu nemocenského poistenia (ZFNP) a nemocenských dávok v roku 2008 je uvedený v prílohe ku kapitole 3, tab. č 1

- ošetrovné 11 260 prípadov,
- vyrovnávacía dávka 77 prípadov,
- materské 18 184 prípadov.

Priemerný mesačný počet prípadov bol oproti roku 2007 vyšší o 11 159 (najvyšší rast počtu prípadov bol na dávke nemocenské o 9 255 prípadov). Nárast počtu prípadov pri dávke nemocenské z časti súvisí aj s opätovným vznikom povinnej účasti na nemocenskom poistení pre poberateľov starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku a invalidného dôchodku s poklesom schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť nad 70 % s účinnosťou od 1. januára 2008. Priemerné percento pracovnej neschopnosti pre chorobu a úraz v roku 2007 bolo 3,15 % a v roku 2008 vzrástlo na 3,38 % (najnižšie priemerné percento PN v bratislavskom kraji 2,02 % a najvyššie v prešovskom kraji 4,82 %). Priemerná doba trvania práceneschopnosti v roku 2008 predstavovala 37,96 dní (najnižšia doba trvania 31,52 dní v bratislavskom kraji a najvyššia 45,08 dní v prešovskom kraji), čo znamenalo oproti roku 2007 nárast o 2,43 dňa (o 6,84 %).

Nasledujúca tabuľka naznačuje pozitívny vývoj v priemernej výške vyplácaných nemocenských dávok, keď všetky dávky nemocenského poistenia v roku 2008 (s výnimkou ošetrovného) zaznamenali oproti roku 2007 nárast o viac ako 10 %. Uvedené je spôsobené najmä vyšším vymeriavacím základom pre výpočet dávky u dotknutých osôb.

Tab. 3.1 Počet prípadov a priemerná výška nemocenských dávok v roku 2008

Dávka	Počet prípadov v roku 2008	Porovnanie so stavom v roku 2007 (v %)	Priemerná výška dávky v roku 2008 (v Sk)	Porovnanie so stavom v roku 2007 (v %)
Nemocenské	1 159 881	110,59	4 758	112,19
Ošetrovné	135 124	107,94	1 652	109,55
Vyrovnávacía dávka	922	108,34	1 171	127,01
Materské	218 204	106,25	7 716	113,47

Zdroj: Sociálna poisťovňa

3.1.2 Dôchodkové poistenie

Dôchodkové poistenie sa člení na starobné poistenie ako poistenie na zabezpečenie príjmu v starobe a pre prípad úmrtia a na invalidné poistenie ako poistenie pre prípad poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v dôsledku dlhodobého nepriaznivého zdravotného stavu poistenca a pre prípad úmrtia. Z dôchodkového poistenia sa za podmienok ustanovených zákonom o sociálnom poistení poskytujú dôchodkové dávky, a to zo starobného poistenia: starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok, vdovský dôchodok a vdovecký dôchodok, sirotsky dôchodok a z invalidného poistenia: invalidný dôchodok, vdovský dôchodok a vdovecký dôchodok, sirotsky dôchodok.

K 31. decembru 2008 bolo vyplácaných 1 260 181 dôchodkových dávok (bez dôchodkov hradených štátom – napr. invalidov z mladosti, dôchodkov manželky, sociálnych dôchodkov, ako aj bez dôchodkov vyplácaných do cudziny a dôchodkov neprevzatých do automatizovanej evidencie). Dôchodkov neprevzatých do automatizovanej evidencie bolo 272 a dôchodkov vyplácaných do cudziny 9 884 (tabuľka č. 3.2).

Tab. 3.2 Počet vyplácaných dôchodkových dávok a priemerná výška dôchodkov (sólo) v roku 2008

Typ dôchodku	Počty vyplácaných dôchodkov* k:		Priemerná výška (sólo) v Sk k:	
	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2007	31.12.2008
Starobný (sólo+ v súbehu)spolu	916 941	923 734	8 885	9 431
Predčasný starobný - // -	48 225	57 505	9 398	9 869
Invalidný ** - // -	195 139	200 104	6 621	7 001
Vdovský (sólo)	44 335	42 206	5 544	5 860
Vdovecký - // -	4 096	4 587	3 949	4 340
Sirotský	29 645	29 493	3 242	3 440
S p o l u	1 239 946	1 260 181	x	x
Dôchodky neprevzaté Do automatizovanej evidencie	302	272	x	x
Dôchodky vyplácané do cudziny	7 480	9 884	x	x

Zdroj: Sociálna poisťovňa

*Štatistické údaje sú vrátane súbehov. V terminológii dôchodkových dávok znamená súbeh poberanie súčasne (súbežne) tzv. priameho dôchodku (starobného, predčasného starobného alebo invalidného) s nepriamym dôchodkom (vdovským dôchodkom alebo vdoveckým dôchodkom).

** V r. 2007 bez 1 565 dôchodkov invalidných z mladosti, ktoré sú štátom hradenou dávkou; v roku 2008 nezahrnutých 2 553 dôchodkov invalidných z mladosti.

V porovnaní so stavom k 31. decembru 2007 bolo v decembri 2008 vyplatených¹³ o 20 235 dôchodkov viac, čo predstavuje medziročný nárast o 1,6 %. Počet vyplácaných starobných dôchodkov, vdoveckých dôchodkov, vdovských dôchodkov a sirotských dôchodkov zostal oproti roku 2008 na relatívne nezmenenej úrovni, invalidných dôchodkov bolo k 31. decembru 2008 vyplatených o 4 965 viac ako v decembri 2007, predčasných starobných dôchodkov bolo viac o 9 280. Rast počtu dôchodkov vyplácaných do zahraničia súvisí s členstvom v Európskej únii - voľný pohyb osôb v rámci únie.

Zvýšenie počtu invalidných dôchodkov do určitej miery súviselo aj so zavedením možnosti priznať invalidný dôchodok aj po dovŕšení dôchodkového veku poistencovi, ktorý ku dňu dovŕšenia dôchodkového veku nespĺnil podmienky nároku na starobný dôchodok.

Na rast počtu poberateľov predčasného starobného dôchodku vplývalo najmä avizované sprísnenie podmienok na priznanie predčasného starobného dôchodku od 1. januára 2008 (zavedenie podmienky na priznanie maximálne dva roky pred dovŕšením dôchodkového veku). Koniec roka 2007 bol v znamení zvýšeného počtu žiadostí a začiatkom roka 2008 sa mesačný počet novopriznaných dôchodkov dostal cez hranicu 5 500.

Priemerná výška predčasného starobného dôchodku u mužov a žien je nižšia v porovnaní s ich priemernou výškou starobného dôchodku, paradoxne však celková priemerná výška predčasného starobného dôchodku prevyšuje priemernú výšku starobného dôchodku. Dôvodom vzniku tejto situácie je diferencované rozdelenie počtu poberateľov medzi mužmi a ženami pri oboch dávkach (pri predčasnom starobnom dôchodku majú muži takmer trojnásobne viac poberateľov oproti ženám a pri sólo starobnom dôchodku sú ženy zastúpené viac ako 1,3 krát oproti mužom /tento pomer je však viac ako dvojnásobný po započítaní aj starobných dôchodkov vyplácaných v súbehu/).

¹³ Podrobnejšie štatistické údaje o počte poberateľov a výške jednotlivých dôchodkových dávok sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tab. č.2,3,4

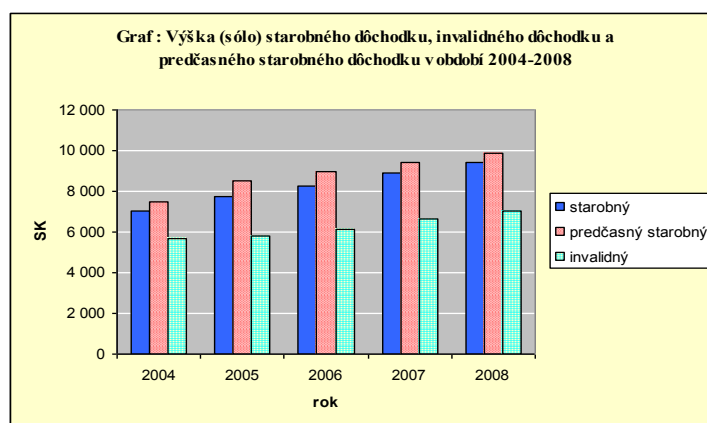
Tab. 3.3 Priemerná výška dôchodkov v súbehu v rokoch 2007 a 2008

Druh dôchodku	Priemerná výška dôchodku* v Sk	
	rok 2007	rok 2008
starobný vypl. v súbehu s vdovským (ženy)	9 761	10 355
starobný vypl. v súbehu s vdoveckým (muži)	11 181	11 869
predčasný starobný vypl. v súb. s vdovským (ženy)	10 927	11 544
predčasný starobný vypl. v súb. s vdoveckým (muži)	12 171	12 948
invalidný vypl. v súbehu s vdovským (ženy)	9 270	9 813
invalidný vypl. v súbehu s vdoveckým (muži)	10 178	10 811

Zdroj: Sociálna poisťovňa

*priemerná výška vypočítaná z úhrnnej sumy oboch vyplácaných dôchodkov

Vývoj priemernej výšky sólo starobného dôchodku, sólo predčasného starobného dôchodku a sólo invalidného dôchodku v období rokov 2004 – 2008 je uvedený v nasledujúcom grafe.

Výdavky¹⁴ na (systémové) dávky dôchodkového poistenia v roku 2008 činili približne 136,5 mld. Sk, čo predstavuje 103,3 % výdavkov roku 2007. Okrem toho štátom hradené dôchodkové dávky (dôchodok manželky, sociálny dôchodok, invalidný dôchodok z mladosti, zvýšenie pre bezvládnosť, zvýšenie dôchodku z dôvodu jediného zdroja príjmu, za odboj a rehabilitáciu vrátane príplatkov za štátnu službu) predstavovali 1,1 mld. Sk. Výdavky na výplatu vianočného príspevku niektorým poberateľom dôchodku v roku 2008 predstavovali 1,86 mld. Sk.

K 31. decembru 2008, už po zvýšení dôchodkov od 1. júla 2008, bolo zaznamenaných 2 716, t. j. 0,42 % sólo starobných dôchodkov presahujúcich priemernú mesačnú mzdu v hospodárstve Slovenskej republiky (21 782 Sk). Relácia priemerného starobného sólo dôchodku vyplácaného k 31. decembru 2008 k priemernej mesačnej mzde za rok 2008 v hospodárstve Slovenskej republiky činila 43,29 % a oproti roku 2007 predstavoval tento ukazovateľ mierny pokles (0,81 %).

3.1.3 Úrazové poistenie

Úrazové poistenie je poistením pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu a choroby z povolania. Z úrazového poistenia sa za podmienok ustanovených zákonom o sociálnom poistení poskytujú úrazové dávky, a to: úrazový príplatok, úrazová renta, jednorazové vyrovnanie, pozostalostná úrazová renta, jednorazové odškodnenie, pracovná rehabilitácia a rehabilitačné, rekvalifikácia a rekvalifikačné, náhrada za bolesť a náhrada za

¹⁴ Prehľad výdavkov na dôchodkové dávky k 31. 12. 2008 je uvedený v prílohe ku kapitole 3, tab. č 5

sťaženie spoločenského uplatnenia, náhrada nákladov spojených s liečením, náhrada nákladov spojených s pohrebom.

Celková suma vyplatených dávok v roku 2008¹⁵ bola 1 046 mil. Sk, čo predstavuje 100,29 % výdavkov za rok 2007, ide teda o zanedbateľný medziročný nárast. Najpočetnejšia a finančne najnáročnejšia dávka je úrazová renta. Za rok 2008¹⁶ bolo vyplatených 68 490 týchto dávok, čo predstavuje oproti roku 2007 nárast o 8,8 %. Priemerná výška tejto dávky za rok 2008 bola 7 110 Sk, t. j. 102,1 % priemernej výšky z roka 2007. Rast úrovne tejto dávky je zaručený prostredníctvom každoročnej valorizácie. Na túto dávku bolo vynaložených 476,4 mil. Sk (45,5 % všetkých výdavkov fondu). Druhou najpočetnejšou vyplácanou dávkou bol úrazový príplatok v rozsahu 31 854 prípadov, čo však oproti roku 2007 predstavuje pokles o 6,3 %. Najväčšiu priemernú výšku na jeden prípad predstavovali dávky jednorazové odškodnenie a náhrada za stratu spoločenského uplatnenia - jedná sa však o menej početné dávky.

3.1.4 Garančné poistenie

Garančné poistenie je poistením pre prípad platobnej neschopnosti zamestnávateľa na uspokojovanie nárokov zamestnanca a na úhradu príspevkov na starobné dôchodkové sporenie nezaplatených zamestnávateľom do základného fondu príspevkov na starobné dôchodkové sporenie. Z garančného poistenia sa za podmienok ustanovených zákonom o sociálnom poistení poskytuje dávka garančného poistenia.

Za rok 2008 bolo vyplatených 4 308 dávok (tabuľka č. 3.4), čo v porovnaní s rokom 2007 predstavuje nárast o 52,7 %. Celkový objem vyplatených prostriedkov na dávku garančného poistenia bol 154 mil. Sk oproti predchádzajúcemu roku ide o viac ako dvojnásobný nárast (221,7 % výdavkov roku 2007). Priemerná výška dávky za rok 2008 činila 35 743 Sk, čo predstavuje nárast o 45,2 % oproti roku 2007. Výrazný rast počtu dávok v druhom polroku 2008 bol spôsobený prvými prejavmi finančnej a hospodárskej krízy v SR, pre ktorú sa viacerí zamestnávatelia stali platobne neschopní, pričom nevyplatili všetky svoje záväzky voči zamestnancom. Výdavky¹⁷ z titulu neplatičov na starobné dôchodkové sporenie za rok 2008 predstavovali 851 mil. Sk, čo znamená iba nepatrný pokles o 0,8 % oproti roku 2007.

Tab. 3.4 Výdavky na dávku garančného poistenia, počet prípadov a priemerná výška dávky v Sk v roku 2008

Obdobie	Počet prípadov	Priemerná výška dávky v Sk	Výdavky na dávku garančného poistenia v tis. Sk
Január	173	37 340	6 460
Február	369	46 019	16 981
Marec	163	26 586	4 333
Apríl	388	29 299	11 368
Máj	399	30 348	12 109
Jún	174	25 044	4 358
Júl	138	33 304	4 596
August	229	26 412	6 048
September	789	27 749	21 894
Október	618	37 389	23 106
November	155	39 550	6 130
December	713	51 328	36 597
Rok spolu	4 308	X	153 981
Ročný priemer	359	35 743	17 673

Zdroj: Sociálna poisťovňa

¹⁵ Prehľad výdavkov základného fondu úrazového poistenia (ZFUP) v roku 2008 je uvedený v prílohe ku kapitole 3, tab. č. 6

¹⁶ Priemerná výška a počet vyplatených dávok úrazového poistenia v roku 2008 sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tab. č. 7

¹⁷ Výdavky základného fondu garančného poistenia (ZFGP) v Sk v roku 2008 sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tab. č. 8

3.1.5 Poistenie v nezamestnanosti

Poistenie v nezamestnanosti je poistením pre prípad straty príjmu z činnosti zamestnanca v dôsledku nezamestnanosti a na zabezpečenie príjmu v dôsledku nezamestnanosti. Z poistenia v nezamestnanosti sa za podmienok ustanovených zákonom o sociálnom poistení poskytuje dávka v nezamestnanosti.

V roku 2008 predstavoval priemerný mesačný počet poberateľov dávky¹⁸ v nezamestnanosti 23 099 osôb¹⁹, t. j. nárast o 3,5 % oproti priemernému mesačnému počtu v roku 2007. Najväčší medziročný nárast bol zaznamenaný v mesiaci december, kedy sa počet vyplatených dávok medziročne zvýšil až o 20 %. Počet osôb, ktoré v roku 2008 boli poberateľmi dávky v nezamestnanosti predstavuje 85 041, z čoho bolo 44 931 žien (52,8 %) a 40 110 mužov (47,2 %). Z hľadiska vekovej štruktúry bol najväčší podiel poberateľov dávky v nezamestnanosti vo vekovej skupine 44-54 ročných.

Výdavky na dávky v nezamestnanosti v roku 2008 boli v sume 1,99 mld. Sk, t. j. 111 % výdavkov za rok 2007. Priemerná mesačná výška dávky v roku 2008 bola 7 203 Sk, čo je o 7,3 % viac ako v roku 2007. Zvýšenie počtu poberateľov a výdavkov na dávku v nezamestnanosti oproti roku 2007 bolo spôsobené vyšším počtom uchádzačov o zamestnanie (nezamestnaných osôb) z dôvodu finančnej a hospodárskej krízy, ktorá sa najmä v druhom polroku 2008 dotkla aj Slovenskej republiky.

3.2 Dôchodkové sporenie

Dôchodkové sporenie v súčasnosti tvoria 2 podsystémy, ktoré sa podľa odbornej metodológie označujú ako II. pilier a III. pilier dôchodkového systému Slovenskej republiky:

II. pilier - starobné dôchodkové sporenie, príspevkovo definované, financované prostredníctvom kapitalizácie, vykonávané dôchodkovými správcovskými spoločnosťami na základe zákona č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o starobnom dôchodkovom sporení“), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2005,

III. pilier - dobrovoľné doplnkové dôchodkové sporenie, príspevkovo definované, financované prostredníctvom kapitalizácie, vykonávané doplnkovými dôchodkovými spoločnosťami na základe zákona č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o doplnkovom dôchodkovom sporení“), daňovo zvýhodnené s účinnosťou od 1. januára 2005.

3.2.1 Starobné dôchodkové sporenie

Cieľom zavedenia starobného dôchodkového sporenia bolo diverzifikovať riziká jednotlivých spôsobov financovania dôchodkových dávok, t. j. priebežného spôsobu financovania a kapitalizačného spôsobu financovania.

Starobné dôchodkové sporenie (II. pilier) je príspevkovo definované a financované z príspevkov odvádzaných na osobné dôchodkové účty. Každá fyzická osoba, ktorá sa rozhodne vstúpiť do tohto systému, si môže vybrať jednu z viacerých dôchodkových správcovských spoločností, ktoré vytvárajú a spravujú tri dôchodkové fondy s rôznou investičnou stratégiou. Príspevky na starobné dôchodkové sporenie vyberá Sociálna poisťovňa. Výška príspevku na starobné dôchodkové sporenie predstavuje 9 % z vymeriavacieho základu.

¹⁸ Podrobnejšie štatistiky o vyplatených dávkach v nezamestnanosti a poberateľoch v roku 2008 sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tab. č 9

¹⁹ Tento počet je identický s priemerným mesačným počtom vyplatených dávok, pri prípadnom sumári však nejde o celkový počet poberateľov, nakoľko dávka v nezamestnanosti má podporné obdobie poberania 6, resp. 4 mesiace (príloha ku kapitole 3, tab. č 10)

Zo systému starobného dôchodkového sporenia sa budú vyplácať starobné dôchodky a predčasné starobné dôchodky formou programového výberu s doživotným dôchodkom alebo formou doživotného dôchodku a pozostalostné dôchodky po zomretých poberateľoch starobných dôchodkov alebo predčasných starobných dôchodkov vyplácaných zo systému starobného dôchodkového sporenia.

Zákon č. 555/2007 Z. z., ktorý mení a dopĺňa aj zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení bol v Národnej rade Slovenskej republiky schválený 27. novembra 2007 a nadobudol účinnosť 1. januára 2008. Tento zákon zaviedol do právnej úpravy starobného dôchodkového sporenia prvok dobrovoľnosti tak, aby jeho existencia nenarušila stabilitu priebežne financovaného systému a aby riešil situáciu sporiteľov v II. pilieri, pre ktorých je toto sporenie nevýhodné. Dôsledok schválenia tohto zákona predstavoval:

- Umožnenie návratu výlučne do systému dôchodkového poistenia (I. pilier) všetkým sporiteľom, ktorí uzatvorili zmluvu o starobnom dôchodkovom sporení do 31. decembra 2007. Sporitelia mali možnosť písomne oznámiť Sociálnej poisťovni do 30. júna 2008, svoj záujem nebyť zúčastnení na starobnom dôchodkovom sporení. Z celkového počtu sporiteľov 1,5 mil. sa rozhodlo vystúpiť približne 106 tisíc.
- Možnosť dodatočného vstupu do II. piliera pre fyzické osoby, ktoré sa nezapojili do systému starobného dôchodkového sporenia do 31. decembra 2007, čo využilo viac ako 22 tisíc osôb. Systém starobného dôchodkového sporenia bol pre uvedené fyzické osoby otvorený do 30. júna 2008.
- Zavedenie prvku dobrovoľnosti do právnej úpravy starobného dôchodkového sporenia tak, aby jeho existencia nenarušila stabilitu priebežne financovaného systému. Pre fyzické osoby, ktoré prvýkrát vstúpili na trh práce po 31. decembri 2007 sa ich povinný vstup do systému starobného dôchodkového sporenia zmenil na dobrovoľný (tieto fyzické osoby majú možnosť rozhodnúť o svojom vstupe do starobného dôchodkového sporenia do šiestich mesiacov od vzniku prvého dôchodkového poistenia).
- Zvýšenie ochrany majetku v dôchodkových fondoch a zvýšenie bezpečnosti investícií prostredníctvom podrobnej úpravy riadenia rizík a minimalizácie možností vzniknutia konfliktu záujmov.

Vývoj na svetových finančných trhoch v roku 2008 spôsobil, že výnosy dôchodkových fondov priniesli znehodnotenie prostriedkov sporiteľov. Za účelom reagovať na vývoj vzniknutej situácie a v tejto súvislosti umožniť sporiteľom zúčastneným v starobnom dôchodkovom sporení prehodnotiť svoje rozhodnutie a vystúpiť z prípadne vstúpiť do tohto systému, bol prijatý a nadobudol účinnosť zákon č. 434/2008 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, *od 15. novembra 2008 do 30. júna 2009 umožňuje výstup sporiteľov zo systému starobného dôchodkového sporenia, zároveň umožňuje dodatočný vstup pre tých, ktorí v tomto systéme neparticipujú, pričom sa predpokladá, že možnosť výstupu využije 30 tisíc – 150 tisíc sporiteľov.*

V októbri 2008 bol schválený zákon č. 449/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý obsahuje aj novelu zákona č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Tento zákon nadobudol účinnosť 1. januára 2008. Účelom tejto novely bolo reagovať na požiadavky aplikačnej praxe a vyriešiť legislatívnymi úpravami existujúce problémy a nedostatky, ktoré predchádzajúca právna úprava v praxi vyvolávala. Prínos spomínanej novely bol nasledovný:

- Úprava pravidiel investovania v II. pilieri, spočívajúca najmä v prehodnotení limitov a obmedzení pre nakladanie s majetkom v dôchodkových fondoch a prehodnotení pravidiel rozloženia rizika.

- Skvalitnenie informácií, poskytovaných sporiteľom zo strany dôchodkových správcovských spoločností, spočívajúce najmä v zabezpečení vyššej zrozumiteľnosti a výpovednej hodnoty poskytovaných informácií najmä vo vzťahu k dosahovanej výkonnosti jednotlivých dôchodkových fondov, a to prostredníctvom informačných prospektov, internetovej stránky a výpisu z osobného dôchodkového účtu.
- Zmena podmienok plynutia šesťmesačnej lehoty na vstup do starobného dôchodkového sporenia, ktorej začiatok sa podmienil existenciou najmenej 150 dňového obdobia dôchodkového poistenia.
- Občania, ktorí zdedia úspory po zomretých sporiteľoch, dostali možnosť uložiť si tieto prostriedky na vlastný osobný účet v dôchodkovej správcovskej spoločnosti.
- Bola zrušená lehota na prestup sporiteľa z dôchodkovej správcovskej spoločnosti do inej dôchodkovej správcovskej spoločnosti v dĺžke dvoch rokov s tým, že sa spoplatnia len tie prestupy, ktoré sa uskutočnia po uplynutí menej ako jedného roka odo dňa zápisu predchádzajúcej zmluvy o starobnom dôchodkovom sporení,
- Boli zavedené štandardné prvky občianskeho práva do prevodu majetku zomretého sporiteľa na osoby určené zákonom alebo zmluvou o starobnom dôchodkovom sporení.

K 31. decembru 2008 pôsobilo na trhu starobného dôchodkového sporenia 6 dôchodkových správcovských spoločností, ktoré spravovali spolu 18 dôchodkových fondov:

- Aegon, d.s.s., a.s., Bratislava,
- Allianz – Slovenská dôchodková správcovská spoločnosť, a.s., Bratislava,
- Axa d.s.s., a.s., Bratislava,
- ČSOB, d.s.s., a.s., Bratislava,
- ING dôchodková správcovská spoločnosť, a.s., Bratislava,
- VÚB Generali, d.s.s., a.s., Bratislava.

Dohľad nad subjektmi a fungovaním starobného dôchodkového sporenia vykonávala v roku 2008 Národná banka Slovenska.

Sociálna poisťovňa postúpila v priebehu roka 2008 do dôchodkových fondov **príspevky** v hodnote **24,558 mld. Sk**. Ako z tabuľky vyplýva, najväčší podiel na slovenskom trhu starobného dôchodkového sporenia predstavujú spoločnosti Allianz – Slovenská d.s.s. a Axa d.s.s.. Dominancia rastových fondov vo výške spravovaného majetku (až 66,44 %) vyplýva najmä z najväčšieho počtu sporiteľov v týchto fondoch, ktorí si zvolili investičnú stratégiu „možnosť vyššieho výnosu za cenu vyššieho rizika“ (až 80 % majetku v týchto fondoch môže byť investovaných do akcií, pričom akcie v „najrizikovejších“ fondoch tvorili 6,92 % z celkovej investície).

Tab. 3.5 Aktuálna hodnota dôchodkovej jednotky (zhodnotenie úspor) v členení podľa jednotlivých dôchodkových správcovských spoločností k 31. decembru 2008 vyjadrená v Sk:

Spoločnosť	rastový fond	vyvážený fond	konzervatívny fond
AEGON, d.s.s.	1,0086	1,0496	1,1407
Allianz - Slovenská d.s.s.	1,0518	1,0717	1,1421
AXA d.s.s.	1,0493	1,0669	1,1394
ČSOB, d.s.s.	1,0188	1,0298	1,1412
ING d.s.s.	1,0235	1,0452	1,1374
VÚB Generali d.s.s.	1,0414	1,0595	1,1355

Zdroj: NBS

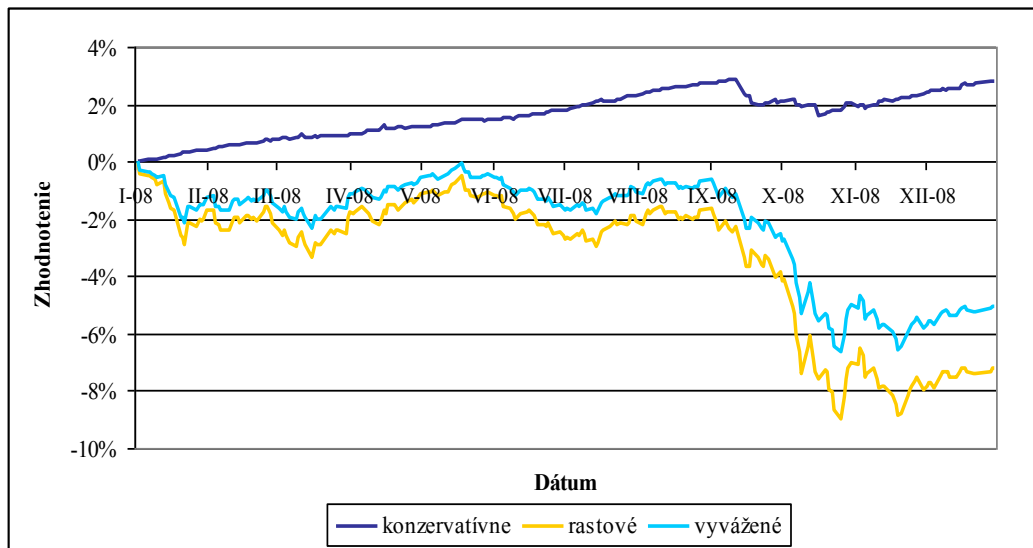
V roku 2007 zaznamenali dôchodkové fondy najlepšie zhodnotenie vo svojej histórii (príloha ku kapitole 3, tab. č 11).

Po dosiahnutí vrcholu nasledoval pokles miery zhodnotenia z dôvodu udalostí na svetových kapitálových trhoch, pričom v roku 2008 hodnota fondov klesala najrýchlejšie. Rastové fondy a vyvážené fondy sa od seba významne nelíšia skladbou svojich portfólií, preto je aj vývoj oboch fondov porovnateľný. V rastových fondoch sa akcie podieľali na investíciách 7-mi % a dlhopisy tvorili 63 % z celkových investícií fondu. V portfóliu vyváženého fondu tvorili akcie 6 % a dlhopisy 69 % z celkovej výšky svojej hodnoty. Konzervatívne fondy investovali výlučne do dlhopisov a bankových vkladov, preto sa na ich výkone prejavil najmenej výrazne nepriaznivý vývoj na finančných trhoch. Graf 3.2 Zobrazuje zhodnotenie (resp. znehodnotenie) jednotlivých fondov v porovnaní od začiatku roka 2008.

V marci 2008 uplynula lehota, v rámci ktorej zákon o starobnom dôchodkovom sporení ustanovil dôchodkovej správcovskej spoločnosti maximálnu odplatu za správu fondu 0,075 % priemernej mesačnej čistej hodnoty majetku v dôchodkovom fonde, táto lehota trvá do troch rokov od začiatku výkonu spoločnosti. Po skončení tejto lehoty určuje zákon maximálnu **odplatu za správu fondu** 0,065 %, pričom túto výšku poplatku si uplatňujú všetky dôchodkové správcovské spoločnosti.

Dňom 1.7.2009 nadobudne účinnosť zákon č. 137/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý má nastaviť nové parametre pre stanovenie výšky odplát súvisiacich so správou finančných prostriedkov sporiteľov v systéme starobného dôchodkového sporenia. Dôvodom tejto úpravy je **optimalizácia výšky odplát**, a to v závislosti nielen od objemu spravovaných prostriedkov, ale aj od výkonnosti jednotlivých dôchodkových fondov. Výška odplaty dôchodkovej správcovskej spoločnosti za správu fondu bude maximálne 0,025 % z čistej hodnoty fondu a za zhodnotenie majetku v dôchodkovom fonde 5,6 % z objemu zhodnotenia zisteného za sledované obdobie v dĺžke 6 mesiacov. Za rovnaké obdobie je v prípade poklesu hodnoty dôchodkovej jednotky dôchodková správcovská spoločnosť povinná dorovnať majetok v dôchodkovom fonde.

Nominálne zhodnotenie majetku v jednotlivých fondoch k 31.12.2008:

Zdroj: NBS

Počet sporiteľov k 31. decembru 2008 bol 1 484 394 osôb. Medziročný pokles o približne 106 tisíc sporiteľov bol dôsledkom výstupu sporiteľov, ktorí sa rozhodli využiť možnosť návratu k jednopilierovému systému v čase od 1.1.2008 do 30.6.2008. Na pokles počtu sporiteľov malo vplyv aj zrušenie ustanovenia, podľa ktorého každej osobe, prvýkrát vstupujúcej na trh práce, vznikla povinnosť vstupu do systému starobného dôchodkového sporenia.

Z hľadiska vekovej štruktúry sporiteľov²⁰ v systéme starobného dôchodkového sporenia najväčšie zastúpenie majú sporitelia vo veku od 30 do 39 rokov, a to 41,6 % z celkového počtu sporiteľov.

Tabuľka 3.6 Rozdelenie sporiteľov DSS v podľa veku k 31. decembru 2008

veková hranica (v rokoch)	počet sporiteľov	% podiel
do 18	463	0,03
od 19 do 22	58 049	3,91
od 23 do 26	172 775	11,64
od 27 do 31	316 720	21,34
od 32 do 36	323 360	21,78
od 37 do 41	252 956	17,04
od 42 do 46	211 453	14,25
od 47 do 51	121 053	8,16
od 52 do 56	25 156	1,69
od 57 do 61	1 767	0,12
od 62	642	0,04
Spolu	1 484 394	100

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Najväčšie zastúpenie medzi sporiteľmi mali sporitelia s vymeriavacím základom do 20 000 SK (60,6 %).

Tabuľka 3.7 Počet aktívnych sporiteľov podľa vymeriavacieho základu k 31. 12. 2008

vymeriavací základ v Sk	počet sporiteľov	% podiel
do 10 000	250 375	22,4
od 10 001 do 20 000	427 242	38,2
od 20 001 do 30 000	239 556	21,4
od 30 001 do 40 000	100 595	9,0
od 40 001 do 50 000	40 931	3,7
od 50 001	59 335	5,3
Spolu	1 118 034	100,0

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Rozdiel medzi počtom sporiteľov v tabuľke 3.5 a 3.6 predstavuje približne 366 tisíc osôb – tieto fyzické osoby možno označiť ako **neaktívnych sporiteľov** to znamená, že k 31. decembru 2008 si neplatili príspevky na starobné dôchodkové sporenie z titulu zamestnanca, povinne poistenej samostatne zárobkovo činnnej osoby alebo dobrovoľne poistenej osoby a neplatil za nich príspevky ani štát z dôvodu výkonu vymedzených činností (starostlivosť o dieťa, opatrovanie).

3.2.2 Doplnkové dôchodkové sporenie

Účelom doplnkového dôchodkového sporenia je umožniť účastníkovi získať doplnkový dôchodkový príjem v starobe a doplnkový dôchodkový príjem v prípade skončenia výkonu prác, ktoré sú zaradené na základe rozhodnutia orgánu na ochranu zdravia do kategórie 3 alebo 4 alebo skončenia výkonu prác zamestnanca, ktorý je tanečný umelec.

V rokoch 2005 až 2007 prebehla transformácia systému doplnkového dôchodkového poistenia na systém doplnkového dôchodkového sporenia podľa zákona o doplnkovom dôchodkovom sporení.

²⁰ Graf vekovej štruktúry sporiteľov je uvedený v Prílohách ku kapitole 3

Doplňkové dôchodkové poisťovne zriadené podľa zákona č. 123/1996 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom poistení zamestnancov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa mohli v rokoch 2005 až 2007 transformovať na doplnkové dôchodkové spoločnosti alebo zaniknúť. Cieľom transformácie bolo:

- oddelenie majetku poistencov od vlastného majetku doplnkovej dôchodkovej spoločnosti vytvorením doplnkových dôchodkových fondov,
- presun výkonu dohľadu nad týmto systémom z Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR a Ministerstva financií SR na Národnú banku Slovenska,
- sprísnenie podmienok na vyplácanie dávok doplnkového dôchodkového sporenia s cieľom podporiť dlhodobý charakter dobrovoľného sporenia na dôchodok,
- vyplácanie dôchodkov s rizikom dožitia výlučne životnou poisťovňou,
- väčšie možnosti pri výbere investičnej stratégie (aj s vyššou mierou rizika).

Zákon č. 555/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa aj zákon o doplnkovom dôchodkovom sporení bol v Národnej rade Slovenskej republiky schválený 27. novembra 2007 a nadobudol účinnosť 1. januára 2008. V oblasti doplnkového dôchodkového sporenia išlo o nasledovné zmeny:

- Zvýšenie ochrany majetku v doplnkových dôchodkových fondoch a zvýšenie bezpečnosti investícií prostredníctvom podrobnej úpravy riadenia rizík a minimalizácie možností vzniku konfliktu záujmov.
- Dohľad vykonávaný Národnou bankou Slovenska v doplnkovom dôchodkovom sporení sa prestal vzťahovať na plnenie povinností zamestnávateľa uzatvoriť zamestnávateľskú zmluvu a platiť a odvádzať príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie za taxatívne určený okruh zamestnancov z dôvodu doplnenia zákona o inšpekcii práce, ktorým sa rozšírila inšpekcia práce vykonávaná inšpektorátmi práce aj o plnenie týchto povinností zamestnávateľa v doplnkovom dôchodkovom sporení.

Schválený zákon č. 449/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov s účinnosťou od 1. januára 2008 dopĺňa tiež zákon č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom starobnom sporení v znení neskorších predpisov o nasledovné zmeny:

- liberalizácia investovania, ktorá podstatným spôsobom zmenila pravidlá investičnej činnosti oproti tým, ktoré platili a ktoré boli rovnaké ako v systéme starobného dôchodkového sporenia; súčasne bolo schválené rozšírenie finančných nástrojov, uvoľnenie niektorých obmedzení a limitov v súlade s postavením doplnkových dôchodkových fondov ako fondov s dobrovoľnou účasťou,
- rovnako ako v starobnom dôchodkovom sporení sa prijali opatrenia, ktoré výrazným spôsobom zvýšili informovanosť účastníkov doplnkového dôchodkového sporenia a najmä sprístupnia zreteľné údaje o výnosnosti jednotlivých doplnkových dôchodkových fondov,
- bola zavedená doplnková dôchodková jednotka z dôvodu zabezpečenia prehľadnosti hospodárenia jednotlivých doplnkových dôchodkových fondov a plnohodnotnej informovanosti účastníkov doplnkového dôchodkového sporenia o hodnote ich majetku uloženého v doplnkovom dôchodkovom fonde,
- zaviedol sa nový dôvod poskytnutia jednorazového vyrovnania v prípadoch, keď suma usparená účastníkom doplnkového dôchodkového sporenia nepostačuje na výplatu doplnkového dôchodku v relevantnej výške.

Národná banka Slovenska do 31. decembra 2008 udelila 5 povolení na vznik a činnosť doplnkovej dôchodkovej spoločnosti. Podľa zákona o doplnkovom dôchodkovom sporení vznikli a vykonávali činnosť do konca roku 2008 tieto doplnkové dôchodkové spoločnosti:

- AEGON, d.d.s., a.s., Bratislava,
- AXA d.d.s., a.s., Bratislava,
- Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., Bratislava,
- ING Tatra – Sympatia d.d.s., a.s., Bratislava,
- Stabilita, d.d.s., a. s., Košice.

Počet účastníkov v systéme doplnkového dôchodkového sporenia k 31. decembru 2008 bol 812 710, čo predstavuje oproti roku 2007 nárast o 20 886 osôb (2,64 %). **Čistá hodnota majetku** v doplnkových dôchodkových fondoch bola 24,52 mld. Sk, čo je o 465 tis. Sk menej (pokles o 2 %) ako v roku 2007.

Tabuľka 3.8 Prehľad údajov o doplnkových dôchodkových fondoch k 31. decembru 2008

Spoločnosť	Čistá hodnota majetku v doplnkových dôchodkových fondoch (tis. SKK)	Čistá hodnota majetku v príspevkových doplnkových dôchodkových fondoch (tis. SKK)	Čistá hodnota majetku vo výplatnom doplnkovom dôchodkovom fonde (tis. SKK)	Počet aktívnych klientov
Aegon d.d.s., a.s.	30 086	30 086	0	4 288
Axa d.d.s., a.s.	125 583	125 568	15	143 044
DDS Tatra banky, a.s.	7 872 512	7 674 706	197 806	195 900
ING Tatra - Sympatia, d.d.s., a.s.	11 134 811	10 782 841	351 970	310 642
Stabilita, d.d.s., a.s.	5 353 782	5 059 350	294 432	158 836
Spolu	24 516 775	23 672 552	844 223	812 710

Zdroj: NBS

Vývoj na finančných trhoch znamenal pokles hodnoty aktív, do ktorých boli investované prostriedky vo fondoch doplnkového dôchodkového sporenia. Napriek tomuto poklesu počet klientov v doplnkovom dôchodkovom sporení narástol o 20 tisíc osôb (v roku 2007 vzrástol počet klientov o 75 tisíc osôb). Tento pretrvávajúci záujem o doplnkové dôchodkové sporenie možno okrem tradičných daňových a odvodových výhod (príspevky zamestnávateľa na doplnkové dôchodkové sporenie svojim zamestnancom sú daňovými výdavkami až do výšky 6 % zo zúčtovanej mzdy a z príspevkov sa neplatia poisťné odvody) pripísať skutočnosti, že v súčasnosti sa doplnkové dôchodkové sporenie stáva súčasťou sociálneho programu takmer u všetkých zamestnávateľov a začína zohrávať kľúčovú úlohu i pri výbere vysokokvalifikovaných zamestnancov.

3.3 Štátna sociálna podpora

Podpora štátu rodinám sa uskutočňuje predovšetkým prostredníctvom systému štátnych sociálnych dávok, predstavujúci súbor peňažných plnení, ktorými sa štát podieľa na zvládnutí viacerých životných situácií, najmä rodín s nezaopatrenými deťmi, ale samozrejme aj iným spôsobom - materská a rodičovská dovolenka a materské, daňový bonus. Prispievajú na krytie nákladov na výživu a iné osobné potreby detí a tiež nákladov spojených s ďalšími sociálnymi udalosťami. Štátne sociálne dávky tvoria súčasť systému sociálneho zabezpečenia.

System štátnej sociálnej podpory pozostával v roku 2008 z nasledujúcich jednorazových a opakovaných dávok:

- Prídavok na dieťa
- Príplatok k prídavku na dieťa
- Rodičovský príspevok
- Príspevok pri narodení dieťaťa
- Príplatok k príspevku pri narodení
- Príspevok rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri a viac detí alebo v priebehu dvoch rokov opakovane dvojčatá
- Príspevok na pohreb

3.3.1 Prídavok na dieťa

Z hľadiska počtu poberateľov a objemu vyplatených finančných prostriedkov je prídavok na dieťa najrozsiahlejšou dávkou štátnej sociálnej podpory. Prijatím zákona č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení sa zaviedlo s účinnosťou od 1. januára 2004 paušálne poskytovanie prídavku na dieťa vo výške 500 Sk mesačne na každé nezaopatrené dieťa bez ohľadu na vek dieťaťa a príjem rodičov. Zároveň sa týmto zákonom s účinnosťou od 1. apríla 2004 zaviedlo vyplácanie prídavku na dieťa jediným platiteľom – úradmi PSVR.

Nariadením vlády SR sa s účinnosťou od 1. septembra 2004 upravila výška prídavku na dieťa na 540 Sk mesačne.

Tab.3.9 Prídavok na dieťa v roku 2008 a 2007

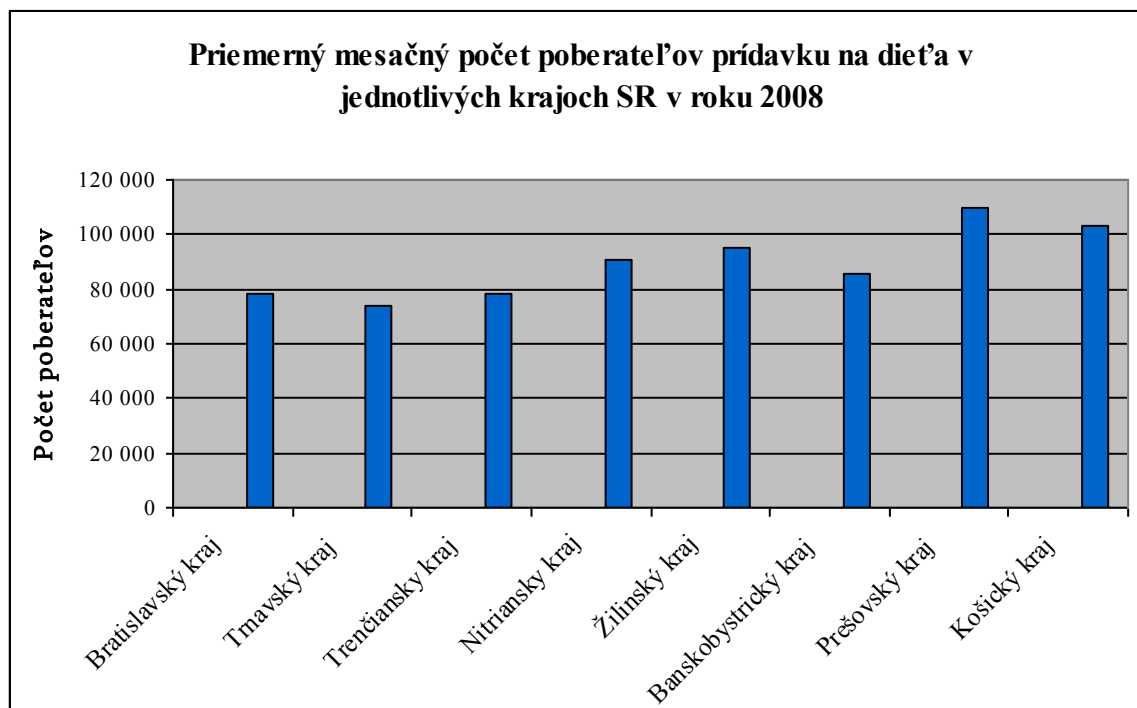
rok	Priemerný mesačný počet poberateľov prídavku na dieťa	Priemerný mesačný počet nezaopatrených detí	Vyplatená suma v mil.Sk
2008	715 600	1 222 111	8 065
2007	728 948	1 252 710	8 254

Zdroj: ÚPSVR

V roku 2008 vyplatili úrady PSVR spolu 8 065 mil. Sk pre priemerne mesačne 715 600 poberateľov na 1 222 111 nezaopatrených detí. V porovnaní s rokom 2007 je to pokles o 189 mil. Sk. Priemerný mesačný počet poberateľov poklesol o 13 348 a priemerný mesačný počet nezaopatrených detí poklesol o 30 599 detí.

V záujme účelného využívania finančných prostriedkov štátneho rozpočtu na výplatu prídavku na dieťa umožňuje zákon č. 600/2003 Z. z. v prípade, ak oprávnená osoba nevyužíva prídavok na dieťa na výchovu a výživu nezaopatreného dieťaťa rozhodnúť o zastavení výplaty prídavku na dieťa oprávnenej osobe (rodičovi alebo osobe, ktorej bolo dieťa zverené do náhradnej starostlivosti) a o jeho poukazovaní tzv. osobitnému príjemcovi:

- ďalšej oprávnenej osobe,
- obci, v ktorej má nezaopatrené dieťa trvalý alebo prechodný pobyt,
- zariadeniu sociálnych služieb, v ktorom je nezaopatrené dieťa umiestnené.

Zdroj: ÚPSVR

Rovnako sa prídavok na dieťa poskytuje obci aj v tom prípade, ak z písomnej informácie o školskej dochádzke poskytovanej školou vyplynie, že dieťa zanedbáva plnenie povinnej školskej dochádzky.

Tab. 3.10 Prídavok na dieťa obci v roku 2008 a 2007

Rok	Počet vydaných rozhodnutí o zastavení výplaty prídavku na dieťa rodičovi	Priemerný mesačný počet detí, na ktoré sa PND poukazuje obci v mesiaci	Celková vyplatená suma osobitnému príjemcovi v Sk
2007	52 759	8 115	52 830 900
2008	55 752	8 660	56 208 060

Zdroj: ÚPSVR

V roku 2008 bolo vydaných priemerne mesačne 4 646 rozhodnutí o zastavení výplaty prídavku na dieťa rodičovi. Počet detí, na ktoré sa prídavok na dieťa poukazoval obci, predstavoval priemerne mesačne 8 660 detí a celková vyplatená suma inému príjemcovi v roku 2008 bola 56 208 060 Sk. Oproti roku 2007 vzrástol priemerný mesačný počet detí, na ktoré sa vyplácal prídavok na dieťa prostredníctvom obce o 545 detí. Súvisí to predovšetkým s poukazovaním prídavku obci v dôsledku záškoláctva.

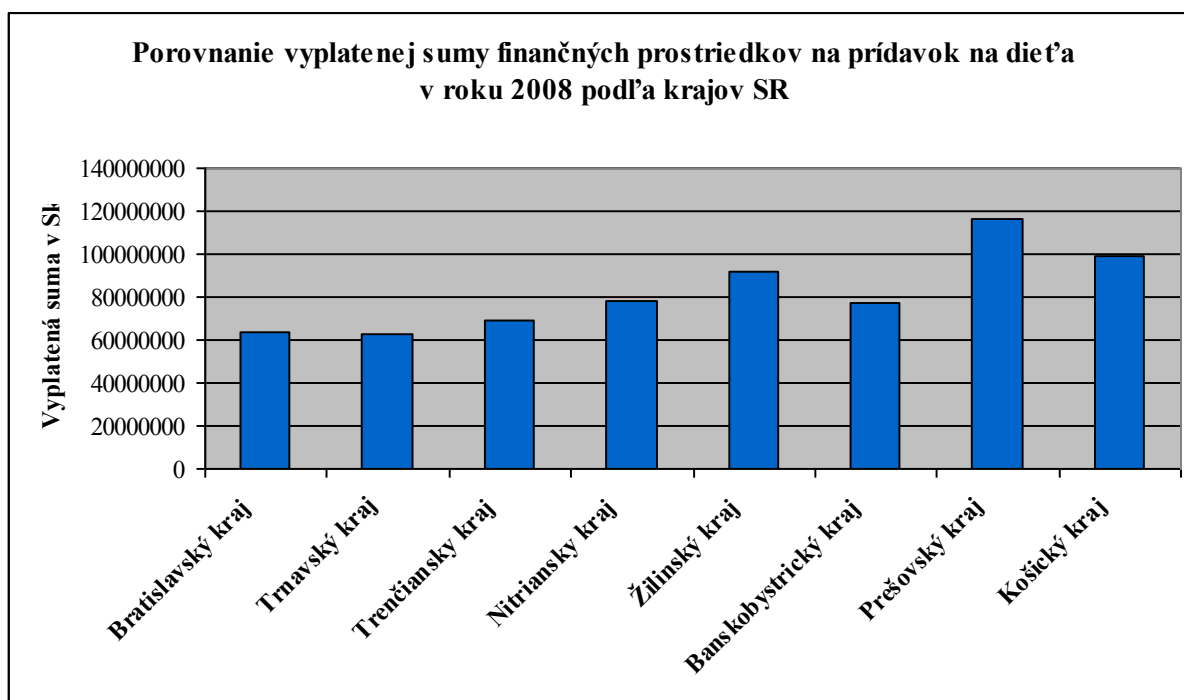
Najpočetnejšou skupinou rodín, ktorým sa poskytoval prídavok na dieťa v roku 2008, boli jednodetné rodiny, ktoré tvorili 48,4 % z celkového počtu 715 600 rodín.. Z poberateľov prídavku na dieťa bolo v roku 2008 najviac matiek, priemerne mesačne 439 814 (predstavovali 61,5 % z celkového počtu poberateľov).

Tabuľka 3.11 Rodiny, ktorým sa poskytoval prídavok na dieťa podľa počtu detí

Rok / Počet rodín	2007	2008
jednodetné	348 184	346 127
	47,8%	48,4%
dvojdetné	284 811	277 728
	39,1%	38,8%
trojdetné	68 240	65 257
	9,4%	9,1%
4 a viacdetné	27 674	26 460
	3,8%	3,7%

Zdroj: ÚPSVaR

Vyplatenú sumu finančných prostriedkov na prídavok na dieťa na úradoch PSVR v členení podľa jednotlivých krajov SR dokumentuje nasledujúci graf. Najvyššia suma finančných prostriedkov bola (tak ako aj v roku 2007) vyplatená v Prešovskom, Košickom a Žilinskom kraji.

Zdroj: ÚPSVR

3.3.2 Príplatok k prídavku na dieťa

Zákon č. 532/2007 Z. z., ktorým sa mení doplnia zákon č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1.1.2008 zaviedol do praxe príplatok k prídavku na dieťa v sume 300 Sk rodičom, ktorí poberajú starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok, invalidný dôchodok pri percentuálnom poklese schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, alebo výsluhový dôchodok po dovŕšení veku na nárok na starobný dôchodok (62 rokov), nevykonávajú zárobkovú činnosť a nebol im priznaný daňový bonus podľa zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov na vyživované nezaopatrené dieťa.

Za oprávnenú osobu na uplatnenie nároku na príplatok k prídavku na dieťa sa považuje rodič dieťaťa alebo osoba, ktorej bolo nezaopatrené dieťa zverené do náhradnej starostlivosti.

Zákon ustanovuje, že príplatok k prídavku na dieťa je možné oprávnenej osobe poskytnúť len v prípade, ak sa na nezaopatrené dieťa, na ktoré sa oprávnenej osobe poskytuje prídavok na dieťa, neprizná daňový bonus podľa § 33 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.

Zavedenie príplatku k prídavku na dieťa si vyžiadalo v roku 2008 výdavky v sume cca 10,5 mil. Sk.

3.3.3 Rodičovský príspevok

Rodičovský príspevok je dávka štátnej sociálnej podpory, ktorou štát prispieva rodičovi na zabezpečovanie riadnej starostlivosti o dieťa:

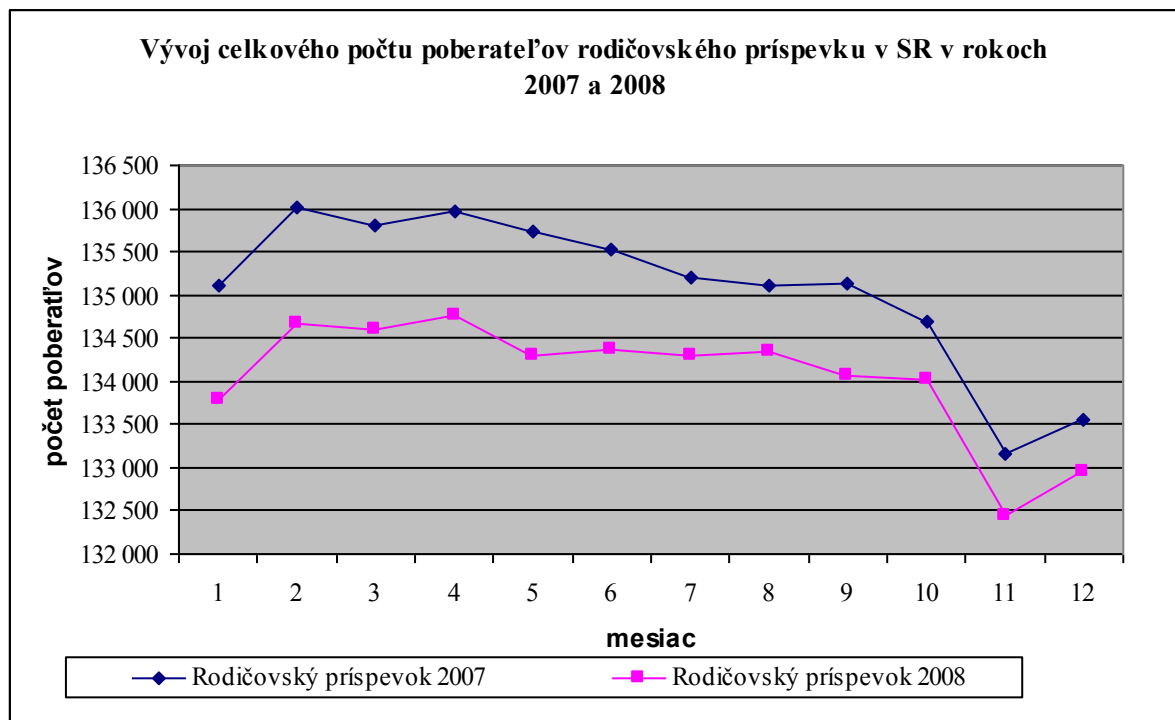
- do troch rokov veku dieťaťa
- do šiestich rokov veku dieťaťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom
- do šiestich rokov veku dieťaťa, ktoré je zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov, najdlhšie tri roky od právoplatnosti rozhodnutia súdu o zverení dieťaťa do tejto starostlivosti (od 1. júla 2005).

Táto dávka je upravená zákonom č. 280/2002 Z. z. o rodičovskom príspevku v znení neskorších predpisov.

Opatrením MPSVR SR č. 267/2008 Z. z. o ustanovení sumy rodičovského príspevku sa upravila výška rodičovského príspevku zo sumy 4 560 Sk na sumu 4 780 Sk mesačne s účinnosťou od 1. septembra 2008.

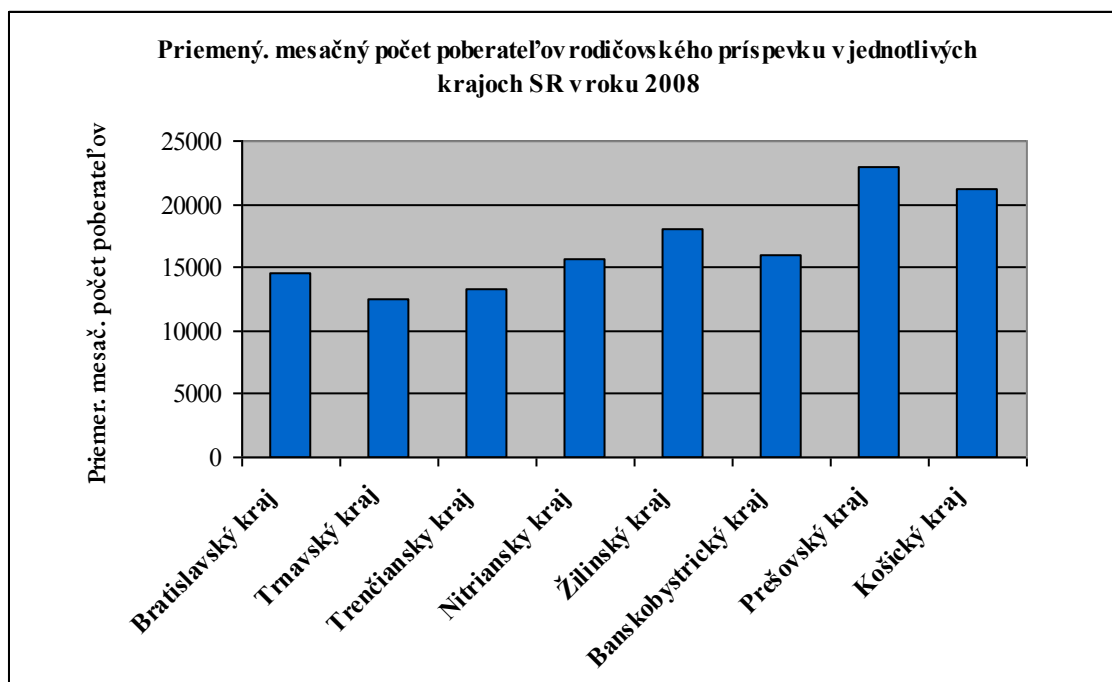
V roku 2008 sa poskytoval rodičovský príspevok v plnej výške aj rodičom, ktorí vykonávali zárobkovú činnosť a starostlivosť o dieťa zabezpečili v tomto čase inou fyzickou alebo právnickou osobou s vylúčením materskej školy.

V roku 2008 bol rodičovský príspevok poskytnutý priemerne mesačne 134 050 poberateľom, čo je oproti roku 2007 pokles v priemernom mesačnom počte o 1 033 poberateľov. Z celkového počtu poberateľov rodičovského príspevku bolo súčasne v systéme pomoci v hmotnej núdzi priemerne mesačne 4 295 poberateľov, čo predstavuje 3,20 %. Oproti roku 2007 je to pokles o 0,57 p.b.

Zdroj: ÚPSVR

V roku 2008 bolo na rodičovský príspevok vyplatených spolu približne 7 558 mil. Sk. Oproti roku 2007 vzrástli výdavky na výplatu rodičovského príspevku o 188 mil. Sk. Nárast výdavkov súvisí s rastom počtu živonarodených detí aj so zvýšením sumy rodičovského príspevku od 1. septembra 2008.

Zdroj: ÚPSVR

3.3.4 Príspevok pri narodení dieťaťa

Príspevok pri narodení dieťaťa je jednorazová dávka štátnej sociálnej podpory, legislatívne upravená zákonom č. 235/1998 Z. z. o príspevku pri narodení dieťaťa, o príspevku rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri deti alebo viac detí alebo ktorým sa v priebehu dvoch rokov opakovane narodili dvojčatá a ktorým sa menia ďalšie zákony v znení neskorších predpisov.

Dávkou štát prispieva rodičom na pokrytie výdavkov spojených so zabezpečením nevyhnutných potrieb novorodenca.

Nariadením vlády SR s účinnosťou od 1. septembra 2007 stúpila výška príspevku na jedno dieťa na 4 560 Sk. Ak sa súčasne narodili 3 deti alebo viac detí a najmenej dve z nich sa dožili 28 dní (na základe novely platnej od 1.11.2005 – ak sa súčasne narodili 2 deti alebo viac detí a dve z nich sa dožili 28 dní), zvýšil sa príspevok o jednu polovicu vyššie uvedenej sumy na každé dieťa.

Tab. 3.12 Príspevok pri narodení dieťaťa v roku 2008 a 2007

Rok	Počet poberateľov príspevku pri narodení dieťaťa	Vyplatená suma v mil. Sk	Počet poberateľov zvýšeného príspevku	Vyplatená suma na zvýšený príspevok v tis. Sk
2008	52 957	246	632	2 904
2007	49 720	226	574	2 574

Zdroj: ÚPSVR

V roku 2008 bol príspevok pri narodení dieťaťa poskytnutý 52 957 poberateľom. Je to o 3 237 poberateľov viac ako v roku 2007. Finančné prostriedky vyplatené na príspevok pri narodení dieťaťa dosiahli sumu približne 245,04 mil. Sk, čo je približne o 19,08 mil. Sk viac ako v roku 2007.

Rozdiel v počte poberateľov zvýšeného príspevku pri narodení vznikol v dôsledku prijatia zákona č. 471/2005 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 235/1998 Z. z. a ktorým sa zaviedlo poskytovanie zvýšeného príspevku aj rodičom dvojčiat.

3.3.5 Príplatok k príspevku pri narodení dieťaťa

Príplatok k príspevku pri narodení dieťaťa je s účinnosťou od 1.1.2007 štátna sociálna dávka, ktorou štát pripláca na zvýšené výdavky spojené so zabezpečením nevyhnutných potrieb dieťaťa, ktoré sa matke narodilo ako prvé dieťa, ktoré sa dožilo aspoň 28 dní.

S účinnosťou od 1. februára 2008 sa upravila výška príplatku k príspevku pri narodení dieťaťa na 20 440 Sk. Príplatok bol vyplatený spolu 24 229 poberateľom, čo je o 5 664 poberateľov viac ako v roku 2007. Finančné prostriedky vyplatené na tento príplatok dosiahli v roku 2008 sumu približne 442 mil. Sk.

3.3.6 Príspevok rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri a viac detí

Príspevok rodičom je dávka štátnej sociálnej podpory, ktorou štát prispieva raz za rok rodičom alebo oprávneným osobám na zvýšené výdavky spojené so starostlivosťou o súčasne narodené 3 detí alebo viac detí alebo v priebehu dvoch rokov opakovane narodené dvojčatá alebo viac detí súčasne.

Výška príspevku rodičom na jedno dieťa sa v roku 2008 nemenila a bola nasledovná:

- do 6 rokov veku - 2 470 Sk
- od 6 do 15 rokov veku – 3 050 Sk
- 15 roční - 3 240 Sk

Tab. 3.13 Počet poberateľov príspevku rodičom a vyplatená suma

Rok	Počet poberateľov príspevku rodičom	Vyplatená suma v tis. Sk
2008	113	991
2007	112	958

Zdroj: ÚPSVR

3.3.7 Príspevok na pohreb

Príspevok na pohreb je s účinnosťou od 1. januára 1999 jednorazová dávka štátnej sociálnej podpory legislatívne upravená zákonom č.238/1998 Z. z. o príspevku na pohreb. Uvedenou dávkou štát finančne prispieva na úhradu výdavkov spojených so zabezpečením pohrebu zomretého.

Nariadením vlády SR č. 393/2007 Z. z. sa s účinnosťou od 1. septembra 2007 upravila výška príspevku na pohreb na 2 400 Sk. Príspevok bol v roku 2008 vyplatený spolu 51 098 občanom, čo je o 588 poberateľov menej ako v roku 2007. Finančné prostriedky vyplatené na tento príspevok dosiahli sumu približne 123,5 mil. Sk. Počet poberateľov príspevku je ovplyvnený len demografickým ukazovateľom – úmrtnosťou obyvateľstva, ktoré má na území Slovenskej republiky trvalý alebo prechodný pobyt.

3.4 Sociálna pomoc

3.4.1 Dávka v hmotnej núdzi

Pomoc v hmotnej núdzi upravuje právna norma, a to zákon č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Zákon vychádza z filozofie motivácie a poskytnutia perspektívy jednotlivcovi a jeho rodine, pričom jeho cieľom je zabezpečiť základné životné podmienky a poskytnúť pomoc v hmotnej núdzi za aktívnej účasti občana a fyzických osôb, ktoré sa s ním posudzujú.

Nástrojmi pomoci v hmotnej núdzi je dávka v hmotnej núdzi (ďalej len „dávka“) na jednej zo šiestich úrovni a špecifické príspevky k dávke v hmotnej núdzi (ďalej len „príspevky“), ktoré sa poskytujú občanovi v hmotnej núdzi a fyzickým osobám, ktoré sú s občanom v hmotnej núdzi spoločne posudzované za podmienok taxatívne vymedzených v citovanom zákone o pomoci v hmotnej núdzi.

Tab.3.14 Sumy dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi v roku 2008

DÁVKA V HMOTNEJ NÚDZI:	SUMA	
	do 31.8.2008	od 1.9. 2008*
- jednotlivec	1 680 Sk	1 760 Sk
- jednotlivec s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi	2 800 Sk	3 300 Sk
- dvojica bez detí	2 910 Sk	3 060 Sk
- dvojica s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi	4 000 Sk	4 520 Sk
- jednotlivec s viac ako štyrmi deťmi	4 100 Sk	4 800 Sk
- dvojica s viac ako štyrmi deťmi	5 360 Sk	6 060 Sk
- zvýšenie dávky pre tehotné ženy o	370 Sk	390 Sk
- dávka pre rodičov starajúcich sa o dieťa do 1 roku jeho veku	370 Sk	390 Sk
PRÍSPEVKY K DÁVKE:		
- Príspevok na zdravotnú starostlivosť	60 Sk	60 Sk
- Aktivačný príspevok	1 900 Sk	1 900 Sk
- Príspevok na bývanie:		
jeden občan v hmotnej núdzi	1 490 Sk	1 570 Sk
jeden občan v hmotnej núdzi + ďalšie spolu posudzované osoby	2 350 Sk	2 510 Sk
- Ochranný príspevok	1 900 Sk	1 900 Sk

Vysvetlivky:

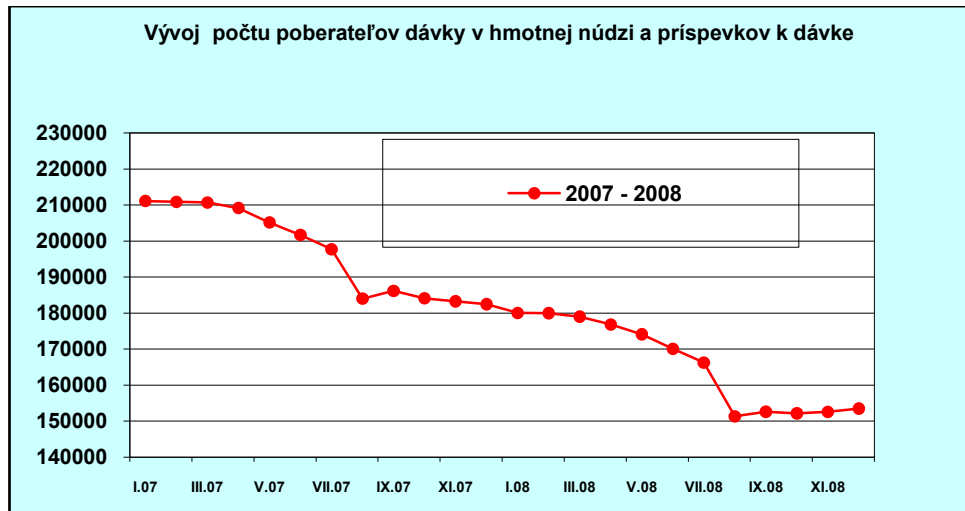
*Od 1. septembra 2008 boli sumy dávky v hmotnej núdzi a príspevku na bývanie upravené Nariadením vlády Slovenskej republiky č.336/2008 Z.z.

V roku 2008 bolo priemerne mesačne evidovaných 165 713 poberateľov dávky a príspevkov, čo v porovnaní s rokom 2007 predstavuje pokles o 16%. Za týmto účelom boli na dávku a príspevky poskytnuté finančné prostriedky vo výške 6 201 546 000 Sk. Priemerná výška mesačnej dávky

a príspevkov v roku 2008 dosiahla sumu cca 3 143 Sk, čo v porovnaní s predchádzajúcim porovnateľným obdobím (rok 2007) predstavuje nárast o 5,69 %.

Tento pokles poberateľov bol spôsobený predovšetkým novelou zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti v znení neskorších predpisov platnou od 1. mája 2008, valorizácie rodičovského príspevku, valorizácie dôchodkov a rastu miery zamestnanosti. V roku 2008 bol priemerný mesačný počet poberateľov dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke pre uchádzačov o zamestnanie 86 471. V porovnaní s rokom 2007 sme zaznamenali pokles v priemernom mesačnom počte o 18 014 poberateľov.

Vývoj počtu poberateľov dávky a príspevkov v priebehu rokov 2007 a 2008

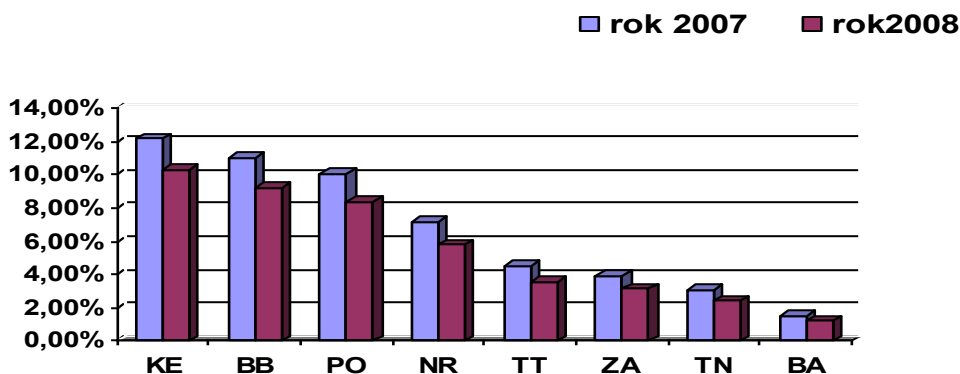

Zdroj: ÚPSVR

Z vyššie uvedeného grafického znázornenia vývoju počtu poberateľov vyplýva, že v priebehu roku 2008 si vývoj počtu poberateľov zachoval mierne klesajúci trend, až na september 2008, kedy sa prvýkrát prejavil mierny nárast počtu poberateľov, ktorý pretrvával až do decembra 2008.

V roku 2008 bolo v systéme pomoci v hmotnej núdzi priemerne mesačne evidovaných 312 413 občanov, čo predstavovalo 5,78%-ný podiel na celkovom počte obyvateľov Slovenska. Oproti roku 2007 v systéme pomoci v hmotnej núdzi došlo k poklesu podielu občanov v hmotnej núdzi na celkovom počte obyvateľov o 1,22 p.b.

Percento obyvateľstva SR v systéme pomoci v hmotnej núdzi v jednotlivých regiónoch (2007-2008)

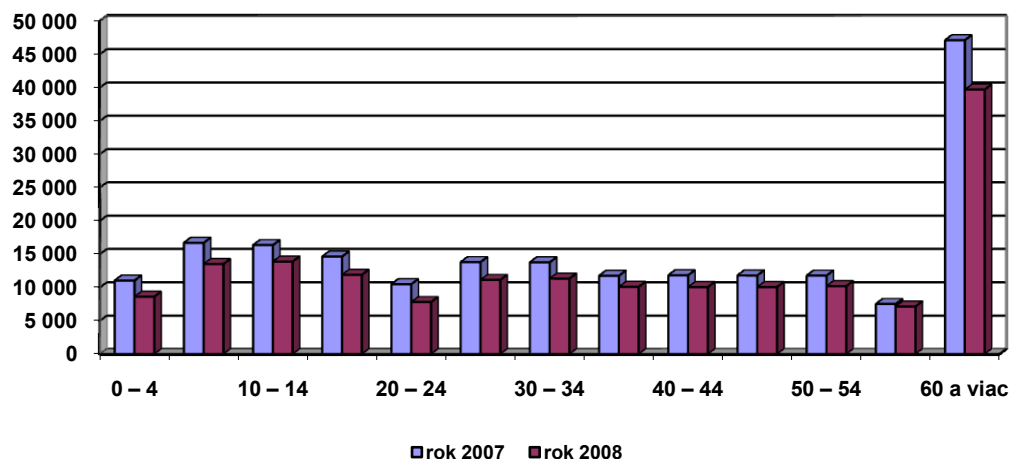

Zdroj: ÚPSVaR

Najvyššie percento obyvateľstva v systéme pomoci v hmotnej núdzi za sledované obdobie bolo v Košickom kraji (10,34 %), v Banskobystrickom kraji (9,22 %) a v Prešovskom kraji (8,39%). Najnižšie percento vykazoval Bratislavský kraj, a to 1,22 %.

Z celkového počtu osôb evidovaných v systéme pomoci v hmotnej núdzi bolo 47,5 % mužov a 52,6 % žien. V porovnaní s rokom 2006 došlo k zmene pomeru žien a mužov, v prípade žien išlo o nárast o 0,33 p.b. a u mužov o pokles o 0,44 p.b. Nasledujúci graf znázorňuje počet týchto osôb podľa pohlavia v danej vekovej skupine. Výrazný rozdiel je vo vekovej skupine 60 a viac, kde je výrazne vyšší podiel žien ako mužov.

Počet osôb v hmotnej núdzi podľa pohlavia v danej vekovej skupine

Zdroj : ÚPSVR

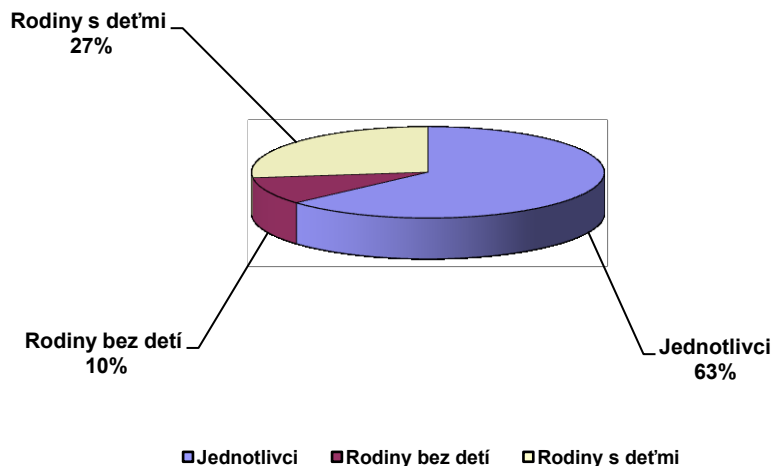
Štruktúra poberateľov dávky a príspevkov

Pri porovnaní štruktúry poberateľov medzi rokom 2008 a rokom 2007 zaznamenávame percentuálne zvýšenie zastúpenie jednotlivcov o 1,25 percentuálneho bodu.

Tab.3.15 Štruktúra poberateľov dávky a príspevkov

	2007		2008	
	počet	%	počet	%
Spolu	197 206	100,00%	165 713	100,00%
- jednotlivci	122 415	62,10%	104 982	63,35
- rodiny bez detí	19 908	10,10%	16 062	9,69
- rodiny s deťmi	54 883	27,80%	44 669	26,96

Pri rodinách bez detí sme zaznamenali nárast o 0,41 percentuálneho bodu. U rodín s deťmi nastal nárast o 0,84 percentuálneho bodu

Percentuálne zastúpenie jednotlivých skupín poberateľov dávky a príspevkov v roku 2008

Zdroj: ÚPSVR

Príspevky k dávke v hmotnej núdzi

Občanom v hmotnej núdzi a fyzickým osobám, ktoré sa s nimi spoločne posudzujú, sa poskytuje dávka a príspevky. Dávka je štruktúrovaná podľa počtu spoločne posudzovaných osôb a v prípade príspevkov podľa ich špecifického účelu (príspevok na zdravotnú starostlivosť, aktivačný príspevok, príspevok na bývanie, ochranný príspevok).

Príspevok na zdravotnú starostlivosť

Patrí občanovi a fyzickým osobám, ktoré sa s občanom v hmotnej núdzi spoločne posudzujú, na výdavky spojené s náhradou za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti.

Aktivačný príspevok

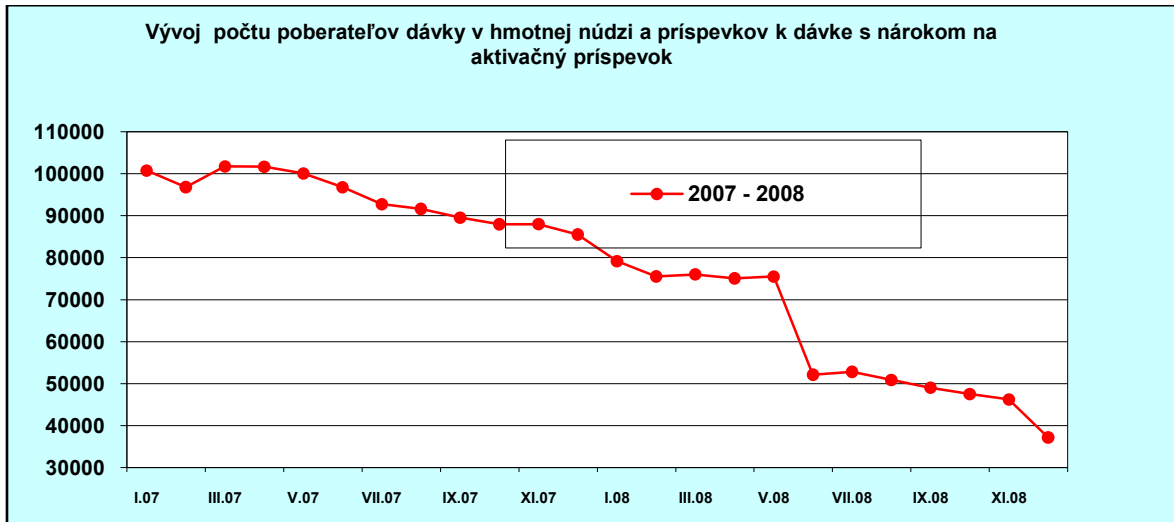
Jedným z motivačných prvkov v rámci pomoci v hmotnej núdzi je poskytovanie aktivačného príspevku pre občana, ktorý bol dlhodobo nezamestnaný, zamestnal sa a jeho príjem nepresiahol hranicu trojnásobku minimálnej mzdy, alebo začal vykonávať samostatnú zárobkovú činnosť po dobu šiestich mesiacov. Ide o skupinu občanov, ktorá pred tým, ako sa zamestnala alebo začala vykonávať samostatne zárobkovú činnosť, bola riešená v systéme pomoci v hmotnej núdzi.

Za rok 2008 bolo v priemere 59 752 osôb, ktoré spĺňali podmienky nároku na **aktivačný príspevok**, čo predstavuje pokles oproti roku 2007 o 36,7%. Najväčšie zastúpenie v rámci aktivácií mala skupina uchádzačov o zamestnanie, ktorí sa zúčastňovali menších obecných služieb alebo dobrovoľníckych prác, a to v počte 54 073, čo tvorí cca 90,5% z celkového počtu osôb, ktorým vznikol nárok na aktivačný príspevok.

Tento pokles bol spôsobený predovšetkým novelou zákona č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti v znení neskorších predpisov platnou od 1. mája 2008.

Počet poberateľov aktivačného príspevku sa znížil v nadväznosti na zníženie počtu poberateľov dávky v hmotnej núdzi, ktorí boli uchádzači o zamestnanie, t.j. v nadväznosti na pokles miery nezamestnanosti resp. rastu miery zamestnanosti.

Vývoj počtu osôb, ktorým vznikol nárok na aktivačný príspevok v priebehu rokov 2007 - 2008

Zdroj: ÚPSVR

Príspevok na bývanie

V roku 2008 bol priemerný mesačný počet poberateľov príspevku na bývanie v systéme pomoci v hmotnej núdzi 98 300, čo predstavuje pokles oproti roku 2007 o 14,3 %. Dôvodom poklesu poberateľov boli už vyššie uvedené dôvody.

Podiel poberateľov príspevku na bývanie na celkovom počte poberateľov pomoci v hmotnej núdzi v roku 2008 dosiahol 59,3%, čo predstavuje nárast oproti predchádzajúcemu roku o 1,2 percentuálnych bodov.

Ochranný príspevok

Ďalšou skupinou sú občania, ktorí nemajú možnosť zabezpečiť si príjem alebo zvýšiť si príjem vlastnou prácou. Tejto skupine občanov sa na základe taxatívne vymedzených podmienok v zákone poskytuje **ochranný príspevok**. V roku 2008 priemerne mesačne vznikol nárok na ochranný príspevok 78 663 občanom, čo predstavuje pokles oproti roku 2007 o 38,7 percentuálnych bodov.

Ochranný príspevok pre občanov, ktorí dosiahli vek potrebný na nárok na starobný dôchodok, z celkového počtu poberateľov predstavuje 32,8 %, invalidných občanov 20,5 % a z dôvodu nepriaznivého zdravotného stavu, ktorý trvá nepretržite viac ako 30 dní, predstavuje 11,8 %.

3.4.2 Dotácie pre dieťa v hmotnej núdzi

V súvislosti s prehĺbením pozitívnych účinkov zmien systému pomoci v hmotnej núdzi MPSVR SR realizuje prostredníctvom „Výnosu MPSVR SR o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR“ opatrenia v podobe poskytnutia dotácií deťom a žiakom z nízkopríjmových rodín v predškolských zariadeniach, základných a špeciálnych základných školách na podporu prístupu ku vzdelávaniu, podporu pravidelného plnenia povinnej školskej dochádzky a predchádzanie sociálnemu vylúčeniu. Ich cieľom je motivovať žiakov z nízkopríjmových rodín k dosahovaniu pozitívnych študijných výsledkov, čo by im malo zlepšiť šance na ďalšie vzdelávanie na stredných a neskôr na vysokých školách a umiestnenie na trhu práce a zvyšovaním rovnosti šanci a prístupu ku vzdelaniu predchádzať reprodukciu chudoby z generácie na generáciu.

V roku 2008 bolo možné poskytovať **dotáciu na stravu, školské potreby a dotáciu na motivačný príspevok** na základných školách (všetky typy), v prípade dotácie na stravu aj v materských školách a pre deti z prípravných tried materských škôl aj dotácie na školské potreby.

Dotáčne programy boli v roku 2008 v porovnaní s rokom 2007 rovnako určené pre žiakov základných a špeciálnych základných škôl z nízkoprijimových rodín, a to

- na všetky deti, ktoré navštevujú školu, v ktorej je **najmenej 50 %** detí z rodín, ktorým sa poskytuje dávka v hmotnej núdzi a príspevky k dávke v hmotnej núdzi – pri dotácii na motivačný príspevok je zachované aj kritérium prospechu,
- individuálne na deti, ktoré navštevujú školu, ak žijú v rodine, ktorej sa poskytuje dávka v hmotnej núdzi a príspevky k dávke v hmotnej núdzi alebo ktorej **priemerný mesačný príjem za šesť po sebe nasledujúcich mesiacov je najviac vo výške životného minima**.

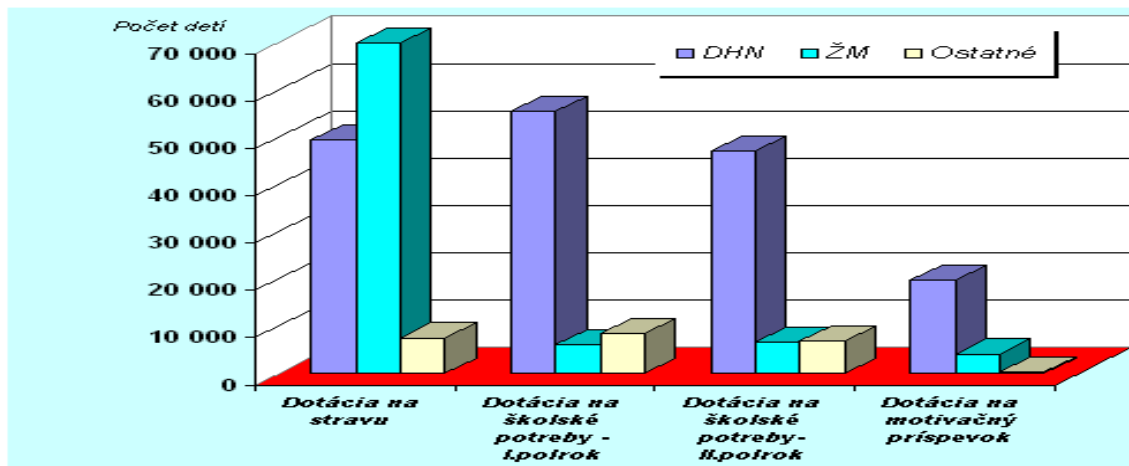
V roku 2008 boli vyplatené finančné prostriedky na dotačné programy v sume 416 884 000 Sk, čo predstavuje pokles oproti roku 2007 o 4,4%. Priemerný mesačný počet detí, na ktoré boli poskytnuté dotácie (s výnimkou dotácie na školské potreby, ktorá bola poskytnutá dvakrát do roka), je nasledovný:

- **64 322** detí (3746 škôl), na ktoré bola poskytnutá dotácia na stravu (pokles oproti rovnakému obdobiu o 28,8%)
- **70 019** detí (2886 škôl) v I. polroku 2008 a **60 900** (2559 škôl) v II. polroku 2008, na ktoré bola poskytnutá dotácia na školské potreby (pokles oproti porovnateľnému obdobiu v I. polroku o 18,3% a v II. polroku o 21,7%),
- **18 524** detí (2020 škôl), ktorým bola poskytnutá dotácia na motivačný príspevok (pokles oproti rovnakému obdobiu o 52,7%).

Priemerná výška dotácie na stravu na jedno dieťa bola v sledovanom období cca 416 Sk, čo predstavuje nárast oproti roku 2007 o 5,05%.

Z vyššie uvedeného je jednoznačné, že medzi rokmi 2007 a 2008 bol zaznamenaný pokles detí, na ktoré bola vyplatená niektorá z vyššie uvedených dotácií. Tento vývoj bol spôsobený poklesom rodín s deťmi, ktorým je poskytovaná dávka v hmotnej núdzi a príspevky k dávke v hmotnej núdzi.

Rozdelenie detí, na ktoré sa poskytli dotačné programy podľa kritérií

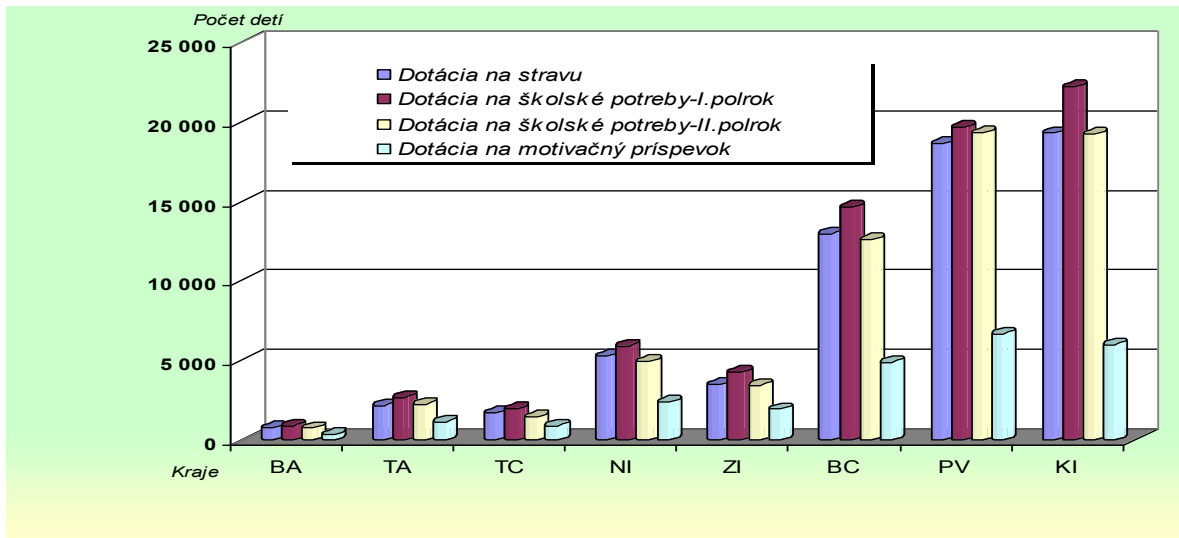
Zdroj: ÚPSVR

Vysvetlivky: DHN – dávka v hmotnej núdzi a príspevky k dávke, ŽM – životné minimum

V grafe je znázornené rozdelenie detí, na ktoré sa poskytli dotačné programy podľa kritérií ich poskytovania. Najväčšie zastúpenie majú deti z rodín, ktorým sa poskytuje dávka v hmotnej núdzi a príspevky k dávke v hmotnej núdzi. Počet detí, ktoré dostávajú dotáciu na stravu z dôvodu, že príjem do ich rodín je najviac vo výške životného minima je nižší, ako počet detí, ktoré túto dotáciu

dostávajú z dôvodu, že na škole sa vyskytuje najmenej 50 % detí z rodín, ktorým sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi.

Regionálne rozdelenie detí, na ktoré sa poskytli dotačné programy na stravu a motivačný príspevok v roku 2008

Zdroj: ÚPSVR

Z pohľadu regionálneho rozmiestnenia počtu detí, na ktoré boli poskytnuté dotácie podľa výnosu MPSVR SR je situácia zachytená v predchádzajúcom grafe. V poskytovaní dotačných programov (strava a školské potreby) sú najviac zastúpené nasledovné kraje: Košický, Prešovský a Banskobystrický. Pri dotácii na motivačný príspevok je najväčšie zastúpenie v Prešovskom kraji.

3.4.3 Náhradné výživné

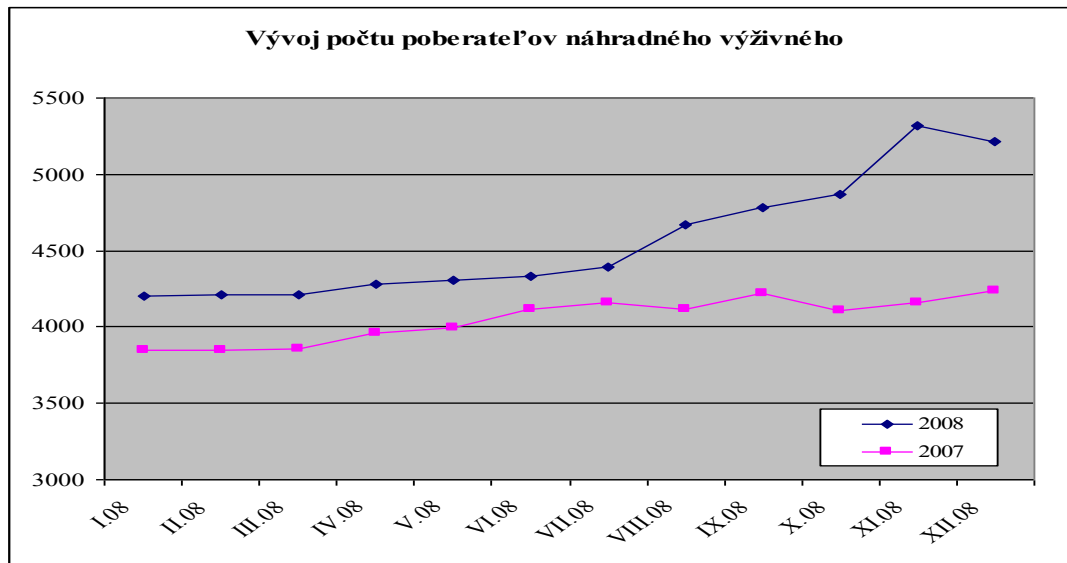
Náhradné výživné je suma poskytnutá štátom na zabezpečenie výživy oprávnenej osoby v prípade, ak si vyživovaciu povinnosť neplní povinná osoba, ktorou je rodič dieťaťa alebo iná fyzická osoba, povinná platiť výživné dieťaťu.

Zákomom č. 201/2008 Z. z. o náhradnom výživnom a o zmene a doplnení zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa upravilo poskytovanie náhradného výživného, ktorým štát poskytuje náhradné výživné v prípadoch, ak si povinná osoba neplní vyživovaciu povinnosť voči nezaopatreným deťom a v prípadoch, keď sirotsky dôchodok, resp. suma sirotských dôchodkov u nezaopatreného dieťaťa nedosahuje výšku minimálneho výživného, ustanoveného zákonom o rodine.

Vzhľadom na rozšírenie okruhu oprávnených osôb na nárok na náhradné výživné o nezaopatrené deti, ktorých sirotsky dôchodok, resp. suma sirotských dôchodkov nedosahuje sumu minimálneho výživného, ustanoveného zákonom o rodine (30 % životného minima nezaopatreného dieťaťa) sa predpokladá zvýšenie počtu oprávnených osôb (nezaopatrených detí).

V roku 2008 bolo evidovaných v priemere 4 566 poberateľov náhradného výživného. Na náhradné výživné boli v roku 2008 vynaložené finančné prostriedky v sume 108 018 tis. Sk

Maximálna výška náhradného výživného podľa zákona, je určené výživné do 1,2 násobku životného minima pre nezaopatrené dieťa. V priebehu roku 2008 bol maximálny nárok na náhradné výživné na jedno dieťa od 2 808 Sk do 2 952 Sk (zohľadnená valorizácia životného minima od 1. júla 2008).

3.4.4 Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela

V roku 2008 zabezpečovalo výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na 46 úradoch PSVR - odboroch sociálnych vecí a rodiny, oddeleniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately) 591 zamestnancov, čo predstavuje nárast počtu zamestnancov v porovnaní s rokom 2007 o 4 zamestnancov.

V priebehu roku 2008 bolo zaznamenaných 23 219 nových rodín a 32 358 nových detí, pre ktoré boli vykonávané opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (ďalej len „SPODaSK“).

Opatrenia SPODaSK sa vykonávajú pre dieťa, plnoletú fyzickú osobu, rodinu, prípadne skupinu alebo komunitu v zmysle zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnoprávnej ochrane detí“).

V pôsobnosti úradov PSVR ako orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je okrem iného podávať návrhy a podnety vo veciach maloletých detí na súd.

V roku 2008 úrady PSVR podali spolu 19 148 návrhov a podnetov na súd vo veciach starostlivosti o maloleté deti, z toho 17 733 predstavujú návrhy (t.j. začaté konania na návrh orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vo veciach starostlivosti súdu o maloleté deti). Najviac návrhov bolo podaných vo veciach výchovy a výživy – 16 009 návrhov, v tej istej veci bolo podaných 952 podnetov, na vydanie predbežného opatrenia bolo podaných 1 207 návrhov a 284 podnetov, na nariadenie ústavnej starostlivosti bolo podaných 394 návrhov a 131 podnetov a na zrušenie ústavnej starostlivosti bolo podaných 123 návrhov a 48 podnetov.

V roku 2008 podal orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately súdu alebo iným štátnym orgánom správy vo veciach výživy a výchovy maloletých 61 258 správ.

Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v konaniach vo veciach maloletých zisťoval názor dieťaťa a na dožiadanie súdu u 7 808 detí a z vlastného podnetu u 11 875 detí.

Ak je to potrebné v záujme dieťaťa, orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately rozhodne o uložení výchovného opatrenia podľa osobitného predpisu (zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov) alebo o uložení výchovných opatrení podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane detí.

V roku 2008 bolo uložených orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane detí 277 výchovných opatrení, z toho bolo uložených 152 upozornení, v 120 prípadoch bola uložená povinnosť dieťaťu zúčastniť sa na výchovnom alebo

sociálnom programe a v 5 prípadoch bola uložená povinnosť dieťaťu zúčastniť sa na liečbe v špecializovanej ambulantej starostlivosti.

O výchovnom opatrení - *dohľad* podľa zákona o rodine rozhodol orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v sledovanom období v 129 prípadoch rodín celkovo pre 227 detí, z toho pre 112 detí s poruchami správania.

Súdom bolo vydaných 227 rozhodnutí o dohľade pre 351 detí, z toho pre 102 detí s poruchami správania.

Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sleduje plnenie účelu výchovných opatrení, uložených svojím rozhodnutím, ako i súdom pre 1 472 detí. V roku 2007 orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sledoval účel výchovných opatrení, ktoré sám uložil, pre 1 171 detí a v roku 2008 pre 1826 detí.

Sociálna kuratela pre deti

Výkon opatrení sociálnej kurately detí bol v roku 2008 zabezpečovaný 127 zamestnancami úradov PSVR - sociálnymi kurátormi pre deti, ktorí sa na túto oblasť špecializujú.

V roku 2008 vykonávali úrady PSVR opatrenia sociálnej kurately spolu pre 26 239 detí, čo v porovnaní s rokom predstavuje nárast o 923 detí (príloha 3, tab. č. 13). V rámci sociálnej kurately detí sociálni kurátori podali 11 765 správ rôznym inštitúciám a vykonali 25 305 šetrení v rodinách, v 10 750 prípadoch plnili úlohy v trestnom konaní proti mladistvým.

Z hľadiska dôvodov vykonávania opatrení sociálnej kurately detí stúpol počet mladistvých, ktorí sa dopustili páchania trestnej činnosti ako páchatelia alebo ako podozriví zo spáchania trestnej činnosti podľa trestného zákona na 7 548 (o 187 mladistvých viac ako v roku 2007), nárast bol zaznamenaný aj u 2 607 detí, ktoré spáchali čin inak trestný (o 43 detí viac ako v roku 2007).

Sociálni kurátori poskytovali v roku 2008 pomoc a ochranu v priestupkovom konaní 4 826 deťom, čo je v porovnaní s rokom 2007 nárast o 368 detí.

Pre 305 detí vykonávali sociálni kurátori opatrenia sociálnej kurately detí z dôvodu experimentovania a závislosti na drogách. 53 z nich bolo vo veku do 14 rokov a u 221 detí z dôvodu nelátkových závislostí, napr. závislosť od hazardných hier a počítačov. 68 z nich bolo vo veku do 14 rokov.

Stúpol počet detí v starostlivosti sociálnych kurátorov z dôvodu zanedbávania školskej dochádzky na 8 213 detí. U 888 detí sa prejavili poruchy vo vzťahu s inými deťmi, rodičmi alebo inými plnoletými fyzickými osobami, pričom neprišlo k zanedbávaniu povinnej školskej dochádzky. U 277 detí riešili sociálni kurátori úteky z domu alebo zo zariadenia, čo predstavuje v porovnaní s rokom 2007 nárast o 27 detí.

Stúpol počet detí, ktoré sa stali obeťami trestných činov na 376 detí (v roku 2007 bolo 308 detí obeťami trestných činov), 183 z nich bolo do 14 rokov veku.

Opatrenia sociálnej kurately detí boli vykonávané pre 514 detí, ktoré sa stali svedkami trestného činu.

Tab.3.16 Počet detí, pre ktoré sa vykonávala v roku 2008 sociálna kuratela

Spolu	Počet detí			
	do 14 rokov		vek 15-18 rokov	
	chlapci	dievčatá	chlapci	dievčatá
26 239	6 213	2 975	13 223	3 729

Zdroj: MPSVR SR

Z komparácie rokov 2007 a 2008 vyplýva, že vo vekovej kategórii detí do 14 rokov klesol počet detí, ktorým sa vykonávala sociálna kuratela o 120 detí, vo vekovej kategórii detí 15 rokov-18 rokov počet detí stúpol o 944 detí.

Sociálna kuratela pre plnoleté fyzické osoby

V roku 2008 sa opatrenia sociálnej kurately plnoletých fyzických osôb vykonávali pre 8 441 klientov, čo v priemere na jedného sociálneho kurátora znamenalo 128 klientov. V súčasnosti vykonáva sociálnu kuratelu plnoletých fyzických osôb 66 sociálnych kurátorov, čím počet sociálnych kurátorov poklesol oproti roku 2007 o štyroch.

V roku 2008 sociálni kurátori poskytli resocializačný príspevok 2768 osobám (príloha 3, tab. č. 14 a 15). V porovnaní s rokom 2007 bol v roku 2008 zaznamenaný pokles o 332 osôb, ktorým bol poskytnutý resocializačný príspevok.

Tab.3.17 Vývoj počtu poberateľov resocializačného príspevku v roku 2008

mesiac	I. 08	II.08	III.08	IV.08	V.08	VI.08	VII.08	VIII. 08	IX.08	X. 08	XI.08	XII.08	SPOLU
počet poberateľov	211	249	223	268	239	212	230	192	241	208	172	323	2 768

Zdroj: ÚPSVR

Násilie páchané v rodinách, týrané, zanedbávané a zneužívané deti

V oblasti násilia páchaného v rodinách, týraných, zanedbávaných a zneužívaných detí, úrady PSVR v roku 2008 na základe dôvodného podozrenia vykonávali opatrenia SPODaSK celkom v 609 prípadoch. Vykonávanie opatrení SPODaSK je zamerané na poskytovanie sociálneho poradenstva, sociálnu prácu v teréne a prostredníctvom referátu poradensko-psychologických služieb sa poskytuje najmä psychologické poradenstvo a psychologická pomoc pri sanácii biologickej rodiny v rámci pomoci obetiam násilia. Ambulantná starostlivosť bola poskytnutá v 252 prípadoch a v 38 prípadoch bola poskytnutá pobytová starostlivosť.

Na podnet orgánu SPODaSK bolo v 111 prípadoch začaté trestné stíhanie v trestných veciach týrania a sexuálneho zneužívania maloletých detí. V trestnom konaní plnil orgán SPODaSK funkciu opatrovníka v 261 prípadoch.

Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným uvádza tabuľka č. 16 v prílohe 3.

Ústavná starostlivosť a ochranná výchova

V roku 2008 bolo evidovaných 4 579 detí s nariadenou ústavnou starostlivosťou a 40 detí s nariadenou ochrannou výchovou. Na základe predbežného opatrenia bolo v sledovanom roku do zariadení na výkon rozhodnutia súdu umiestnených 1 034 detí, na základe rozhodnutí o výchovnom opatrení bolo umiestnených 77 detí.

Deti umiestnené na základe rozhodnutia súdu do zariadení na výkon rozhodnutia súdu uvádza tabuľka č. 17 v prílohe 3.

K 31. 12. 2008 bolo na Slovensku 96 detských domovov s celkovým počtom umiestnených maloletých detí 4 288 a 391 mladých dospelých. Z celkového počtu 96 detských domovov predstavujú štátne detské domovy 77 a 19 detských domovov je neštátnych.

Formy starostlivosti v detských domovoch a počty umiestnených detí v jednotlivých formách starostlivosti v detských domovoch uvádzajú tabuľky č. 18 a 19 v prílohe 3.

V detských domovoch sa realizuje nariadená ústavná starostlivosť, predbežné opatrenie a výchovné opatrenie v samostatnej skupine, v špecializovanej samostatnej skupine, v samostatnej diagnostickej skupine a v profesionálnej rodine.

Počet profesionálnych rodín v sledovanom období bol 333 (počet profesionálnych rodičov je 362). V roku 2008 bol celkový počet detí v profesionálnych rodinách 598, čo v porovnaní s rokom 2007 predstavuje nárast počtu detí v profesionálnych rodinách o 199 detí.

Tab.3.18 Počet umiestnených detí v detskom domove v priebehu roka

rok		2007	2008
Počet umiestnených detí v sledovanom roku		1 437	1 336
z toho podľa veku	do 3 rokov	428	471
	4 – 6 rokov	134	149
	7 – 15 rokov	438	494
	16 – 18 rokov	437	222

Zdroj: ÚPSVR

Počet detí, ktorým bolo v roku 2008 ukončené poskytovanie starostlivosti v detskom domove bol 1 474, čo znamená o 233 detí menej ako v roku 2007. Umiestňovanie detí do jednotlivých foriem náhradnej rodinnej starostlivosti v roku 2008 predstavoval počet 398 detí.

Tab.3.19 Počet detí s ukončenou starostlivosťou v detskom domove

Rok		2007	2008
Celkový počet detí, ktorým bola ukončená starostlivosť v DeD		1 707	1 474
dôvod ukončenia starostlivosti	návrat do rodiny	312	281
	NRS	400	398
	plnoletosť	448	425
	z iného dôvodu	547	370

Zdroj: ÚPSVR

Maloletí bez sprievodu

V roku 2008 boli vykonané opatrenia SPODaSK pre 176 maloletých bez sprievodu, čo je o 356 maloletých bez sprievodu menej ako v roku 2007.

V sledovanom období bol orgán SPODaSK ustanovený za opatrovníka v 120 prípadoch a za poručníka v 3 prípadoch. Maloletí bez sprievodu boli umiestnení do detského domova pre maloletých bez sprievodu v 159 prípadoch, do detského domova v 13 prípadoch a do záchytného tábora v 4 prípadoch.

Po vstupe SR do Schengenského priestoru (od 21.12.2007) možno konštatovať, že počet nájdených maloletých bez sprievodu výrazne poklesol.

Repatriácia

V roku 2008 sa proces repatriácie detí realizoval u 46 detí, ktoré sa ocitli na území iného štátu bez sprievodu rodiča, príbuzného alebo osoby, ktorá sa o dieťa osobne stará. Z uvedeného počtu detí bolo 21 detí navrátených na územie Slovenskej republiky a 25 detí bolo premiestnených na naše územie.

Náhradná rodinná starostlivosť – náhradná osobná starostlivosť, pestúnska starostlivosť, poručníctvo a osvojenie

Počet detí, ktoré boli v roku 2008 zverené do náhradného rodinného prostredia (náhradná osobná starostlivosť, pestúnska starostlivosť, poručníctvo a predosvojiteľská starostlivosť) tvoril 1 554, čo je o 492 detí menej ako v roku 2007.

Výkon opatrení SPODaSK pri zabezpečení náhradného rodinného prostredia - počet detí zverených do náhradných rodín uvádza tabuľka č. 20 v prílohe 3.

Tab.3.20 Počet detí zverených do náhradných rodín - 2001 – 2008

rok	Osvojenie (zverené do predosvojiteľskej starostlivosti)	Náhradná osobná starostlivosť	Pestúnska starostlivosť	Poručníctvo	Spolu
2007	312	1196	315	223	2046
2008	283	794	293	184	1554

Zdroj: ÚPSVR

K 31.12.2008 bol celkový počet 8 286 detí, zverených v náhradnej osobnej starostlivosti, pestúnskej starostlivosti a v poručníctve, čo je oproti roku 2007 viac o 112 detí.

Tab.3.21 Porovnanie počtu detí zverených do náhradnej rodinnej starostlivosti v rokoch 2007 a 2008

rok	do náhradnej osobnej starostlivosti	do pestúnskej starostlivosti	v poručníctve
2007	4 877	2 672	625
2008	5 038	2 595	653

Zdroj: ÚPSVR

V roku 2008 bolo právoplatným rozhodnutím súdu osvojených 345 detí, z toho 317 detí vo veku do 15 rokov. V počte osvojených detí sú zahrnuté aj deti osvojené do cudziny. Do predosvojiteľskej starostlivosti bolo zverených 283 detí, z toho 275 detí vo veku do 15 rokov.

Do predosvojiteľskej starostlivosti do cudziny bolo v roku 2008 zverených 50 detí a 25 detí bolo do cudziny osvojených.

Poradensko – psychologické služby

V roku 2008 zabezpečovalo vykonávanie poradensko-psychologických služieb 1 377 zamestnancov úradov PSVR - referátov poradensko-psychologických služieb (ďalej len „RPPS“), čo predstavuje v porovnaní s rokom 2006 nárast počtu zamestnancov o 42, ktorí poskytli 47 348 konzultácií 13 919 klientom Celkový počet prípadov bol 8 720. Priemer konzultácií na jeden prípad tvorí 5,43 konzultácií.

Tab.3.22 Činnosť referátov poradensko-psychologických služieb

Problematika	Počet prípadov	Počet konzultácií
Rodinná	2 026	10 141
Rozvodová, porozvodová	1 680	6 836
Partnerská	1 441	7 877
Osobnostná	1 328	8 411
Náhradná rodinná starostlivosť	1 048	9 847
Iná	648	2 114
Študijná a profesionálna	301	1 118
Drogové a iné závislosti	153	677
Nezamestnanosť	95	329
Spolu	8 720	47 348

Zdroj: ÚPSVR

Ťažiskové činnosti RPPS sú :

a) psychologické, partnerské, manželské a rodinné poradenstvo, psychologická diagnostika, krízová psychologická intervencia

- v oblasti pomoci dieťaťu, rodičom alebo plnoletej fyzickej osobe pri riešení výchovných, manželských, rodinných a iných sociálnych problémov, v oblasti pomoci manželom, rodičom maloletých detí v rozvoje a po rozvoje, taktiež ich maloletým deťom, v oblasti pomoci pri úprave styku rodičov s dieťaťom, v oblasti skúmania názoru dieťaťa vo veciach, ktoré sa ho týkajú, v oblasti pomoci jednotlivcom a rodine s problémom násilia a drogovej závislosti, v oblasti pomoci jednotlivcom a rodine v krízových situáciách a závažných životných zmenách,

b) špecializovaná príprava fyzických osôb prijať a vychovávať opustené dieťa

- špecializované psychologické posudzovanie predpokladov a vhodnosti fyzických osôb a ich špecializovaná príprava na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti, špecializovaná príprava fyzických osôb na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti

Základné štatistické údaje o činnosti RPPS sa nachádzajú v prílohe 3, tab. č. 21.

Proces udeľovania akreditácie

MPSVR SR aj v roku 2008 rozhodovalo podľa § 72 písm. c) zákona o sociálnoprávnej ochrane o udelení, o predĺžení platnosti, o zmene a o zrušení akreditácie. Podľa § 81 ods. 1 zákona o sociálnoprávnej ochrane sa k žiadosti žiadateľov vyjadruje akreditačná komisia, zriadená ako poradný orgán na posudzovanie žiadostí o udelení akreditácie, o predĺžení platnosti akreditácie, o zmene akreditácie a o zrušení akreditácie. Akreditačná komisia má 11 členov, ktorých vymenúva a odvoláva ministerka, a to zo zástupcov orgánov štátnej správy, obcí, vyšších územných celkov a z odborníkov teórie a praxe. Univerzity a vysoké školy sú v komisii zastúpené najmenej tromi členmi. Akreditačná komisia prizýva na zasadnutia podľa potreby aj iných odborníkov z teórie a praxe (napr. z oblasti harm reduction), títo nemajú hlasovacie právo. Činnosť akreditačnej komisie upravuje rokovací poriadok akreditačnej komisie, vydaný 1. septembra 2005 ministrom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky a Dodatok č. 1/2006 k Rokovaciemu poriadku zo dňa 14. septembra 2006, vydaný ministerkou práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. Akreditačná komisia sa v priebehu roku 2008 zišla spolu 7-krát.

Prehľad o počte podaných žiadostí o akreditáciu a iných podaní vo veci akreditácie

Na MPSVR SR bolo v čase od 1. januára 2008 do 31. decembra 2008 doručených 137 rôznych podaní vo veciach akreditácie, z toho bolo 15 žiadostí, v ktorých žiadali fyzické osoby alebo právnické osoby o udelenie akreditácie na vykonávanie vybraných opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele.

Na základe odporúčania akreditačnej komisie ministerstvo v roku 2008 rozhodlo o udelení akreditácie 8 žiadateľom, z toho na vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadení podľa § 45 zákona o sociálnoprávnej ochrane jednému krízovému stredisku a siedmym žiadateľom bola udelená akreditácia na vykonávanie vybraných opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (výchovno-rekreačné programy, výchovné opatrenia, sociálne a výchovné programy a pod.). Akreditáciu je možné udeliť na obdobie najviac na päť rokov a na vykonávanie opatrení podľa § 78 zákona o sociálnoprávnej ochrane najviac na tri roky. Na obdobie päť rokov nebola v roku 2008 udelená akreditácia žiadnemu akreditovanému subjektu. Jednému žiadateľovi bola udelená akreditácia na štyri roky, jednému žiadateľovi na tri roky a šiestim žiadateľom na dva roky. Ministerstvo nevyhovelo na základe odporúčania akreditačnej komisii piatim žiadateľom o akreditáciu. Akreditácia nebola udelená z dôvodu nespĺnenia náležitostí podľa § 79 zákona o sociálnoprávnej ochrane štyrom žiadateľom a v jedinom prípade žiadateľ nepreukázal

odbornú spôsobilosť zodpovedného zástupcu za vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Ministerstvo rozhodovalo na základe odporúčania akreditačnej komisie aj o trinástich zmenách v rozhodnutí o udelení akreditácie. Zmeny sa týkali zmeny zodpovedného zástupcu za vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí v 4 prípadoch, miesta výkonu opatrení v 7 prípadoch, sídla akreditovaného subjektu u jedného žiadateľa a názvu akreditovaného subjektu taktiež u jedného žiadateľa.

V roku 2008 ministerstvo zaevidovalo jednu žiadosť akreditovaného subjektu o zrušenie akreditácie, kedy akreditácia zanikla podľa § 84 ods. c) zákona o sociálnoprávnej ochrane detí dňom doručenia písomnej žiadosti akreditovaného subjektu a v jednom prípade akreditácia zanikla podľa § 84 ods. b) zákona o sociálnoprávnej ochrane dňom skončenia platnosti akreditácie, nakoľko akreditovaný subjekt nepožiadaval o predĺženie platnosti v lehote kratšej ako 90 dní pred uplynutím jej platnosti. Ministerstvo zaevidovalo taktiež dva rozklady proti rozhodnutiu o neudelení akreditácie. Rozkladová komisia v jednom prípade potvrdila pôvodné rozhodnutie o neudelení akreditácie o druhom rozklade prebieha dokazovanie ďalej v roku 2009.

V roku 2008 bolo 9 konaní o akreditácii rozhodnutím ministerstva zastavených, nakoľko žiadateľ nedoplnil požadované náležitosti v určenej lehote a v konaní sa nemohlo z tohto dôvodu ďalej pokračovať.

Akreditované subjekty podľa § 83 ods. 5 písm. b) zákona o sociálnoprávnej ochrane musia v lehote do ôsmich dní písomne oznámiť všetky zmeny rozhodujúcich skutočností, najmä zmeny podmienok podľa § 79. Stalo sa tak v 73 prípadoch.

Poverení zamestnanci ministerstva z odboru stratégie sociálnej ochrany detí a rodiny vykonávali obhliadky priestorov, v ktorých sa vykonávajú opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately za účelom získania dôkazov pre rozhodovanie vo veciach akreditácie. Celkovo bolo v roku 2008 vykonaných 15 obhliadok..

Ministerstvo podľa § 72 písm. f) zákona o sociálnoprávnej ochrane kontroluje úroveň vykonávania opatrení podľa tohto zákona. Kontrolná skupina odboru stratégie sociálnej ochrany detí a rodiny ministerstva a odboru kontroly a štátneho dozoru ministerstva z poverenia ministerky práce, sociálnych vecí a rodiny uskutočnila podľa § 91 zákona o sociálnoprávnej ochrane v roku 2008 celkovo 2 kontroly. V žiadnom kontrolovanom subjekte neboli zistené tak závažné nedostatky ako je ohrozovanie života, zdravia alebo porušovanie práv detí a klientov.

3.4.5 Náhradná starostlivosť o deti

Zákon č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa podporuje prostredníctvom finančných príspevkov vykonávanie osobnej starostlivosti o dieťa inou fyzickou osobou, ak rodičia dieťaťa nezabezpečujú alebo nemôžu zabezpečiť osobnú starostlivosť o dieťa.

Tab.3.23 Sumy príspevkov na podporu náhradnej starostlivosti

Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti	od 1. 9. 2007	od 1.9.2008
Jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti	9 550 Sk	10 020 Sk
Jednorazový príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti	23 910 Sk	25 100 Sk
Opakovaný príspevok dieťaťu	3 590 Sk	3 760 Sk
Opakovaný príspevok náhradnému rodičovi	4 560 Sk	4 780 Sk
Zvýšenie opakovaného príspevku náhradnému rodičovi	3 240 Sk	3 400 Sk
Osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi	1 880 Sk	1 970 Sk

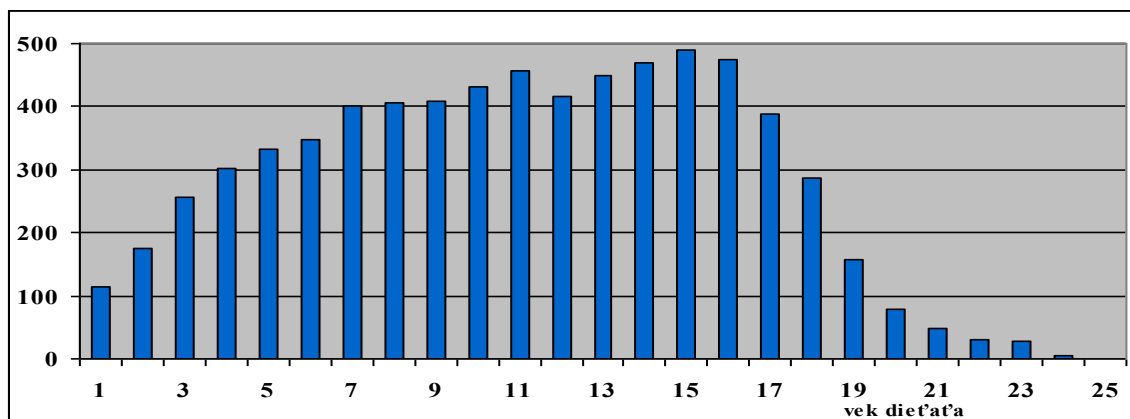
Zdroj: ÚPSVR

Jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti sa poskytuje za účelom zabezpečenia základného osobného vybavenia dieťaťa, najmä na zabezpečenie jeho ošatenia, obuvi, hygienických potrieb, nevyhnutného nábytku a iných vecí na uspokojenie potrieb dieťaťa. V roku 2008 bol príspevok poskytnutý na 796 detí, čo je o 95 detí menej ako v roku 2007. Z celkového počtu detí bolo 68,3 % detí zverených do náhradnej osobnej starostlivosti, 24,6 % detí zverených do pestúnskej starostlivosti a 7,1 % detí bolo zverených poručníkovi.

Jednorazový príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti sa poskytuje za účelom podpory osamostatnenia sa dieťaťa. V roku 2008 bol príspevok vyplatený na 433 detí - o 30 detí viac ako v roku 2007. Z celkového počtu detí u 40,7 % detí došlo k zániku náhradnej osobnej starostlivosti, u 50,8 % k zániku pestúnskej starostlivosti a u 8,5 % k zániku poručníctva.

Opakovaný príspevok dieťaťu sa poskytuje za účelom podpory uspokojovania potrieb dieťaťa, najmä na úhradu nákladov na výživu, výchovu, vzdelávanie a bývanie dieťaťa. V sledovanom období bol príspevok vyplatený priemerne mesačne na 7 003 detí (nárast oproti roku 2007 o 234 detí) v sume 236 mil. Sk. Podľa jednotlivých foriem náhradnej starostlivosti bolo v priemere zastúpených 57,6 % detí v náhradnej osobnej starostlivosti, 34,8 % detí v pestúnskej starostlivosti, 1,5 % detí v poručníctve, 2,2 % detí v dočasnom zverení a 3,9 % detí zverených na základe predbežného opatrenia.

Počet detí, na ktoré bol poskytnutý opakovaný príspevok dieťaťu podľa veku

Zdroj: ÚPSVR

Opakovaný príspevok náhradnému rodičovi sa poskytuje za účelom podpory vykonávania osobnej starostlivosti o dieťa, ktoré má náhradný rodič zverené do náhradnej starostlivosti. Za sledované obdobie bol príspevok poskytnutý priemerne mesačne 1 186 náhradným rodičom na 1 533 detí. V prípade, ak sa náhradný rodič osobne staral o tri alebo viac detí, ktoré sú súrodenci, opakovaný príspevok náhradnému rodičovi sa zvýšil o 3 400 Sk mesačne. V sledovanom období bolo priemerne mesačne 52 takýchto prípadov.

Osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi sa poskytuje za účelom podpory vykonávania osobnej starostlivosti o dieťa zverené do náhradnej starostlivosti, ktoré je občanom s ťažkým zdravotným postihnutím. Za sledované obdobie bol príspevok poskytnutý priemerne mesačne 71 náhradným rodičom, ktorí vykonávajú starostlivosť o ŤZP deti (v priemere o 73 detí.)

Odmena pestúna - § 19 odst.3 . Fyzickej osobe, ktorej po 31. decembri 2005 trvá nárok na výplatu odmeny pestúna podľa predpisu účinného do 31. decembra 2005 a zverené dieťa je jej príbuzný v priamom rade, poskytuje sa táto odmena do zániku zverenia tohto dieťaťa. Počet osôb, ktorým bola odmena pestúna priemerne mesačne vyplatená dosiahol 691 a bola vyplatená v sume 14,8 mil. Sk.

Celkové čerpanie finančných prostriedkov na príspevky na podporu náhradnej starostlivosti a odmeny pestúna bolo v roku 2008 v sume 340 283 tis. Sk. Oproti roku 2007 vzrástli poskytnuté finančné prostriedky o 11 754 tis. Sk.

3.4.6 Kompenzácia sociálnych dôsledkov ŤZP

V roku 2008 podmienky poskytovania kompenzácií, ktoré sú určené na prekonanie alebo zmiernenie sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia, ustanovoval zákon č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov. V zmysle uvedenej právnej úpravy bolo možné poskytovať kompenzácie formou sociálnych služieb, peňažných príspevkov a peňažného príspevku za opatrovanie. Za sledované obdobie kalendárneho roku 2008 nedošlo k zmene v zákone o sociálnej pomoci. V roku 2008 bol však prijatý nový zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý s účinnosťou od 1. januára 2009 upravuje právne vzťahy pri poskytovaní peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia, pri vyhotovení preukazu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím / so sprievodcom a vyhotovení parkovacieho preukazu pre fyzickú osobu so zdravotným postihnutím.

Za obdobie roku 2008 bol priemerný mesačný počet poberateľov peňažných príspevkov na kompenzáciu a peňažného príspevku za opatrovanie 195 169 osôb. Vynaložené finančné prostriedky na tento účel predstavovali sumu 5 371 085 tis. Sk. Bližšie údaje o počtoch poberateľov a vynaložených finančných prostriedkoch pri konkrétnych peňažných príspevkoch na kompenzáciu a peňažnom príspevku za opatrovanie v roku 2008 sú uvedené v nasledujúcej tabuľke:

Tab.3.24 Prehľad čerpania peňažných príspevkov na kompenzáciu ŤZP za rok 2008

Peňažné príspevky na kompenzáciu ŤZP a peňažný príspevok za opatrovanie	Priemerný mesačný počet poberateľov	Čerpanie finančných prostriedkov v tis. Sk	Priem. výška peňažných príspevkov v Sk
PP na osobnú asistenciu	6 180	545 786	7 360
PP na zaobstaranie pomôcky	234	136 841	48 663
- na kúpu pomôcky	222	121 646	45 577
- na zácvik pomôcky alebo zácvik používania pomôcky	2	212	11 779
- na úpravu pomôcky	29	14 982	43 553
PP na opravu pomôcky	22	3 026	11 594
PP na kúpu osobného motorového vozidla	125	300 122	200 081
PP na prepravu	2 320	70 182	2 521
PP na úpravu bytu, rodinného domu alebo garáže	348	337 945	81 023
PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov:			
- na diétne stravovanie	42 917	298 105	579
- súvisiace s hygienou alebo opotrebovaním ŠBOBZ	87 508	547 232	*500
- súvisiace s prevádzkou osobného motorového vozidla	51 114	576 872	*900
- súvisiace so starostlivosťou o psa so špeciálnym výcvikom	73	1 078	*1200
PP za opatrovanie	50 075	2 554 085	4 250
S p o l u		5 371 085	

Zdroj: UPSVR

* zákonom stanovená pevná výška peňažného príspevku
ŠBOBZ – šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia

V poskytovaní kompenzácií sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia za obdobie roku 2008 v porovnaní s predchádzajúcim kalendárnym rokom po prvýkrát od roku 2004 zaznamenávame medziročný pokles celkového priemerného mesačného počtu poberateľov. V roku 2008 v porovnaní s rokom 2007 predstavuje tento pokles 882 poberateľov. V porovnaní s rokom 2006 je to však stále nárast o 4 557 poberateľov. Pokles poberateľov v roku 2008 sa následne prejavil aj v poklese finančných prostriedkov vynaložených na tento účel v porovnaní s rokom 2007 o sumu 45,517 mil. Sk. Nasledujúca tabuľka umožňuje údaje týkajúce sa poskytnutých kompenzácií ťažkého zdravotného postihnutia v roku 2008 porovnať s rokom 2007 z hľadiska celkového čerpania

finančných prostriedkov, priemerného mesačného počtu poberateľov, ako aj priemerných výšok jednotlivých peňažných príspevkov na kompenzáciu a peňažného príspevku za opatrovanie.

Tab.3.25 Prehľad vývoja počtu poberateľov a čerpania finančných prostriedkov na peňažné príspevky na kompenzáciu ŤZP v roku 2007 a v roku 2008

Peňažné príspevky na kompenzáciu ŤZP a peňažný príspevok /pp/ za opatrovanie :	Finančné prostriedky za rok 2007 v tis. Sk	Priemerný mesačný počet poberateľov v roku 2007	Priemerná výška p.p. v roku 2007 v Sk	Finančné prostriedky za rok 2008 v tis. Sk	Priemerný mesačný počet poberateľov v roku 2008	Priemerná výška p.p. v roku 2008 v Sk
-na osobnú asistenciu	512 403	5 915	7 219 mesačne	545 786	6 186	7 360
- na zaobstaranie pomôcky	125 221	226	46 275	136 841	234	48 663
- na opravu pomôcky	3 571	26	11 410	3 026	22	11 594
- na prepravu	64 344	2 118	2 531 mesačne	70 182	2 320	2 521
- na kúpu OMV	284 845	119	200 031	300 122	125	200 081
- na úpravu bytu, domu alebo garáže	315 159	330	79 545	337 945	348	81 023
<i>Na kompenzáciu zvýšených výdavkov:</i>						
- na diétne stravovanie	297 419	43 228	* 300 /500 / 1000 mesačne	298 105	42 917	* 300 /500 / 1000 mesačne
- súvisiacich s hygienou alebo opotrebovaním ŠBOBZ	551 968	88 016	* 500 mesačne	547 232	87 508	* 500 mesačne
- súvisiacich so zabezpečením prevádzky OMV	560 188	49 593	* 900 mesačne	576 872	51 114	* 900 mesačne
-súvisiacich so starostlivosťou o psa so špeciálnym výcvikom	988	67	* 1200 mesačne	1 078	73	* 1200 mesačne
Peňažný príspevok za opatrovanie	2 700 747	50 978	4 415 mesačne	2 554 85	50 075	4 250 mesačne
SPOLU	5 416 602	196 051		5 371 085	195 169	

Zdroj: UPSVR

OMV-osobné motorové vozidlo

ŠBOBZ – šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia

* zákonom stanovená pevná výška peňažného príspevku

U jednotlivých peňažných príspevkov na kompenzáciu bol v roku 2008 v porovnaní s rokom 2007 zaznamenaný nárast, pokles alebo porovnateľný vývin priemerného mesačného počtu poberateľov, a to v závislosti od konkrétnej formy kompenzácie sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia. Podobne ako v predchádzajúcom období, najvýraznejší nárast bol pri peňažnom príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla, a to o 1 521 poberateľov. Ďalším v poradí bol peňažný príspevok na osobnú asistenciu, kde nárast predstavuje 271 poberateľov a pri peňažnom príspevku na prepravu bol nárast o 202 poberateľov.

Na rozdiel od predchádzajúceho obdobia sa pri peňažnom príspevku *za opatrovanie* prejavil pokles priemerného mesačného počtu poberateľov, ktorý v roku 2008 v porovnaní s rokom 2007 predstavoval pokles o 903 poberateľov. Ide o najvyšší pokles počtu poberateľov v roku 2008 v porovnaní s ostatnými peňažnými príspevkami. Ďalej nasleduje peňažný príspevok *na kompenzáciu zvýšených výdavkov, súvisiacich s hygienou alebo opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia*, kde pokles predstavuje 508 poberateľov a pri peňažnom príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov na diétne stravovanie bol pokles o 311 poberateľov.

Pri čerpaní finančných prostriedkov vynaložených na kompenzáciu *sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia* v roku 2008 v porovnaní s rokom 2007 bol zaznamenaný najvyšší nárast pri peňažnom príspevku na osobnú asistenciu a to o cca 33,38 mil. Sk. Uvedenú skutočnosť ovplyvnil najmä samotný nárast priemerného mesačného počtu poberateľov, ako aj mierny nárast priemernej mesačnej výšky peňažného príspevku na osobnú asistenciu, čím následne vzrástol rozsah hodín osobnej asistencie (o cca dve a pol hodiny mesačne), na ktoré bol poskytnutý peňažný príspevok.

Pri peňažnom príspevku na úpravu *bytu, rodinného domu alebo garáže* predstavoval nárast finančných prostriedkov v roku 2008 v porovnaní s rokom 2007 sumu cca 22,79 mil. Sk v dôsledku zvýšenia priemerného mesačného počtu poberateľov o 18, ale aj z dôvodu zvýšenia priemernej výšky peňažného príspevku o cca 1 478 Sk. Finančné prostriedky vynaložené na peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla vzrástli o cca 16,68 mil. Sk z dôvodu zvýšenia počtu poberateľov tohto peňažného príspevku. Porovnateľné ukazovatele boli zaznamenané aj pri peňažnom príspevku na kúpu osobného motorového vozidla, kde nárast finančných prostriedkov predstavoval sumu cca 15,28 mil. Sk z dôvodu nárastu počtu poberateľov a pri peňažnom príspevku na zaobstaranie pomôcky nárast vynaložených finančných prostriedkov predstavoval sumu cca 11,62 mil. Sk z dôvodu nárastu počtu poberateľov ako aj nárastu priemernej výšky peňažného príspevku.

Najvýraznejší pokles vynaložených finančných prostriedkov v roku 2008 v porovnaní s predchádzajúcim kalendárnym rokom sa prejavil pri peňažnom príspevku *za opatrovanie* a to o cca 146,66 mil. Sk jednak z dôvodu poklesu počtu poberateľov, ale aj z dôvodu zníženia priemernej mesačnej výšky tohto peňažného príspevku zo sumy 4 415 Sk v roku 2007 na sumu 4 250 Sk v roku 2008. Zníženie priemernej mesačnej výšky peňažného príspevku za opatrovanie ovplyvňovala najmä valorizácia dôchodkových dávok, ktoré poberajú občania s ťažkým zdravotným postihnutím, resp. fyzické osoby, ktorým sa poskytuje táto forma kompenzácie, pretože zákon o sociálnej pomoci stanovoval výšku peňažného príspevku za opatrovanie aj v závislosti od výšky týchto dôchodkových dávok. Mierny pokles vynaložených finančných prostriedkov o cca 4,74 mil. Sk nastal pri peňažnom príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov, súvisiacich s hygienou alebo opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia z dôvodu poklesu počtu poberateľov.

Pri ostatných peňažných príspevkoch na kompenzáciu je minimálny nárast počtu poberateľov a následne vynaložených finančných prostriedkov, resp. sú údaje porovnateľné s predchádzajúcim kalendárnym rokom.

3.4.7 Sociálne služby

Sociálne služby sa k 31. 12. 2008 poskytovali v zmysle zákona č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov, a to na riešenie sociálnej núdze (stavu, keď si občan nemôže sám zabezpečiť starostlivosť o svoju osobu, starostlivosť o svoju domácnosť, ochranu a uplatňovanie svojich práv a právom chránených záujmov alebo kontakt so spoločenským prostredím najmä vzhľadom na vek, nepriaznivý zdravotný stav, sociálnu neprispôbenosť alebo stratu zamestnania). Išlo o poskytovanie vecných (nefinančných) dávok.

V zmysle zákona o sociálnej pomoci sociálnymi službami boli

- **opatrovateľská služba,**
- **organizovanie spoločného stravovania**

- **prepravná služba**
- **starostlivosť v zariadeniach sociálnych služieb**
  - domovy dôchodcov
  - domovy - penzióny pre dôchodcov
  - domov sociálnych služieb pre dospelých (s telesným postihnutím, s kombináciou postihnutí, so zmyslovým postihnutím, s duševnými poruchami a poruchami správania)
  - domov sociálnych služieb pre deti (s telesným postihnutím, s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania, s duševnými poruchami a poruchami správania)
  - zariadenie chráneného bývania
  - domov pre osamelých rodičov
  - stanica opatrovateľskej služby
  - útulok
  - rehabilitačné stredisko
  - zariadenie opatrovateľskej služby
  - klub dôchodcov
  - jedáleň pre dôchodcov
  - stredisko osobnej hygieny
  - práčovňa
- **sociálna pôžička**

Ďalšou formou riešenia sociálnej núdze bolo podľa zákona o sociálnej pomoci **sociálne poradenstvo** ako odborná činnosť, zameraná na zistenie rozsahu a charakteru sociálnej núdze, zistenie príčin jej vzniku, na poskytnutie informácií o možnostiach riešenia nepriaznivej sociálnej situácie a na usmernenie občana pri voľbe a uplatňovaní sociálnej pomoci.

Dostupnosť sociálnych služieb je výrazne ovplyvnená politikou samosprávnych krajov a obcí. V súčasnosti je sieť zariadení sociálnych služieb, ako aj terénnych sociálnych služieb nedostatočná a regionálne nerovnomerná a nepokrýva oprávnený dopyt občanov po rozvoji z hľadiska druhovosti sociálnych služieb a ich fyzickej dostupnosti.

Nepokrytá potreba kapacít zariadení sociálnych služieb je objektívnym dôsledkom demografického vývoja v Slovenskej republike (nárast občanov v dôchodkovom veku) a nepriaznivého zdravotného stavu obyvateľov Slovenskej republiky najmä vyšších vekových kategórií a existencie kombinovaných ťažkých zdravotných postihnutí u mladšej generácie.

Dňa 1. 1. 2009 nadobudol účinnosť zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnych službách“), ktorý novým spôsobom upravuje podmienky poskytovania sociálnych služieb.

Zákon o sociálnych službách nanovo upravuje právne vzťahy a podmienky poskytovania sociálnych služieb, ktorých cieľom je podporovať sociálne začlenenie občanov a uspokojovať sociálne potreby ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii. Za nepriaznivú sociálnu situáciu sa považuje stav sociálnej núdze fyzickej osoby, rodiny a komunity, v ktorom sa táto osoba, rodina, komunita nachádza z dôvodu, že nemá zabezpečené základné životné potreby, pre svoje životné návyky, pre spôsob života, pre ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav, pre dovŕšenie dôchodkového veku, pre výkon opatrovania fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, pre ohrozenie správaním iných fyzických osôb alebo z dôvodu, že sa stala obeťou obchodovania s ľuďmi.

Sociálne služby podľa tohto zákona sa poskytujú prostredníctvom odborných, obslužných a ďalších činností, ktoré je poskytovateľ povinný poskytnúť alebo zabezpečiť v prípade, že sú tieto činnosti taxatívne pri týchto službách vymedzené. Odborné činnosti, ktorými sú sociálne poradenstvo a sociálna rehabilitácia je možné za podmienok ustanovených týmto zákonom poskytovať aj samostatne. Zároveň poskytovateľ môže vykonávať aj iné činnosti ako upravuje tento zákon, ktoré zvýšia kvalitu sociálnej služby. Sociálne služby sú službami verejného záujmu a sú poskytované bez dosiahnutia

zisku, avšak návrh umožňuje aj poskytovanie sociálnych služieb v rámci živnosti alebo podnikania, t. j. na báze zisku.

Zákon o sociálnych službách rozdeľuje sociálne služby do niekoľkých skupín, v závislosti od povahy nepriaznivej sociálnej situácie alebo od cieľovej skupiny, ktorej sú určené.

- sociálne služby na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb
- sociálne služby na podporu rodiny s deťmi
- sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku
- sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií
- podporné služby

Štatistické údaje v oblasti sociálnych služieb sú v čase spracovania publikácie dostupné len k 31.12.2007 (okrem údajov za zamestnancov, mzdy a neverejných poskytovateľov, ktoré sú uvedené k 31.12.2008). Bližšie sú špecifikované v tabuľkových prílohách č. 24 až 32 ku kapitole 3.

Opatrovateľská služba

V roku 2007 bola opatrovateľská služba v domácnosti poskytovaná 22 760 občanom. V porovnaní s rokom 2006 ide o nárast počtu opatrovaných o 95 občanov, čo je pozitívny údaj, nakoľko počty opatrovaných sa v roku 2005 a 2006 znižovali. Tento pokles bol zapríčinený nedostatkom finančných prostriedkov v rozpočtových kapitolách obcí, ako to obce avizujú.

Opatrovateľskú službu v roku 2007 poskytovalo 7 000 zamestnancov miest a obcí. V porovnaní s rokom 2006 to znamená rovnako ako v rokoch 2005 a 2006, pokles o 1 054 zamestnancov. Z uvedeného vyplýva, že napriek miernemu nárastu počtu opatrovaných klientov je ich starostlivosť zabezpečovaná výrazne menším počtom opatrovateľov. Poskytovanie opatrovateľskej služby je realizované využitím všetkých inštitútov pracovnoprávných vzťahov (pracovný pomer, dohoda o vykonaní práce). Počty zamestnancov sú prepočítavané na plné pracovné úväzky. Ďalšie štatistické údaje sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tab. č 22.

Prepravná služba

V roku 2007 bola prepravná služba obcami a mestami poskytnutá 2 173 občanom, čo predstavuje pokles oproti roku 2006, kedy bola prepravná služba poskytnutá 2 484 občanom. Ďalšie štatistické údaje sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tab. č 23.

Zariadenia sociálnych služieb

K 31. 12. 2007 bolo v Slovenskej republike 5 400 998 obyvateľov, z toho 33 886 obyvateľom (0,6 %) boli poskytované služby v 678 zariadeniach sociálnych služieb .

Z *regionálneho hľadiska* poskytovalo svoje služby v priemere 85 zariadení sociálnych služieb v kraji. V 79 zariadeniach sociálnych služieb Bratislavského kraja bolo 4 616 miest, v 75 zariadeniach Trnavského kraja bolo 4 046 miest, v 82 zariadeniach Trenčianskeho kraja 4 311 miest, v 74 zariadeniach Nitrianskeho kraja išlo o 5 038 miest, v 78 Žilinského kraja bolo 4 215 miest, v 115 zariadeniach Banskobystrického kraja bolo 4 681 miest, v 96 zariadeniach Prešovského kraja bolo 4 327 miest a 79 zariadení Košického kraja vykazovalo 3 821 miest.

V roku 2007 bolo v Slovenskej republike spolu vo všetkých druhoch zariadení sociálnych služieb 35 055 *miest*, z toho sa celoročná starostlivosť poskytovala v rámci 31 115 miest (89%), týždenná starostlivosť na 786 miestach (2%), denná na 2 063 miestach (6%) a prechodne sa starostlivosť poskytovala na 1 091 miestach (3%).

V 281 zariadeniach bol **zriadovateľom** samosprávny kraj (41%), 162 zariadení bolo zriadených obcami (24%), 67 cirkevnými organizáciami (10%), 148 ostatnými právnickými osobami (22%) a 20 zariadení bolo zriadených fyzickými osobami (3%).

Zariadenia mali ku koncu roku 2007 spolu 33 886 **obyvateľov**. Z celkového počtu obyvateľov zariadení bolo 24 573 osôb so zdravotným postihnutím (73%) a 21 346 osôb v dôchodkovom veku (63%). Z celkového počtu obyvateľov zariadení bolo 14 272 mužov (42%) a 19 614 žien (58%).

Celkové **príjmy** zariadení boli 8,4 mld. Sk . Z toho formou neinvestičných dotácií boli čerpané príjmy zo štátneho rozpočtu v sume 2,3 mld. Sk (26,8 %) a dotácie na obstaranie dlhodobého majetku boli v sume 0,2 mld. Sk (2,8 %). Samosprávne kraje poskytli zariadeniam 4,3 mld. Sk (51,4 %). Príjmy z rozpočtov obcí a fondov sociálneho zabezpečenia boli 0,6 mld. Sk (7,1 %). Príjmy za poskytované služby dosiahli výšku 1,7 mld. Sk (20,8 %) z celkových príjmov.

Celkové výdavky boli 8,4 mld. Sk . Z toho výdavky na tovary a služby boli 3,2 mld. Sk (37,4 %), na mzdy bolo vynaložených 3,6 mld. Sk (42,4 %), na povinné sociálne poistenie 1,2 mld. Sk (14,6 %). Najnižšou položkou boli výdavky na obstaranie dlhodobého majetku v sume 0,4 mld. Sk (5,1 %).

Neverejní poskytovatelia sociálnych služieb

V roku 2008 poskytovalo sociálne služby 416 neverejných poskytovateľov pre 42 896 občanov (tabuľky č. 33 až 35 v prílohe 3). V porovnaní s rokom 2007 bol zaznamenaný pokles o 13 neverejných poskytovateľov. Napriek tomuto poklesu počet občanov, pre ktorých boli sociálne služby u týchto poskytovateľov poskytované, vzrástol oproti roku 2007 o 3 827 občanov. V roku 2008 bol v porovnaní s rokom 2007 zaznamenaný pokles o 370 obyvateľov, ktorým sa poskytovala opatrovateľská služba. Taktiež išlo o pokles poberateľov pri poskytovaní verejného stravovania o 434 osôb v porovnaní s rokom 2007. Naproti tomu vzrástol počet osôb, ktorým sa poskytuje starostlivosť v zariadeniach sociálnych služieb o 1 747 a taktiež vzrástol aj počet poberateľov v ostatných sociálnych službách (práčovňa, stredisko osobnej hygieny, kluby dôchodcov) o 4 721 poberateľov.

Štátny dozor nad poskytovaním sociálnych služieb

V súlade s § 69a zákona č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov štát prostredníctvom MPSVR SR vykonával štátny dozor nad poskytovaním sociálnych služieb. Činnosť štátneho dozoru v zmysle citovaného zákona spočívala vo výkone dozoru nad dodržiavaním základných ľudských práv a slobôd občanov pri určovaní životných podmienok v zariadeniach sociálnych služieb v rámci dodržiavania ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov pri poskytovaní sociálnych služieb. V roku 2008 ministerstvo vykonalo štátny dozor v 5 zariadeniach sociálnych služieb a u 19 subjektov poskytujúcich opatrovateľskú službu.

Sociálna prevencia a sociálne poradenstvo

Do 31. 12. 2008 MPSVR SR vydávalo povolenia na vykonávanie sociálnej prevencie a poskytovanie sociálneho poradenstva. K 31. 12. 2008 bolo vydaných 94 povolení právnickým a fyzickým osobám, ktoré vykonávajú sociálnu prevenciu a poskytujú sociálne poradenstvo pre občanov v sociálnej núdzi, a to najmä pre občanov s ťažkým zdravotným postihnutím alebo s nepriaznivým zdravotným stavom a pre sociálne neprispôsobených občanov (rómske komunity). V roku 2007 poskytli samosprávne kraje subjektom, vykonávajúcim sociálnu prevenciu a sociálne poradenstvo finančné prostriedky v úhrnnej výške 24 559,7 tis. Sk.

3.4.8 Dotácie občianskym združeniam, dotácie na podporu rozvoja sociálnych služieb a na výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a dotácie na humanitnú starostlivosť v pôsobnosti MPSVR SR

Podľa § 1 Výnosu Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR z 5. decembra 2007 č. 29775/2007-II/1 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej len „výnos“) boli poskytnuté dotácie občianskym združeniam, ktorých cieľom činnosti je sociálna oblasť, a to v sume 38 380 tis. Sk na podporu 155 schválených projektov na financovanie rekondično-rehabilitačných pobytov a integračných pobytov pre občanov s ťažkým zdravotným postihnutím, na financovanie programov sociálnej rehabilitácie občana s ťažkým zdravotným postihnutím, na financovanie tvorby časopisov a nepravidelných periodík v sociálnej oblasti a na financovanie členstva v medzinárodných organizáciách v sociálnej oblasti. Nevyčerpané prostriedky v sume 313 tis. Sk boli k 31. 12. 2008 vrátené na účet ministerstva.

Dotácie na podporu *rozvoja sociálnych služieb* a na *výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately* podľa § 2 výnosu boli poskytnuté z bežných transferov v sume 45 434 tis. Sk na podporu 122 schválených projektov a z kapitálových transferov v sume 101 056 tis. Sk na podporu 187 projektov. Na účet ministerstva boli k 31. 12. 2008 vrátené nevyčerpané finančné prostriedky v sume 273 tis. Sk.

Dotácie na *humanitnú starostlivosť* boli v súlade s 3 výnosu poskytnuté v sume 2 067 tis. Sk, z toho dotácie 192 fyzickým osobám na zmiernenie ich nepriaznivej sociálnej situácie a následkov živelných udalostí v sume 1 857 tis. Sk. Právnickým (8) a fyzickým (1) osobám boli poskytnuté rozpočtové prostriedky na humanitnú aktivitu v sume 210 tis. Sk, z toho 110 tis. Sk v rámci ocenenia „Sociálny čin roka 2008“ a 50 tis. Sk dvom nešťátnym detským domovom v rámci ocenenia „Z detského domova do rodiny“.

Tab.3.26 Poskytovanie dotácií v pôsobnosti MPSVR SR

Účel poskytovania dotácií:	Podporené projekty			Poskytnuté finančné prostriedky v tis. Sk		
	rok 2007	rok 2008	Index 2008/2007	rok 2007	rok 2008	Index 2008/2007
- občianskym združeniam	159	155	97,5	37 490	38 380	102,4
- na podporu rozvoja sociálnych služieb a na výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately	213	309	145,1	81 883	146 490	178,9
- na humanitnú starostlivosť (fyzické a právnické osoby)	171	201	117,5	1 784	2 067	115,9

Zdroj: Návrh Záverečného účtu za rok 2008

3.5 Európsky sociálny fond

Európskym sociálnym fondom ako finančným nástrojom sa podporuje vytváranie nových pracovných miest, rozvoj ľudských zdrojov, zvyšovanie kvality a produktivity práce a sociálnu integráciu na trhu práce.

Slovenská republika začala čerpať finančné prostriedky z Európskeho sociálneho fondu v roku 2004 v rámci tzv. skráteného programového obdobia 2004-2006. Riadením finančnej pomoci z ESF alokovanej na roky 2004 - 2006 bolo poverené [MPSVR SR](#), a to pre Sektorový operačný program Ľudské zdroje; Jednotný programový dokument NUTS II, Bratislava Cieľ 3; Iniciatívu Spoločenstva EQUAL.

V súčasnom období, v rámci programového obdobia 2007 - 2013 sa spolufinancuje z ESF Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia (ďalej iba „OP ZaSI“). Realizáciu OP ZaSI uskutočňujú Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ktoré plní úlohy Riadiaceho orgánu pre OP ZaSI (gestoruje hlavne národné projekty a pilotné projekty) a dva sprostredkovateľské orgány pod riadiacim orgánom (ďalej iba „SORO“) určené pre výkon implementácie OP ZaSI. Sú to Sociálna implementačná agentúra (ďalej iba „SIA“) a Fond sociálneho rozvoja (ďalej iba „FSR“). SIA realizuje predovšetkým dopytovo – orientované projekty a globálne granty v oblasti adaptability pracovníkov a podpory podnikov a podnikania a projekty medzirezortnej spolupráce a FSR predovšetkým dopytovo – orientované projekty v oblasti sociálnej inklúzie. V novom programovom období FSR ako SORO vyhlasuje výzvy na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok so zameraním predovšetkým na odstraňovanie sociálneho vylúčenia, komunitnú sociálnu prácu, pomoc nezamestnaným, marginalizovaným a sociálne znevýhodneným skupinám občanov.

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR je najväčším prijímateľom, ktorý realizuje štátnu politiku v oblasti zamestnanosti vo väzbe na zákon o službách zamestnanosti a štátnu politiku v oblasti sociálnych vecí a rodiny. Prostredníctvom ÚPSVR, a to predovšetkým cez národné projekty a pilotné projekty, sa realizuje najmä tzv. aktívna politika trhu práce v zmysle zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ako aj opatrenia v oblasti sociálnej inklúzie, ktorých vykonávanie, resp. zabezpečovanie ich výkonu je v pôsobnosti miestnej štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti.

3.5.1 Sektorový operačný program Ľudské zdroje

Globálnym cieľom SOP LZ je rast zamestnanosti založený na kvalifikovanej a flexibilnej pracovnej sile. Jeho naplneniu a dosiahnutiu napomáhajú nasledujúce špecifické ciele:

- zvýšenie zamestnateľnosti a pružnosti trhu práce;
- rozvoj inkluzívneho trhu práce a posilnenie princípu rovnosti príležitostí;
- zvýšenie kvalifikačného potenciálu a adaptability pracovnej sily.

Na zabezpečenie týchto špecifických cieľov boli zadefinované v programovom dokumente tri priority:

- rozvoj aktívnej politiky trhu práce;
- posilnenie sociálnej inklúzie a rovnosti príležitostí na trhu práce;
- zvýšenie kvalifikácie a adaptability zamestnancov a osôb vstupujúcich na trh práce.

Tieto sú rozpracované do ôsmich konkrétnych opatrení, pričom deviatym samostatným opatrením je Opatrenie technickej pomoci. Opatrenia programového dokumentu boli a sú implementované prostredníctvom tzv. národných projektov alebo dopytovo orientovaných projektov.

SOP Ľudské zdroje je zameraný na vyrovnávanie disparít v nezamestnanosti stimulovaním tvorby pracovných miest najmä v regiónoch s vysokou mierou nezamestnanosti. Projekty prispeli a prispievajú k implementácii rekvalifikačných programov zameraných na zlepšenie adaptability pracovnej sily a podpora zosúladenia pracovného a rodinného života ponukou flexibilných foriem práce.

V rámci programového dokumentu k uvedenej problematike prispeli najmä národné projekty implementované prostredníctvom opatrenia 1.1 a 1.2 priority 1 a dopytovo – orientované projekty realizované v rámci opatrení 2.1 a 2.2 priority 2.

1.1. Implementácia SOP EZ na úrovni priority 1 „Rozvoj aktívnej politiky trhu práce“

Opatrenie 1.1: Modernizácia a zvýšenie rozsahu a kvality služieb zamestnanosti a rozvoj aktívnych programov uchádzačov o zamestnanie

V rámci podopatrenia 1.1.B „Rozvoj aktívnych programov uchádzačov o zamestnanie“ bol v sledovanom období implementovaný národný projekt č. V **Aktivácia nezamestnaných a nezamestnaných s nízkou motiváciou odkázaných na dávku v hmotnej núdzi**. Hlavným cieľom projektu bolo poskytnúť pomoc a podporu tým obciam, právnickým alebo fyzickým osobám, ktoré organizovaním aktívnej činnosti podporujú udržiavanie pracovných návykov uchádzačov o zamestnanie ako prostriedok zvyšovania zamestnateľnosti, najmä znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie a osôb odkázaných na dávku v hmotnej núdzi. Projekt bol realizovaný v rámci § 52 – Príspevok na aktívnu činnosť, definovaného zákonom č.5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti. Výška NFP je na úrovni 88 610 252 €, konečným prijímateľom bol ÚPSVaR.

Tab.3.27 stav sledovaných a napĺňaných indikátorov k 31.12.2007 a ich porovnanie s očakávanou hodnotou k 31.12.2008

<i>Druh indikátora</i>	<i>Názov indikátora</i>	<i>Merná jednotka</i>	<i>Očakávaná hodnota k 31.12.2008</i>	<i>Stav k 31.12.2007</i>	<i>% plnenia</i>
<i>Výstup</i>	1. Počet uchádzačov o zamestnanie, ktorí sa zúčastnili na aktívnych programoch organizovaných verejnými službami zamestnanosti	počet	150 000	326 059	217,40
<i>Výsledok</i>	1. Percento registrovaných uchádzačov o zamestnanie, ktorí sa zúčastnili na aktívnych programoch z celkového počtu registrovaných uchádzačov o zamestnanie	%	20	25,53%	127,65
<i>Výsledok</i>	2. Percentuálna miera úspešnosti umiestnenia uchádzačov o zamestnanie na trhu práce do 1 mesiaca od ukončenia aktivácie verejnými službami zamestnanosti	%	5	Nesledujú	
<i>Dopad</i>	1. Znížený podiel dlhodobo nezamestnaných registrovaných uchádzačov o zamestnanie v porovnaní so stavom pred zahájením intervencie	%	43,9	54,15	n.a.
<i>Dopad</i>	2. Priemerná miera evidovanej nezamestnanosti v SR	%	12,0	9,4	n.a.

Opatrenie 1.2: Uľahčenie vstupu a návratu uchádzačov o zamestnanie na trh práce s osobitným dôrazom na znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie prostredníctvom podpory tvorby pracovných miest a samostatnej zárobkovej činnosti

V rámci uvedeného opatrenia boli v sledovanom období implementované viaceré národné projekty:

- Národný projekt I „**Podpora zamestnávania nezamestnaných s dôrazom na dlhodobozamestnaných a znevýhodnené skupiny na trhu práce**“, ktorého cieľom bolo zvyšovanie zamestnanosti a predchádzanie dlhodobej nezamestnanosti prostredníctvom podpory vstupu alebo návratu do zamestnania evidovaných nezamestnaných s dôrazom na znevýhodnené skupiny na trhu práce, a to prostredníctvom nových nástrojov aktívnej politiky trhu práce založených na princípe nárokovosti a na nových podmienkach poskytovania ustanovených v zákone č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti. Výška NFP je na úrovni 60 147 345 €, konečným prijímateľom bol ÚPSVaR.

- Národný projekt I/A - **Podpora samozamestnania uchádzačov o zamestnanie** bol zameraný na zvyšovanie zamestnanosti a predchádzanie dlhodobej nezamestnanosti prostredníctvom podpory vstupu alebo návratu do zamestnania uchádzačov o zamestnanie s dôrazom na znevýhodnené skupiny na trhu práce a to poskytovaním príspevku na *samostatne zárobkovú činnosť*. Výška NFP je na úrovni 5 848 626 €, konečným prijímateľom bol ÚPSVaR.

- Národný projekt II „**Podpora zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím**“ zameraný na podporu zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím. Cieľom projektu je zvyšovanie zamestnanosti prostredníctvom integrácie občanov so zdravotným postihnutím do sveta práce prostredníctvom nových nástrojov aktívnej politiky trhu práce založených na princípe nárokovosti a na nových podmienkach poskytovania ustanovených v zákone o službách zamestnanosti. Výška NFP je na úrovni 19 181 951 €, konečným prijímateľom bol ÚPSVaR.

Tab.3.28 Zobrazený stav sledovaných a napĺňaných indikátorov k 31.12.2007 a ich porovnanie s očakávanou hodnotou k 31.12.2008

Druh indikátora	Názov indikátora	Merná jednotka	Očakávaná hodnota k 31.12.2008	Stav k 31.12.2007	% plnenia
Výstup	1.Počet žiadostí o vytvorenie pracovných miest pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie	počet	3 200	6 372	199,13
Výstup	2.Počet žiadostí o príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť	počet	15 350	27 620	179,93
Výsledok	1. Počet pracovných miest vytvorených pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie	počet	10 500	11 998	114,26
Výsledok	2. Počet uchádzačov o zamestnanie, ktorí začali vykonávať alebo prevádzkovať samostatnú zárobkovú činnosť	počet	13 250	30 907	233,26
Dopad	1. Percento zachovaných pracovných miest z celkového počtu vytvorených pracovných miest a pracovných miest vytvorených samozamestnaním	%	75	61,5	82,00
Dopad	2. Zníženie miery nezamestnanosti zdravotne postihnutých uchádzačov o zamestnanie	%	1	0,89	n.a.

1.2. Implementácia SOP IZ na úrovni priority 2 „Posilnenie sociálnej inklúzie a rovnosti príležitostí na trhu práce“

Opatrenie 2.1: Zlepšenie zamestnateľnosti skupín ohrozených sociálnym vylúčením

Opatrenie bolo implementované prostredníctvom národného projektu a dopytovo - orientovaných projektov vyhlásených FSR v pozícii SORO. Ide o opatrenie so zvýšenou mierou intervencie (80:20), ktoré je zamerané aj na podporu rozvoja **marginalizovaných rómskych komunít** a stav jeho implementácie bol priebežne sledovaný na úrovni *CSF, Pracovnej skupiny pre rozvoj rómskych komunít* a prostredníctvom pravidelných porád členov vlády koordinovaných *podpredsedom vlády SR pre vedomostnú spoločnosť, európske záležitosti, ľudské práva a menšiny*.

K 31.12.2007 sa opatrenie čerpalo na úrovni 8,32 % z celkovej alokácie na r. 2004-2006 prostredníctvom jedného národného a 93 dopytovo - orientovaných projektov. Celková zazmluvnenosť v opatrení 2.1 predstavovala 16 693 221 € (634 342 462 Sk).

K 30.6.2008 opatrenie čerpalo na úrovni 27,51 % z celkovej alokácie na r. 2004-2006 prostredníctvom jedného národného a 102 dopytovo-orientovaných projektov. Celková zazmluvnenosť v opatrení 2.1 predstavovala **17 249 777 €** (100,8 %).

K 6.3.2009 sa opatrenie čerpalo na úrovni **78,97 %** z celkovej alokácie na r. 2004-2006, tzn. **13 511 322 EUR** (za zdroje ES + ŠR).

Realizované ciele opatrenia v sledovanom období boli zamerané na zlepšenie sociálneho začlenenia zameraného na zamestnanosť skupín ohrozených sociálnym vylúčením; zvýšenie počtu pracovných príležitostí a zamestnateľnosti cieľových skupín; zlepšenie životných podmienok a zaistenie udržateľného príjmu cieľovej skupiny, rozvoj sociálnych a pracovných zručností, preškoľovanie a celková podpora; potlačenie existujúcej diskriminácie zraniteľných a vylúčením znevýhodnených skupín; rozvoj osobných, sociálnych a odborných zručností, ktoré sú nevyhnutné pri opätovnom začlenení sa na trh práce a do spoločnosti; vybudovanie a posilnenie regionálnych a miestnych sietí, zameraných na rozvoj komunít a podporu solidarity, tzv. *Lokálne partnerstvá sociálnej inklúzie*.

V rámci opatrenia bol implementovaný Národný projekt VI – **Zvýšenie zamestnateľnosti skupín postihnutých a ohrozených sociálnym vylúčením prostredníctvom partnerstiev sociálnej inklúzie**. Jeho cieľom bolo zvýšenie zamestnateľnosti sociálne marginalizovaných skupín prostredníctvom partnerstiev sociálnej inklúzie. Projekt bol realizovaný od 1.7.2004 do 30.9.2008 (rozpočet bol upravený Dodatkom č. 14 ku Zmluve o poskytnutí nenávratného finančného príspevku č. 7/2004 o zmene rozpočtu a znížený na celkovú aktuálnu sumu 1 981 791 €). **V sledovanom období bolo všetkých 97 projektov fyzicky ukončených.**

Uvoľnené finančné zdroje úpravou rozpočtu boli zazmluvnené prostredníctvom dopytovo - orientovaných projektov.

V sledovanom období bolo opatrenie ďalej implementované prostredníctvom dopytovo orientovaných projektov schválených na základe troch výziev zverejnených v II.Q. 2007. Z celkového počtu 766 prijatých žiadostí bolo k 30.06.2008 schválených a zazmluvnených 102 projektov (v porovnaní s decembrom 2007 pribudlo 9 nových projektov). Najviac schválených žiadostí (73) bolo na základe prvej výzvy 2.1/01, vyhlásenej 24. apríla 2007. Jej cieľom bola podpora aktivít na zlepšenie životných podmienok, zvýšenie zamestnateľnosti a zamestnanosti skupín obyvateľstva ohrozených sociálnym vylúčením. Na základe druhej výzvy vyhlásenej 26. apríla 2007 bola poskytnutá pomoc lokálnym partnerstvám sociálnej inklúzie (LPSI), ktoré kontinuálne rozvíjali svoju činnosť už v rokoch 2004-2006. FSR v decembri 2007 vyhlásil ďalšiu výzvu so zámerom podporiť nové LPSI a rozšíriť ich pôsobnosť na širšom území SR. Na základe tejto výzvy boli schválené a zazmluvnené 4 nové projekty (16 žiadostí bolo zamietnutých, z toho 4 z dôvodu nekompletnosti žiadostí o NFP a 12 žiadostí nespĺnilo predpísané kritériá programového dokumentu.)

K 30.6.2008 celková zazmluvnená suma bola na úrovni **17 249 777 EUR**.

V uvedenej tabuľke je zobrazený stav sledovaných a napĺňaných indikátorov k 31.12.2007 a ich porovnanie s očakávanou hodnotou k 31.12.2008. Indikátory boli naplnené predovšetkým prostredníctvom implementácie národného projektu VI, keďže k zazmluvneniu dopytovo - orientovaných projektov došlo v IV. štvrtroku 2007.

Tab.3.29 Výstupy, výsledky a dopady dopytovo-orientovaných projektov

<i>Druh indikátora</i>	<i>Názov indikátora</i>	<i>Merná jednotka</i>	<i>Očakávaná hodnota k 31.12.2008</i>	<i>Stav k 31.12.2007</i>	<i>% plnenia</i>
<i>Výstup</i>	1. Počet zúčastnených znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie na aktivitách projektov	počet	9 000	15 638	173,80
<i>Výstup</i>	2. Počet zaangažovaných partnerstiev	počet	130	100	76,92
<i>Výstup</i>	3. Počet vypracovaných strategických rozvojových plánov a akčných plánov zamestnanosti	počet	100	50	50,00
<i>Výsledok</i>	1. Percento umiestnenia znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie zúčastnených na programoch predprípravy	%	35	7,6	21,70
<i>Výsledok</i>	2. Počet vytvorených pracovných miest v sektore sociálnej ekonomiky	%	300	391	130,00
<i>Výsledok</i>	3. Počet fungujúcich partnerstiev na konci realizácie projektu na lokálnej a mikroprojektovej úrovni	počet	130	100	76,92
<i>Dopad</i>	1. Percento zníženia nezamestnanosti cieľovej skupiny znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie	%	2%	-	-
<i>Dopad</i>	2. Počet fungujúcich partnerstiev 1 rok po ukončení realizácie projektu	počet	70	13	18,6

Stav indikátorov k 31.12.2008 nie je k dispozícii, keďže s ohľadom na uzatváranie programového obdobia 2004-2006 sa Výročná správa o implementácii SOP LZ nespracúva a osobitná kapitola sa zahrnie až do Záverečnej správy. Táto bude k dispozícii vo forme návrhu až k decembru 2009. Finálna verzia bude predložená Európskej komisii 15 mesiacov po ukončení oprávneného obdobia (predĺženie obdobia oprávnenosti do 30.6.2009), teda až v septembri roku 2010.

V priebežnej správe o implementácii k 30.6.2008 nie je vykazovanie stavu indikátorov povinné.

Opatrenie 2.2: *Odstránenie prekážok rovnosti mužov a žien na trhu práce s dôrazom na zosúladenie pracovného a rodinného života*

Uvedené opatrenie bolo implementované prostredníctvom dopytovo - orientovaných projektov prijatých na základe výziev na predkladanie projektov, vyhlásených riadiacim orgánom.

K 31.12.2007 sa opatrenie čerpalo na úrovni 44,95 % z celkovej alokácie na r. 2004-2006 prostredníctvom 73 dopytovo - orientovaných projektov. Celková zazmluvnenosť v opatrení 2.2 predstavovala 7 156 723 € (280 841 603 Sk).

K 30.6.2008 sa opatrenie čerpalo na úrovni 52,06 % z celkovej alokácie na r. 2004-2006 prostredníctvom 73 dopytovo - orientovaných projektov. Keďže v r. 2006/2007 neboli vyhlásené v rámci opatrenia výzvy na DOP projekty, stav zazmluvnenosti zostal nezmenený.

K 6.3.2009 sa opatrenie čerpalo na úrovni **74,17 %** z celkovej alokácie na r. 2004-2006, tzn. **5 575 210 EUR** (za zdroje ES a ŠR). Keďže v r. 2006/2007 neboli vyhlásené v rámci opatrenia výzvy na dopytovo – orientované projekty, stav zazmluvnenosti zostal nezmenený.

Realizovanými cieľmi opatrenia boli: tvorba štruktúr, ktoré budú uľahčovať ženám (najmä osamelým matkám s deťmi) a uchádzačom o zamestnanie so zodpovednosťou za rodinu uvoľniť sa primerane z rodinných a sociálnych povinností; tvorba nových pracovných príležitostí pre zamestnanie v tomto novom sektore ekonomickej aktivity; uľahčenie prístupu žien k vzdelaniu, stálemu odbornému školeniu, rekvifikácii a celoživotnému učeniu so špecifickým dôrazom na osamelé matky s deťmi; podpora zamestnávateľov k zavedeniu flexibilných foriem práce a foriem zamestnania orientovaných na rodinu; rozvoj informačných služieb v oblasti služieb starostlivosti o deti a služieb starostlivosti o osoby závislé na starostlivosti zamestnaných osôb; monitorovanie situácie prístupu na trh práce u žien a uchádzačov o zamestnanie s rodinnými povinnosťami; zavádzanie programov na odstraňovanie rodovej diskriminácie na trhu práce.

V rámci opatrenia 2.2 sa nerealizoval žiaden národný projekt.

Tab. 3.30 Stav sledovaných a napĺňaných indikátorov k 31.12.2007 a ich porovnanie s očakávanou hodnotou k 31.12.2008

<i>Druh indikátora</i>	<i>Názov indikátora</i>	<i>Merná jednotka</i>	<i>Očakávaná hodnota k 31.12.2008</i>	<i>Stav k 31.12.2007</i>	<i>% plnenia</i>
<i>Výstup</i>	1. Počet osôb z cieľovej skupiny zúčastnených na aktivitách opatrenia	počet	5000	16 300	326,00
<i>Výstup</i>	2. Počet zamestnávateľov zaangažovaných na projektoch vytvárania podmienok pre rodinne orientované zamestnanie	počet	100	5 530	5 530,00
<i>Výstup</i>	3. Počet projektov monitorovania, resp. výskumu rovnosti príležitostí žien a mužov na trhu práce	počet	10	71	710
<i>Výsledok</i>	1. Počet zamestnaných osôb po absolvovaní aktivít opatrenia	počet	1 200	2 100	175,00
<i>Výsledok</i>	2. Počet zamestnávateľov zúčastnených na programoch prorodinne orientovaných politík a politík na podporu rodovej rovnosti na pracovisku	počet	80	1 494	1 867,50
<i>Výsledok</i>	3. Počet verejne dostupných databáz a publikácií v oblasti monitorovania a výskumu	počet	10	91	910,00

Dopad	1. Počet zamestnaných osôb cieľovej skupiny 6 mesiacov po ukončení aktivít opatrenia	počet	1 400	612	43,71
Dopad	2. Zvýšenie miery zamestnanosti žien na trhu práce	%	1	-	-
Dopad	3. Zníženie mzdových nerovností medzi mužmi a ženami	%	- 0,25	-	-

Prebiehal proces realizácie projektov prijatých na základe výzvy č. SOP LZ 2004/2.2/01, č. SOP LZ 2004/2.2/02 a č. SOP LZ 2005/2.2/01. K 30.6.2008 bol v štádiu realizácie 1 projekt zo 73 zazmluvnených.

Hodnoty indikátorov dopadu neboli ešte v sledovanom období k dispozícii. Komentár k nedostupnosti stavu indikátorov k 31.12.2008 (pozri: vyššie uvedené opatrenie 2.1).

Prehľad schválených dopytovo - orientovaných projektov (v EUR) k 30.6.2008, percento zazmluvnenosti v rámci priority 2 k 30.6.2008 a stav čerpania za zdroje ŠF a ŠR uvádzajú tabuľky č. 36, 37 a 38 v prílohe ku kapitole 3.

Komparáciou monitorovacích správ za projekty implementované v rámci opatrení 2.1 a 2.2 môžeme konštatovať, že hlavné aj špecifické ciele opatrení sú napĺňané a Sektorový operačný program Ľudské zdroje pozitívne prispieva k posilneniu sociálnej inklúzie a rovnosti príležitostí na trhu práce a tým aj k zlepšeniu sociálnej situácie obyvateľstva.

Hodnotiaca správa realizovaná **IBS Slovakia**, s.r.o. v novembri 2008 na tému „*Vyhodnotenie stavu implementácie SOP Ľudské zdroje za obdobie január 2004 – jún 2008 z hľadiska naplnenia globálneho cieľa a špecifických cieľov SOP LZ spolu s vyhodnotením prínosu finančných zdrojov ESF k ich dosiahnutiu*“ konštatovala celkové hodnotenie implementácie SOP Ľudské zdroje ako USPOKOJIVÉ.

3.5.2. Jednotný programový dokument NUTS II Bratislava Cieľ 3

Globálnym cieľom JPD NUTS II Bratislava Cieľ 3 je zvyšovanie konkurencieschopnosti bratislavského regiónu prostredníctvom rozvoja ľudských zdrojov. Špecifické ciele programového dokumentu, ktoré napomáhajú plneniu globálneho cieľa, sú nasledovné:

- zlepšenie efektívnosti aktívnej politiky trhu práce s osobitným dôrazom na znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie a osoby ohrozené sociálnou exklúziou s cieľom napomôcť ich začleňovaniu na trh práce;
- zvýšenie úlohy celoživotného vzdelávania a výskumu a vývoja pri zabezpečovaní adaptabilnej pracovnej sily požadovanej spoločnosťou, založenou na vedomostiach.

Programový dokument na zabezpečenie stanovených špecifických cieľov definoval nasledovné dve priority:

- rozvoj aktívnej politiky trhu práce a sociálnej integrácie;
- rozvoj celoživotného vzdelávania a podpora rozvoja výskumu a vývoja v kontexte zvyšovania kvality ľudských zdrojov

Uvedené priority sú rozpracované do štyroch konkrétnych opatrení. Samostatným opatrením je Opatrenie technická pomoc. Opatrenia sú implementované prostredníctvom dopytovo - orientovaných projektov alebo prostredníctvom národných projektov.

2.1. Implementácia JPD NUTS II Bratislava Cieľ 3 na úrovni priority 1 „Rozvoj aktívnej politiky trhu práce a sociálnej integrácie

Opatrenie 1.1: *Zvýšenie zamestnatelnosti znevýhodnených skupín na trhu práce a skupín ohrozených sociálnou exklúziou*

V priebehu sledovaného obdobia **nebola v rámci opatrenia riadiacim orgánom vyhlásená ani vyhodnocovaná žiadna výzva zameraná na dopytovo - orientované projekty**. V období január 2008 – december 2008 prebiehala implementácia dopytovo - orientovaných projektov zazmluvnených v rámci predchádzajúcich výziev.

Finančné prostriedky z opatrenia 1.1 u dopytovo - orientovaných projektov sú implementované predovšetkým neziskovými organizáciami, občianskymi združeniami a malými a strednými podnikmi – prevažne s.r.o v spojitosti s cieľmi opatrenia.

Uvedené opatrenie v priebehu sledovaného obdobia bolo realizované prostredníctvom národných projektov, ktoré boli vypracované a implementované ÚPSVaR-om. Boli to nasledujúce národné projekty: NP I, NP II, NP IIIa, NP V a NP IX.

- Národný projekt I - **Podpora zamestnávania s dôrazom na dlhodobo nezamestnaných a znevýhodnené skupiny na trhu práce**, v rámci ktorého sa realizuje podpora zamestnávania nezamestnaných znevýhodnených na trhu práce prostredníctvom nasledujúcich opatrení aktívnej politiky trhu práce definovaných zákonom č. 5/2004 o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (§ 49 - príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť a § 50 - príspevok na zamestnávanie znevýhodneného uchádzača o zamestnanie).

- Národný projekt II - Podpora zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím, ktorého cieľom je zvyšovanie zamestnanosti prostredníctvom integrácie občanov so zdravotným postihnutím do sveta práce prostredníctvom nových nástrojov aktívnej politiky trhu práce založených na princípe nárokovosti a na nových podmienkach poskytovania ustanovených v novom zákone o službách zamestnanosti. V rámci uvedeného projektu ide o realizáciu nasledovných ustanovení: § 56 príspevok na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na ich zachovanie, § 57 príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na prevádzkovanie alebo vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti, § 59 príspevok na činnosť pracovného asistenta a § 60 príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov.

- Národný projekt IIIA - **Vzdelávanie a príprava pre trh práce a zamestnanecká prax** s hlavným cieľom prispieť k rastu zamestnanosti založenej na kvalifikovanej a flexibilnej pracovnej sile.

- Národný projekt V - **Aktivácia dlhodobo nezamestnaných a nezamestnaných s nízkou motiváciou odkázaných na dávku sociálnej pomoci**, ktorého cieľom je poskytnúť pomoc a podporu tým obciam, právnickým alebo fyzickým osobám podľa § 52 ods. 5 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktoré organizovaním aktívnej činnosti podporujú udržiavanie pracovných návykov uchádzačov o zamestnanie ako prostriedok zvyšovania zamestnateľnosti najmä znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie a osôb odkázaných na dávku v hmotnej núdzi. (V tabuľke č. 39 v prílohe ku kapitole 3 je uvedený prehľad čerpania finančných prostriedkov na vyššie uvedené národné projekty za obdobie rokov 2004 – 2008).

Tab.3.31 Prehľad čerpania finančných prostriedkov na národné projekty v rokoch 2004 – 2008 (čerpanie v SK)

	Čerpanie v Sk					Spolu
	2004	2005	2006	2007	2008	
Národný projekt I	179 231,90	8 497 892,69	30 316 938,30	36 462 578	23 192 906	98 649 548
Národný projekt II	147 618,22	12 322 266,65	20 544 157,20	21 196 918	15 486 423	71 497 400
Národný projekt IIIA	0,00	0,00	8 739 173	11 232 905	11 599 327	31 571 405
Národný projekt V	0,00	0,00	16 010 544	3 836 887	2 449 066	22 296 497
Národný projekt IX	0,00	0,00	12 909 868	1 818 645	1 778 067	16 506 580

Opatrenie 1.2: Skvalitnenie služieb poskytovaných inštitúciami služieb zamestnanosti

V rámci tohto opatrenia nebola v sledovanom období vyhlásená žiadna výzva na predkladanie dopytovo - orientovaných projektov. Opatrenie sa implementuje prostredníctvom dvoch národných projektov (NP VII A, NP VII B, NP VIII).

- Národný projekt VII A - **Modernizácia služieb zamestnanosti podporou rozvoja nástrojov a foriem informačných a poradenských služieb**, ktorého cieľom je skvalitniť a zefektívniť služby zamestnanosti v oblasti informačných a poradenských služieb so zámerom poskytovať klientom účinnú a cieleňú pomoc a poradenstvo.

- Národný projekt VII B - **Zefektívnenie, modernizácia a zvyšovanie rozsahu odborných poradenských služieb**. Jeho cieľom je efektívnejšie využitie realizácie individuálnych akčných plánov pri riešení problematiky nezamestnanosti, ako aj posilnenie úlohy štátnych aj neštátnych odborných poradenských zariadení, klubov práce, poradensko-informačných centier vytvorením podmienok pre ich rozvoj a modernizáciu.

- Národný projekt VIII – **Zvýšenie rozsahu a kvality poskytovania sprostredkovateľských služieb v Bratislavskom kraji**, ktorého cieľom je v Bratislavskom kraji skvalitniť a rozšíriť oblasti poskytovania sprostredkovateľských služieb pre uchádzačov o zamestnanie a záujemcov o zamestnanie na posilňovanie ich zručnosti a podporovanie pracovnej mobility za účelom zvýšenia ich zamestnateľnosti a opätovnej integrácie na trh práce.

Tab. 3.32 Prehľad čerpania finančných prostriedkov na národné projekty za obdobie rokov 2004 - 2008

	Čerpanie v Sk					Spolu
	2004	2005	2006	2007	2008	
Národný projekt VII A	0,00	0,00	10 412 224,59	3 779 342	5 858 772	20 050 338
Národný projekt VII B	0,00	0,00	5 463 850	5 003 617	2 239 364	12 706 831
Národný projekt VIII	0,00	0,00	0,00	0,00	7 224 403	7 224 403

2.2. Implementácia JPD NUTS II Bratislava Cieľ 3 na úrovni priority 2 „Rozvoj celoživotného vzdelávania a podpora rozvoja výskumu a vývoja v kontexte zvyšovania kvality ľudských zdrojov“

Opatrenie 2.1: Stimulovanie a skvalitňovanie vzdelávania pre potreby zamestnávateľov a podnikateľského sektora

V priebehu sledovaného obdobia nebola riadiacim orgánom vyhlásená ani vyhodnocovaná žiadna výzva zameraná na dopytovo orientované projekty. V období január 2008 – jún 2008 prebiehala implementácia dopytovo orientovaných projektov zazmluvnených v rámci predchádzajúcich výziev.

V rámci tohto opatrenia pokračovala implementácia nasledujúcich národných projektov:

- Národný projekt XI - **Teoretická a praktická príprava zamestnancov na získanie nových vedomostí a odborných zručností. JPD NUTS II Bratislava.** Cieľom projektu je podpora vzdelávania zamestnancov zamestnávateľa súvisiaca so vznikom nových pracovných miest, udržaním už existujúcich miest, najmä pre zamestnancov so stredoškolským a nižším vzdelaním, pripravovať zručnú, vzdelanú a adaptabilnú pracovnú silu, u ktorej je vyšší predpoklad udržania zamestnania v regiónoch s intenzívnou reštrukturalizáciou podnikov, ako aj motivovať zamestnávateľov k vzdelávaniu svojich zamestnancov a aj touto cestou predchádzať hromadnému prepúšťaniu, zvýšiť konkurencieschopnosť zamestnávateľov a napomôcť vytváraniu nových pracovných miest prostredníctvom lepšieho poskytovania vzdelávacích aktivít svojim zamestnancom a osobám vstupujúcim na trh práce. Realizátorom projektu je Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny.

- Národný projekt XX - **Vzdelávanie zamestnancov vo verejnej správe zamerané na získavanie digitálnej gramotnosti a príprava na certifikáciu ECDL prostredníctvom elektronického vzdelávania,** ktorý má zabezpečiť v pilotnej fáze pre zamestnancov verejnej správy v Bratislavskom samosprávnom kraji e-Learningové vzdelávanie ku príprave na ECDL certifikáciu. Dôvodom potreby takého vzdelávania a jeho preverovania je rýchly prerod našej spoločnosti na informačnú spoločnosť, kde sa rozhodujúcou technológiou stáva práca s informáciami t. j. ich zber, spracovávanie, uchovávanie a šírenie. Prudký rozvoj informačných a komunikačných technológií a ich uplatnenie prakticky vo všetkých oblastiach života spoločnosti vyvoláva potrebu zabezpečiť možnosti pre celoživotné vzdelávanie a certifikáciu širokého okruhu zamestnancov rôznych (neinformatických) profesií tak, aby boli schopní tieto technológie pri svojej práci tvorivo využívať.

- Národný projekt 1/2007 – **Zvýšenie konkurencie schopnosti a zamestnateľnosti v Bratislavskom samosprávnom kraji,** ktorého cieľom je zvýšenie flexibility pracovnej sily prostredníctvom analýzy potrieb a ďalšieho vzdelávania podnikateľov a ďalších zamestnávateľov pôsobiacich na území Bratislavského samosprávneho kraja. Jeho realizátorom je Slovenská obchodná a priemyselná komora

- Národný projekt 4/2007 – **Sociálna poisťovňa – nová proklientská inštitúcia,** ktorého zámerom a úlohou je vytvorenie, testovanie a uvedenie do praxe systému trvalého odborného vzdelávania pracovníkov Sociálnej poisťovne – Vzdelávacieho inštitútu Sociálnej poisťovne, rozvíjanie efektívneho systému celoživotného vzdelávania zamestnancov Sociálnej poisťovne a realizácia špecifických vzdelávacích aktivít navrhovanými novými formami vzdelávania. Realizátorom projektu je Sociálna poisťovňa.

- Národný projekt 5/2007 – **Excelentná univerzita - Zvýšenie konkurencieschopnosti zamestnancov v bratislavskom regióne pre potreby budovania vedomostnej spoločnosti a rozvoja regiónu prostredníctvom zlepšenia prepojenia vzdelávania, rozvoja inovačného potenciálu, tvorby nových poznatkov pre potreby podnikateľského prostredia,** ktorý je sústredený na vzdelávanie, a to pre posilnenie existujúcich kapacít pri využití zahraničných poznatkov najvyššej kvality pre rozvoj ľudských zdrojov a inovačného potenciálu regiónu smerom k dosiahnutiu začlenenia sa do elity európskych vedomostných regiónov, pričom dôraz je kladený prioritne na tie oblasti, ktoré majú najväčší potenciál rastu v regióne strednej Európy a napomôžu priamo rozvoju stredoeurópskeho regiónu. Vzdelávanie je zamerané na podporu spolupráce medzi verejným

a súkromným sektorom – priblíženie inovácií a sektorov s vysokou pridanou hodnotou potrebám spoločnosti a hospodárstva – prepojenie vzdelávania a inovačnej činnosti v rámci univerzít na potreby podnikovej praxe a regionálneho rozvoja.

Cieľom je predovšetkým napomôcť budovaniu vedomostného regiónu, ako aj upevniť prostredníctvom vzdelávania v moderných oblastiach pozíciu UK v Bratislave a zabezpečiť jej postupné zaradenie medzi najlepšie svetové univerzity.

- Národný projekt 6/2007 – **Horizontálne vzdelávanie štátnych zamestnancov zamerané na legislatívne zručnosti a na vypracúvanie strategických, koncepčných a legislatívnych dokumentov vrátane posudzovania ich vplyvov**, ktorého cieľom je zlepšenie kvality legislatívnych dokumentov formou prehlbovania kvalifikácie štátnych zamestnancov v oblasti prípravy a vypracúvania strategických, koncepčných a legislatívnych materiálov, vrátane posudzovania ich vplyvov. Realizátorom projektu je Centrum vzdelávania MPSVR SR.

Tab. 3.33 Prehľad čerpania finančných prostriedkov na národné projekty za obdobie rokov 2004 - 2008

	Čerpanie v Sk					
	2004	2005	2006	2007	2008	Spolu
Národný projekt XI	0,00	0,00	86 275	5 627 125	22 169 163	27 882 564
Národný projekt XX	0,00	0,00	73 136 986	54 251 494	34 612 326	162 000 805
Národný projekt 1/2007	0,00	0,00	0,00	6 004 299	4 136 870	10 141 169
Národný projekt 4/2007	0,00	0,00	0,00	554 200	6 814 825	7 369 025
Národný projekt 5/2007	0,00	0,00	0,00	1 144 985	22 640 691	23 785 676
Národný projekt 6/2007	0,00	0,00	0,00	476 335	5 368 814	5 845 149

2.3 Finančná implementácia pomoci

Kumulatívne bolo za obdobie od 01.01.2004 do 31.12.2008 predložených na platobný orgán 165 súhrnných žiadostí o platbu, z ktorých 163 bolo schválených a 2 súhrnné žiadosti boli zamietnuté.

Celkové čerpanie za obdobie od 01.01.2004 do 31.12.2008 (schválené a uhradené SŽP) predstavuje sumu 56 415 368,58 EUR (1 699 569 394 Sk), z toho 28 564 850,46 EUR (860 544 685 Sk) zo zdrojov EÚ a 27 850 518,12 EUR (839 024 709 Sk) zo zdrojov ŠR.

Percentuálny podiel celkového čerpania prostriedkov EÚ (schválené a uhradené SŽP na PO) po odpočítaní nezrovnalostí za JPD Cieľ 3 k 31.12.2008 na záväzku 2004 – 2006 (po znížení o nevyčerpanú časť záväzku 2004 a 2005) predstavuje 69,84 %.

V období od 01.01.2007 do 31.12.2008 bolo zo strany platobných jednotiek MPSVR SR a Ministerstva školstva SR na platobný orgán pre ŠF predložených 38 súhrnných žiadostí o platbu, pričom všetky boli schválené a uhradené, z toho:

Celkový objem schválených a uhradených súhrnných žiadostí o platbu za obdobie od 1.1.2008 do 31.12. 2008 predstavoval sumu 22 768 448,05 EUR (685 922 266 Sk), z toho 11 531 064,30 EUR (347 384 843 Sk) zo zdrojov EÚ a 11 237 383,75 EUR (338 537 423 Sk) zo zdrojov ŠR.

3.5.3 Iniciatíva Spoločenstva EQUAL

Globálny cieľ IS EQUAL bol vymedzený ako zvýšenie efektívnosti nástrojov, metód a postupov riešenia problémov v oblasti diskriminácie a nerovnosti na trhu práce prostredníctvom hľadania inovatívnych riešení ich pôsobenia.

V nadväznosti na globálny cieľ IS EQUAL boli stanovené špecifické ciele:

- zníženie nezamestnanosti marginalizovaných skupín a podporovanie ich integrácie na trh práce,
- zlepšenie podmienok minorít pri hľadaní možnosti uplatnenia sa na trhu práce,
- posilnenie úlohy tretieho sektora v oblasti zabezpečovania verejnoprospešných služieb,
- podpora tvorby prostredia stimulujúceho rozvoj ľudských zdrojov,
- posilnenie princípu rovnosti príležitostí na trhu práce,
- pomoc žiadateľom o azyl v prístupe na trh práce,
- zabezpečenie podmienok pre úspešnú realizáciu IS EQUAL v podmienkach Slovenskej republiky.

Tieto špecifické ciele predstavujú ciele jednotlivých vybraných piatich tematických oblastí (priorít):

- uľahčenie prístupu a návratu na trh práce pre tých, ktorí majú ťažkosti s integráciou a reintegráciou na trh práce;
- boj proti rasizmu a xenofóbii vo vzťahu k trhu práce;
- posilňovanie sociálnej ekonomiky (tretieho sektora) najmä verejnoprospešných služieb so zameraním na zvyšovanie kvality pracovných miest;
- podpora adaptability podnikov a zamestnancov voči štrukturálnym ekonomickým zmenám a voči informačným a iným novým technológiám;
- znižovanie rozdielov medzi pohlaviami a podporovanie pracovnej desegregácie;
- žiadatelia o azyl.

Sú rozpracované do šiestich konkrétnych opatrení. Opatrenie technickej pomoci je prierezovým opatrením.

Priorita 1 (téma 1.1.) Uľahčenie prístupu a návratu na trh práce pre tých, ktorí majú ťažkosti s integráciou a reintegráciou na trh práce

Opatrenie č.1.1: Tvorba systému prevencie a podpory umiestňovania na trh práce osôb dlhodobo nezamestnaných, nízko kvalifikovaných a iných znevýhodnených skupín.

Cieľ opatrenia: Zníženie nezamestnanosti u marginalizovaných skupín, pôsobenie a výchova majoritnej spoločnosti k prijatiu etnických skupín a podpora ich integrácie na trh práce.

Priorita 1 (téma 1.2.) Boj proti rasizmu a xenofóbii vo vzťahu k trhu práce

Opatrenie č.1.2: Vytváranie prostredia podporujúceho hľadanie a tvorbu efektívnych riešení v boji proti všetkým formám diskriminácie, rasizmu a xenofóbie na trhu práce.

Cieľ opatrenia: Nájdenie efektívnych riešení v boji s rasizmom, xenofóbiou a diskrimináciou najmä pomocou výchovy, informovanosti a zaangažovanosti celej občianskej spoločnosti na lokálnej i celoštátnej úrovni a s využitím nadnárodných poznatkov a skúseností.

Priorita 2 (téma 2) Posilňovanie sociálnej ekonomiky (tretieho sektora) najmä verejnoprospešných služieb so zameraním na zvyšovanie kvality pracovných miest.

Opatrenie 2.1: Posilňovanie kapacity mimovládnych organizácií ako aktéra zmierňovania nerovností na trhu práce (s dôrazom na MVO poskytujúce verejnoprospešné služby obyvateľstvu)

Cieľ opatrenia: Decentralizácia služieb podľa potrieb miest a regiónov, poskytovanie služieb pre zvýšenie zamestnanosti, zvyšovanie zaangažovanosti marginalizovaných skupín na trhu práce v prospech rozvoja tretieho sektora.

Priorita 3 (téma 3) Podpora adaptability podnikov a zamestnancov voči štrukturálnym ekonomickým zmenám a voči informačným a iným novým technológiám

Opatrenie č.3.1: Podpora tvorby prostredia stimulujúceho rozvoj ľudských zdrojov a zabezpečujúceho ich adaptabilitu v procese štrukturálnych zmien a nástupu nových technológií

Cieľ opatrenia: Vytvárať podmienky pre zabezpečenie adaptability ľudských zdrojov v procese štrukturálnych zmien a nástupu nových technológií.

Priorita 4 (téma 4) Znižovanie rozdielov medzi pohlaviami a podporovanie pracovnej desegregácie

Opatrenie č.4.1: Rodový výskum, rodový audit a rodová senzibilizácia ako prostriedky dosiahnutia rovnosti žien a mužov na trhu práce

Cieľ opatrenia: Rodová senzibilizácia rôznych zainteresovaných aktérov, ktorých činnosť má dopad na situáciu na trhu práce (zamestnávateľa, odbory, štátna a verejná správa, školstvo) a podpora rodovo citlivého vzdelávania, rodového auditu a výskumu ako prostriedkov na dosiahnutie rodovej rovnosti na trhu práce.

Priorita 5 (téma 5) Žiadatelia o azyl

Opatrenie č.5.1: Podporovanie sociálnej a pracovnej integrácie žiadateľov o azyl

Cieľ opatrenia: Vytváranie systému jazykových programov pre cieľovú skupinu v rámci riešenia problému nedostatočnej jazykovej prípravy, zabezpečenie dostupnosti jazykových programov a kurzov pre potreby cieľovej skupiny.

Implementácia IS EQUAL

Sledované obdobie charakterizuje fáza ukončovania realizácie projektov. K 30. 06. 2008 bolo v rámci programu z celkového počtu 98 projektov v realizácii 21 projektov. Z hľadiska realizácie aktivít boli ostatné projekty (77) ukončené, pričom v priebehu sledovaného obdobia prebiehalo ich dofinancovanie.

Finančná implementácia pomoci

Závazok IS EQUAL dosiahol už počas prvej výzvy (v roku 2004) cca 100% zazmluvnenie. Za obdobie 01.01.2004 – 31.12.2008 bolo na Platobný orgán predložených 76 súhrnných žiadostí o platbu (ďalej len „SŽP“) za IS EQUAL, z toho bolo schválených 70 a zamietnutých 6 SŽP.

Percentuálny podiel celkového čerpania prostriedkov EÚ (schválené a uhradené SŽP na PO) po odpočítaní nezrovnalostí za IS EQUAL k 31.12.2008 na záväzku 2004 – 2006 predstavuje 78,96 %.

Celkové čerpanie finančných prostriedkov EÚ a ŠR za schválené SŽP za obdobie od 01.01.2004 do 31.12.2008 zodpovedá sume 17 356 969,58 EUR (604 807 695,16 Sk), z toho za EÚ zdroje 12 438 318,02 EUR (433 409 038,08 Sk) a za zdroje ŠR 4 918 651,56 EUR (171 398 657,08 Sk).

V období od 01.01.2008 do 31.12.2008 bolo z platobnej jednotky MPSVR SR na platobný orgán predložených 20 SŽP a všetky boli schválené a uhradené.

Celkový objem schválených a uhradených súhrnných žiadostí o platbu za obdobie od 1.1.2008 do 31.12. 2008 predstavoval sumu 7 723 937,60 EUR (232 691 344 Sk), z toho 5 420 845,52 EUR (163 308 392 Sk) zo zdrojov EÚ a 2 303 092,08 EUR (69 382 952 Sk) zo zdrojov ŠR.

3.5.4. Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia

Na základe Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia (ďalej iba „OP ZaSI“) je poskytovaná podpora v oblasti rozvoja ľudských zdrojov, zvyšovania zamestnanosti, zvyšovania sociálnej inklúzie a budovania kapacít. Globálnym cieľom je rast zamestnanosti, pokles nezamestnanosti, sociálna inklúzia a budovanie kapacít. Pre jeho dosiahnutie boli stanovené tri hlavné ciele:

- Zvyšovanie zamestnanosti a adaptability a znižovanie nezamestnanosti
- Posilnenie integrácie osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených a podpora zosúladenia rodinného a pracovného života
- Zvyšovanie kvality ľudských zdrojov a ich riadenia v oblasti verejnej politiky.

Sú zamerané na prevenciu a riešenie hlavných problémov na trhu práce. Ich vzájomná synergia a nadväznosť je obsiahnutá v 5 prioritných osiach:

1. Podpora rastu zamestnanosti,
2. Podpora sociálnej inklúzie,
3. Podpora zamestnanosti, sociálnej inklúzie a budovanie kapacít v Bratislavskom samosprávnom kraji (ďalej len „BSK“),

4. Budovanie kapacít a zlepšenie kvality verejnej správy,
5. Technická pomoc.

Prioritné osi sú rozpracované do 11 opatrení; v rámci opatrenia technickej pomoci sú uplatňované dve prioritné témy.

Podpora je rozdeľovaná prostredníctvom dvoch cieľov Konvergencia a Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť medzi regióny podľa ich ekonomickej výkonnosti. Finančný príspevok z Európskeho sociálneho fondu na OP ZaSI bol stanovený vo výške 881 801 578 EUR. Implementácia OP ZaSI spadá do obdobia oprávnenosti 01. 01. 2007 – 31. 12. 2015.

Tab. 3.34 Prehľad finančnej alokácie z ESF v EUR podľa prioritných osí

Prioritná os	Opatrenia	Finančná alokácia z ESF v EUR
1. Podpora rastu zamestnanosti	1.1 Podpora programov v oblasti podpory zamestnanosti a riešenia nezamestnanosti a dlhodobej nezamestnanosti	567 422 200 64,35%
	1.2 Podpora tvorby a udržiavania pracovných miest prostredníctvom zvýšenia adaptability pracovníkov, podnikov a podpory podnikania	
2. Podpora sociálnej inklúzie	2.1 Podpora sociálnej inklúzie osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených prostredníctvom rozvoja služieb starostlivosti s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity	187 800 000 21,30%
	2.2 Podpora vytvárania rovnosti príležitostí v prístupe na trh práce a podpora integrácie znevýhodnených skupín na trh práce s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity	
	2.3 Podpora zosúladenia rodinného a pracovného života	
3. Podpora zamestnanosti, sociálnej inklúzie a budovanie kapacít v BSK	3.1 Podpora rastu zamestnanosti a zlepšenia zamestnateľnosti s osobitným zreteľom na vzdelanosťnú spoločnosť	17 801 578 2,02%
	3.2 Podpora sociálnej inklúzie, rodovej rovnosti a zosúladenie pracovného a rodinného života v BSK	
	3.3 Budovanie kapacít a zlepšenie kvality verejnej správy v BSK	
	3.4 Technická pomoc pre BSK	
4. Budovanie kapacít a zlepšenie kvality verejnej správy	4.1 Zlepšenie kvality služieb poskytovaných verejnou správou a neziskovými organizáciami	81 734 600 9,27%
	4.2 Zavedenie systémov riadenia kvality vo verejnej správe a pre MVO v oblasti politiky zamestnanosti a sociálnej politiky	
5. Technická pomoc 3,07%		27 043 200 3,07%
SPOLU		881 801 578

Opatrenia programového dokumentu budú implementované najmä prostredníctvom národných projektov, pilotných projektov, systémovo integrovaných projektov a dopytovo - orientovaných projektov.

V programovom období 2007 – 2013 je medzirezortná spolupráca medzi OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast a OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia inovatívnym nástrojom zameraným na zvýšenie synergie a účinnosti pomoci v oblasti podpory konkurencieschopnosti, tvorby pracovných miest a adaptability zamestnancov. Medzirezortná spolupráca je realizovaná formou tzv. systémových integrovaných projektov, ktoré môžu mať podobu dopytovo - orientovaných projektov, národných/pilotných projektov a pod. Medzi aktivity medzirezortnej spolupráce patrí napr. podpora začínajúcich podnikateľov.

V tomto období bude implementovaný aj inovatívny prvok tzv. komplexný prístup k riešeniu problematiky marginalizovaných rómskych komunit. Na úrovni obcí a združení obcí budú vypracúvané *lokálne stratégie komplexného prístupu* pozostávajúce z min. 3 a max. 6 projektov viacerých operačných programov, ktoré synergickým efektom pokryjú oblasť rekonštrukcie a výstavby infraštruktúry, vzdelávania, zamestnanosti, zdravia, rozvoja konkurencieschopnosti a životného prostredia marginalizovaných rómskych komunit.

Cieľovou skupinou bude tiež majoritné obyvateľstvo a projekty budú riešiť vzťah minorít a majority. Na tento prvok je alokovaných v rámci 6 operačných programov 200 mil. EUR. Koordinátorom a orgánom, ktorý vyhlásil v decembri 2008 výzvu na lokálne stratégie komplexného prístupu je Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity.

MPSVR SR je v programovom období 2007-2013 gestorom horizontálnej priority *Rovnosť príležitostí*, ktorá je jednou zo štyroch horizontálnych priorít schválených v rámci Národného strategického referenčného rámca.

V sledovanom období prebiehala implementácia národných projektov (v rámci opatrenia 1.1 a 1.2 prioritnej osi 1, v rámci opatrenia 2.1 prioritnej osi 2 a v rámci opatrenia 3.1 a 3.2 prioritnej osi 3), pilotných projektov (v rámci opatrenia 1.2 prioritnej osi 1) a Fondom sociálneho rozvoja a Sociálnou implementačnou agentúrou ako SORO boli vyhlásené výzvy na predkladanie žiadostí o NFP (FSR vyhlásil výzvy v rámci opatrenia 2.1 a 3.2 prioritnej osi 2 a osi 3; SIA v rámci opatrenia 4.1, 1.2 a 3.1 prioritnej osi 4, osi 1 a osi 3).

Implementácia OP ZaSI na úrovni prioritnej osi 1 „**Podpora rastu zamestnanosti**“

Opatrenie 1.1: *Podpora programov v oblasti podpory zamestnanosti a riešenia nezamestnanosti a dlhodobej nezamestnanosti*

V sledovanom období boli v rámci uvedeného opatrenia implementované nasledujúce národné projekty (spadajúce pod cieľ Konvergencia):

- Národný projekt I-2 - **Podpora zamestnanosti uchádzačov o zamestnanie**, ktorého cieľom je podpora zamestnanosti uchádzačov o zamestnanie s dôrazom na znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie, a to formou poskytovania príspevkov na vytváranie nových pracovných miest, udržanie pracovných miest, zvyšovanie zamestnanosti uchádzačov o zamestnanie so zameraním najmä na znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie, dochádzku za prácou, presťahovanie za prácou, dopravu do zamestnania. Výška nenávratného finančného príspevku (ďalej iba „NFP“) je na úrovni 2 523 000 000,- Sk, konečným prijímateľom je Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny. Projekt je implementovaný od 01. 03. 2008.

- Národný projekt II-2 - **Podpora zamestnanosti občanov so zdravotným postihnutím**, ktorý je zameraný na podporu zamestnanosti tejto skupiny občanov formou poskytovania príspevkov na prípravu na pracovné uplatnenie občanov so zdravotným postihnutím, formou zaškolenia a prípravy na prácu, vytvárania nových pracovných miest v chránených dielňach a chránených pracoviskách a udržania pracovných miest. Výška NFP je na úrovni 967 597 500,- Sk, konečným prijímateľom je Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny. Zmluva o poskytnutí NFP bola podpísaná 30. 07. 2008 so začiatkom implementácie projektu od 01. 03. 2008.

- Národný projekt V-2 - **Aktivácia uchádzačov o zamestnanie**, ktorého cieľom je ich aktivácia vykonávaním dobrovoľníckej činnosti za účelom získania praktických skúseností pre potreby trhu práce a podpora udržiavania pracovných návykov dlhodobo nezamestnaných občanov, ktorí sú poberateľmi dávok v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi. Výška NFP je v objeme 2 100 000 000,- Sk, konečným prijímateľom je Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny. Projekt je implementovaný od 01. 04. 2008.

Opatrenie 1.2: *Podpora tvorby a udržania pracovných miest prostredníctvom zvýšenia adaptability pracovníkov, podnikov a podpory podnikania*

V sledovanom období sa začala aj implementácia nového nástroja podpory zamestnanosti – **Sociálne podniky**. Implementáciu schválených 8 pilotných projektov – Sociálne podniky, ktoré sú zamerané na vytvorenie a overovanie fungovania sociálnych podnikov v regiónoch, zabezpečuje v rozsahu delegovaných právomocí, a to v zmysle platného a účinného Dodatku č. 1 k Splnomocneniu o delegovaní právomocí riadiaceho orgánu, Sociálna implementačná agentúra ako SORO.

Sociálnou implementačnou agentúrou bola v rámci tohto opatrenia vyhlásená dňa 30. 06. 2008 výzva **DOP-SIA-2008/1.2.1/01** – finančná čiastka 621 000 000,- Sk, so stanoveným termínom ukončenia prijímania žiadostí o NFP dňa 04. 09. 2008. Jej cieľom bola podpora tvorby a udržania pracovných miest prostredníctvom zvýšenia adaptability pracovníkov, podnikov a podpory podnikania. Oprávnenými žiadateľmi sú subjekty, ktoré nepodliehajú pravidlám pomoci de minimis (obce a mestá, VÚC, združenia miest a obcí, Slovenská obchodná a priemyselná komora, Slovenská živnostenská komora, občianske združenia) a subjekty, ktoré podliehajú pravidlám pomoci de minimis (samostatne zárobkovo činné osoby, mikro a malí podnikatelia).

Počet prijatých žiadostí o NFP bol 280. Dňa 10. novembra 2008 sa konalo zasadnutie výberovej komisie, pričom **143** ŽoNFP bolo schválených, 16 ŽoNFP bolo schválených do zásobníka projektov. 121 ŽoNFP bolo neschválených (21 neprešlo kontrolou formálnej správnosti, 100 nebolo schválených výberovou komisiou). Celková výška schváleného NFP bola 619 353 110,39 Sk. S úspešnými žiadateľmi prebieha proces prípravy zmlúv.

Ďalšou výzvou bola **DOP2008-SIP001** – finančná čiastka 600 000 000,-Sk z ERDF, ESF a ŠR, a to v rámci Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia, opatrenia 1.2 a v rámci Operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast, prioritná os 1: Inovácie a rast konkurencieschopnosti, opatrenie 1.1: 1 Inovácie a technologické transfery s termínom vyhlásenia 28. 08. 2008 a ukončenia prijímania ŽoNFP stanoveným na 28. 11. 2008.

Ide o systémový integrovaný projekt v rámci OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast a OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia. Zvýšenie miery podpory začínajúcim podnikateľom, zvýšenie tvorby pracovných miest, zvýšenie konkurencie - schopnosti podnikateľov, zvýšenie zamestnanosti a zvýšenie adaptability pracovníkov je ťažiskovým cieľom výzvy. Oprávnenými žiadateľmi sú začínajúci mikro, malí a strední podnikatelia.

V rámci uvedenej výzvy bolo doručených 220 žiadostí o NFP, pričom výška žiadaného NFP predstavovala z ERDF 494 806 874,35 Sk a z ESF 375 978 578,57 Sk. Následne začal proces registrácie, kontroly formálnej správnosti a doplnenia chýbajúcich náležitostí (klarifikácie) predložených žiadostí o NFP, ktoré sú zabezpečované SIA v súčinnosti s NARMSP ako SORO za OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast.

Implementácia OP ZaSI na úrovni prioritnej osi 2 „**Podpora sociálnej inklúzie**“

Opatrenie 2.1: *Podpora sociálnej inklúzie osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených prostredníctvom rozvoja služieb starostlivosti s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity*

V rámci opatrenia bol v sledovanom období implementovaný Národný projekt XXIV **Zvyšovanie zamestnatel'nosti profesionálnych rodičov**, ktorého cieľom bolo zvýšenie počtu profesionálnych rodičov, skvalitnenie výkonu a zvýšenie udržateľnosti profesionálneho rodičovstva. Výška NFP bola stanovená na úrovni 70 132 288 Sk, konečným prijímateľom je Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny. Projekt je implementovaný od 01.12.2008.

Fondom sociálneho rozvoja boli dňa 21. 12. 2007 spustené dve výzvy na predkladanie žiadostí o poskytnutie nenávratného finančného príspevku:

- Výzva OP ZaSI - FSR- 2007/2.1/01- finančná čiastka 230 000 000,- Sk (navýšená na 262 400 000 Sk)
- Výzva OP ZaSI - FSR- 2007/2.1/02- finančná čiastka 120 000 000,- Sk (zníženie na 87 600 000 Sk)

Cieľom obidvoch výziev bolo poskytnutie finančnej podpory na vytvorenie pracovného miesta terénneho sociálneho pracovníka a jeho asistenta. Predkladanie projektov na obidve výzvy bolo ukončené do termínu 30.06.2008.

Pre výzvu **OP ZaSI – FSR – 2007/2.1/01** bolo celkom doručených 189 žiadostí o NFP. Po troch kolách hodnotenia bolo celkom schválených 158 žiadostí o poskytnutie NFP v celkovom objeme finančných prostriedkov 264 827 073,30 Sk (s 3 žiadateľmi, ktorým bol NFP schválený, neprišlo k podpísaniu Zmluvy o poskytnutí NFP, t.j. **zostalo schválených v rámci predmetnej výzvy 155 žiadostí v celkovom objeme finančných prostriedkov 259 034 809,30 Sk** a 3 žiadatelia neakceptovali výšku NFP v objeme 5 792 264,00 Sk). Tieto finančné prostriedky boli presunuté do posledného kola schvaľovania ŽoNFP v rámci výzvy OP ZaSI – FSR – 2007/2.1/02.

Celkom pre výzvu **OP ZaSI – FSR – 2007/2.1/02** bolo doručených 166 žiadostí o NFP, schválených bolo 74 žiadostí o NFP v rámci všetkých kôl hodnotenia v celkovom objeme NFP 97 194 283,60 Sk (v rámci II. kola hodnotenia výberová komisia **schválila presun finančných prostriedkov v objeme 32 400 000,- Sk z alokovaných finančných prostriedkov výzvy OP ZaSI – FSR – 2007/2.1/02, čím sa znížil objem finančných prostriedkov pre výzvu OP ZaSI – FSR – 2007/2.1/02 na 87 600 000,- Sk**).

K 31.12.2008 bolo v rámci predmetnej výzvy podpísaných 63 Zmlúv o poskytnutí NFP v objeme 86 399 316,60 Sk. V rámci posledného kola hodnotenia bolo schválených 11 ŽoNFP v objeme NFP 10 794 967,00 Sk. 54 ŽoNFP bolo zaradených do zásobníka schválených žiadostí a 7 žiadostí o NFP bolo neschválených.

V rámci oboch výziev boli k 31.12.2008 poskytnuté zálohové platby v celkovej výške 5 748 317,64 Sk

Ďalšie dve výzvy boli zverejnené Fondom sociálneho rozvoja dňa 22. 09. 2008 so stanoveným dátumom uzávierky prijímania žiadostí o NFP na 12. decembra 2008. Išlo o nasledujúce výzvy na predkladanie žiadostí o poskytnutie nenávratného finančného príspevku:

1. Výzva **OP ZaSI- FSR- 2008/2.1/01-** finančná čiastka 72 000 000,- Sk
2. Výzva **OP ZaSI –FSR- 2008/2.1/02-** finančná čiastka 19 305 396,- Sk

Cieľom výziev v rámci opatrenia je predchádzanie sociálnemu vylúčeniu prostredníctvom poskytovania sociálnych služieb, opatrení sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately a poskytovania sociálneho poradenstva.

V rámci výzvy OP ZaSI- FSR- 2008/2.1/01- finančná čiastka 72 000 000,- Sk bolo predložených 130 Žiadostí o NFP a v rámci výzvy OP ZaSI - FSR- 2008/2.1/02- finančná čiastka 19 305 396,- Sk bolo predložených 31 žiadostí o NFP. V súčasnom období prebieha hodnotiaci proces (formálna kontrola Žiadostí o NFP).

Implementácia OP ZaSI na úrovni prioritnej osi 3 „Podpora zamestnanosti a sociálnej inklúzie a budovanie kapacít v Bratislavskom samosprávnom kraji“

Opatrenie 3.1: *Podpora rastu zamestnanosti a zlepšenia zamestnateľnosti s osobitným zreteľom na vzdelanostnú spoločnosť*

V sledovanom období sa opatrenie implementovalo prostredníctvom týchto národných projektov spadajúci pod cieľ Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť:

- Národný projekt I-2 - **Podpora zamestnanosti uchádzačov o zamestnanie v BSK.** Výška NFP je 40 000 000,- Sk, konečným prijímateľom je Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny. Začiatok implementácie projektu bol stanovený na obdobie od 01.05. 2008.

- Národný projekt II-2 - **Podpora zamestnanosti občanov so zdravotným postihnutím,** ktorého NFP je na úrovni 34 000 000,- Sk a konečným prijímateľom Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny. Projekt je implementovaný od 01. 05. 2008.

- Národný projekt V-2 - **Aktivácia uchádzačov o zamestnanie.** NFP je vo výške 35 000 000,- Sk; konečným prijímateľom je Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny. 01. 05. 2008 je začiatkom implementácie projektu.

V rámci opatrenia bola dňa 30. 06. 2008 Sociálnou implementačnou agentúrou vyhlásená výzva **DOP-SIA-2008/3.1.5/01** – finančná čiastka 40 000 000,-Sk. Termín ukončenia prijímania žiadostí o NFP bol stanovený na 9. septembra 2008.

Cieľom výzvy je riešenie problémov BSK na trhu práce, a to najmä tvorbou vhodných podmienok na udržanie hospodárskeho rastu a na zvýšenie zručnosti zamestnancov a zamestnávateľov pre potreby znalostnej ekonomiky. Oprávnenými žiadateľmi sú samostatne zárobkovo činné osoby, mikro a malí podnikatelia na oprávnenom území Bratislavského samosprávneho kraja.

V rámci tejto výzvy bolo prijatých 58 žiadostí o NFP. Dňa 7. novembra 2008 sa konalo zasadnutie výberovej komisie (15 ŽoNFP bolo schválených, 5 zaradených do zásobníka, 38 ŽoNFP nebolo schválených; 7 neprešlo kontrolou formálnej správnosti, 31 žiadostí bolo neschválených výberovou komisiou. Celková výška schválených ŽoNFP predstavuje 37 912 287,39 Sk. Po schválení výsledkov hodnotiaceho procesu boli odoslané oznámenia o schválení (vrátane akceptačných listov), resp. neschválení žiadostí o NFP žiadateľom a následne začal proces prípravy zmlúv s úspešnými žiadateľmi.

Opatrenie 3.2: Podpora sociálnej inklúzie, rodovej rovnosti a zosúladenie pracovného a rodinného života v BSK

V rámci opatrenia sa implementuje Národný projekt XXIV Zvyšovanie zamestnateľnosti profesionálnych rodičov, ktorého výška NFP je 9 871 256 Sk, konečným prijímateľom je Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny a projekt sa implementuje od 01. 12. 2008.

Dňa 22. 09. 2008 zverejnil Fond sociálneho rozvoja v rámci tohto opatrenia výzvu OP ZaSI –FSR-2008/3.2/03- finančná čiastka 5 100 000,- Sk so stanoveným dátumom uzávierky prijímania žiadostí o NFP na 12. decembra 2008. Cieľom výzvy je podpora činností zameraných na riešenie problémov SR na trhu práce so zámerom zvyšovania dostupnosti a skvalitňovania služieb zameraných na podporu zosúladenia rodinného a pracovného života, a podpora na zlepšenie povedomia verejnosti vo vzťahu k marginalizovaným komunitám a iným marginalizovaným skupinám populácie.

V rámci výzvy bolo predložených 10 Žiadostí o NFP. V súčasnom období prebieha hodnotiaci proces (formálna kontrola Žiadostí o NFP).

Implementácia OP ZaSI na úrovni prioritnej osi 4 „Budovanie kapacít a zlepšenie kvality verejnej správy“

Opatrenie 4.1: Zlepšenie kvality služieb poskytovaných verejnou správou a neziskovými organizáciami.

Dňa 25. 02. 2008 bola v rámci opatrenia Sociálnou implementačnou agentúrou zverejnená výzva DOP – SIA- 2008/4.1.3/01- finančná čiastka 320 000 000,- Sk. Cieľom výzvy je podpora zefektívnenia poskytovaných služieb verejnou správou a neziskovými organizáciami. Do stanovenej uzávierky dňa 07. 05. 2008 bolo predložených 168 projektov, schválených bolo 51 žiadostí o NFP v sume 315 243 776,68 Sk, z toho zmluvy o poskytnutí NFP boli uzatvorené so 48 úspešnými žiadateľmi vo výške 296.729.414,02 Sk. V nadväznosti na podpis zmlúv o poskytnutí NFP začína realizácia jednotlivých projektov.

Finančná implementácia pomoci

OP ZaSI bol k 31.12.2008 zazmluvnený na 23 % z celkovej alokácie na roky 2007-2013.

Za obdobie 01.01.2008 – 31.12.2008 bolo na Platobný orgán predložených 8 súhrnných žiadostí o platbu (ďalej len „SŽP“) za OP ZaSI, z toho bolo schválených 7 a zamietnutá 1 SŽP. Percentuálny podiel celkového čerpania prostriedkov EÚ za OP ZaSI k 31.12.2008 predstavuje 1,53 % z celkového záväzku na roky 2007-2013.

Celkové čerpanie finančných prostriedkov EÚ a ŠR za schválené SŽP za obdobie od 01.01.2008 do 31.12.2008 zodpovedá sume 15 987 124,32 EUR (481 628 107 Sk), z toho za EÚ zdroje 13 589 055,67 EUR (409 383 891 Sk) a za zdroje ŠR 2 398 068,65 EUR (72 244 216 Sk).

3.5.5. Aktuálny stav čerpania programových dokumentov k 31.12. 2008

Čerpanie v uvedených tabuľkách je konečné ku koncu roku 2008 a platí aj k aktuálnemu dňu, pretože prvá súhrnná žiadosť o platbu v roku 2009 bude schválená až vo februári tohto roku. Celkové čerpanie pre všetky programy bude po predĺžení oprávnenosti obdobia pre programové obdobie 2004-2006 do 30.6.2009 známe až v septembri.

3.5.5.1 Sektorový operačný program Ľudské zdroje

Čerpanie zdrojov ESF po odpočítaní nezrovnalostí za obdobie 1.1.2004 - 31.12.2008 pre uvedený program je **8 463 678 201 SKK**, čo predstavuje **78,29 %** záväzku 2004-2006.

Tab. 3. 35 Čerpanie finančných prostriedkov k 31.12.2008 v SKK

Programový dokument	Čerpanie (znižené o nezrovnalosti k 31.12.2008)	Záväzok 2004-2006 v bežných cenách v SK	Podiel čerpania na záväzku 2004-2006 v % k 31.12.2008	Potrebné vyčerpať z celkového záväzku na roky 2004-2006 k 31.12.2008
	EÚ zdroje	EÚ zdroje	EÚ zdroje	EÚ zdroje
SOP Ľudské zdroje	8 463 678 201	10 810 275 112	78,29	2 346 596 911
z toho MPSVR	7 543 738 544	8 780 827 694	85,91	1 237 089 150
z toho MŠ	919 939 657	2 029 447 418	45,33	1 109 507 761

Tab. 3. 36 Čerpanie finančných prostriedkov k 31.12.2008 v EUR

Programový dokument	Čerpanie (znižené o nezrovnalosti k 31.12.2008)	Záväzok 2004-2006 v bežných cenách v SK	Podiel čerpania na záväzku 2004-2006 v % k 31.12.2008	Potrebné vyčerpať z celkového záväzku na roky 2004-2006 k 31.12.2008
	EÚ zdroje	EÚ zdroje	EÚ zdroje	EÚ zdroje
SOP Ľudské zdroje	244 829 212	284 480 924	86,06	39 651 712
z toho MPSVR	216 707 686	231 074 413	93,78	14 366 727
z toho MŠ	28 121 526	53 406 511	52,66	25 284 985

3.5.5.2. Jednotný programový dokument Bratislava NUTS II, Cieľ 3

Čerpanie zdrojov ESF po odpočítaní nezrovnalostí za obdobie 1.1. 2004 - 31.12.2008 pre uvedený program je **856 785 277,- SKK**. Z celkového záväzku pre roky 2004-2006, ktorý bol automaticky znížený po nevyčerpaní záväzkov rokov 2004 a 2005 je to **60,74 %**.

Tab. 3. 37 Čerpanie finančných prostriedkov k 31.12.2008 v SKK

Programový dokument	Čerpanie (znižené o nezrovnalosti k 31.12.2008)	Záväzok 2004-2006 v bežných cenách v SK	Podiel čerpania na záväzku 2004-2006 v % k 31.12.2008	Potrebné vyčerpať z celkového záväzku na roky 2004-2006 k 31.12.2008
	EÚ zdroje	EÚ zdroje	EÚ zdroje	EÚ zdroje
JPD Cieľ 3	856 785 277	1 410 489 092	60,74	553 703 815
z toho MPSVR	596 053 119	975 563 132	61,10	379 510 013
z toho MŠ	260 732 158	434 925 960	59,95	174 193 802

Tab. 3.38 Čerpanie finančných prostriedkov k 31.12.2008 v EUR

Programový dokument	Čerpanie (znížené o nezrovnalosti k 31.12.2008)	Závazok 2004-2006 v bežných cenách v SK	Podiel čerpania na záväzku 2004-2006 v % k 31.12.2008	Potrebné vyčerpať z celkového záväzku na roky 2004-2006 k 31.12.2008
	EÚ zdroje	EÚ zdroje	EÚ zdroje	EÚ zdroje
JPD Cieľ 3	25 950 680	37 118 134	69,91	11 167 454
z toho MPSVR	17 950 446	25 672 714	69,92	7 722 268
z toho MŠ	8 000 233	11 445 420	69,90	3 445 187

3.5.5.3 Iniciatíva Spoločenstva EQUAL

Čerpanie zdrojov ESF po odpočítaní nezrovnalostí za obdobie 1.1. 2004 - 31.12.2008 pre uvedený program je 589 364 637,- SKK. Z celkového záväzku pre roky 2004-2006, je to 69,95 %.

Tab. 3.39 Čerpanie finančných prostriedkov k 31.12.2008 v SKK

Programový dokument	Čerpanie (znížené o nezrovnalosti k 31.12.2008)	Závazok 2004-2006 v bežných cenách v SK	Podiel čerpania na záväzku 2004-2006 v % k 31.12.2008	Potrebné vyčerpať z celkového záväzku na roky 2004-2006 k 31.12.2008
	EÚ zdroje	EÚ zdroje	EÚ zdroje	EÚ zdroje
CIP EQUAL	589 364 637	846 121 338	69,65	256 756 701

Tab. 3.40 Čerpanie finančných prostriedkov k 31.12.2008 v EUR

Programový dokument	Čerpanie (znížené o nezrovnalosti k 31.12.2008)	Závazok 2004-2006 v bežných cenách v SK	Podiel čerpania na záväzku 2004-2006 v % k 31.12.2008	Potrebné vyčerpať z celkového záväzku na roky 2004-2006 k 31.12.2008
	EÚ zdroje	EÚ zdroje	EÚ zdroje	EÚ zdroje
CIP EQUAL	17 592 712	22 266 351	79,01	4 673 639

Programové obdobie 2007-2013**3.5.5.4 Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia**

Čerpanie zdrojov ESF za obdobie 1.1. 2007 - 31.12.2008 pre uvedený program je 779 599,- EUR. Z celkového záväzku pre roky 2007-2013, je to 0,09 %.

Tab. 3.41 Čerpanie zdrojov ESF na OP ZaSI

Programový dokument	Čerpanie k 31.12.2008	Závazok 2007-2013 v bežných cenách v EUR	Podiel čerpania na záväzku 2007-2013 v %
	EÚ zdroje	EÚ zdroje	EÚ zdroje
ZaSI	13 473 169	881 801 578	1,53

3.5.5.5 Informácia o zabezpečení riadenia horizontálnej priority marginalizované rómske komunity za OP ZaSI

V zmysle Systému koordinácie implementácie horizontálnej priority marginalizované rómske komunity (HP MRK) na roky 2007-2013 zabezpečuje koordináciu HP MRK *Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity*.

V rámci zmluvy o vzájomnej spolupráci a koordinácii pri naplňaní HP MRK medzi Úradom splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity a Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR, bola vyčlenená indikatívna alokácia na financovanie projektov v rámci komplexného prístupu vo výške 26,5 mil. EURO na opatrenia 1.2, 2.1 a 2.2 OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia. Za implementáciu uvedených opatrení sú zodpovedné sprostredkovateľské orgány pod riadiacim orgánom – Sociálna implementačná agentúra a Fond sociálneho rozvoja.

4. ŽIVOTNÁ ÚROVEŇ A SOCIÁLNA KOHÉZIA

4.1 Peňažné príjmy a výdavky súkromných domácností

Údaje o príjmoch a výdavkoch domácností sa získavajú prostredníctvom štatistiky rodinných účtov, ktorá na rozdiel od štatistiky národných účtov zahŕňa len príjmy a výdavky, spojené so zabezpečením chodu domácností a osobných potrieb jej členov.

Rast čistých peňažných príjmov a výdavkov súkromných domácností sa v roku 2008 spomalil. Čisté peňažné príjmy na jedného člena domácnosti oproti roku 2007 vzrástli nominálne o 10,2 % na 10 597 Sk a čisté peňažné výdavky na jedného člena domácnosti o 7,1 % na 9 859 Sk. Po zohľadnení vývoja spotrebiteľských cien boli čisté mesačné príjmy na jedného člena domácnosti reálne vyššie o 5,4 % a čisté peňažné výdavky o 2,4 %.

Tab. 4.1 Čisté peňažné príjmy a výdavky súkromných domácností v Sk na mesiac a osobu

Ukazovateľ	2007	2008	Index rastu 2007/2006		Index rastu 2008/2007	
			nominálny	reálny	nominálny	reálny
Čisté mesačné príjmy	9 645	10 597	111,8	108,8	110,2	105,4
Čisté mesačné výdavky	9 214	9 859	109,0	106,0	107,1	102,4

Zdroj: ŠÚ SR, spresnené odhady podľa štatistiky rodinných účtov

Zvýšil sa objem výdavkov vo väčšine agregovaných skupín s výnimkou vzdelávania (pokles o 0,8 %) a kategórie rozličných tovarov a služieb (pokles o 3,8 %). Najviac vzrástli výdavky na hotely, kaviarne a reštaurácie, ostatné čisté výdavky, výdavky na zdravotníctvo, na rekreáciu a kultúru a na odievanie a obuv. Najmenej vzrástli výdavky na dopravu. V absolútnom vyjadrení najviac k rastu prispeli ostatné čisté výdavky, výdavky na potraviny a nealkoholické nápoje, na bývanie, vodu, elektrinu, plyn a iné palivá a výdavky na rekreáciu a kultúru. Podstatnú časť výdavkov tvorili výdavky na potraviny a nealkoholické nápoje (21,8 %) a na bývanie, vodu, elektrinu, plyn a iné palivá (20,0 %), hoci ich podiel oproti predchádzajúcemu roku mierne klesol.

Tabuľka 4.2 Štruktúra čistých peňažných výdavky súkromných domácností *

Ukazovateľ	v Sk na mesiac a osobu, v bež. cenách					
	2008		Indexy		Podiel (%)	
	4.Q.	rok	4.Q.2008 4.Q.2007	2008 2007	2008	2007
Čisté peňažné výdavky spolu	10 355	9 859	99,4	107,1	100,0	100,0
v tom						
potraviny a nealkoholické nápoje	2 231	2 154	100,2	105,6	21,8	22,2
alkoholické nápoje a tabak	275	250	103,3	102,7	2,5	2,6
odievanie a obuv	720	568	105,0	112,7	5,8	5,5
bývanie, voda, elektrina, plyn a iné palivá	1 936	1 967	105,2	104,6	20,0	20,4
nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba domu	555	468	91,7	105,1	4,7	4,8
zdravotníctvo	294	261	113,4	115,3	2,6	2,5
doprava	860	767	100,3	100,4	7,8	8,3
pošty a telekomunikácie	501	493	101,5	110,1	5,0	4,9
rekreácia a kultúra	582	690	90,2	114,8	7,0	6,5
vzdelávanie	72	67	106,2	99,2	0,7	0,7
hotely, kaviarne a reštaurácie	571	501	120,3	116,5	5,1	4,7
rozličné tovary a služby	714	647	89,1	96,2	6,6	7,3
ostatné čisté výdavky	1 044	1 027	87,8	115,9	10,4	9,6

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v roku 2008

*) spresnené odhady podľa štatistiky rodinných účtov

4.2 Výsledky štúdií Inštitútu pre výskum práce a rodiny

Na základe kontraktu s MPSVR SR riešil Inštitút pre výskum práce a rodiny (ďalej len „IVPR“) v priebehu roka 2008 viaceré výskumné úlohy. V ďalšom texte prezentujeme kľúčové zistenia vybraných výskumných projektov IVPR.

4.2.1 Situácia rodinných opatrovateľov/liek vo svetle sociálnych štatistík²¹

Výskumný projekt bol 1. etapou širšej výskumnej úlohy zameranej na *podporu neformálnych opatrovateľov/liek v sektore dlhodobej starostlivosti*. Takto zameraný výskumný projekt vyplýva zo záväzkov formulovaných v rámci pravidla 13 „Informácie a výskum“ Národného programu rozvoja životných podmienok občanov so zdravotným postihnutím vo všetkých oblastiach života. Ďalej nadväzuje na predchádzajúce výskumné výstupy IVPR, osobitne na štúdiu „Životné podmienky rodín so zdravotne postihnutým členom“ (Repková, 2006) a následnú monografiu „Rodinná starostlivosť na Slovensku ako verejný záujem“ (Repková, 2007).

Cieľom výskumného projektu bolo zvýšiť povedomie o dôležitosti podpory rodinných opatrovateľov/liek pri zosúladovaní ich opatrovateľských záväzkov a vlastných profesionálnych ambícií ako významnej agendy verejného záujmu v národnom i nadnárodnom meradle (t.j. podporiť možnosti ich informovaného výberu a ich prozamestnaneckú orientáciu/perspektívu v súlade s Lisabonskými cieľmi v oblasti zamestnanosti a sociálnej inklúzie). Keďže pri rozhodovaní o prijímaní sociálno-politických opatrení v tejto oblasti sa vlády nezriedkavo opierajú skôr o intuitívnu než evidovanú skúsenosť, *predmetom* tejto fázy výskumného projektu sa stala podrobná analýza štatistických údajov a iných informácií o rodinných opatrovateľoch/ľkách prístupných na úradoch špecializovanej štátnej správy, prostredníctvom ktorých sa tejto skupine ľudí poskytuje finančná podpora pri opatrovaní. Za rodinného opatrovateľa/ľku sa na účely výskumného projektu v súlade s jeho cieľovým zameraním považovali poberateľ/ľka peňažného príspevku za opatrovanie (ďalej PPPO) a blízka osobu, ktorá v súlade so zákonnými podmienkami vykonávala osobnú asistenciu a bola za to odmeňovaná z peňažného príspevku na osobnú asistenciu (ďalej ROA), obe skupiny vo vekovej kategórii 18-64 rokov.

Využila sa kombinácia výskumných metód: analýza dostupnej sociálnej štatistiky spracovávanej úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny; dopytovo spracovaný podklad o poberateľoch/ľkách peňažného príspevku za opatrovanie a rodinných osobných asistentoch/ľkách na základe štúdia ich spisovej dokumentácie; napokon pilotná fokusová skupina k prozamestnaneckej perspektíve rodinných opatrovateľov/liek v Bansko-Bystrickom regióne. Pri dizajnovaní a realizovaní výskumného projektu sa využil systém tzv. „integrovaného prenosu poznatkov“, t.j. osobnej účasti a zainteresovanosti všetkých zložiek, ktoré majú na takomto type výskumného projektu záujem – MPSVR SR (ako zadávateľ, sponzor), úrady špecializovanej štátnej správy, oddelenia peňažných príspevkov na kompenzáciu (ako poskytovatelia verejnej pomoci), Národná rada občanov so zdravotným postihnutím v SR (ako konečný užívateľ) a IVPR (ako odborný gestor, realizátor a mediátor výskumného projektu).

Z výsledkov výskumu vyberáme niektoré kľúčové zistenia:

Rodové a vekové charakteristiky rodinných opatrovateľov/liek

- V rodinnej starostlivosti sa angažuje necelých 18% PPPO-mužov a cca 82% PPPO-žien. V prípade osobnej asistencie je účasť ROA-mužov vyššia. Dosahuje až takmer 40% voči cca 60% účasti ROA-žien. Predpokladáme, že úlohu zohráva zákonom obmedzený rozsah možného výkonu osobnej asistencie rodinnými príslušníkmi (najviac 4 hodiny denne), čo zásadnejšie neprekáža výkonu riadneho zamestnania.

²¹ Repková, K.: Situácia rodinných opatrovateľov/liek vo svetle sociálnych štatistík. Inštitút pre výskum práce a rodiny. Bratislava, 2008

- Rodinní opatrovatelia/čky starnú. Najvyšší absolútny nárast v rokoch 2003-2007 bol zaznamenaný v kategórii 60+ mužov, pričom účasť žien je stabilizovaná, dokonca u žien do 60 rokov slabo klesajúca. Ak zo všetkých dlhodobopatrovaných osôb tvoria ženy 65+ viac ako dve tretiny a zároveň rodinná opatrovateľská sila starne, je nevyhnutná zvýšená angažovanosť mužov.
- Najviac PPPO aj ROA je vekovej kategórii 51-64 rokov (47% a 42%). Až 20% PPPO však popri opatrovaní poberá dôchodkovú dávku (najmä starobný dôchodok). Preto je minimálne rovnako dôležité zistenie, že takmer 36% PPPO (najčastejšie v Košickom regióne) a 30% ROA je vo vekovej kategórii 36-50 rokov, pričom len minimálny počet PPPO zároveň pracuje. Vo vyše 80% PPPO prípadov súčasnej práce aj opatrovania ide o ženy, u mužov je to menej ako 20%.

Vzťah k opatrovanej osobe, spoločná domácnosť

- Najčastejšie je v pozícii PPPO dospelé dieťa (vyše 40%) a rodič (necelých 20%). Medzi mužmi je častejšie pozícia manžela, dospelého dieťaťa a vnuka (ide o opatrovanie starších odkázaných ľudí) a medzi ženami pozícia rodiča – matky a nevesty (opatrojú nielen staršie osoby, ale aj zdravotne postihnuté deti).
- Takmer tri štvrtiny opatrovaných a opatrojúcich osôb žije v spoločnej domácnosti, najmä vo vekovej kategórii 31-50 ročných PPPO, pričom zdieľanie spoločnej domácnosti je častejšie u PPPO-mužov.
- V rozsahu 4,4% všetkých situácií systematického opatrovania ide o také, kedy závislé nezaopatrené dieťa opatrojuje samovychovávajúci rodič. Vo vyše 80% prípadov je to matka, najčastejšie vo vekovej kategórii 18-35 rokov veku, hneď po ukončení štúdia alebo súvisle po ukončení rodičovského príspevku či príspevku pri starostlivosti o blízku osobu.

Ekonomický status rodinných opatrovateľov/liek

- Takmer polovica (45%) PPPO vo veku 18-64 rokov začala opatrovať v situácii vlastnej nezamestnanosti, najčastejšie v Košickom regióne (58%). Výraznejšie sa táto situácia vyskytuje u mužov (takmer 65% všetkých PPPO-mužov oproti 41%-tám u PPPO-žien). Zanechať prácu pre potrebu opatrovania museli najčastejšie PPPO vo vekovej kategórii 36-50 (necelých 13%). Uvedené zistenia naznačujú súvislosti opatrovania s potrebou aspoň čiastočného ekonomického zabezpečenia rodiny.

Ukončenie opatrovania a jeho dôvody

- Dve tretiny prípadov ukončenia opatrovania súvisia s prirodzenými dôvodmi (úmrtie opatrovanej osoby najmä u starších osôb či zánik zdravotných dôvodov pre opatrovanie najmä u detí) a vyskytujú sa častejšie medzi PPPO-ženami. Len cca 13% prípadov ukončenia opatrovania súvisí s nastúpením do zamestnania a zverenia starostlivosti iným či s nezáujmom ďalej opatrovať (necelých 7%). Tieto „aktívne“ stratégie odchodu zo systému opatrovania častejšie uplatňujú PPPO-muži a mladšie kategórie PPPO. V starších kategóriách PPPO prevláda ako dôvod pre ukončenie opatrovania úmrtie opatrovanej osoby, ale aj vlastné zdravotné problémy.

Súčasný výkon opatrovania i práce

- PPPO, ktorí/é zároveň pracujú, výrazne častejšie pracujú v zamestnaneckom pomere než ako živnostníci (74% : 26%). Muži sú častejšie živnostníkmi, a to najmä v Bratislavskom regióne. Najčastejšie pracujú PPPO v pozícii dospelých detí (cca 44%) a rodičov (cca 22%).

Rodinní príslušníci/čky ako osobní asistenti/čky

- Najvyššie zastúpenie ROA je v Bratislavskom regióne (vyše 30%). Predpokladáme súvislosť s obdobím pilotného zavádzania osobnej asistencie na Slovensku a s najvyššou mierou odborného povedomia a skúseností s týmto moderným nástrojom podpory sebaurčenia osôb so zdravotným postihnutím.
- Takmer polovica ROA (44%) poskytuje osobnú asistenciu v maximálne zákonom povolenom rozsahu (do 120 hodín mesačne, t.j. do 4 hodín denne). Ide o rodiny, kde odkázaná osoba pracuje alebo študuje, pomoc pri úkonoch osobnej hygieny, premiestňovania či akútneho ochorenia mu poskytuje ROA a pri ostatných úkonoch asistuje „cudzí“ osobný asistent/tka. Zvyšok ROA

poskytuje osobnú asistenciu v rozsahu maximálne 3 hodiny denne, kedy odkázaná osoba nepracuje, ani nenavštevuje školu.

- Polovica ROA je voči odkázanej osobe rodičom. ROA-muži sa angažujú v osobnej asistencii častejšie v pozícii manželov a dospelých detí (napr. voči svojim rodičom stredného veku) než v pozícii rodičov menších detí. To je skôr doména ROA-žien.

Nemožno konštatovať, že by väčšina zistení z celoslovenského prieskumu situácie rodinných opatrovateľov/liek zásadným spôsobom prekvapila. Principiálne korešponujú s vybranými zisteniami Špeciálneho Eurobarometra 2007 k otázkam zdravotnej a dlhodobej starostlivosti v EÚ či s informáciami, ktoré boli predmetom vzájomnej konzultácie (Peer Review) o budúcnosti sociálnych služieb verejného záujmu v Belgicku. Väčšina dlhodobej starostlivosti o odkázaných členov sa realizuje v prirodzenom prostredí týchto ľudí členmi ich vlastnej rodiny, ktorí v takmer v troch štvrtinách zdieľajú s nimi spoločnú domácnosť. Slováci a Slovenky pritom, podľa výsledkov Eurobarometra 2007, výrazne častejšie ako priemerne Európania preferujú v situácii dlhodobej odkázanosti starších ľudí na pomoc iných riešenie zabezpečovania starostlivosti vlastnými deťmi žijúcimi v spoločnej domácnosti s odkázanou osobou. Menej sa spoliehajú na profesionálne služby vo vlastnej domácnosti či v rámci zariadení sociálnych služieb.

Porovnateľne s komparatívnymi európskymi analýzami možno hovoriť o významných vekových a rodových charakteristikách (dimenziách) rodinnej starostlivosti: aj na Slovensku je dlhodobá starostlivosť poskytovaná najčastejšie osobami vo veku 45-65 rokov (v prieskume sa pracovalo s kategóriou 51-64 rokov, medzi ktorou bolo takmer 16% poberateľov/liek dôchodkovej dávky). Preto sa považuje za významné zastúpenie veková kategória 36-50 ročných, ktorá je z dôvodu zabezpečovania dlhodobej starostlivosti tiež znevýhodnená na trhu práce. Rovnako sa ukázalo, že nárastom počtu odkázaných ľudí, osobitne odkázaných starších žien, dochádza postupne k potrebe zvýšeného angažovania mužov v tejto oblasti. Potvrdilo sa ale aj to, že muži sa angažujú skôr v situáciách obmedzeného rozsahu starostlivosti.

Za unikátnu sa považuje informácia o situácii rodičov, ktorí sami vychovávajú nezaopatrené dieťa s ťažkým zdravotným postihnutím. Z pomerne početnej vzorky respondentov/tiek vyplýva, že sú to na 80% mladé ženy do 35 rokov veku, hneď po skončení štúdia s nezaloženou pracovnou kariérou. Z hľadiska všeobecného/verejného záujmu sociálnej podpory a podpory prozamestnaneckej perspektívy a šancí rodinných opatrovateľov/liek sa považuje uvedená skupina za jednu z kľúčových pre takýto typ podpory.

Výsledkom fókusovej skupiny bolo, okrem iného, aj odporúčenie zahrnúť do konceptu podpory rodinných opatrovateľov/liek nielen opatrenia k uplatneniu možnosti súčasne sa popri opatrovaní zamestnať, ale aj opatrenia na zvýšenie kvality podmienok samotného výkonu rodinného opatrovania (zaoberať sa náležitostiami „pracovných podmienok“ výkonu opatrovania v domácom prostredí). Ide napr. o otázky psychohygieny opatrovania, možností odľahčovacích období, edukácie pre výkon celodenného, osobného a riadneho opatrovania či podpory občianskych aktivít a organizovanosti rodinných opatrovateľov/liek. Z hľadiska konceptualizácie podpory sa považujú uvedené požiadavky za veľmi dôležité, korešponujúce nielen s návrhom Európskej charty rodinných opatrovateľov/liek, ale aj s novými trendmi viaczložkového sektora starostlivosti a so záujmom spriechodniť „pohyb“ opatrovateľov medzi nimi (napr. skúsené osoby z neformálneho sektora by mohli využiť svoje skúsenosti v rámci formálnej zložky, bez potreby náročnejšej prípravy a zložitejších procesov získavania formálnej kvalifikácie). Systematická podpora rodinných opatrovateľov/liek vytvárajúca nadstavbu peňažného príspevku za opatrovanie a ich dôchodkového zabezpečenia by tak mohla viesť k postupnému budovania kapacít v sektore starostlivosti naprieč jeho formálnym a neformálnym štruktúram.

V roku 2009 bude výskumný projekt pokračovať osobitným sústredením sa na tých, ktorí zároveň opatrojú aj pracujú (aké zosúlad'ovacie stratégie a podporné opatrenia využívajú). Analýza bude prihliadať aj na nové podporné nástroje verejnej politiky účinné od januára 2009 (zákon o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a zákon o sociálnych službách).

4.2.2 Uplatňovanie kolektívnych pracovno-právnych vzťahov podľa Zákonníka práce, kolektívnych zmlúv a iných dohôd uzatváraných medzi zástupcami zamestnávateľov a zamestnancov v SR²²

Významným nástrojom na dosiahnutie uspokojivých podmienok zamestnávania a práce je účasť zamestnancov na rozhodovaní o usporiadaní pracovno-právnych vzťahov. V súlade s Programovým vyhlásením vlády SR z roku 2006 došlo v uplynulom období k úprave viacerých predpisov vytvárajúcich právny rámec pre vzťahy uplatňované na pracovisku. Uskutočnené zmeny sa vzťahovali na individuálne i kolektívne pracovno-právne vzťahy. Upravený bol zák. č. 311/2001 Z. z. – Zákonník práce, zmenili sa niektoré pravidlá, ktorými sa riadi proces kolektívneho vyjednávania upravené zák. č. 2/1991 Zb., aj zák. č. 152/1994 Z. z. upravujúci možnosti použitia sociálneho fondu.

Cieľom výskumnej úlohy bolo získať informácie o skúsenostiach s uplatňovaním súčasnej právnej úpravy kolektívnych pracovno-právnych vzťahov v zamestnávateľských subjektoch SR a navrhnúť odporúčania smerujúce k optimalizácii predmetnej právnej úpravy a podmienok jej uplatňovania v podnikovej praxi. Pre získanie objektivizovaných východísk bol v subjektoch podnikateľského charakteru vykonaný prieskum zameraný na dve základné oblasti: uplatňovanie kolektívnych pracovno-právnych vzťahov a hodnotenie právnej úpravy tejto oblasti vrátane dopadov vyvolaných aplikáciou legislatívnych zmien.

Prieskum bol vykonaný v subjektoch, v ktorých pôsobia zástupcovia zamestnancov (odbory, zamestnanecká rada alebo zamestnanecký dôverník). Objektom prieskumu bolo 77 zamestnávateľov, 89 zástupcov zamestnancov a 229 zamestnancov. Pri výbere respondentov bola zohľadnená požiadavka ich zastúpenia z rôznych typov organizácií (ekonomická činnosť, druh, veľkosť) a regiónov SR a požiadavka pomerného zastúpenia subjektov s rôznou formou zastupovania zamestnancov.

Štruktúra a obsah prieskumu boli diferencované s prihliadnutím na objekty prieskumu. Cieľom prieskumu zameraného na zamestnancov bolo zistiť, či sú zamestnanci informovaní o svojich právach a nárokoch, ako aj o činnosti zástupcov zamestnancov pôsobiacich u zamestnávateľa a ako ju vnímajú. Tiež boli zisťované postoje zamestnancov k pracovným podmienkam a celkovej pracovnej klíme.

Výsledky získané prieskumom indikujú súčasné tendencie vo využívaní kompetencií zástupcov zamestnancov v subjektoch podnikateľského charakteru a poskytujú informácie o formách a spôsobe realizácie sociálneho dialógu. Ako osobitne významné je možné hodnotiť nasledovné zistenia:

- 80 % zamestnancov zdôrazňuje, že je nevyhnutné, aby ich práva vo vzťahu k zamestnávateľovi „ochraňoval“ zástupca zamestnancov,
- vo viac ako 80 % subjektov je komunikácia medzi vedením podniku a zástupcami zamestnancov vopred organizačne zabezpečená,
- so 73 % zástupcov zamestnancov prerokúva zamestnávateľ všetky zákonom stanovené alebo dohodnuté okruhy otázok,
- podľa 70 % zástupcov zamestnancov zamestnávateľ rešpektuje ich právo na spoločné rozhodovanie vo všetkých zákonom stanovených alebo dohodnutých otázkach,
- najčastejším predmetom sociálneho dialógu v rozsahu 69 % je oblasť pracovného prostredia a BOZP,
- problematiku oblasti dialógu vedeného v rámci kolektívneho vyjednávania je podľa postojov 72 % zamestnávateľov a 31 % zástupcov zamestnancov najmä mzdová oblasť,
- spory vzniknuté pri uzatváraní, resp. plnení kolektívnych zmlúv sú spravidla vyriešené v rámci rokovania,
- kontrolná činnosť 87 % zástupcov zamestnancov sa sústreďuje najmä na kontrolu dodržiavania požiadaviek BOZP,
- prítomnosť viacerých odborových orgánov v podniku podľa 64 % zamestnávateľov sťažuje sociálny dialóg,
- 70 % zamestnancov dôveruje zástupcom zamestnancov, avšak spokojných s ich činnosťou je 56 % zamestnancov,

²² Škvarková, V., Barošová, M., Czírta, L.: Uplatňovanie kolektívnych pracovno-právnych vzťahov podľa Zákonníka práce, kolektívnych zmlúv a iných dohôd uzatváraných medzi zástupcami zamestnávateľov a zamestnancov v SR. IVPR, Bratislava, 2008

- 86 % zástupcov zamestnancov deklaruje, že ich činnosť vykonávaná v rámci tejto funkcie má pozitívny, resp. výrazne pozitívny vplyv na postavenie zamestnancov,
- zo strany zamestnávateľov je prítomnosť sociálneho dialógu hodnotená ako prínos najmä v tom, že sa zlepšila vzájomná informovanosť a komunikácia (83 %), pracovná klíma (57 %) a zvýšila sa spokojnosť zamestnancov (50 %),
- niektorým otázkam sa v rámci sociálneho dialógu nevenuje dostačujúca pozornosť, napr.: vzdelávaniu zamestnancov - mladých, s nízkou kvalifikáciou apod. (12 %), využívaniu atypických foriem zamestnania (23 %), zosúladieniu pracovného a rodinného života (25 %).

V kontexte novely Zákonníka práce a ďalších predpisov, upravujúcich kolektívne vzťahy deklarovalo viac ako 60 % zástupcov zamestnancov aspoň čiastočné zlepšenie podmienok pre svoju činnosť a viac ako 70 % uviedlo, že legislatívne zmeny im umožnili účinnejšie presadzovať záujmy zamestnancov.

Prekážkou efektívneho sociálneho dialógu sú najmä nevyhovujúce pracovno-právne predpisy a súvisiace legislatívne úpravy. V rámci prieskumu kolektívneho vyjednávania predložili zamestnávatelia i zástupcovia zamestnancov návrhy na úpravu legislatívy týkajúce sa nasledovných vecných oblastí:

- zmluvné strany kolektívneho vyjednávania (*zamestnávateľ by mal vyjednávať len s jedným spoločným zástupcom odborových organizácií, postavenie všetkých odborových organizácií u zamestnávateľa by malo byť rovnocenné*),
- uzatváranie kolektívnych zmlúv (*zamestnávateľ nemá povinnosť uzatvoriť kolektívnu zmluvu*),
- platnosť, záväznosť a účinnosť kolektívnych zmlúv (*do uzatvorenia novej kolektívnej zmluvy by mala platiť predchádzajúca zmluva, za porušenie záväzkov vyplývajúcich z kolektívnej zmluvy zo strany zamestnávateľa je potrebné zvýšiť postihy*),
- štrajk v spore o uzatvorenie kolektívnej zmluvy (*možnosť štrajku v legislatíve zrušiť*),
- postup pri rozširovaní kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa (*určiť jednoznačné pravidlá a proces časovo urýchliť, rozširovanie platnosti zmluvy by sa nemalo uskutočniť bez súhlasu zamestnávateľa*).

V nadväznosti na vykonaný prieskum a analýzu jeho výsledkov odporúčajú riešitelia úlohy nasledujúce opatrenia:

- a/ s cieľom zvýšiť efektívnosť využívania kompetencií zástupcov zamestnancov a skvalitniť sociálny dialóg
  - zabezpečiť, aby jednotlivé ustanovenia predpisov upravujúcich pracovno-právne vzťahy a kolektívne vyjednanie neboli pri ich aplikovaní v praxi rôzne interpretované,
  - venovať v oblasti kolektívnych pracovných vzťahov osobitnú pozornosť postupu rozširovania kolektívnych zmlúv vyššieho stupňa na ďalších zamestnávateľov (ktorí nie sú členmi organizácie zamestnávateľov),
  - zvýšiť systematickosť a účinnosť dozoru orgánov inšpekcie práce v oblasti kolektívnych pracovno-právnych vzťahov,
  - motivovať zamestnancov k účasti na rozhodovaní o usporiadaní pracovno-právnych vzťahov a pracovných podmienok v podniku,
  - zriadiť osobitnú nezávislú verejno-právnu agentúru pre riešenie problémov v oblasti pracovno-právnych vzťahov,
  - dopracovať, schváliť a implementovať národný projekt Centra sociálneho dialógu,
- b/ v oblasti uplatňovania individuálnych pracovno-právnych vzťahov
  - zaviesť do legislatívy inštitút „konta pracovného času“ ako jednu z foriem nerovnomerného rozvrhnutia pracovného času a upraviť podmienky jeho využívania,
  - zaviesť do právnej praxe inštitút pracovných súdov pre účely riešenia individuálnych pracovných vzťahov,
  - zintenzívniť výkon dozoru orgánov inšpekcie práce v zamestnávateľských subjektoch prehliadť poskytovanie poradenstva.

4.2.3 Analýza špecifik zamestnávania jednotlivých skupín ekonomicky aktívneho obyvateľstva vrátane analýzy príčin nerovnosti v prístupe, resp. návrate na trh práce²³

V roku 2008 IVPR uskutočnil empirický prieskum nezamestnaných občanov z radov uchádzačov o zamestnanie, evidovaných na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny. Hlavným cieľom úlohy bolo analyzovať špecifiká v zamestnávaní a v prístupe k zamestnaniu znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie, predovšetkým z radov absolventov škôl, rodičov starajúcich sa o maloleté deti, uchádzačov o zamestnanie s nízkym vzdelaním a dlhodobo evidovaných uchádzačov o zamestnanie.

V súlade s hlavným cieľom sa empirický prieskum zameriaval na identifikáciu a analýzu ich zamestnateľnosti a bariér v prístupe na trh práce. Otázky sa konkrétne týkali pracovnej histórie, evidencie na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny, účasti na aktívnych opatreniach trhu práce, hľadania si zamestnania, ochoty prijať atypické pracovné podmienky, ochoty k ďalšiemu vzdelávaniu a tendencií ku geografickej pracovnej mobilite. Absolventi škôl a rodičia vracajúci sa do práce po dlhodobej starostlivosti o deti odpovedali aj na otázky, ktoré sa týkali úrovne kľúčových zručností potrebných na nájdenie si vhodného zamestnania.

Prieskum sa realizoval v auguste 2008. Metódou zberu údajov bol priamy štruktúrovaný rozhovor. Získané údaje boli spracované v štatistickom programe SPSS for Windows 15.0 a vyhodnotené frekvenčnou a vzťahovou analýzou.

Výskumný súbor tvorilo 1000 respondentov evidovaných v uvedenom čase ako uchádzači o zamestnanie na všetkých 46 územných úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny. Súbor bol reprezentatívny z hľadiska počtu uchádzačov o zamestnanie v jednotlivých úradoch PSVR a podľa rodovej štruktúry. Ženy tvorili 54% súboru, 24,2% boli UoZ vo veku 50 rokov a starší a 61,6% malo nízke vzdelanie bez maturity. Čo sa týka dĺžky evidencie na úradoch PSVR, 2,2% neodpovedalo na otázku. Z uvedených odpovedí vyplynulo, že 42,8% UoZ bolo evidovaných na úradoch PSVR po dobu 13 mesiacov a dlhšie.

Z hľadiska statusu na trhu práce, pred zaradením do evidencie úradov PSVR pracovalo 71% UoZ (buď v pracovnom pomere alebo ako samostatne zárobkovo činné osoby). Menej ako 10% tvorili absolventi škôl (8,6%) a osoby (výlučne ženy) vracajúce sa na trh práce po dlhodobej osobnej starostlivosti o svoje maloleté deti (8,1%). Ostatní UoZ boli pred zaradením do evidencie úradov PSVR dobrovoľne nezamestnaní alebo dlhodobo chorí, resp. v invalidite.

Regionálna štruktúra UoZ vo výskumnom súbore reflektovala štruktúru UoZ na úradoch PSVR na úrovni kraja a okresu. Väčšina UoZ bývala v Košickom kraji (22,1%), v Prešovskom kraji (21,7%) a v Banskobystrickom kraji (20,9%).

Najvyššie ukončené vzdelanie a kvalifikácia sa prejavili v miere optimizmu v nájdení si nového zamestnania. Takmer 41% nekvalifikovaných UoZ neverilo, že si niekedy nájde vhodné zamestnanie i napriek ochote pracovať. Na druhej strane, u kvalifikovaných UoZ rovnaký postoj zaujala necelá jedna pätina respondentov (19,7%). Vysoké zastúpenie tých, ktorí neverili v nájdenie si vhodného zamestnania, bolo aj medzi dlhodobo evidovanými UoZ. Takmer 40% z nich neverilo, že si nájde vhodné zamestnanie, napriek motivácii pracovať. Vo vyššej miere boli zastúpení dlhodobo evidovaní UoZ, ktorí odhadovali, že si svoje zamestnanie nájdu v dlhšom časovom horizonte. Takmer 15% odhadovalo, že si zamestnanie nájde po dobe dlhšej ako jeden rok. Na druhej strane, tých dlhodobo evidovaných UoZ, ktorí odhadovali, že si zamestnanie nájdu do troch mesiacov, bolo 10%.

V platových požiadavkách v budúcom zamestnaní sa odráža predchádzajúca ekonomická (ne)aktivita a dôvera vo vlastné zručnosti a skúsenosti. Medzi respondentmi, ktorí pred zaradením do evidencie pracovali, bol medián požadovanej mzdy 497,90 EUR/mesačne (15 000 SKK/mesačne). Medián požadovanej mzdy u absolventov škôl – UoZ s novými vedomosťami a zručnosťami, ale bez pracovných skúseností – bol 464,71 EUR/mesačne (14 000 SKK/mesačne). Medián požadovanej mzdy u matiek vracajúcich sa do práce po dlhodobej ekonomickej neaktivite z dôvodu starostlivosti o maloleté deti bol 331,94 EUR/mesačne (10 000 SKK/mesačne).

---

²³ Kešelová, D.: Analýza špecifik zamestnávania jednotlivých skupín ekonomicky aktívneho obyvateľstva vrátane analýzy príčin nerovnosti v prístupe, resp. návrate na trh práce. IVPR, Bratislava, 2008

S vekom a stupňom vzdelania súvisí ochota k ďalšiemu vzdelávaniu. Konkrétne, viac ako dve tretiny (67,14%) UoZ z mladších ročníkov bolo ochotných zúčastniť sa v kurzoch ďalšieho profesijného vzdelávania, zatiaľ čo v kategórii 50-ročných a starších bolo ochotných zúčastniť sa v tomto type vzdelávania 37,44% UoZ.

Čo sa týka stupňa vzdelania, UoZ s postsekundárnym vzdelaním deklarovali vyššiu ochotu ďalej sa vzdelávať v porovnaní s UoZ s nižšími stupňami vzdelania. Napríklad, 51,3% UoZ so stredným vzdelaním bez maturity, s vyučením bolo ochotných si ďalej rozvíjať svoje odborné vedomosti a zručnosti, zatiaľ čo u UoZ s postsekundárnym vzdelaním sa takmer tri štvrtiny (74,3%) chceli zúčastniť kurzov ďalšieho profesijného vzdelávania.

Bariéry v prístupe k zamestnaniu sú spojené s ekonomickou aktivitou pred zaradením do evidencie úradov PSVR, s kvalifikáciou a rodinným zázemím. Najčastejšou bariérou v prístupe k zamestnaniu bola u absolventov škôl ich nedostatočná prax. Hlavnou bariérou, ktorú uvádzali matky vracajúce sa do práce bola samotná starostlivosť o deti a rodinu a dlhodobá ekonomická neaktivita z dôvodu osobnej dennej starostlivosti o svoje maloleté deti. U nízkokvalifikovaných UoZ bolo hlavným dôvodom sťaženého prístupu k zamestnaniu nízke vzdelanie. Častou bariérou bol aj nesúlad medzi získanými a požadovanými zručnosťami na trhu práce. Tento dôvod uvádzali predovšetkým dlhodobo evidovaní UoZ, ale vo vysokej miere sa vyskytoval aj u absolventov škôl.

Čo sa týka ochoty akceptovať atypické formy zamestnania a neštandardné pracovné podmienky, zistenia sú nasledovné. Väčšina absolventov škôl nebola ochotná akceptovať prácu, ktorá by priniesla zníženie príjmu (práca na skrátený pracovný čas, práca za minimálnu mzdu). Akceptovali by prácu nadčas, dočasné zamestnanie a prácu na zmeny. Matky vracajúce sa do práce deklarovali určité špecifiká, ktoré súviseli predovšetkým so zosúlňovaním pracovného a rodinného života. Väčšina matiek (tri štvrtiny) by prijala zamestnanie na skrátený pracovný čas. Odmietli nočnú prácu, prácu na zmeny, prácu nadčas, cestovanie na pracovné cesty a vykonávanie viacerých zamestnaní súčasne (napr. jedno zamestnanie na plný pracovný čas a druhé na skrátený pracovný čas). Nekvalifikovaní UoZ s nízkym vzdelaním a dlhodobo evidovaní na úradoch PSVR deklarovali vyššiu ochotu vykonávať akúkoľvek prácu bez ohľadu na plat, trvanie pracovnej zmluvy a dĺžku pracovného času.

Rozdiely v porovnaní s ostatnými respondentmi sa preukázali u UoZ z radov absolventov škôl. Z hľadiska socio - demografických znakov bolo medzi absolventmi vyrovnané zastúpenie mužov a žien, najvyššie zastúpenie slobodných a vek nižší ako priemer. Žiadny UoZ z radov absolventov škôl nebol z Bratislavského kraja. V najvyššej miere boli zastúpení absolventi so stredným vzdelaním s maturitou. Medzi absolventmi sa nenachádzal nikto, kto by nemal ukončené aspoň základné vzdelanie.

Dĺžka evidencie absolventov na úradoch PSVR bola nižšia ako priemer. Pre absolventov škôl bola charakteristická nižšia účasť na aktivačných prácach v porovnaní s ostatnými UoZ. Na druhej strane, najviac preferovaným aktívnym opatrením trhu práce bola absolventská prax. V porovnaní s ostatnými UoZ boli absolventi optimistickejší v odhadoch šancí na nájdenie si nového zamestnania. Prejavili pomerne vyrovnaný záujem o profesie v službách a v obchode, technických, pedagogických a zdravotníckych zamestnancov, zamestnancov v nižšej administratíve, odborných duševných zamestnancov a o robotnícke profesie. Nízky záujem mali o pozície vedúcich zamestnancov a o vykonávanie pomocných a nekvalifikovaných prác. V porovnaní s ostatnými UoZ, absolventi škôl prejavili vyššie tendencie ku geografickej pracovnej mobilite. Z hľadiska postojov voči pracovnej migrácii, silnejšie v porovnaní s ostatnými UoZ rezonoval u absolventov škôl prínos pracovnej migrácie na vytváranie nových kontaktov, zdokonaľovanie zručností, skúseností a znalostí cudzieho jazyka v prípade práce v zahraničí. Zo sebahodnotenia kľúčových zručností vyplynulo zistenie, podľa ktorého absolventi škôl deklarovali, v porovnaní s matkami vracajúcimi sa do práce, lepšie zručnosti s prácou s informačnými technológiami, lepšie znalosti cudzích jazykov a lepšie zručnosti v hľadaní si zamestnania.

Väčšina uchádzačov o zamestnanie evidovaná na úradoch PSVR je viacnásobne znevýhodnená na trhu práce. Často je to kombinácia nízkeho vzdelania s vyšším vekom, ktoré dávajú predpoklad k vzniku dlhodobej nezamestnanosti. V spojení s inými znakmi (napr. postoje k pružným pracovným podmienkam, ku geografickej pracovnej mobilite, postoje k ďalšiemu vzdelávaniu, aktuálne zručnosti) je každý klient úradu PSVR špecifický.

Vychádzajúc z výskumných zistení odporúčame predovšetkým venovať pozornosť službám odborného poradenstva a vzdelávaniu a príprave pre trh práce. Za nevyhnutný považujeme individuálny prístup ku každému klientovi na úrade PSVR a za základ poskytovanie služieb individuálneho odborného poradenstva. Bolo by vhodné v oblasti odborného poradenstva a VPTP vytvoriť opatrenia, ktoré by motivovali uchádzačov o zamestnanie bez základného a so základným vzdelaním k účasti na programoch zvyšovania stupňa vzdelania (s cieľom získať stredoškolské vzdelanie s maturitou, ktoré by bolo vhodné prepojiť s potenciálnou zamestnávateľskou sférou v regiónoch).

Na základe analýzy vybraných kľúčových kvalifikácií považujeme ďalej za potrebné u UoZ prvýkrát vstupujúcich a predovšetkým u UoZ vracajúcich sa do práce po dlhodobom pôsobení mimo trhu práce neustále rozvíjanie a zdokonaľovanie nielen zručností IKT a znalostí cudzích jazykov, ale hlavne schopností hľadať si zamestnanie a rozvoj právneho vedomia najmä v pracovnej oblasti.

4.2.4 Reprezentatívny výskum výskytu a skúseností žien s násilím páchanom na ženách (VAW) na Slovensku²⁴

V roku 2008 na základe Memoranda o porozumení medzi United Nations Development Fund for Women (UNIFEM) a MPSVR SR boli vytvorené podmienky pre finančné a personálne zabezpečenie realizácie reprezentatívneho výskumu v gestorstve Inštitútu pre výskum práce a rodiny. Výskum násilia páchaného na ženách realizovaný na reprezentatívnej vzorke 827 žien vo veku od 18 do 65 rokov prináša zistenia o výskyte rôznych druhov partnerského aj mimo-partnerského násilia. Okrem profilu žien zažívajúcich kombinované násilie v intímnych vzťahoch a profilu páchatel'ov násilia, popisuje výskum spôsoby riešenia násilnej situácie a spokojnosť žien s pomáhajúcimi profesiami. Významnou súčasťou správy sú postoje populácie SR na násilie páchané na ženách, miera informovanosti o pomáhajúcich organizáciách a skúsenosti s prípadmi násilia za ostatných 5 rokov. Výskum okrem aktuálnych dát poskytuje aj komparatívne údaje umožňujúce merať dynamiku výskytu násilia, ako aj zmeny v postojoch populácie SR v priebehu rokov 2002 a 2008.

Násilie páchané na ženách predstavuje v SR naďalej vážny spoločenský problém. Zasahuje veľkú skupinu žien, dotýka sa rôznych oblastí ich života od detstva po dospelosť, intímne vzťahy nevyvímajúc. Na Slovensku každá piata dospelá žena, ktorá má v súčasnosti partnera, zažila z jeho strany násilné správanie - presnejšie 21,2 % dospelých žien SR vo veku 18-64 rokov, ktoré mali v čase výskumu partnera, zažili z jeho strany násilie (v prípade 6 % išlo o vyhranené násilie, t. j. často opakované fyzické a sexuálne násilie a takmer trvalo prítomné psychické, sociálne či ekonomické násilie). Výskyt násilného správania od bývalých partnerov je ešte vyšší. Z dospelých žien, ktoré mali bývalého partnera, zažilo z jeho strany násilné správanie 27,9 % (12,2 % vyhranené násilie). Výskyt násilia je v aktuálnych intímnych vzťahoch na Slovensku v roku 2008 takmer rovnaký alebo rovnaký ako v roku 2002.

Vyskytli sa všetky známe formy násilia na ženách v intímnom vzťahu - od fyzického a sexuálneho, cez psychické a sociálne, až po ekonomické. Fyzické násilie zažilo od súčasného partnera 15 % žien a od bývalého partnera takmer 40 % žien. So sexuálnym násilím má od súčasného partnera skúsenosť 9 % žien a od bývalého partnera viac ako 25 % žien. Ženy na Slovensku sú málokedy vystavené iba jednej forme „partnerského“ násilia, väčšinou ide o kombinované prejavy zažívaného násilia. Vzťahy, v ktorých sa násilie na ženách vyskytuje, nie sú náhodné a spravidla ide o manželský vzťah. U násilného vzťahu 76 % žien bolo vydatých prvýkrát, u vyhraneného násilného vzťahu takmer 80 % žien bolo taktiež vydatých prvýkrát. Väčšinou ide o dlhodobý vzťah, presnejšie v priemere vyše 20 rokov trvania. Svedkami násilia bývajú často deti. Takmer 70 % žien, ktoré zažívajú od svojho súčasného partnera násilie, býva v domácnosti s deťmi alebo dieťaťom.

Násilie v intímnych vzťahoch zažívajú ženy všetkých skupín a zároveň so zvýšeným výskytom v konkrétnej skupine. Násilie sa vyskytuje u žien každého veku, viac však u žien v strednom veku 45 - 60 rokov. Násilie postihuje ženy každého vzdelania, najviac však so základným vzdelaním a vyučené. V násilných vzťahoch žijú ekonomicky aktívne aj neaktívne ženy, z ekonomicky aktívnych však

²⁴ Bodnárová, Filadelfiová, Holubová: Reprezentatívny výskum výskytu a skúseností žien s násilím páchanom na ženách (VAW) na Slovensku, IVPR, 2008

najviac manuálne pracovníčky a odborné pracovníčky, z ekonomicky neaktívnych žien najviac starobné dôchodkyne. Podľa veľkosti sídla ide najmä o ženy z obcí do 2 000 obyvateľov.

Na násilných vzťahoch participujú všetky skupiny mužov, s dôrazom na zvýšený výskyt v konkrétnych kategóriách. Násilia sa dopúšťajú v intímnych vzťahoch všetky vekové kategórie mužov, viac však starší muži 45 rokov a viac rokov. Násilníci sú v každej vzdelanostnej kategórii, vo zvýšenej miere však násilie páchajú muži so základným vzdelaním a vyučením bez maturity. Zastúpené sú všetky skupiny ekonomicky aktívnych mužov, častejšie však manuálni robotníci a muži mimo pracovný trh.

Násilie si žiada rôznorodé formy pomoci. Takmer polovica žien týraných partnerom musela utiecť z domu, viac ako tretina žien musela byť ošetrovaná lekárom, políciu privolalo približne 40 % žien. Ženy skúšajú viacero riešení - k rozchodu nepristupujú hneď. Priemerná doba trvania násilného vzťahu bola až 13,7 roka. Pribúda žien hľadajúcich riešenie násilnej situácie. V porovnaní rokov sa znížil podiel žien, ktoré násilnú situáciu nijako neriešia alebo nevidia dôvod ju riešiť. Možno sa domnievať, že realizované kampane posilnili odhodlanie aj možnosti žien, aby násilie zo strany partnera riešili. Ženy, ktoré nevidia dôvod na riešenie násilia, boli výrazne častejšie vyššieho veku, maďarskej a inej národnosti, hlboko veriace, z menších miest a nižšieho vzdelania. V týchto prostrediach by sa žiadalo posilniť informovanosť o násilí a ľudských právach.

Nie všetky ženy dostali pri riešení partnerského násilia od jednotlivých inštitúcií pomoc, s ktorou by boli spokojné. Svoj prístup či postup zaobrerania sa prípadom by podľa odpovedí žien so skúsenosťou s násilím mala zlepšiť predovšetkým polícia, sociálne odbory na úradoch a súdy či právne zastupovanie. Hlasy spokojných aj nespokojných žien sa ale objavili pri každej inštitúcii - možno predpokladať, že existujú veľké regionálne rozdiely v úrovni pomoci, ale aj rozdiely v miere citlivosti konkrétnych reprezentantov či reprezentantiek daných inštitúcií.

Násilie bráni ženám v ich plnej participácii na živote spoločnosti. Údaje z reprezentatívneho výskumu ukázali, že čím je násilie intenzívnejšie, tým viac zdravotných problémov ženám prináša, tým horšie hodnotia svoj zdravotný stav, tým sú nespokojnejšie so svojim rodinným životom. Zaznela silná podpora aktivitám na potieranie násilia. Všetky skupiny žien jednoznačne podporujú aktivity zamerané na prevenciu násilia alebo rýchlu nápravu a pomoc pri aktuálnom násilí prostredníctvom posilnenia legislatívy, rozvoja služieb rôzneho druhu i zvyšovanie povedomia spoločnosti o násilí a jeho nulovú toleranciu.

Ženy sú ohrozované a napádané mužmi aj mimo partnerských vzťahov. Skúsenosť s aspoň jedným sledovaným prejavom násilia počas svojho života referovalo 67,9 % žien, presnejšie 14 % zažilo priamy fyzický útok, s vyhrázaním zbitím či zabitím sa stretlo 14 % žien, s pokusom o znásilnenie 10 % a znásilnené boli 2 % žien. Oproti roku 2002 došlo k súhrnnému miernemu poklesu vo všetkých druhoch násilia s výnimkou fyzického. Tu zostala úroveň rovnaká. Najčastejšie sú ženy obťažované alebo napádané mužmi, ktorých poznajú. Cudzí muži sa podieľajú na násilí 41 percentami. Zo známych mužov ide najčastejšie o mužov súvisiacich s prácou a kamarátov, známych a susedov. Napriek tomu, že oproti roku 2002 sa celkový počet označení znížil, podiel cudzích mužov a mužov z príbuzenstva má stúpajúcu tendenciu.

Verejnoscť citlivo vníma závažnosť týrania a bitia ženy jej partnerom. Štyri pätiny slovenskej populácie považuje bitie a týranie žien partnerom za veľmi a dosť závažný problém. Menej senzitivne oproti ženám vnímajú problematiku muži a ľudia so základným vzdelaním. V priebehu rokov sa citlivosť verejnosti o niečo znížila a zvýšil sa podiel takých, ktorí problém nepovažujú za vôbec závažný a ktorí nevedeli posúdiť závažnosť problému. Približne 2/3 ľudí si myslí, že v prípadoch násilia na ženách je nevyhnutný zásah zvonku. Ostatní sa domnievajú, že je to výlučne problém partnerov. V porovnaní s rokom 2002 zástancov vonkajšieho zásahu mierne ubudlo a pribudlo tiež takých, ktorí nevedeli problém posúdiť.

Medzi vysoko preferované postupy na zastavenie násilia voči ženám ich partnermi považujú ľudia rýchlosť a efektívnosť súdnej moci a zásahov polície. Dôraz dávajú aj na výchovu a okamžitú pomoc v prípade potreby vo forme siete telefónnych liniek, dostupnosť a dostatok azylových domov a prácu s násilníkmi. Napriek tomu, že ľudia podporujú väčšinu ponúkaných opatrení a postupov na zastavenie násilia na ženách, v porovnaní s rokom 2002 sa celková rozhodnosť súhlasu mierne oslabil. Prevažujúcim názorom ľudí na dôvod, prečo žena zostáva s násilníkom, je snaha o udržanie rodiny kvôli deťom, obava zo straty finančného zabezpečenia a zhoršenia situácie. V prípade stretu

s vyhroteným prípadom násilia muža k svojej partnerke by prevažná časť ľudí zavolała políciu, alebo by sa násilníkovi pokúsila dohovoriť. Informovanosť ľudí o pomoci týraným ženám je priemerná. Informovanosť okolia o tom, na koho sa obrátiť v prípade násilia muža voči partnerke, hodnotia ľudia ako nedostatočnú, o svojej vlastnej dostatočnej informovanosti je presvedčených 40 % slovenskej populácie.

Napriek zníženiu osobnej skúsenosti s násilnými prípadmi oproti roku 2002 prevažuje názor o rastúcom trende násilných prípadov za ostatných 5 rokov. V roku 2008 bolo 24 % ľudí okradnutých, vyhrážanie zažilo 10 % a fyzické napadnutie 7 % populácie. Sprostredkovaná skúsenosť bola vo všetkých druhoch prípadov násilia takmer dvojnásobná. Ženy sú v porovnaní s mužmi častejšie objektmi psychického a fyzického týrania a sexuálneho obťažovania. O rastúcom trende násilných prípadov na Slovensku je presvedčených takmer 60 % populácie. Nekonzistentnosť osobnej reálnej skúsenosti a odhadu trendu násilných prípadov indikuje zvyšovanie latentnosti násilnej kriminality alebo vplyv zdôrazňovania násilnej kriminality v médiách.

4.2.5. Zvyšovanie kvality poskytovania starostlivosti a výchovy deťom v detských domovoch - zameranie na profesionálne rodiny zamestnancov²⁵

Zo spoločenského hľadiska je v súčasnej dobe dôležité, aby bol inštitút profesionálneho rodičovstva využívaný v čo najširšom rozsahu a s čo najmenšími problémami. Dôvody spočívajú jednak v záväzkoch Slovenskej republiky, ktoré prebrala signovaním medzinárodných dohovorov, ale aj (alebo hlavne) záujem krajiny na tom, aby sa obmedzili negatívne vplyvy slabého alebo neexistujúceho rodinného prostredia na deti a maloleté osoby. Podľa existujúcej legislatívy je prvoradým riešením (aj v prípade starostlivosti poskytovanej profesionálnymi rodičmi-matkou, otcom alebo obidvoma rodičmi) sanácia rodinného prostredia, a potom zabezpečenie osobnej rodinnej starostlivosti.

Hlavným cieľom výskumnej úlohy "Zvyšovanie kvality poskytovania starostlivosti a výchovy deťom v detských domovoch - zameranie na profesionálne rodiny" bolo podrobné zmapovanie problémov, ktoré sa s inštitútom profesionálneho rodičovstva na Slovensku spájajú (cieľ špecifikovaný zadávateľom – MPSVR SR). Predkladaná správa z monitorovacieho výskumu, ktorý pozostával z viacerých výskumných aktivít (štúdium a analýza legislatívy a koncepčných materiálov, analýza štatistických zdrojov, desk výskum a sekundárna analýza výskumných zdrojov, analýza verejnej diskusie o probléme - internetové stránky i printové médiá, pološtandardizované rozhovory a dotazníkový zber dát), prezentuje hlavné výsledky. Okrem základného prehľadu relevantnej legislatívy prináša stručný štatistický a kvantitatívny popis profesionálnych rodičov a detí v ich starostlivosti. Najviac priestoru venuje identifikovaným problémom spojeným s týmto inštitútom, ktoré člení do viacerých oblastí: pracovno-právne vzťahy - profesionálny rodič ako zamestnanec detského domova, financovanie profesionálneho rodičovstva, príprava na profesionálne rodičovstvo, dopady na vzťahy medzi členmi profesionálnej rodiny, príchod a odchod dieťaťa z rodiny a kontakty s biologickou rodinou dieťaťa.

V závere správa sumarizuje najmarkantnejšie problémy a ponúka viacero návrhov na zlepšenie tejto formy starostlivosti o deti žijúce mimo vlastnej rodiny (deti v ústavnej starostlivosti/deti v detskom domove):

- absencia presnej a jednoznačnej definície a vnímania profesionálneho rodičovstva ako povolania či zamestnania,
- veľké rozdiely medzi detskými domovmi, pokiaľ ide o rozsah a kvalitu služieb poskytovaných profesionálnym rodičom,
- potreba pružnejšieho a flexibilnejšieho systému podporných služieb pre profesionálnych rodičov,
- výraznejšie zohľadňovanie potreby vzájomnej komunikácie medzi PR a DeD,

---

²⁵ Filadelfiová, J.: Zvyšovanie kvality poskytovania starostlivosti a výchovy deťom v detských domovoch - zameranie na profesionálne rodiny zamestnancov. IVPR, Bratislava 2008

- potreba efektívnejšej spolupráce všetkých subjektov, zainteresovaných do starostlivosti poskytovanej v profesionálnych rodinách,
- problém vedenie detského domova ako zamestnávateľ verzus profesionálny rodič - priznané napätia a konflikty,
- rozpor v očakávaniach DeD a PR,
- „krátkodobosť“ starostlivosti v profesionálnych rodinách,
- odchod dieťaťa z profesionálnej rodiny ako traumatizujúci zážitok pre všetky zúčastnené strany,
- vzdialenosť bydliska PR od zariadenia DeD ako potencionálne znevýhodňujúci faktor,
- pozitíva a negatíva vyhľadávania profesionálnych rodičov v cirkevných spoločenstvách.

Z uvádzaných možností a návrhov zlepšenia uved'eme aspoň:

- predstavovať profesionálne rodičovstvo ako špecifické zamestnanie,
- presne definovať rozsah a podmienky práce,
- uvažovať nad zavedením inštitútu „špecializovanej“ pestúnskej starostlivosti,
- uvažovať nad možnosťou rozlíšiť krátkodobú a dlhodobú starostlivosť v profesionálnej rodine,
- možnosť zjmenenia podmienky dosiahnutého vzdelania,
- potreba priebežného servisu pre profesionálnych rodičov,
- venovať systematickú pozornosť vedeniu DeD ako kľúčovým aktérom voči profesionálnym rodičom,
- sflexibilnenie, úprava vzťahov: profesionálne rodičovstvo/ pestúnska starostlivosť/ osvojenie
- zlepšiť financovanie a odmeňovanie profesionálnych rodičov.

5 MONITORING VYBRANÝCH ŠTRUKTURÁLNYCH UKAZOVATEĽOV

Štrukturálne indikátory boli vyvinuté Európskou komisiou na monitorovanie a hodnotenie implementácie Lisabonskej stratégie. Umožňujú vzájomné porovnávanie krajín pri dosahovaní strategického cieľa EÚ, ktorým je stať sa najkonkurencieschopnejšou a najdynamickejšou ekonomikou na svete založenou na vedomostiach, schopnou dosiahnuť trvalo udržateľný rast s vyšším počtom a kvalitnejšími pracovnými príležitosťami a s väčšou sociálnou kohéziou. Všetky údaje za štrukturálne indikátory jednotlivých členských štátov kontroluje a prepočítava Eurostat na základe jednotnej metodiky, preto sa môžu do istej miery odlišovať od údajov národných štatistických úradov.

Makroekonomické prostredie

Slovenská ekonomika sa v posledných rokoch výrazne rozvíjala, avšak v roku 2008 nastal podobne ako vo všetkých krajinách EÚ 27 pod vplyvom finančnej a ekonomickej krízy výrazný pokles ekonomického rastu. V roku 2008 zaznamenala SR zníženie medziročného reálneho rastu HDP o 4 p. b. na úroveň 6,4 %. Napriek zníženiu išlo v roku 2008 o druhý najvyšší rast v celej Európe (Rumunsko 7,1 %), ktorý bol vysoko nad priemerným rastom HDP v EÚ 27 (0,9 %). Podľa prognóz Eurostatu by malo HDP na Slovensku rásť aj v rokoch 2009 a 2010, síce pomalším tempom, ale najviac zo všetkých krajín EÚ 27. Treba však upozorniť, že prognózy nezohľadňujú najnovší hospodársky vývoj v Európe a na Slovensku. Eurostat odhaduje, že v roku 2008 dosiahlo HDP na hlavu (v PPS) na Slovensku 70,3 % z priemeru EÚ 27, čo je stále menej ako v Českej republike (80,3 %), ale viac ako Maďarsku (61,7 %) a Poľsku (55,1 %). Dlhodobo rastie aj produktivita práce, či už vyjadrená na zamestnanú osobu alebo na odpracovanú hodinu, je najvyššia v rámci krajín V4. Harmonizovaná miera inflácie v roku 2008 stúpila na 3,9 % a bola vyššia ako priemer EÚ 27 (3,7 %). Reálne jednotkové náklady práce na Slovensku v roku 2008 podľa odhadu Eurostatu narástli o 2,3 % t. j. viac ako v priemere v EÚ 27 (o 0,5 %). Deficit verejných financií podľa Eurostatu v roku 2008 stúpol na úroveň 2,2 % HDP (čím stále splňa maastrichtské fiškálne kritérium), pričom priemerný deficit v EÚ 27 bol mierne vyšší a dosiahol 2,3 % HDP. Konsolidovaný dlh verejných financií podľa Eurostatu (hrubý dlh verejnej správy) v roku 2008 predstavoval 27,6 % HDP (priemer v EÚ 27 – 61,5 % HDP), pričom dlhodobo splňa maastrichtské kritérium, ktorým je udržať verejný dlh pod 60 % HDP. Podľa odhadu údajov Eurostatu založených na metodike ESNÚ 95 zamestnanosť v roku 2008 medziročne vzrástla o 2,7 %, pričom priemerný rast zamestnanosť v EÚ27 bol nižší (0,5 %). Rast zamestnanosti sa tak oproti minulému roku zrýchlil a podobne ako predchádzajúci rok bol mierne vyšší u žien (2,8 %) ako u mužov (2,7 %). Vyšší rast zamestnanosti v Európskej únii podľa odhadu Eurostatu zaznamenali Poľsko (2,8 %), Bulharsko (3,5 %) a Luxembursko (6,6 %).

Zamestnanosť

Jedným z hlavných kvantifikovaných cieľov Lisabonskej stratégie je do roku 2010 zvýšiť celkovú **mieru zamestnanosti** (osôb vo veku 15–64 rokov) na 70 % a mieru zamestnanosti žien na 60 %. Niektoré krajiny ako napr. Dánsko, Holandsko, Švédsko a Veľká Británia už niekoľko rokov prekračujú tieto ciele, Slovensko však napriek silnému ekonomickému rastu, za týmito cieľmi výrazne zaostáva. V roku 2008 miera zamestnanosti na Slovensku opäť stúpila, a to oproti predchádzajúcemu roku o 1,6 p. b. na 62,3 %, pričom u mužov vrástla na 70,0 % a u žien na 54,6 %.

Demografické výzvy, ktoré súvisia so starnutím populácie, vedú EÚ k potrebe spoločne zvýšiť participáciu starších ľudí na trhu práce. Spoločným cieľom EÚ je v roku 2010 dosiahnuť 50 % mieru zamestnanosti starších pracujúcich. **Miera zamestnanosti u starších ľudí** (55 – 64 rokov) na Slovensku od roku 2001 nepretržite rastie, pričom v roku 2008 dosiahla 39,2 %, čo je však stále pod priemernou úrovňou EÚ 27 (45,6 %). Veľmi nízka je najmä miera zamestnanosti starších žien (24,2 %), ktorá je napriek rastu hlboko pod priemerom EÚ 27 (36,9 %).

Súčasťou cieľov Lisabonskej stratégie je odstraňovať nerovné príležitosti medzi rodmi, ktoré sa prejavujú aj v rozdielnom mzdovom ohodnotení medzi mužmi a ženami. Na monitorovanie tohto cieľa slúži indikátor **rodový mzdový rozdiel** a predstavuje rozdiel medzi priemernou hrubou hodinovou mzdou medzi mužmi a ženami. Na Slovensku sa podľa údajov Eurostatu v roku 2007 medziročne znížil o 2,2 p. b. a dosiahol 23,6 %, čo znamená, že ženy mali v priemere o 23,6 % nižšiu priemernú hrubú hodinovú mzdu ako muži. Podľa údajov zo Štvrtročného výkazu o cene práce ISCP (MPSVR

SR) 1-04 v roku 2008 pokračoval pokles tohto rozdielu (podľa odhadu na 20 %). V roku 2007 patril rodový mzdový rozdiel na Slovensku naďalej medzi najvyššie v Európe (EÚ27 – 17,4 %), vyšší bol v Estónsku (30,3 %), Rakúsku (25,5 %) a rovnaký v Holandsku (23,6 %).

V čom Slovensko tiež zaostáva je oblasť celoživotného vzdelávania, pritom vzdelávanie počas celého životného cyklu sa považuje za kľúčové v kontexte budovania spoločnosti založenej na vedomostiach a dosahovania vyššieho počtu lepších pracovných miest. V roku 2007 sa **miera celoživotného vzdelávania dospelých** dokonca medziročne znížila a do ďalšieho vzdelávania či tréningu bolo zapojených iba 3,9 % ľudí vo veku 25 – 64 rokov, oproti tomu priemer EÚ 27 predstavoval 9,5 %. Menší podiel dospelých zapojených do celoživotného vzdelávania bol v roku 2007 v Rumunsku, Bulharsku (menej ako 2%), Grécku (2,1 %) a v Maďarsku (3,6 %). Najvyšší podiel dospelých zapojených do celoživotného vzdelávania bol v roku 2007 vo Švédsku (32,4 %) a v Dánsku (29,2 %).

Miera daňového zaťaženia nízkych zárobkov na Slovensku, ktorá sa na základe všetkých sledovaných štrukturálnych indikátorov v rokoch 2004-2005 významne znížila, v nasledujúcich rokoch zaznamenala iba mierne zmeny. V roku 2007 sa **daňový klin** (podiel daní a odvodov zaplatených zamestnancom a zamestnávateľom na celkovej cene práce) v prípade nízkej mzdy (67 % priemernej mzdy) oproti roku 2006 zvýšil iba nepatrne na úroveň 35,6 %, čo je menej ako európsky priemer, ktorý ostáva už dlhodobo ostáva na úrovni cca 40,5 %.

Štrukturálny indikátor **pasca nezamestnanosti**²⁶ umožňuje merať rozdiely v príjme pri prechode zo systému sociálnych dávok do sveta práce. Na Slovensku sa v roku 2004 vplyvom reformy daňového a sociálneho systému pasca nezamestnanosti prudko znížila až o 27 p. b. na úroveň 42 % a v rokoch 2005 – 2007 sa iba mierne zvýšila na 43 %. Ide o najmenšiu pascu nezamestnanosti v rámci celej Európy a znamená, že po prijatí zamestnania so mzdou na úrovni 67 % priemernej mzdy sa predtým nezamestnanému jednotlivcovi zvýši čistý príjem až o 57 %. (V EÚ27 v priemere by sa hypoteticky jednotlivcovi v takejto situácii zvýšil príjem iba o približne 25 %).

Pasca nízkej mzdy²⁷ podobne ako pasca nezamestnanosti vypovedá o demotivácii pracovať, v tomto prípade za vyššiu mzdu. V rokoch 2001 - 2002 bola pasca nízkej mzdy u dvojice (s jedným zarábajúcim členom) s dvomi deťmi na Slovensku najvyššia v rámci Európy. V roku 2004 sa prudko medziročne znížila až o 66 p. b. a pokles pokračoval aj v roku 2005. V roku 2006 sa táto pasca oproti roku 2005 mierne zvýšila na 30 % a túto hodnotu si udržala aj v roku 2007 (priemer EÚ27 62,97 %). Pasca nízkej mzdy sa v roku 2004 znížila aj v prípade jednotlivca, a to na úroveň 21 %, pričom v rokoch 2005 – 2006 mierne vzrástla a v roku 2007 si udržala hodnotu 23 % (priemer EÚ 27 49,7 %). Znamená to, že pri zvýšení hrubej mzdy z 33 % na 67 % priemernej mzdy vzrastie čistý príjem u jednotlivca o 77 % a u dvojice (s jedným zarábajúcim členom) s dvomi deťmi o 70 %. Či už v prípade jednotlivca alebo dvojice (s jedným zarábajúcim členom) s dvomi deťmi patrí pasca nízkeho príjmu na Slovensku v súčasnosti k nižším v rámci Európy.

Ekonomický rast sa premietol do ďalšieho znižovania **miery nezamestnanosti**, ktorá sa od roku 2004 znížila o 8,7 p. b. na úroveň 9,6 % v roku 2008. Ide o najnižšiu úroveň miery nezamestnanosti na Slovensku od roku 1994, v rámci Európy (priemer EÚ 27 7,0 %) je však druhá najvyššia (Španielsko 11,3 %). Miera nezamestnanosti v roku 2008 klesla o niečo viac u žien (z 12,7 % na 10,9 %) ako u mužov (z 9,9 % na 8,4 %).

²⁶ Pasca nezamestnanosti sa vzťahuje k situácii, keď čisté pracovné zárobky sú relatívne nízke vo vzťahu k dávkam poskytovaným v nezamestnanosti. Obrátene ide o% zvýšenia disponibilného príjmu, keď sa zamestnanec vráti do zamestnania po období nezamestnanosti a dostane mzdu na úrovni 67% priemernej mzdy

²⁷ Pasca nízkej mzdy je meraná ako percento, o ktoré sa zníži hrubý príjem kombinovaným efektom daní z príjmu, sociálnych príspevkov a akýchkoľvek iných sociálnych dávok, ak zárobok vzrastie z úrovne z 33% na 67% priemernej mzdy. Obrátene hovorí o% zvýšenia čistého príjmu, ak vzrastie hrubý príjem.

Sociálna kohézia

Najdôležitejším indikátorom v oblasti sociálnej kohézie je indikátor, ktorý hovorí o percente ľudí v krajine, ktorí žijú v domácnosti s takým nízkym príjmom, že sú s veľkou pravdepodobnosťou chudobní, tzv. **miera rizika chudoby**²⁸. Podľa údajov zo štatistického zisťovania EU SILC 2007, miera rizika chudoby na Slovensku v roku 2006 oproti predchádzajúcemu roku (12 %) mierne klesla na úroveň 11 %. Miera rizika chudoby na Slovensku patrí k najnižším v rámci EÚ 27 (v rokoch 2005 i 2006 priemer EÚ 27 16 %), je na rovnakej úrovni ako v Švédsku a mierne vyššia ako v Českej republike a v Holandsku (10 %). V rámci EÚ 27 najvyšší podiel ľudí v riziku chudoby bol v Litve (21 %), Grécku, Španielsku a Taliansku (20 %). Najvyšší podiel ľudí v riziku chudoby bol medzi nezamestnanými (45 %), deťmi a mládežou do 17 rokov vrátane (17 %), neúplnými rodinami s deťmi (26 %), rodinami s tri a viac deťmi (26 %) a domácnosťami jednotlivcov vo veku do 64 rokov (18 %) ale aj vo veku 65 a viac rokov (16 %). Legislatívne nastavenie sociálnej ochrany a výdavky na ňu hrajú dôležitú úlohu pri redukcii rizika chudoby. V prípade hypotetickej situácie, kedy by obyvatelia nedostávali žiadne sociálne transfery iba starobné a pozostalostné dôchodky, miera rizika chudoby by z 11 % stúpila až na 18 %.

Príjmová nerovnosť podľa indikátora **S80/S20 (pomer príjmov horného a dolného kvintilu)** v roku 2006 na Slovensku medziročne klesla o 0,5 p. b. V roku 2006 v SR 20 % populácie s najvyššími príjmami získalo 3,5 krát viac príjmov ako dolných 20 % populácie s najnižšími príjmami (priemer EÚ 27 – 4,8). Ide o príjmovú nerovnosť, ktorá patrí k najnižším v rámci EÚ 27, rovnaká príjmová nerovnosť je v Českej republike (3,5) a nižšia iba v Slovinsku (3,3) a v Švédsku (3,4). V rámci EÚ 27 najvyššia príjmová nerovnosť bola v roku 2006 v Lotyšsku (6,3), Litve (5,9) a v Portugalsku (6,5).

Podobne ako miera nezamestnanosti, v roku 2008 poklesla aj **miera dlhodobej nezamestnanosti**, a to o 1,7 p. b. oproti roku 2007 na úroveň 6,6 %. Stále je však najvyššou v Európe a vysoko nad priemerom EÚ27 (2,6 %). Dlhodobá nezamestnanosť je pretrvávajúcim vážnym problémom trhu práce na Slovensku, a k jeho komplexnému riešeniu so zameraním na najzraniteľnejšie skupiny obyvateľstva vyzýva Slovensko v kontexte Lisabonskej agendy aj Európska komisia.

Keďže chudoba závisí od príjmu celej domácnosti, problematickejšia v tomto kontexte sa javí nezamestnanosť v domácnosti, pokiaľ je spojená so všetkými ekonomicky aktívnymi členmi. Nulová pracovná aktivita môže mať okrem absencie pracovného príjmu v domácnostiach aj ďalšie negatívne dôsledky ako je dedenie nezamestnanosti, ktoré súvisí s nedostatkom kontaktov s trhom práce. **Podiel dospelých ľudí vo veku 18 – 59 rokov žijúcich v domácnostiach bez zamestnania** (t.j. kde ani jeden člen v domácnosti nepracuje) na Slovensku sa pohyboval už dlhšiu dobu približne na úrovni európskeho priemeru. V roku 2007 klesol oproti roku 2006 o 0,6 p. b. na 8,9 % (EÚ27 9,3 %), pričom podobne ako v minulých rokoch aj v roku 2007 bol vyšší podiel dospelých žien v domácnostiach bez zamestnania (9,6 %) ako mužov (8,1 %). Pokles **podielu detí vo veku 0 - 17 rokov v domácnostiach bez zamestnania** na Slovensku pokračoval aj v roku 2007, a to o 1,5 p. b. na úroveň 10,6 %, pričom priemer EÚ 27 predstavoval 9,4 %. Najvyšší podiel detí žijúcich v domácnostiach, v ktorých nikto nepracuje, má dlhodobo Veľká Británia (16,7 %). Vyšší podiel týchto detí je ešte v Maďarsku (13,9 %), Bulharsku (12,8 %), Belgicku (12,0 %) a Írsku (11,5 %). Naopak najnižší podiel týchto detí v rámci EÚ 27 bol v roku 2007 v Slovinsku (2,4 %) a v Luxembursku (3,4 %).

Štrukturálny indikátor **podiel osôb predčasne opúšťajúcich vzdelávací systém** hovorí o podiele mladých ľudí vo veku 18-24 rokov, ktorí dosiahli iba základný stupeň vzdelania a nevzdelávajú sa ďalej. Nedostatok kvalifikácie je hlavnou bariérou pre inklúziu, nakoľko od vzdelania závisí úspešnosť začlenenia sa na trh práce, kvalita práce, odmeňovanie ale aj úspešnosť ďalšej prípravy pre trh práce počas celého života. Kvalifikovaná pracovná sila je jedným z faktorov

²⁸ Miera rizika chudoby je definovaná ako podiel osôb s ekvivalentným disponibilným príjmom pod hranicou rizika chudoby, ktorou je 60% národného mediánu ekvivalentného príjmu.

úspechu Lisabonskej stratégie pre rast a zamestnanosť. Cieľom EÚ je preto udržať mladých ľudí vo vzdelávacom procese a znížiť podiel predčasne ukončujúcich vzdelávanie aspoň na úroveň 10 %. SR dlhodobo patrí ku krajinám v rámci EÚ s relatívne nízkym podielom osôb, ktoré predčasne ukončujú školskú dochádzku, hoci sa v roku 2007 tento podiel oproti roku 2006 opäť mierne medziročne zvýšil na úroveň 7,2 %. Osôb, ktoré predčasne zanechali školskú dochádzku bolo viac medzi mužmi (8,1 %) ako ženami (6,3 %). Vysoká nezamestnanosť mladých ľudí, ktorá patrí k najvyšším v Európe, však svedčí o tom, že výzvou pre SR ostáva zosúladiť vzdelávanie s požiadavkami trhu práce. Významnú pozornosť si vyžaduje aj predčasné ukončovanie školskej dochádzky u rómskej menšiny.

Kohézia medzi regiónmi je popísaná prostredníctvom *rozptylu mier zamestnanosti na úrovni NUTS 2*²⁹ a ukazuje regionálne rozdiely v zamestnanosti v rámci jednotlivých krajín a medzi krajinami (napr. EÚ27). Regionálna kohézia v Európe vo všeobecnosti rastie, nakoľko sa rozptyl mier zamestnanosti medzi európskymi regiónmi z roka na rok znižuje. V roku 2007 dosiahol hodnotu 11,1. Rozptyl mier zamestnanosti medzi regiónmi na Slovensku od roku 2005 klesá (klesol z 9,8 na 8,3 v roku 2007), patrí však k štvrtému najvyššiemu medzi krajinami EÚ 27. Dlhoročne najväčšie rozdiely v zamestnanosti a teda najnižšia kohézia je medzi regiónmi v Taliansku (16,3 v roku 2007), väčšie rozdiely v zamestnanosti medzi regiónmi ako na Slovensku boli v roku 2007 ešte v Maďarsku (9,7) a v Belgicku (8,6).

Európska únia si v súvislosti so štrukturálnym cieľom zvýšiť zamestnanosť stanovila ciele týkajúce sa zabezpečenia *formálnej starostlivosti o deti*. Členské štáty by mali odstrániť prekážky pre participáciu žien na trhu práce a poskytnúť starostlivosť o deti do roku 2010 najmenej 90 % detí vo veku od 3 do 6 rokov a najmenej 33 % detí vo veku menej ako 3 roky. Poskytovanie starostlivosti by samozrejme malo byť v súlade s národnými zvyklosťami a malo by zohľadňovať dopyt po zariadeniach starostlivosti o deti. Podľa údajov EU SILC 2007 v EÚ 25 sa v roku 2006 poskytovala v zariadeniach formálna starostlivosť o 29 % detí do 3 rokov veku. Na Slovensku sa takýto typ starostlivosti využíval iba minimálne (2 % detí do 3 rokov), z toho v prípade polovice týchto detí sa využila starostlivosť v trvaní 1 až 29 hodín týždenne a v prípade druhej polovice starostlivosť v trvaní viac ako 30 hodín týždenne. Pre deti vo veku 3 až 6 rokov sa poskytuje formálna starostlivosť na Slovensku v širšom meradle. V roku 2007 bola takáto starostlivosť poskytovaná pre 76 % detí a v prípade 69 % detí išlo o starostlivosť nad 30 hodín týždenne. Podiel detí do 3 rokov, ktorým sa poskytuje formálna starostlivosť, je na Slovensku veľmi nízky a za cieľom a priemerom EÚ zaostáva aj podiel detí vo veku od 3 do 6 rokov, pre ktoré sa poskytuje formálna starostlivosť.

---

²⁹ V SR ide o Východné, Stredné, Západné Slovensko a Bratislavský kraj

Tabuľka 5.1 Vývoj vybraných štrukturálnych ukazovateľov

Štrukturálne indikátory / rok		SR								EU 27				
		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008
MAKROEKONOMICKE PROSTREDIE														
HDP na hlavu v PPS (EU 27=100)		52,4	54,1	55,5	57,1	60,2	63,5	67,0	70,3f	100,0	100,0	100,0	100,0	
Rast reálneho HDP (% medziročná zmena)		3,4	4,8	4,7	5,2	6,5	8,5	10,4	6,4	2,4	2,0	3,1	2,9	0,8
Produktivita práce na zamestnanca (EU 27=100)		60,4	62,5	63,3	65,5	68,6	71,6	75,0	77,1f	100,0	100,0	100,0	100,0	
Produktivita práce na odpracovanú hodinu (EU 15=100)		50,0	53,2	55,7	56,1	57,5	59,9	62,7		88,1	88,3	88,6	88,8	
Rast zamestnanosti (% medziročná zmena)	spolu	0,6	0,1	1,1	-0,2	1,4	2,3	2,1	2,8e	0,7	1,0	1,6	1,8	0,9
	ženy	1,1	-0,8	1,1	-1,6	-0,1	1,2	2,2	2,8e	1,2	1,3	1,9	2,1	1,4
	muži	0,2	0,9	1,1	0,9	2,6	3,2	2,0	2,7e	0,3	0,7	1,4	1,6	0,5
Harmonizovaná miera inflácie (HICP)		7,2	3,5	8,4	7,5	2,8	4,3	1,9	3,9	2,0	2,2	2,2	2,3	3,7
Rast reálnych jednotkových nákladov práce		-2,0	0,0	-0,9	-2,8	1,9	-1,4	-0,5	2,3e	-1,4	-0,6	-1,2	-0,8	0,5
Saldo verejných financií (% HDP)		-6,5	-8,2	-2,7	-2,3	-2,8	-3,5	-1,9	-2,2	-2,9	-2,4	-1,4	-0,8	-2,3
Verejný dlh (% HDP)		48,9	43,4	42,4	41,4	34,2	30,4	29,4	27,6	62,2	62,7	61,3	58,7	61,5
ZAMESTNANOSŤ														
Miera zamestnanosti	spolu	56,8	56,8	57,7	57,0	57,7	59,4	60,7	62,3	63,0	63,6	64,5	65,4	65,9
	ženy	51,8	51,4	52,2	50,9	50,9	51,9	53,0	54,6	55,5	56,3	57,3	58,3	59,1
	muži	62,0	62,4	63,3	63,2	64,6	67,0	68,4	70,0	70,4	70,8	71,7	72,5	72,8
Miera zamestnanosti starších (55-64)	spolu	22,4	22,8	24,6	26,8	30,3	33,1	35,6	39,2	40,7	42,3	43,5	44,7	45,6
	ženy	9,8	9,5	11,2	12,6	15,6	18,9	21,2	24,2	31,6	33,6	34,9	36,0	36,9
	muži	37,7	39,1	41,0	43,8	47,8	49,8	52,5	56,7	50,3	51,6	52,7	53,9	55,0
Priemerný vek odchodu z trhu práce	spolu	57,5	57,5	57,8	58,5	59,2	:	58,7		60,5	61,0	61,2	:	
	ženy	56,0	55,7	55,9	57,0	57,6	:	57,8		60,1	60,4	60,7	60,5	
	muži	59,3	59,6	60,0	60,3	61,1	:	59,7		60,9	61,6	61,7	61,9	
Rodový mzdový rozdiel		:	27,7	:	:	:	25,8	23,6		:	:	17,7	17,4	:
Miera zdanenia nízkych miezd - daňový klin		41,3	40,8	40,9	39,6	35,2	35,5	35,6		40,3	40,3	40,8	40,5	
Miera zdanenia nízkych miezd - pasca nezamestnanosti		73,0	71,0	70,0	42,0	43,0	43,0	43,0		74,13	75,40	76,00	74,63	
Pasca nízkej mzdy - jednotlivec		36,0	32,0	30,0	21,0	22,0	23,0	23,0		46,30	46,59	49,22	49,70	
Pasca nízkej mzdy - dvojica s 2 deťmi (jeden zárobok)		124,0	124,0	100,0	34,0	27,0	30,0	30,0		57,93	61,06	62,98	62,97	
Miera celoživotného vzdelávania dospelých (25-64)	spolu	:	8,5	3,7	4,3	4,6	4,1	3,9		9,3	9,8	9,7	9,5	
	ženy	:	8,8	3,9	4,8	5,0	4,4	4,3		10,0	10,5	10,5	10,3	
	muži	:	8,2	3,5	3,8	4,3	3,8	3,4		8,7	9,0	8,8	8,6	
Miera nezamestnanosti	spolu	19,3	18,7	17,6	18,2	16,3	13,4	11,1	9,6*	9,0	8,9	8,2	7,1	7,0
	ženy	18,7	18,7	17,8	19,2	17,2	14,7	12,7	11,1*	9,8	9,6	8,9	7,8	7,5
	muži	19,8	18,6	17,4	17,4	15,5	12,3	9,9	8,4*	8,5	8,3	7,6	6,6	6,6
SOCIÁLNA KOHÉZIA														
Nerovnosť príjmového rozdelenia: pomer príjmov horného a dolného kvintilu (S 80/S20)		:	:	:	3,9	4	3,5	:		4,9	4,8	4,8	:	
Miera rizika chudoby	spolu	:	:	:	13	12	11	:		16	16	16	:	
	ženy	:	:	:	13	12	11	:		17	17	17	:	
	muži	:	:	:	13	12	10	:		15	15	15	:	
Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi (okrem starobných a pozostalostných dôchodkov)	spolu	:	:	:	22	20	18	:		26	26	25	:	
	ženy	:	:	:	22	20	19	:		26	27	26	:	
	muži	:	:	:	22	20	18	:		25	25	24	:	
Rozptyl regionálnych mier zamestnanosti	spolu	8,3	7,3	7,6	9,0	9,8	8,6	8,3		12,1	11,9	11,4	11,1	
	ženy	9,8	8,8	9,0	10,5	11,7	11,5	10,9		17,0	16,8	16,1	15,8	
	muži	7,3	6,1	6,7	8,1	8,5	6,6	6,5		10,4	9,9	9,4	8,8	
Osoby predčasne opúšťajúce vzdelávací systém bez získania kvalifikácie	spolu	:	5,6	4,9 b	7,1	5,8	6,4	7,2		15,8	15,5	15,2	15,2	
	ženy	:	4,6	4,7 b	6,4	5,7	5,5	6,3		13,5	13,5	13,1	13,2	
	muži	:	6,7	5,2 b	7,8	6,0	7,3	8,1		18,1	17,4	17,3	17,2	
Miera dlhodobej nezamestnanosti	spolu	11,3	12,2	11,4	11,8	11,7	10,2	8,3	6,6	4,2	:	3,7	3,0	2,6
	ženy	11,3	12,5	11,7	12,4	12,3	11,2	9,3	7,6	4,6	:	4,0	3,3	2,8
	muži	11,3	11,9	11,3	11,3	11,2	9,4	7,5	5,8	3,8	:	3,5	2,8	2,4
Populácia žijúca v domácnostiach bez práce	0-17	9,8	11,6	11,8	12,7	13,9	12,1	10,6		10,1	:	9,8	9,4	
	18-59 spolu	10,1	10,5	10,3	10,5	10,3	9,5	8,9		10,4	10,3	9,8	9,3	
	18-59 ženy	10,6	11,1	11,0	11,2	11,0	10,1	9,6		11,4	11,3	10,9	10,3	
	18-59 muži	9,6	10,0	9,6	9,8	9,6	8,8	8,1		9,3	9,2	8,8	8,2	
Formálna starostlivosť o deti do 3 rokov podľa dĺžky starostlivosti v týždni (% detí)	0 hodín	:	:	:	:	97	95	98p		:	74	74	71p	
	1 - 29 hodín	:	:	:	:	0u	1u	1pu		:	14	14	17p	
	nad 29 hodín	:	:	:	:	3u	4u	1pu		:	11	12	13p	
Formálna starostlivosť o deti od 3 do 6 rokov podľa dĺžky starostlivosti v týždni (% detí)	0 hodín	:	:	:	:	33	27	24p		:	18	16	16p	
	1 - 29 hodín	:	:	:	:	10u	10u	6pu		:	44	44	43p	
	nad 29 hodín	:	:	:	:	57	63	69		:	38	40	41p	

Zdroj: EUROSTAT

Poznámky: * zdroj ŠÚ SR; údaje o chudobe sú počítané ŠÚ SR v roku 2004 na základe EU SILC 2005, v roku 2005 na základe EU SILC 2006 a v roku 2006 na základe EU SILC 2007

f - predpoveď Eurostatu, e - odhad Eurostatu, p - predbežný údaj, u - nereliabilný údaj

Zoznam príloh

Prílohy ku kapitole 1:

- 1 Základné ukazovatele ekonomického vývoja SR
- 2 Indexy spotrebiteľských cien
- 3 Výstavba a úbytok bytov
- 4 Medzinárodné porovnanie vývoja vybraných ekonomických ukazovateľov

Prílohy ku kapitole 2:

- 1 Miera zamestnanosti podľa veku a vzdelania v roku 2008 (priemer za rok v %)
- 2 Zamestnanosť podľa veľkosti podnikov v roku 2008 (priemer za rok)
- 3 Miera nezamestnanosti podľa veku a vzdelania v roku 2008 (priemer za rok v %)
- 4 Nástroje aktívnych opatrení trhu práce
- 5 Priemerná dohodnutá suma finančných prostriedkov na jedno vytvorené/obsadené pracovné miesto, resp. jednu zaradenú osobu, resp. jedno podporené pracovné miesto v Sk)
- 7 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa vzdelania (v Sk)
- 8 Priemerná hrubá mesačná mzda a vybrané zložky mzdy zamestnancov podľa pohlavia
- 9 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa regiónov (v Sk)
- 10 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa veku (v Sk)
- 11 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa hlavnej triedy KZAM a pohlavia v SR (v Sk)
- 13 Mzdové pásmo priemernej mesačnej hrubej mzdy v Sk
- 14 Mesačné náklady práce na zamestnanca v SR za rok 2007 podľa odvetví (v Sk)

Prílohy ku kapitole 3:

- 1 Výdavky základného fondu nemocenského poistenia(ZFNP) a nemocenské dávky v roku 2008
- 2 Počet poberateľov samostatne vyplácaných dôchodkov a v súbehu s vdovským, resp. vdoveckým dôchodkom k 31.12.2008
- 3 Počet poberateľov dôchodku a výška sólo dôchodkovej dávky podľa rodu
- 4 Rozdelenie poberateľov podľa výšky dôchodkových dávok k 31. 12. 2008
- 5 Prehľad výdavkov na dôchodkové dávky k 31. 12. 2008
- 6 Výdavky základného fondu úrazového poistenia(ZFÚP) v roku 2008
- 7 Priemerná výška a počet vyplatených dávok úrazového poistenia v roku 2008
- 8 Výdavky základného fondu garančného poistenia (ZFGP) v Sk v roku 2008
- 9 Vyplatené dávky v nezamestnanosti, počet prípadov a priemerná výška dávky v roku 2008
- 10 Počet poberateľov dávky v nezamestnanosti v členení podľa veku a rodu za rok 2008
- 11 Čistá hodnota majetku v dôchodkových fondoch k 31. decembru 2008
- 12 Rozdelenie sporiteľov podľa veku k 31.12.2008
- 13 Dôvody vykonávania opatrení sociálnej kurately pre deti v roku 2008
- 14 Prehľad o resocializačnom príspevku v roku 2008
- 15 Poberatelia resocializačného príspevku v roku 2008 podľa veku a pohlavia
- 16 Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným
- 17 Deti umiestnené na základe rozhodnutia súdu do zariadení na výkon rozhodnutia súdu /predbežné opatrenie, výchovné opatrenie, ústavná starostlivosť a ochranná výchova/
- 18 Formy starostlivosti v detských domovoch
- 19 Počty umiestnených detí v jednotlivých formách starostlivosti v detských domovoch
- 20 Výkon opatrení SPOD a SK pri zabezpečení náhradného rodinného prostredia - Počet detí zverených do náhradných rodín v rokoch 2001 – 2007
- 21 Základné štatistické údaje o činnosti RPPS za posledné 3 roky
- 22 Opatrovateľská služba – rozdelenie podľa krajov
- 23 Prepravná služba
- 24 Počet zariadení sociálnych služieb a ich kapacita za rok 2006 a 2007 podľa krajov
- 25 Počet zariadení sociálnych služieb a ich kapacita (podľa druhu zariadenia) za rok 2007
- 26 Počet zariadení sociálnych služieb, ich kapacita a počet miest (podľa krajov a druhu zariadenia) za rok 2007
- 27 Počet zariadení sociálnych služieb podľa zriaďovateľa za rok 2007
- 28 Obyvatelia zariadení sociálnych služieb za roky 2006 a 2007

- 29 Príjmy, výdavky v zariadeniach podľa krajov* v roku 2007
- 30 Platy v zariadeniach sociálnych služieb za rok 2008
- 31 Výška a zloženie platu zamestnancov ZSS podľa kategórií za rok 2008
- 32 Sociálna prevencia a sociálne poradenstvo (neverejní poskytovatelia)
- 33 Neverejní poskytovatelia sociálnych služieb a ich poberatelia
- 34 Príjmy a výdavky neverejných poskytovateľov
- 35 Neverejní poskytovatelia sociálnych služieb – Zamestnanci
- 36 Prehľad schválených dopytovo - orientovaných projektov (v EUR) k 30.6.2008
- 37 Percento zazmluvnenosti v rámci priority 2 k 30.6.2008
- 38 Stav čerpania za zdroje ŠF a ŠR

Prílohy ku kapitole 5:

- 1 Porovnanie štrukturálnych indikátorov makroekonomického prostredia medzi krajinami EÚ 27 v poslednom
- 2 dostupnom roku
- 3 Porovnanie štrukturálnych indikátorov v oblasti zamestnanosti medzi krajinami EÚ 27 v poslednom
- 4 dostupnom roku
- 5 Porovnanie štrukturálnych indikátorov v oblasti sociálnej kohézie medzi krajinami EÚ 27 v poslednom
- 6 dostupnom roku

Prílohy ku kapitole 1

1. Základné ukazovatele ekonomického vývoja SR

Ukazovateľ	Merná jednotka	2003	2004	2005	2006	2007	2008
HRUBÝ DOMÁCI PRODUKT 1)							
Hrubý domáci produkt v bežných cenách	mld. Sk	1 223,3	1 362,0	1 485,7	1 659,4	1 852,8	2 028,4
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	110,3	111,3	109,1	111,7	111,7	109,5
Hrubý domáci produkt v s.c. 2)	mld. Sk	1 065,0	1 119,9	1 193,2	1 294,5	1 429,5	1 520,8
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	104,7	105,2	106,5	108,5	110,4	106,4
Podiel súkromného sektora na HDP	%	89,2	90,1	90,9	92,1	92,6	93,0
Priemerný počet zamestnancov v hospodárstve 3)	tis. osôb	1 852,1	1 803,2	1 813,8	1 855,9	1 890,5	1 928,9
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	99,9	97,4	100,6	102,3	101,9	102,0
Produktivita práce z HDP 4)							
index, rovn. obd. predchádz. roku = 100 v b.c.	%	110,4	114,4	108,4	109,2	109,6	107,3
index, rovn. obd. predchádz. roku = 100 v s.c.	%	104,9	108,0	105,9	106,0	108,4	104,3
INFLÁCIA 5)							
Medziročná miera inflácie							
posledný mesiac obdobia	%	9,3	5,9	3,7	4,2	3,4	4,4
v priemere za obdobie	%	8,5	7,5	2,7	4,5	2,8	4,6
EKONOMICKÁ AKTIVITA PODĽA VZPS 6)							
Počet pracujúcich	tis. osôb	2 164,6	2 170,4	2 216,2	2 301,4	2 357,3	2 433,8
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	101,8	100,3	102,1	103,8	102,4	103,2
Počet nezamestnaných	tis. osôb	459,2	480,7	427,5	353,4	291,9	257,5
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	94,3	104,7	88,9	82,7	82,6	88,2
Miera nezamestnanosti	%	17,4	18,1	16,2	13,3	11,0	9,6
ZAMESTNANOSŤ							
Priemerný počet zamestnaných osôb							
v hospodárstve spolu 7)	tis. osôb	2 025,0	2 030,3	2 075,0	2 148,2	2 222,7	2 280,0
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	100,8	100,3	102,2	102,2	102,5	102,6
PRIEMERNÁ MESAČNÁ MZDA							
zamestnanca za hospodárstvo spolu 8)							
nominálna	Sk	14 365	15 825	17 274	18 761	20 146	21 782
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	106,3	110,2	109,2	108,0	107,2	108,1

Zdroj: ŠÚ SR Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v roku 2008

- 1) metóda ESNÚ 95, revidované údaje; v rokoch 2004-2006 podľa predbežných ročných účtov; údaje od roku 2008 sú spresnenými štvrtročnými odhadmi
- 2) v stálych cenách vypočítaných reťazením objemov s použitím referenčného roka 2000
- 3) podľa ESNÚ 95
- 4) vypočítaná ako podiel HDP a počtu zamestnancov podľa ESNÚ 95
- 5) počítaná zo spotrebiteľských cien na báze roku 2000, od roku 2005 s ročnou aktualizáciou váh
- 6) VZPS - Výberové zisťovanie pracovných síl; v priemere za obdobie
- 7) zo štvrtročného štatistického výkazníctva; bez žien na materskej dovolenke, vrátane živnostníkov; od roku 2006 vrátane ozbrojených zložiek;
- 8) zo štvrtročného štatistického výkazníctva; bez podnikateľských príjmov, od roka 2006 vrátane plátov ozbrojených zložiek, od roku 2007 vrátane plátov profesionálnych vojakov; indexy sú počítané z porovnateľných údajov; údaje upravené o štatistický odhad nevidovaných miezd

2. Indexy spotrebiteľských cien

Rovnaké obdobie predchádzajúceho roka = 100						
Odbory COICOP	Stále váhy v o/oo	2008				
		marec	jún	september	december	rok
Úhrn za SR	1000,0	104,2	104,6	105,4	104,4	104,6
v tom:						
Potraviny a nealkoholické nápoje	160,6	108,5	110,5	107,8	102,6	107,7
Alkoholické nápoje a tabak	42,5	102,6	103,1	103,6	109,4	104,1
Odevy a obuv	45,1	100,5	100,9	101,2	100,8	100,9
Bývanie, voda, elektrina, plyn a iné palivá	281,8	105,7	105,3	108,9	111	107,2
Nábytok, vybavenie domácnosti a bežná údržba domu	57,9	99,7	100,1	100,4	99,5	99,9
Zdravotníctvo	26,3	104,5	109,5	107,8	105,9	106,5
Doprava	91,3	105,1	105,4	103,9	96,0	103,4
Pošty a telekomunikácie	35,9	99,7	99,7	99,7	99,7	99,7
Rekreácia a kultúra	78,2	100,2	100,3	100,4	100,5	100,5
Vzdelávanie	16,2	102,9	102,6	103,7	104,3	103,2
Hotely, kaviarne a reštaurácie	72,2	103,9	104	107,3	106,9	105,1
Rozličné tovary a služby	92,1	102,4	102,5	102,9	100,5	102,2

Zdroj: ŠÚ SR Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v roku 2008

3. Výstavba a úbytok bytov

Ukazovateľ		Počet bytov			Úbytok bytov	
		začatých v roku 2008	rozostavaných k 31.12.2008	dokončených v roku 2008	spolu v roku 2008	z toho asanáciou v roku 2008
Byty spolu	a)	28 321	66 122	17 184	2 745	1 202
	b)	156,3	119,7	104,3	190,4	96,1
v tom sektor:						
verejný	a)	3 399	6 081	2 632	19	8
	b)	129,1	108,6	83,4	105,6	47,1
súkromný	a)	24 922	60 041	14 552	2 726	1 194
	b)	161,0	120,9	109,3	191,4	96,8
z úhrnu bytov						
Byty v rodinných domoch	a)	13 763	39 315	8 502	.	.
	b)	136,2	115,7	107,7	.	.

Zdroj: ŠÚ SR Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v roku 2008

a) počet

b) indexy, rovnaké obdobie predchádzajúceho roka = 100

4. Medzinárodné porovnanie vývoja vybraných ekonomických ukazovateľov

Krajina, zoskupenie	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hrubý domáci produkt (indexy, rovn. obd. min. roku = 100, stále ceny)								
EÚ 27	102,0	101,2	101,3	102,5	102,0	103,1	102,9	100,9
Slovenská republika 1)	103,4	104,8	104,7	105,2	106,5	108,5	110,4	106,4
Česká republika	102,5	101,9	103,6	104,5	106,3	106,8	106,0	104,4
Maďarsko	104,1	104,1	104,2	104,8	104,0	104,1	101,1	100,6
Poľsko	101,2	101,4	103,9	105,3	103,6	106,2	106,6	105,4
Miera inflácie v % (priemerná ročná miera zmeny HICP) 2)								
EÚ 27	3,2	2,5	2,1	2,3	2,3	2,3	2,4	3,7
Slovenská republika	7,2	3,5	8,4	7,5	2,8	4,3	1,9	3,9
Česká republika	4,5	1,4	-0,1	2,6	1,6	2,1	3,0	6,3
Maďarsko	9,1	5,2	4,7	6,8	3,5	4,0	7,9	6
Poľsko	5,3	1,9	0,7	3,6	2,2	1,3	2,6	4,2
Miera zamestnanosti v % 3)								
EÚ 27	62,5	62,4	62,6	62,7	63,4	64,4	65,4	65,9
Slovenská republika	56,7	56,5	57,9	56,7	57,7	59,4	60,7	62,3
Česká republika	65,0	65,5	64,9	64,1	64,8	65,3	66,1	66,6
Maďarsko	56,1	56,2	57,0	56,6	56,9	57,3	57,3	56,7
Poľsko	53,7	51,7	51,4	51,4	52,8	54,5	57,0	59,2
Harmonizovaná miera nezamestnanosti v % 4)								
EÚ 27	8,7	8,9	9,0	9,0	8,9	8,2	7,1	7
Slovenská republika	19,4	18,7	17,6	18,2	16,3	13,4	11,1	9,6
Česká republika	8,0	7,3	7,8	8,3	7,9	7,2	5,3	4,4
Maďarsko	5,7	5,8	5,9	6,1	7,2	7,5	7,4	7,9
Poľsko	18,7	20,0	19,7	19,0	17,8	13,9	9,6	7,1
Pracovné náklady (indexy, 2000 = 100) 5)								
EÚ 27	.	.	.	.	.	.	.	.
Slovenská republika	107,1	125,5	139,4	147,4	160,2	172,4	186,8	.
Česká republika	114,0	124,4	132,5	140,6	146,3	155,0	167,1	.
Maďarsko	116,1	138,7	150,1	159,3	173,8	188,4	206,6	.
Poľsko	.	101,6	105,5	112,8	115,4	.	.	.
Mzdy a príjmy (indexy, 2000 = 100) 6)								
EÚ 27	.	.	.	.	.	.	.	.
Slovenská republika	106,7	125,9	138,8	150,0	161,8	175,1	189,4	.
Česká republika	114,1	124,1	132,3	140,1	147,1	156,1	168,1	.
Maďarsko	118,0	140,9	153,0	162,7	177,8	193,4	212,1	.
Poľsko	.	101,6	104,2	109,3	113,0	143,1	.	.

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v roku 2008

1) revidované údaje, zo stálych cien vypočítaných reťazením objemov s použitím referenčného roka 2000

2) HICP - harmonizovaný index spotrebiteľských cien

3) podiel zamestnaných osôb vo veku 15 - 64 rokov na celkovej počte obyvateľov v rovnakej vekovej skupine

4) z Výberového zisťovania pracovných síl; harmonizácia znamená, že Eurostat spracováva národné údaje rovnakým spôsobom, aby boli údaje medzi členskými štátmi porovnateľné; sezónne očistené údaje

5) nominálne pracovné náklady spolu za celé hospodárstvo okrem poľnohospodárstva, rybolovu, súkromných domácností so zamestnanými osobami

6) priemerné nominálne mzdy a príjmy za celé hospodárstvo okrem poľnohospodárstva, rybolovu, súkromných domácností so zamestnanými osobami

Prílohy ku kapitole 2

Tab. 1 Miera zamestnanosti podľa veku a vzdelania v roku 2008
(priemer za rok v %)

Ukazovateľ	Spolu	Muži	Ženy
15+ roční	53,7	62,6	45,5
15 – 64 roční	62,3	70,0	54,6
Podľa vekových skupín			
15 - 19 roční	4,3	5,7	2,8
20 - 24 roční	46,0	53,5	38,3
25 - 29 roční	73,6	85,4	61,4
30 - 34 roční	78,1	88,6	67,3
35 - 39 roční	83,7	90,3	76,9
40 - 44 roční	85,5	87,3	83,6
45 - 49 roční	83,5	85,1	81,9
50 - 54 roční	78,3	81,9	74,9
55 - 59 roční	54,8	74,1	37,3
60 - 64 roční	17,4	30,6	6,8
65 a viac roční	1,6	2,8	0,9
Podľa vzdelania (15 - 64 roční)			
základné	16,3	17,2	15,6
učňovské	70,4	78,1	59,1
stredné (bez maturity)	76,7	84,9	66,9
učňovské s maturitou	79,3	86,8	68,6
úplné stredné všeobecné	41,8	45,7	39,5
úplné stredné odborné	74,2	82,6	67,3
vyššie odborné	71,7	68,0	73,3
vysokoškolské – 1. až 3. stupeň	84,6	90,6	78,8

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Tab. 2 Zamestnanosť podľa veľkosti podnikov v roku 2008
(priemer za rok)

Počet zamestnancov	Osoby	Podiel v %	Zmena podielu oproti r. 2007 v p. b.	Index 2008/2007
Spolu	2 279 982	100,0	0,0	102,6
v tom				
0 – 9	134 459	5,9	-0,8	90,1
10 – 19	171 378	7,5	1,2	122,8
20 – 49	202 305	8,9	0,2	105,1
50 – 249	398 105	17,5	-0,4	100,0
250 – 499	154 014	6,7	-0,2	100,1
500 – 999	147 484	6,5	0,2	105,6
1000 a viac	385 987	16,9	-0,3	100,6
Živnostníci (odhad)	686 250	30,1	0,1	103,0

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v roku 2008

**Tab. 3 Miera nezamestnanosti podľa veku a vzdelania v roku 2008
(priemer za rok v %)**

Ukazovateľ	Spolu	Muži	Ženy
Spolu	9,6	8,4	11,1
Podľa vekových skupín			
15-19 roční	41,2	37,4	48,2
20-24 roční	16,1	15,6	17,0
25-29 roční	10,7	9,4	12,6
30-34 roční	8,8	7,2	10,9
35-39 roční	8,4	6,6	10,6
40-44 roční	7,9	6,6	9,2
45-49 roční	8,2	7,5	8,8
50-54 roční	8,7	7,1	10,3
55-59 roční	7,2	6,3	8,7
60-64 roční	3,6	2,6	7,2
65 a viac roční	1,7	2,2	3,4
Podľa vzdelania			
základné	39,3	41,6	37,1
učňovské	10,8	8,9	14,5
stredné (bez maturity)	7,3	7,1	7,7
učňovské s maturitou	8,4	6,5	11,7
úplné stredné všeobecné	7,7	6,1	8,7
úplné stredné odborné	5,7	4,6	6,9
vyššie odborné	5,8	6,2	6,3
vysokoškolské	3,5	2,9	4,1

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Tab. 4 Nástroje aktívnych opatrení trhu práce

Nástroj AFTP	Rok 2005		Rok 2006		Rok 2007		Rok 2008	
	Počet vytvorených- obsadených PM, resp. počet zaradených osôb, resp. počet podporených PM	Dohodnutá suma finančných prostriedkov	Počet vytvorených- obsadených PM, resp. počet zaradených osôb, resp. počet podporených PM	Dohodnutá suma finančných prostriedkov	Počet vytvorených- obsadených PM, resp. počet zaradených osôb, resp. počet podporených PM	Dohodnutá suma finančných prostriedkov	Počet vytvorených- obsadených PM, resp. počet zaradených osôb, resp. počet podporených PM	Dohodnutá suma finančných prostriedkov
		(v Sk)		(v Sk)		(v Sk)		(v Sk)
§ 32	0	0	0	0	0	0	3 207	981 126
§ 43 ods.7	0	0	0	0	0	0	524	188 789
§ 43 ods.10	0	0	0	0	0	0	129	57 229
§ 43 ods.11	0	0	0	0	0	0	5	4 380
§ 46	35 689	263 709 643	8 377	55 127 706	8 890	64 634 029	12 143	112 232 814
§ 47	62	496 771	1 228	21 853 447	12 537	238 505 486	13 863	256 103 231
§ 48b	0	0	0	0	0	0	1 693	12 081 323
§ 49	9 908	601 105 969	10 477	674 463 247	10 038	693 809 866	12 096	1 009 706 613
§ 49a	0	0	0	0	0	0	65	1 006 663
§ 50	3 087	228 953 539	3 490	266 300 679	2 550	209 731 205	1 016	75 399 375
§ 50a	0	0	0	0	0	0	820	89 310 548
§ 51	24 838	334 310 338	14 503	138 253 834	8 937	84 896 021	13 435	145 078 209
§ 52	137 446	828 673 574	218 071	1 094 856 385	257 299	928 267 797	166 630	836 547 909
§ 52a	0	0	0	0	0	0	16 599	396 963 543
§ 53	0	0	0	0	0	0	12 311	43 995 377
§ 53a	0	0	0	0	0	0	6	82 133
§ 54	0	0	0	0	0	0	8227	128 369 282
§ 56	362	54 798 287	638	114 215 831	862	165 536 135	739	157 912 358
§ 56a	0	0	0	0	0	0	189	3 133 323
§ 57	271	42 195 092	405	76 448 848	389	83 875 317	337	74 458 260
§ 59	58	9 076 415	61	15 242 003	73	11 979 613	159	25 853 456
§ 60	2 731	109 060 695	2 793	121 389 900	2 674	126 404 539	6 592	356 773 946
Spolu	216 343	2 477 858 369	260 043	2 578 151 880	304 249	2 607 640 008	270 785	3 726 239 887

Zdroj: ÚPSVR

Tab. 5 Priemerná dohodnutá suma finančných prostriedkov na jedno vytvorené/obsadené pracovné miesto, resp. jednu zaradenú osobu, resp. jedno podporené pracovné miesto v Sk)

Nástroj AOTP	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008
§ 32	0	0	0	306
§ 43 ods.7	0	0	0	360
§ 43 ods.10	0	0	0	444
§ 43 ods.11	0	0	0	876
§ 46	7 389	6 581	7 270	9 243
§ 47	8 012	17 796	19 024	18 474
§ 48b	0	0	0	7 136
§ 49	60 669	64 376	69 118	83 474
§ 49a	0	0	0	15 487
§ 50	74 167	76 304	82 248	74 212
§ 50a	0	0	0	108 915
§ 51	13 460	9 533	9 499	10 799
§ 52	113 129	100 051	70 016	17 582
§ 52a	0	0	0	23 915
§ 53	0	0	0	3 574
§ 53a	0	0	0	13 689
§ 54	0	0	0	15 603
§ 56	151 376	179 022	192 037	213 684
§ 56a	0	0	0	16 578
§ 57	155 701	188 763	215 618	220 944
§ 59	156 490	249 869	164 104	162 600
§ 60	39 934	43 462	47 272	54 122
Spolu	780 327	935 757	876 206	1 059 455

Zdroj: ÚPSVR

Tab. 6 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa vzdelania (v Sk)

Vzdelanie	Podnikateľská sféra	Nepodnikateľská sféra
Spolu	24 255	19 898
Základné	15 691	11 594
Vyučení	18 820	13 397
Stredné (bez maturity)	18 265	13 995
Vyučení s maturitou	22 233	17 890
Úplne stredné všeobecné	23 101	18 128
Úplne stredné odborné	24 651	18 395
Vyššie odborné	27 642	21 276
Bakalárske	33 919	20 994
Vysokoškolské	44 336	25 371
Vedecká kvalifikácia	70 196	31 430

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch za 4. štvrtrok 2008

Tab. 7 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa hlavnej triedy KZAM a pohlavia v SR (v Sk)

HLAVNÁ TRIEDA KZAM	PODNIKATEĽSKÁ SFÉRA			NEPODNIKATEĽSKÁ SFÉRA		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
SR	24 255	26 867	20 516	19 898	22 392	18 853
Zákonnodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci	54 824	60 689	42 991	36 592	42 807	31 543
Vedeckí a odborní duševní zamestnanci	38 306	42 264	32 953	23 498	25 155	22 759
Technickí, zdravotnícki, pedagogickí zamestnanci	27 630	31 242	24 296	19 708	21 137	19 363
Nižší administratívni zamestnanci (úradníci)	19 541	22 689	18 277	16 659	16 643	16 661
Prevádzkoví zamestnanci v službách a obchode	15 008	16 883	13 881	13 395	19 541	11 614
Kvalifikovaní robotníci v poľnoh., lesníctve	15 606	16 539	14 265	13 109	13 424	12 705
Remeselní a kvalifikovaní robotníci v príb. odb.	20 326	22 014	13 981	15 590	15 708	14 349
Obsluha strojov a zariadení	20 091	21 503	16 249	16 818	17 133	13 221
Pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci	13 903	15 729	12 140	11 060	12 739	10 431

Tab. 8 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa veku (v Sk)

HLAVNÁ TRIEDA KZAM	PODNIKATEĽSKÁ SFÉRA			NEPODNIKATEĽSKÁ SFÉRA		
	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy
SR	24 255	26 867	20 516	19 898	22 392	18 853
do 20 rokov	13 165	13 984	11 466	11 968	12 574	11 508
20 – 24 rokov	17 414	18 275	16 128	15 018	14 623	15 200
25 – 29 rokov	23 631	24 915	21 737	17 939	18 664	17 620
30 – 34 rokov	26 722	29 847	21 987	19 438	21 706	18 307
35 – 39 rokov	25 819	29 902	20 691	19 745	22 919	18 624
40 – 44 rokov	25 369	29 430	20 606	19 936	23 617	18 813
45 – 49 rokov	24 981	28 554	20 623	20 217	23 588	19 159
50 – 54 rokov	23 746	26 330	20 471	20 433	23 573	19 353
55 - 59 rokov	23 293	24 737	20 268	20 925	23 167	19 839
60 a viac rokov	23 429	24 718	18 042	19 801	21 309	17 503

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch za 4. štvrtrok 2008

Tab. 9 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa regiónov (v Sk)

Región	Podnikateľská sféra	Nepodnikateľská sféra
Spolu	24 255	19 898
Bratislavský	33 352	23 399
Trnavský	22 998	18 908
Trenčiansky	21 429	18 943
Nitriansky	21 381	18 779
Žilinský	21 607	19 012
Banskobystrický	20 743	19 448
Prešovský	19 035	19 372
Košický	23 960	19 320

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch za 4. štvrťrok 2008

Tab. 10 Priemerná hrubá mesačná mzda a vybrané zložky mzdy zamestnancov podľa pohlavia

POHLAVIE / ZLOŽKY MZDY		PRIEMERNÁ MESAČNÁ HRUBÁ MZDA	V TOM ZLOŽKY PRIEMERNEJ MESAČNEJ HRUBEJ MZDY				
			základná mzda	prémie a odmeny	príplatky a doplatky	náhrady mzdy	ostatné mzdové zložky
Spolu	v Sk	23 248	15 085	2 886	1 687	2 691	899
	v %	100,0	64,9	12,4	7,3	11,6	3,9
Muži	v Sk	26 281	16 616	3 657	1 954	2 988	1 066
	v %	100,0	63,2	13,9	7,4	11,4	4,1
Ženy	v Sk	19 950	13 420	2 048	1 396	2 369	718
	v %	100,0	67,3	10,3	7,0	11,9	3,6

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch za 4. štvrťrok 2008

Tab. 11 Mzdové pásmo priemernej mesačnej hrubej mzdy v Sk

Mzdové pásmo priemernej mesačnej hrubej mzdy v Sk	Podiely zamestnancov podľa hlavných tried zamestnaní v %									
	Spolu	1	2	3	4	5	6	7	8	9
menej ako 6 000	0,86	0,18	1,05	0,42	0,82	2,40	0,52	0,21	0,30	2,93
6 001 - 7 500	0,81	0,11	0,63	0,43	0,79	1,70	0,56	0,34	0,33	2,34
7 501 - 9 000	2,75	0,10	0,69	0,77	1,80	4,15	2,81	2,18	1,67	7,77
9 001 - 10 500	4,42	0,39	1,42	0,89	4,54	9,72	5,71	4,03	3,22	14,03
10 501 - 12 000	5,85	1,10	1,52	1,55	7,67	14,60	10,73	6,10	4,86	14,01
12 001 - 13 500	6,68	1,07	1,90	2,74	9,80	14,79	14,15	6,92	6,95	12,70
13 501 - 15 000	7,32	1,36	2,51	4,35	12,29	11,51	13,80	6,79	9,27	11,79
15 001 - 16 500	7,42	1,59	3,25	6,14	11,18	8,99	12,00	7,60	9,65	9,75
16 501 - 18 000	7,50	2,12	4,04	7,50	9,43	7,20	11,03	8,34	10,16	7,18
18 001 - 19 500	7,26	2,47	4,49	7,81	8,29	5,79	8,38	8,66	10,16	4,83
19 501 - 21 000	6,40	3,19	5,05	7,47	7,16	4,43	5,80	7,81	8,17	3,37
21 001 - 22 500	5,54	2,95	5,46	7,34	5,52	3,17	4,80	6,81	6,21	2,40
22 501 - 24 000	4,86	2,85	5,41	7,10	4,32	2,35	2,81	5,73	5,17	1,79
24 001 - 25 500	4,19	2,85	4,99	6,51	3,15	1,75	2,31	4,67	4,31	1,40
25 501 - 27 000	3,63	2,96	4,60	5,59	2,56	1,45	1,63	3,91	3,83	1,02
27 001 - 28 500	2,99	2,68	4,23	4,63	1,87	1,27	1,13	3,27	2,84	0,69
28 501 - 30 000	2,52	2,85	4,03	3,87	1,52	1,01	0,50	2,83	2,06	0,46
30 001 - 33 000	4,10	5,40	7,30	5,96	2,20	1,59	0,75	4,63	3,20	0,68
33 001 - 36 000	3,14	5,46	6,17	4,41	1,45	0,79	0,27	3,44	2,44	0,28
36 001 - 39 000	2,40	5,03	5,33	3,27	1,04	0,41	0,14	2,39	1,86	0,20
39 001 - 42 000	1,77	4,71	4,22	2,36	0,74	0,27	0,07	1,37	1,38	0,18
42 001 - 45 000	1,32	4,11	3,34	1,83	0,50	0,17	0,07	0,77	0,92	0,11
45 001 - 48 000	0,98	3,47	2,78	1,39	0,36	0,15	0,00	0,44	0,49	0,04
48 001 - 51 000	0,73	3,21	2,18	1,02	0,25	0,06	0,00	0,25	0,25	0,02
51 001 - 54 000	0,60	3,02	1,91	0,82	0,15	0,06	0,00	0,15	0,14	0,01
54 001 - 57 000	0,49	2,79	1,56	0,63	0,11	0,03	0,00	0,10	0,09	0,00
57 001 - 60 000	0,40	2,63	1,25	0,50	0,08	0,02	0,00	0,06	0,03	0,00
60 001 - 63 000	0,34	2,38	1,08	0,39	0,07	0,03	0,02	0,04	0,02	0,00
63 001 - 66 000	0,28	1,97	0,98	0,31	0,06	0,01	0,00	0,03	0,01	0,00
66 001 - 69 000	0,24	1,68	0,82	0,26	0,05	0,01	0,02	0,03	0,01	0,00
69 000 a viac	2,20	23,33	5,79	1,74	0,25	0,10	0,00	0,13	0,03	0,01

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch za 4. štvrťrok 2008

Poznámka: tabuľka zahŕňa všetkých zamestnancov, bez rozdielu na aký pracovný úväzok pracujú

Hlavné triedy Klasifikácie zamestnaní (KZAM) :

1 - Zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci; 2 - Vedeckí a odborní duševní zamestnanci; 3 - Technickí, zdravotníckí, pedagogickí zamestnanci; 4 - Nižší administratívni zamestnanci (úradníci); 5 - Prevádzkovi zamestnanci v službách a obchode; 6 - Kvalifikovaní robotníci v poľnohospodárstve, lesníctve; 7 - Remeselní a kvalifikovaní robotníci v príbuzných odboroch; 8 - Obsluha strojov a zariadení; 9 - Pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci

Tab. 12 Mesačné náklady práce na zamestnanca v SR za rok 2007 podľa odvetví (v Sk)

Kategória a oddiel OKEČ	Celkové náklady práce	z toho						subvencie
		priame náklady spolu	z toho		nepriame náklady spolu	z toho		
			mzdy	náhrady mzdy		povinné príspevky na sociálne zabezpečenie	nepovinné príspevky na sociálne zabezpečenie	
Priemer za SR	29 794	21 772	18 929	2 506	8 036	6 766	185	-14
A Pôdohospodárstvo	23 955	17 263	15 044	2 003	6 698	5 770	137	-5
C Ťažba nerastných surovín	31 957	22 678	19 285	3 091	9 279	7 254	434	-
D Priemyselná výroba	29 904	21 462	18 580	2 662	8 457	6 926	221	-16
E Výroba a rozvod elekt., plynu a vody	42 769	29 004	24 586	3 943	13 765	9 696	1 082	-
F Stavebníctvo	27 956	20 623	17 929	2 252	7 332	6 425	92	-
G Obchod	29 414	21 908	19 314	2 253	7 511	6 547	99	-4
H Hotely a reštaurácie	18 838	13 863	12 405	1 386	4 975	4 458	51	-
I Doprava, pošty, telekomunikácie	32 481	23 577	20 430	2 705	8 926	7 293	310	-21
J Finančné sprostredkovanie	54 716	40 975	36 058	4 357	13 741	10 752	426	-
K Nehnutelnosti, prenájom, obch. čin.	35 154	26 618	22 924	2 870	8 542	7 264	186	-6
L Verejná správa, obrana	29 622	21 721	19 686	1 875	7 910	6 572	156	-9
M Školstvo	25 325	18 406	15 559	2 812	6 929	6 209	78	-11
N Zdravotníctvo a sociálna pomoc	25 804	19 084	16 599	2 053	6 791	6 221	94	-71
O Ostatné spoločenské služby	26 558	19 364	16 670	2 018	7 201	6 148	77	-7

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce

Prílohy ku kapitole 3

Tab. 1 Výdavky základného fondu nemocenského poistenia (ZFNP) a nemocenské dávky v roku 2008

Vyplatené dávky (v tis. Sk)	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2008
Nemocenské	432 526	463 845	456 884	474 040	437 231	461 300	2 725 826
Ošetrovné	22 526	18 828	19 734	16 964	21 493	17 479	117 024
Vyrovnávací dávka	52	59	71	91	107	114	494
Materské	124 595	127 652	120 573	130 467	130 799	140 044	774 130
Spolu	579 699	610 384	597 262	621 562	589 136	618 937	3 617 474
zúčtovanie dávok §122, ods.8	-612	-594	-322	-191	-494	-605	-2 818
Celkom výdavky ZFNP	579 087	609 790	596 940	621 371	589 136	618 332	3 614 656

Vyplatené dávky (v tis. Sk)	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2008
Nemocenské	443 826	447 697	447 289	450 249	494 672	509 614	5 519 173
Ošetrovné	17 285	15 660	16 116	15 234	22 762	19 122	223 203
Vyrovnávací dávka	111	120	110	75	89	81	1 080
Materské	142 388	149 541	155 024	153 496	157 126	151 972	1 683 677
Spolu	603 610	613 018	618 539	619 054	674 649	680 789	7 427 133
zúčtovanie dávok §122, ods.8	-725	25	20	-426	-128	-32	-4 084
Celkom výdavky ZFNP	602 885	613 043	618 559	618 628	674 521	680 757	7 423 049

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Počet prípadov zúčtovaných dávok	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2008
Nemocenské	92 716	107 620	105 729	99 257	94 000	94 806	594 128
Ošetrovné	14 045	11 225	12 679	10 533	12 944	10 633	72 059
Vyrovnávací dávka	51	49	67	90	106	83	446
Materské	16 971	17 264	17 070	17 305	17 515	17 962	104 087
Spolu	123 783	136 458	135 545	127 185	124 565	123 484	771 020

Počet prípadov zúčtovaných dávok	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2008
Nemocenské	92 963	88 020	87 431	91 475	103 248	102 616	1 159 881
Ošetrovné	10 035	8 543	8 627	8 837	13 755	13 268	135 124
Vyrovnávací dávka	92	101	76	43	91	73	922
Materské	18 236	18 676	19 204	19 406	19 361	19 234	218 204
Spolu	121 326	115 340	115 338	119 761	136 455	135 191	1 514 131

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Priemerná mesačná výška dávky v Sk	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2008
Nemocenské	4 665	4 310	4 321	4 776	4 651	4 866	4 598
Ošetrovné	1 604	1 677	1 556	1 611	1 660	1 644	1 625
Vyrovnávací dávka	1 027	1 213	1 064	1 010	1 006	1 375	1 116
Materské	7 342	7 394	7 063	7 539	7 468	7 797	7 434

Priemerná mesačná výška dávky v Sk	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2008
Nemocenské	4 774	5 086	5 116	4 922	4 791	4 966	4 758
Ošetrovné	1 722	1 833	1 868	1 724	1 655	1 441	1 652
Vyrovnávací dávka	1 202	1 184	1 446	1 734	983	1 108	1 171
Materské	7 808	8 007	8 073	7 910	8 116	7 901	7 716

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tab. 2 Počet poberateľov samostatne vyplácaných dôchodkov a v súbehu s vdovským, resp. vdoveckým dôchodkom k 31.12.2008

Druh dôchodku	Počty vyplácaných dôchodkov sólo (samostatne)	Počty vypl. dôch. v súbehu (s vdovským resp. vdoveckým)	Spolu dôchodcov
Starobný	641 399	282 335	923 734
predčasný starobný	56 142	1 363	57 505
invalidný (vrátane 2 553 inval.z mladosti)	196 639	6 017	202 656
vdovský – sólo	42 206	x	42 206
vdovecký- sólo	4 587	x	4 587
Sirotský	29 493	x	29 493
dôchodok manželky	2 362	x	2362
Sociálny	3 275	x	3 275
ÚHRN	976 103	289 715	1 265 818

Tab. 3 Počet poberateľov dôchodku a výška sólo dôchodkovej dávky podľa rodu

Typ dôchodku	Počet poberateľov k 31.12.2008	Priemerná výška k 31.12.2008
Starobný	923 734	9 431
muži	301 336	10 623
ženy	622 398	8 542
Predčasný starobný	57 505	9 869
muži	41 842	10 371
ženy	15 663	8 460
Invalidný	202 657	6 621
muži	108 575	7 549
ženy	94 082	6 326
Vdovský (ženy) sólo	42 206	5 860
Vdovecký (muži) sólo	4 587	4 340
Sirotský	29 493	3 439
muži	7 621	3 266
ženy	21 872	3 500
S p o l u	1 260 182	x

Tab. 4 Rozdelenie poberateľov podľa výšky dôchodkových dávok k 31.12.2008

Výška dôchodku v Sk	Počet poberateľov dôchodku : M+Ž spolu					
	Starobný sólo+ starobný vyplácaný v súbehu s V a Vm	Predčasný starobný sólo+ vypl. PS v súbehu s V a Vm	Invalidný sólo* + invalidný v súbehu s V a Vm	Vdovský- sólo (V)	Vdovecký- sólo (Vm)	Sirotský
2 000 - 3 899	8347	45	21 583	1 492	2 273	20 628
3 900 - 5 999	23 927	43	53 027	24 305	1 801	7 929
6 000 - 7 999	165 970	16 247	55 721	14 247	417	794
8 000 - 9 999	344 779	17 899	46 557	1 665	74	118
10 000 - 12 999	308 166	15 740	21 281	458	20	22
13 000 - 15 999	51 978	5 549	3328	34	2	2
16 000 - 19 999	15 419	1709	1003	5	0	0
nad 20 000	5148	273	157	0	0	0
Spolu	923 734	57 505	202 657	42 206	4 587	29 493

Zdroj: Sociálna poisťovňa, * vrátane tzv. invalidných dôchodkov z mladosti

Tab. 5 Prehľad výdavkov na dôchodkové dávky k 31. 12. 2008

v tis. Sk

	Základný fond starobného poistenia (ZFSP)	Základný fond invalidného poistenia (ZFIP)	Spolu
Druh dôchodku	Výdavky	Výdavky	Výdavky
Starobný	97 085 746	x	97 085 746
predčasný starobný	6 588 697	x	6 588 697
Invalidný	X	16 881 043	16 881 043
Vdovský	11 139 944	2 671 647	13 811 591
vdovecký	697 612	211 796	909 408
Sirotský	161 486	1 091 289	1 252 775
Spolu	115 673 485	20 855 775	136 529 260
poistné (§128, f zsp)		5 553 151	5 553 151
príspevky na SDS za pob. ID		67 468	67 468
zúčt. dávok §112,odst.8 zsp	7 214	4 111	11 325
ú h r n	115 680 699	20 859 886	136 540 585
Štátom hradené dávky			
dôchodok manželky	x	x	19 104
sociálny dôchodok			219 040
Iné			2
zvýšenie pre bezvládnosť			261 778
zvýšenie z dôvodu JZP			30 029
zvýšenie dôch. za odboj, rehabilitáciu a deportáciu			327 410
príplatok k dôch. polit. väzňov			37 440
príplatok za štátnu službu			9 832
invalidný dôchodok z mladosti			175 693
vianočný príspevok – dopl.. r. 2006			600
vianočný príspevok -dopl. rok 2007			39 176
vianočný príspevok - rok 2008	x	x	1 824 319
Spolu			2 944 423
celkový úhrn *			139 485 008

Zdroj: Sociálna poisťovňa

* z toho výdavky na vyplatené dôchodky do cudziny 563 958 tis. Sk (z toho ZFSP 490 909 tis. Sk a ZFIP 73 049 tis. Sk)

Tab. 6 Výdavky základného fondu úrazového poistenia (ZFÚP) v roku 2008

v tis. Sk

Dávka podľa druhu	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2008
úrazový príplatok	7 506	7 572	7 445	9 039	7 786	8 458	47 809
úrazová renta	38 032	40 183	38 624	41 016	40 147	39 308	237 310
jednorazové vyrovnanie	300	1 264	1 505	362	672	226	4 329
pozostalostná úrazová renta	700	687	701	689	682	690	4 149
jednorazové odškodnenie	2 324	4 728	5 125	1 571	1 894	3 049	18 690
pracovná rehabilitácia a rehabilitačné	0	0	0	0	0	0	0
rekvalifikácia a rekvalifikačné	0	0	0	0	0	0	0
náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia	39 177	29 062	26 514	33 230	45 116	34 247	207 346
náhrada nákladov spojených s liečením	165	132	170	177	155	516	1 315
náhrada nákladov spojených s pohrebom	444	345	379	228	334	132	1 862
výplata poistných plnení z minulých rokov	556	518	1 700	1 269	1 701	405	6 149
zúčtovanie dávok podľa §112, ods.8	-64	-75	-103	-71	-122	-321	-583
Spolu	89 140	84 416	82 060	87 510	98 364	86 710	528 376
18 % prevod fin. prostr. do ZFSP za pober. úrazovej renty	3 116	3 180	3 003	3 332	3 775	3 510	19 916
Celkom výdavky ZFÚP	92 256	87 596	85 063	90 842	102 140	90 220	548 292

v tis. Sk

Dávka podľa druhu	Júl	August	September	Október	November	December	rok 2008
úrazový príplatok	7 975	7 525	8 008	8 032	8 145	6 514	94 005
úrazová renta	40 540	39 441	40 889	39 008	38 971	40 247	476 406
jednorazové vyrovnanie	578	222	705	850	397	227	7 308
pozostalostná úrazová renta	1 114	725	663	716	726	724	8 817
jednorazové odškodnenie	946	5 221	628	1 848	2 821	1 129	31 284
pracovná rehabilitácia a rehabilitačné	0	0	0	0	0	0	0
rekvalifikácia a rekvalifikačné	0	0	0	0	0	0	0
náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia	33 805	30 924	27 178	34 261	48 436	29 610	411 560
náhrada nákladov spojených s liečením	125	170	105	136	246	185	2 282
náhrada nákladov spojených s pohrebom	173	117	229	242	436	262	3 321
výplata poistných plnení z minulých rokov	867	1 343	1 900	258	3 110	437	14 064
zúčtovanie dávok podľa §112, ods.8	-746	0	0	-381	-256	-178	-2 317
s p o l u	85 377	85 688	80 305	84 970	103 032	79 157	1 046 730
18 % prevod fin. prostr. do ZFSP za pober. úrazovej renty	3 441	3 167	3 148	3 470	3 188	3 202	39 532
Celkom výdavky ZFÚP	88 818	88 855	83 453	88 440	106 220	82 359	1 086 262

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tab. 7 Priemerná výška a počet vyplatených dávok úrazového poistenia v roku 2008

Druh úrazovej dávky	Počet vyplatených dávok	Priemerná výška vyplatenej dávky z ÚP v Sk
Náhrada za stratu na zárobku počas PN *	95	10 625
Náhrada za stratu na zárobku po skončení PN	479	7 392
Náhrada za stratu na dôchodku	0	0
Náhrada nákladov na výživu pozostalých	9	80 890
Náhrada za bolesť	28	91 904
Náhrada za SSU	53	343 779
Náhrada nákladov spojených s liečením	12	1 000
Náhrada nákladov spojených s pohrebom	5	20 729
Jednorazové odškodnenie pozostalých	7	13 071
Náhrada za stratu na zárobku počas PN po 1.1.2004	4	119 372
Náhrada za bolesť **	11 769	16 362
Náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia	1 851	112 953
Náhrada nákladov spojených s liečením	849	2 291
Náhrada nákladov spojených s pohrebom	87	38 157
Jednorazové vyrovnanie	84	84 502
Jednorazové odškodnenie	112	294 329
Úrazový príplatok	31 854	2 954
Pracovná rehabilitácia	0	0
Rehabilitačné	0	0
Rekvalifikácia	0	0
Rekvalifikačné	0	0
Úrazová renta	68 490	7 110
Pozostalostná úrazová renta	3 197	2 787

Zdroj : Sociálna poisťovňa

* Dávky v 1. – 10. riadku sú vyplácané podľa právnych predpisov účinných do 31. 12. 2003

** Dávky v 11. – 23. riadku sú vyplácané podľa zákona o sociálnom poistení (vrátane prekvalifikovaných úrazových rent)

Tab. 8 Výdavky základného fondu garančného poistenia (ZFGP) v Sk v roku 2008

Obdobie	Výdavky ZFGP v tis. Sk		
	na dávku garančného poistenia	úhrada príspevkov na starobné dôch. sporenie	Spolu
Január	6 460	70 115	76 575
Február	16 981	57 379	74 360
Marec	4 333	101 124	105 457
Apríl	11 368	90 326	101 694
Máj	12 109	79 464	91 573
Jún	4 358	19 690	24 048
Júl	4 596	137 452	142 048
August	6 048	75 373	81 421
September	21 894	21 533	43 427
Október	23 106	84 680	107 786
November	6 130	98 631	104 761
December	39 597	15 797	52 394
Rok 2008	153 981	851 564	1 005 546

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tab. 9 Vyplatené dávky v nezamestnanosti, počet prípadov a priemerná výška dávky v roku 2008

Mesiac	Počet vyplatených dávok v nezamestnanosti		Priemerná výška dávky v nezamestnanosti v Sk		Celková výška výdavkov na dávky v tis. Sk	
	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2007	Rok 2008
Január	20 873	21 124	6 666	6 998	139 130	147 828
Február	24 180	24 727	6 540	6 852	158 127	169 426
Marec	24 120	23 798	6 261	6 605	151 018	157 175
Apríl	23 080	22 692	6 751	6 896	155 821	156 485
Máj	22 333	21 497	6 530	6 918	145 834	148 711
Jún	21 664	22 105	6 766	7 158	146 579	158 221
Júl	20 911	21 752	6 813	7 153	142 472	155 588
August	22 243	22 552	6 817	7 467	151 623	168 386
September	22 459	23 502	7 135	7 684	160 255	180 598
Október	23 087	24 364	6 571	7 392	151 703	180 087
November	21 477	23 354	7 031	7 806	150 994	182 294
December	21 300	25 719	6 740	7 456	143 566	191 754
Spolu	267 727	277 186	x	X	1 797 128	1 996 553
Priemer	22 311	23 099	6 713	7 203	149 760	166 379

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tab. 10 Počet poberateľov dávky v nezamestnanosti v členení podľa veku a rodu za rok 2008

Poberatelia dávky v nezamestnanosti rok 2008			
Vekové pásma	Muži	Ženy	Spolu
do 19 rokov	1	4	5
20 - 24 rokov	1 861	1 663	3 524
25 - 29 rokov	6 660	5 223	11 883
30 - 34 rokov	6 712	5 995	12 707
35 - 39 rokov	5 115	6 774	11 889
40 - 44 rokov	4 833	7 542	12 375
45 - 49 rokov	5 115	8 044	13 159
50 - 54 rokov	5 643	7 994	13 637
55 - 59 rokov	3 753	1 683	5 436
nad 60 rokov	417	9	426
Spolu	40 110	44 931	85 041

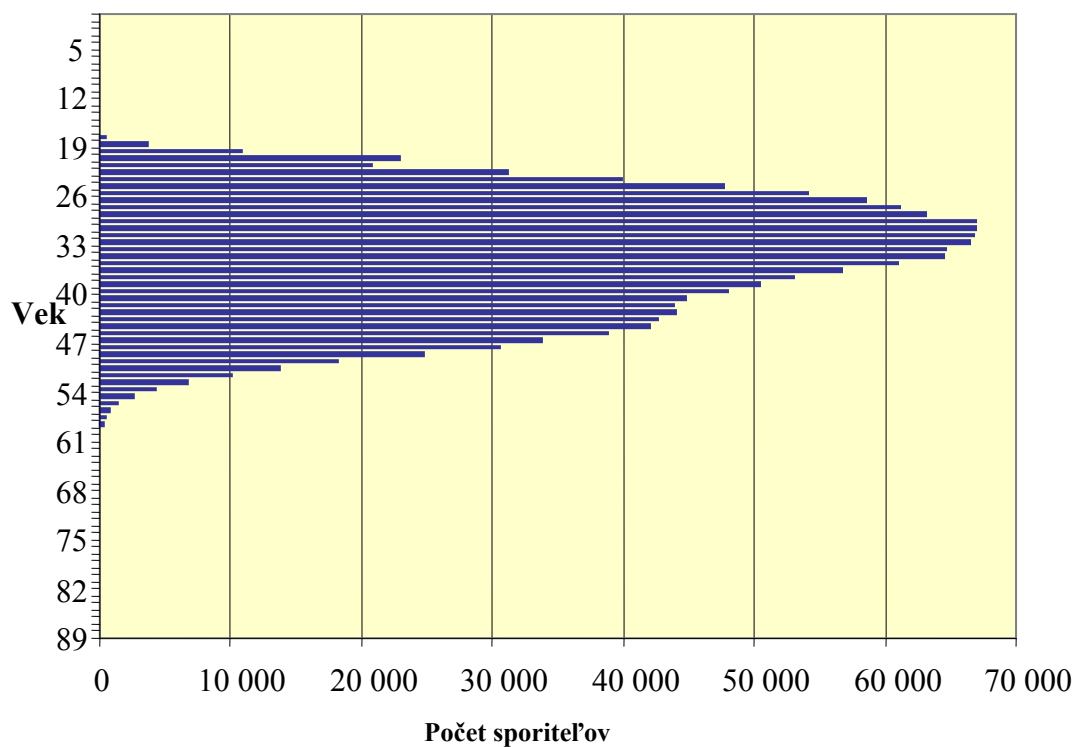
Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tab. 11 Čistá hodnota majetku v dôchodkových fondoch k 31. decembru 2008

Spoločnosť	rastový fond (v tis. Sk)	vyvážený fond (v tis. Sk)	konzervatívny fond (v tis. Sk)	Spolu (v tis. Sk)	Podiel na trhu
AEGON, d.s.s.	4 884 290	1 653 770	9 924	6 547 984	10,16%
Allianz - Slovenská d.s.s.	13 356 701	6 459 732	33 562	19 849 995	30,79%
AXA d.s.s.	13 421 969	4 669 308	19 171	18 110 448	28,09%
ČSOB, d.s.s.	2 492 054	1 089 271	5 437	3 586 762	5,56%
ING dôchodková d.s.s.	4 999 516	2 133 875	8 206	7 141 597	11,08%
VÚB Generali d.s.s.	5 662 847	3 561 948	17 512	9 242 307	14,33%
Spolu (v tis. Sk)	44 817 377	19 567 903	93 813	64 479 093	100,00%

Zdroj: NBS

12. Rozdelenie počtu sporiteľov podľa veku k 31.12.2008

Tab. 13 Dôvody vykonávania opatrení sociálnej kurately pre deti v roku 2008

Dôvody	Deti		
	Spolu	0-14 rokov	15-18 rokov
sociálna kuratela detí - všetky prípady	26239	9188	16952
trestná činnosť	7548	-	7484
činnosť inak trestná	2607	2587	-
pomoc a ochrana v priestupkovom konaní	4826	732	4124
experimentovanie a závislosť na drogách	305	53	251
iné závislosti	221	68	150
zanedbávanie školskej dochádzky	8213	4698	3506
narušené vzťahy	888	347	524
iné /napr. šikana/	464	154	321
obet' trestného činu	376	183	193
svedok trestného činu	514	300	217

Tab. 14 Prehľad o resocializačnom príspevku v roku 2008

kraj	Počet osôb	Čerpanie finančných prostriedkov		
		v tis.Sk	v %	na osobu
Slovenská republika	2 768	3 884	100,0	1 403 Sk
Bratislavský kraj	185	299	7,7	1 618 Sk
Trnavský kraj	189	246	6,3	1 301 Sk
Trenčiansky kraj	248	290	7,5	1 169 Sk
Nitriansky kraj	347	599	15,4	1 726 Sk
Žilinský kraj	233	325	8,4	1 395 Sk
Banskobystrický kraj	536	762	19,6	1 421 Sk
Prešovský kraj	495	696	17,9	1 407 Sk
Košický kraj	535	667	17,2	1 246 Sk

Zdroj: ÚPSVaR

Tab. 15 Poberatelia resocializačného príspevku v roku 2008 podľa veku a pohlavia

Vek	Ženy	Muži	Spolu
14 -17	2	37	39
18 – 24	8	567	575
25 a viac	115	2039	2154
Celkom	125	2 643	2 768

Zdroj: ÚPSVR

Tab. 16 Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným

Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným		Fyzické týranie	Psychické týranie	Sexuálne zneužívanie	Šikanovanie	Využívanie na komerčné účely (pornografia, prostitúcia)	Spolu	
Počet evidovaných detí	Spolu	245	164	152	36	12	609	
	v tom	do 6 rokov	67	29	15	0	1	112
		do 15 rokov	136	98	116	28	11	389
		do 18 rokov	42	37	21	8	0	108
Počet návrhov orgánu na začatie trestného stíhania	celkovo	51	15	34	0	11	111	

Zdroj: ÚPSVR

Tab. 17 Deti umiestnené na základe rozhodnutia súdu do zariadení na výkon rozhodnutia súdu /predbežné opatrenie, výchovné opatrenie, ústavná starostlivosť a ochranná výchova/

zariadenia na výkon rozhodnutia súdu		2007	2008
Krizové strediská		146	193
Resocializačné strediská		18	24
Diagnostické centrá		50	29
Domovy sociálnych služieb		480	414
Detské domovy		4 275	4 288
Reedukačné domovy	ÚS	692	633
	OV	41	41

Zdroj: MPSVR SR

Tab. 18 Formy starostlivosti v detských domovoch

Forma starostlivosti	2007	2008
Profesionálne rodiny	208	333
Samostatné skupiny	327	328
Iné skupiny	166	147

Zdroj: ÚPSVR

Tab. 19 Počty umiestnených detí v jednotlivých formách starostlivosti v detských domovoch

Počet umiestnených detí v jednotlivých formách	2007	2008
v profesionálnej rodine	399	598
v samostatnej skupine	3013	3042
v iných skupinách	1158	864

Zdroj: ÚPSVR

Tab. 20 Výkon opatrení SPOD a SK pri zabezpečení náhradného rodinného prostredia - počet detí zverených do náhradných rodín

Rok	Osvojenie (zverené do predosvojiteľskej starostlivosti)	Náhradná osobná starostlivosť	Pestúnska starostlivosť	Poručníctvo	Spolu
2007	414	1196	315	223	2148
2008	283	794	293	184	1554

Zdroj: ÚPSVR

Tab. 21 Základné štatistické údaje o činnosti RPPS

rok	Počet prípadov	Počet klientov	Počet konzultácií	Počet písomných správ	Počet PV podujatí	Počet metodických podujatí	Počet metodických konzultácií	Počet zamestnancov
2007	9 632	14 662	48 490	2 644	681	191	2 117	92
2008	8 720	14 109	47 348	3 351	604	304	2 089	104

Zdroj: MPSVR SR

Tab. 22 Opatrovateľská služba

samosprávny kraj	počet občanov, ktorým bola poskytnutá opatrovateľská služba		počet zamestnancov opatrovateľskej služby	
	2006	2007	2006	2007
Bratislavský	1897	1992	664	681
Trnavský	2198	2148	1351	912
Nitriansky	2742	6437	1156	1038
Trenčiansky	2319	2633	1077	983
Banskobystrický	2336	2210	812	770
Žilinský	3226	2964	1006	931
Prešovský	2469	2291	1144	971
Košický	2507	2085	844	714
SR	19694	22760	8054	7000

Zdroj: Výkaz MPSVR SR 11-01

Tab. 23 Prepravná služba

rok	Počet občanov, ktorým bola prepravná služba poskytnutá
2006	2 484
2007	2 173

Zdroj: Výkaz MPSVR SR 11-01

Tab. 24 Počet zariadení sociálnych služieb a ich kapacita za rok 2006 a 2007 podľa krajov

Druh zariadenia	Počet zariadení k 31. 12. 2006	Počet miest k 31.12.2006					Počet zariadení k 31.12.2007	Počet miest k 31.12.2007				
		Spolu	z toho starostlivosť poskytovaná					Spolu	z toho starostlivosť poskytovaná			
			celoročne	týždenne	denne	prechodne			celoročne	týždenne	denne	prechodne
Zariadenia sociálnych služieb spolu	646	34 202	30 439	861	1 912	990	678	35 055	31 115	786	2 063	1 091
Bratislavský kraj	77	4 396	3 337	238	655	166	79	4 616	3 484	216	664	252
Trnavský kraj	72	3 887	3 661	61	76	89	75	4 046	3 705	60	105	176
Trenčiansky kraj	81	4 081	3 838	79	103	61	82	4 311	4 049	78	113	71
Nitriansky kraj	68	4 922	4 680	95	65	82	74	5 038	4 818	97	81	42
Žilinský kraj	78	4 107	3 711	100	196	100	78	4 215	3 792	104	271	48
Banskobystrický kraj	99	4 522	4 103	125	243	51	115	4 681	4 234	116	282	49
Prešovský kraj	96	4 264	3 508	72	282	402	96	4 327	3 575	73	313	366
Košický kraj	75	4 023	3 601	91	292	39	79	3 821	3 458	42	234	87

Zdroj: Vybrané údaje ŠÚ SR - Zariadenia sociálnych služieb v SR

Tab. 25 Počet zariadení sociálnych služieb a ich kapacita za rok 2006 a 2007 podľa druhu zariadení sociálnych služieb

Druh zariadenia	Počet zariadení k 31. 12. 2006	Spolu	Počet miest k 31.12.2006				Počet zariadení k 31.12.2007	Počet miest k 31.12.2007				
			z toho starostlivosť poskytovaná					Spolu	z toho starostlivosť poskytovaná			
			celoročne	týždenne	denne	prechodne			celoročne	týždenne	denne	prechodne
Zariadenia sociálnych služieb spolu z toho	646	34 202	30 439	861	1 912	990	678	35 055	31 115	786	2 063	1 091
domovy dôchodcov	201	13 258	13 258	0	0	0	206	13 758	13 758	0	0	0
domovy - penzióny pre dôchodcov	13	1 703	1 703	0	0	0	15	1 568	1 568	0	0	0
domovy sociálnych služieb pre dospelých s telesným postihnutím	11	471	470	0	0	1	12	531	501	0	30	0
domovy sociálnych služieb pre dospelých s kombináciou postihnutí	91	7 043	6 611	98	304	30	110	7 434	6 934	103	314	83
domovy sociálnych služieb pre dospelých so zmyslovým postihnutím	2	140	110	0	30	0	3	148	113	0	35	0
domovy sociálnych služieb pre dospelých s duševnými poruchami a poruchami správania	60	4 790	4 255	143	392	0	61	4 720	4 176	138	405	1
domovy sociálnych služieb pre deti s telesným postihnutím	3	445	138	110	197	0	3	196	30	46	120	0
domovy sociálnych služieb pre deti s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	42	1 565	710	387	466	2	40	1 496	576	382	538	0
domovy sociálnych služieb pre deti s duševnými poruchami a poruchami správania	13	335	175	35	124	1	13	396	228	25	142	1
stanice opatrovateľskej služby	6	113	69	0	0	44	5	105	83	0	0	22
zariadenia chráneného bývania	11	237	237	0	0	0	12	246	246	0	0	0
domovy pre osamelých rodičov	25	523	523	0	0	0	26	611	611	0	0	0
útulky	65	1 496	1 049	0	24	423	69	1 754	1 199	0	45	510
rehabilitačné strediská	13	348	30	45	273	0	15	403	30	45	328	0
zariadenia opatrovateľskej služby	90	1 735	1 101	43	102	489	88	1 689	1 062	47	106	474
SPOLU	646	34 202	30 439	861	1 912	990	678	35 055	31 115	786	2 063	1 091

Zdroj: Vybrané údaje ŠÚ SR - Zariadenia sociálnych služieb v SR

Tab. 26 Počet zariadení sociálnych služieb, ich kapacita a počet miest (podľa krajov a druhu zariadenia) za rok 2007

Druh zariadenia	Počet zariadení	Počet miest k 31.12.2007				
		Spolu	z toho starostlivosť poskytovaná			
			celo-ročne	týždenne	denne	prechodne
SR spolu	678	35 055	31 115	786	2 063	1 091
zariadenia sociálnych služieb spolu	678	35 055	31 115	786	2 063	1 091
Bratislavský kraj	79	4 616	3 484	216	664	252
Trnavský kraj	75	4 046	3 705	60	105	176
Trenčiansky kraj	82	4 311	4 049	78	113	71
Nitriansky kraj	74	5 038	4 818	97	81	42
Žilinský kraj	78	4 215	3 792	104	271	48
Banskobystrický kraj	115	4 681	4 234	116	282	49
Prešovský kraj	96	4 327	3 575	73	313	366
Košický kraj	79	3 821	3 458	42	234	87
Z toho						
domovy dôchodcov	206	13 758	13 758	0	0	0
Bratislavský kraj	15	1 237	1 237	0	0	0
Trnavský kraj	26	1 696	1 696	0	0	0
Trenčiansky kraj	35	2 004	2 004	0	0	0
Nitriansky kraj	25	1 878	1 878	0	0	0
Žilinský kraj	30	2 001	2 001	0	0	0
Banskobystrický kraj	31	1 729	1 729	0	0	0
Prešovský kraj	22	1 342	1 342	0	0	0
Košický kraj	22	1 871	1 871	0	0	0
domovy - penzióny pre dôchodcov	15	1 568	1 568	0	0	0
Bratislavský kraj	4	898	898	0	0	0
Trnavský kraj	3	165	165	0	0	0
Trenčiansky kraj	1	102	102	0	0	0
Nitriansky kraj	1	132	132	0	0	0
Žilinský kraj	0	48	48	0	0	0
Banskobystrický kraj	4	118	118	0	0	0
Prešovský kraj	1	95	95	0	0	0
Košický kraj	1	10	10	0	0	0
domovy sociálnych služieb pre dospelých s telesným postihnutím	12	531	501	0	30	0
Bratislavský kraj	0	30	0	0	30	0
Trnavský kraj	1	22	22	0	0	0
Trenčiansky kraj	1	6	6	0	0	0
Nitriansky kraj	2	70	70	0	0	0
Žilinský kraj	1	14	14	0	0	0
Banskobystrický kraj	5	234	234	0	0	0
Prešovský kraj	1	49	49	0	0	0
Košický kraj	1	106	106	0	0	0

Tab. 26 Počet zariadení sociálnych služieb a ich kapacita (podľa druhu zariadenia) za rok 2007

1. pokračovanie

Druh zariadenia	Počet zariadení	Počet miest k 31.12.2007				
		Spolu	z toho starostlivosť poskytovaná			
			celoročne	týždenne	denne	prechodne
domovy sociálnych služieb pre dospelých s kombináciou postihnutí	110	7 434	6 934	103	314	83
Bratislavský kraj	8	215	131	12	13	59
Trnavský kraj	12	743	704	6	25	8
Trenčiansky kraj	9	782	732	6	36	8
Nitriansky kraj	18	1 926	1 906	0	20	0
Žilinský kraj	14	1 077	943	47	82	5
Banskobystrický kraj	16	637	603	9	22	3
Prešovský kraj	28	1 635	1 498	23	114	0
Košický kraj	5	419	417	0	2	0
domovy sociálnych služieb pre dospelých so zmyslovým postihnutím	3	148	113	0	35	0
Bratislavský kraj	2	124	89	0	35	0
Banskobystrický kraj	0	16	16	0	0	0
Košický kraj	1	8	8	0	0	0
domovy sociálnych služieb pre dospelých s duševnými poruchami a poruchami správania	61	4 720	4 176	138	405	1
Bratislavský kraj	11	628	396	34	197	1
Trnavský kraj	14	902	840	33	29	0
Trenčiansky kraj	4	630	597	11	22	0
Nitriansky kraj	8	430	417	11	2	0
Žilinský kraj	6	480	435	25	20	0
Banskobystrický kraj	9	881	818	10	53	0
Prešovský kraj	2	255	253	2	0	0
Košický kraj	7	514	420	12	82	0
domovy sociálnych služieb pre deti s telesným postihnutím	3	196	30	46	120	0
Bratislavský kraj	1	176	30	46	100	0
Trenčiansky kraj	1	5	0	0	5	0
Nitriansky kraj	1	15	0	0	15	0
domovy sociálnych služieb pre deti s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	40	1 496	576	382	538	0
Bratislavský kraj	4	291	60	118	113	0
Trnavský kraj	2	79	32	17	30	0
Trenčiansky kraj	5	155	58	47	50	0
Nitriansky kraj	4	145	66	39	40	0
Žilinský kraj	3	106	48	14	44	0
Banskobystrický kraj	10	280	75	70	135	0
Prešovský kraj	8	265	132	47	86	0
Košický kraj	4	175	105	30	40	0

Tab. 26 Počet zariadení sociálnych služieb a ich kapacita (podľa druhu zariadenia) za rok 2007

2. pokračovanie

Druh zariadenia	Počet zariadení	Počet miest k 31.12.2007				
		Spolu	z toho starostlivosť poskytovaná			
			celo-ročne	týždenne	denne	prechodne
domovy sociálnych služieb pre deti s duševnými poruchami a poruchami správania	13	396	228	25	142	1
Bratislavský kraj	2	39	1	6	31	1
Trnavský kraj	0	26	16	4	6	0
Trenčiansky kraj	1	43	43	0	0	0
Nitriansky kraj	0	27	25	2	0	0
Žilinský kraj	5	83	3	5	75	0
Banskobystrický kraj	3	77	45	7	25	0
Prešovský kraj	1	3	0	1	2	0
Košický kraj	1	98	95	0	3	0
stanice opatrovateľskej služby	5	105	83	0	0	22
Bratislavský kraj	1	27	5	0	0	22
Trenčiansky kraj	1	33	33	0	0	0
Žilinský kraj	0	0	0	0	0	0
Banskobystrický kraj	2	25	25	0	0	0
Košický kraj	1	20	20	0	0	0
zariadenia chráneného bývania	12	246	246	0	0	0
Bratislavský kraj	0	18	18	0	0	0
Trenčiansky kraj	1	15	15	0	0	0
Nitriansky kraj	0	6	6	0	0	0
Žilinský kraj	2	70	70	0	0	0
Banskobystrický kraj	4	64	64	0	0	0
Prešovský kraj	1	30	30	0	0	0
Košický kraj	4	43	43	0	0	0
domovy pre osamelých rodičov	26	611	611	0	0	0
Bratislavský kraj	2	73	73	0	0	0
Trnavský kraj	0	40	40	0	0	0
Trenčiansky kraj	6	101	101	0	0	0
Nitriansky kraj	2	22	22	0	0	0
Žilinský kraj	3	87	87	0	0	0
Banskobystrický kraj	4	96	96	0	0	0
Prešovský kraj	5	72	72	0	0	0
Košický kraj	4	120	120	0	0	0
Útulky	69	1 754	1 199	0	45	510
Bratislavský kraj	7	392	377	0	0	15
Trnavský kraj	8	160	16	0	0	144
Trenčiansky kraj	7	143	123	0	0	20
Nitriansky kraj	5	233	201	0	0	32
Žilinský kraj	8	152	79	0	30	43
Banskobystrický kraj	15	286	270	0	0	16
Prešovský kraj	12	282	67	0	0	215
Košický kraj	7	106	66	0	15	25

Zdroj: Vybrané údaje ŠÚ SR - Zariadenia sociálnych služieb v SR

Tab. 26 Počet zariadení sociálnych služieb a ich kapacita (podľa druhu zariadenia) za rok 2007

3. pokračovanie

Druh zariadenia	Počet zariadení	Počet miest k 31.12.2007				
		Spolu	z toho starostlivosť poskytovaná			
			celo-ročne	týždenne	denne	prechodne
rehabilitačné strediská	15	403	30	45	328	0
Bratislavský kraj	2	105	0	0	105	0
Nitriansky kraj	3	49	0	45	4	0
Banskobystrický kraj	1	60	30	0	30	0
Prešovský kraj	5	102	0	0	102	0
Košický kraj	4	87	0	0	87	0
zariadenia opatrovateľskej služby	88	1 689	1 062	47	106	474
Bratislavský kraj	20	363	169	0	40	154
Trnavský kraj	9	213	174	0	15	24
Trenčiansky kraj	10	292	235	14	0	43
Nitriansky kraj	5	105	95	0	0	10
Žilinský kraj	6	97	64	13	20	0
Banskobystrický kraj	11	178	111	20	17	30
Prešovský kraj	10	197	37	0	9	151
Košický kraj	17	244	177	0	5	62

Tab. 27 Počet zariadení sociálnych služieb podľa zriaďovateľa za rok 2007

Ostatné právnické osoby	Obec	Samosprávny kraj	Cirkevné právnické osoby	Ostatné právnické osoby	Fyzické osoby	SPOLU zariadenia
SPOLU - z toho	162	281	67	148	20	678
domovy dôchodcov	57	95	31	15	8	206
domovy - penzióny pre dôchodcov	9	2	1	3		15
domovy sociálnych služieb pre dospelých s telesným postihnutím	2	4	1	4	1	12
domovy sociálnych služieb pre dospelých s kombináciou postihnutí	6	52	12	34	6	110
domovy sociálnych služieb pre dospelých so zmyslovým postihnutím	0	2	0	1	0	3
domovy sociálnych služieb pre dospelých s duševnými poruchami a poruchami správania	2	52	2	7		63
domovy sociálnych služieb pre deti s telesným postihnutím	0	1	0	1	1	3
domovy sociálnych služieb pre deti s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	0	21	2	15	0	38
domovy sociálnych služieb pre deti duševnými poruchami a poruchami správania	0	13	0	0	0	13
stanice opatrovateľskej služby	2	2		1	0	5
zariadenia chráneného bývania	2	3	2	4	1	12
domovy pre osamelých rodičov	6	7	4	9	0	26
útulky	13	16	9	31	0	69
rehabilitačné strediská	1	6		7	1	15
zariadenia opatrovateľskej služby	62	5	3	16	2	88

Zdroj: Vybrané údaje ŠÚ SR - Zariadenia sociálnych služieb v SR

Tab. 28 Obyvatelia zariadení sociálnych služieb za roky 2006 a 2007

Druh zariadenia	Obyvatelia		z toho							
			dlhodobo zdravotne postihnutí		osoby v dôchodkovom veku		muži		ženy	
	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007
zariadenia sociálnych služieb spolu	33 140	33 886	24 091	24 573	21 299	21 346	13 870	14 272	19 270	19 614
Bratislavský kraj	4196	4460	2831	2889	2722	2610	1429	1600	2767	2860
Trnavský kraj	3748	3877	2698	2806	2554	2552	1562	1543	2186	2334
Trenčiansky kraj	4006	4122	2872	2948	3004	3095	1443	1505	2563	2617
Nitriansky kraj	4790	4895	3782	3711	3486	3164	2119	2330	2671	2565
Žilinský kraj	3907	4035	2964	3483	2702	2753	1623	1672	2284	2363
Banskobystrický kraj	4387	4539	3138	3177	2616	2838	1853	1979	2534	2560
Prešovský kraj	4167	4239	3022	3075	2059	2103	1968	1978	2199	2261
Košický kraj	3939	3719	2784	2484	2156	2231	1873	1665	2066	2054

Zdroj: Vybrané údaje ŠÚ SR - Zariadenia sociálnych služieb v SR

Tab. 28 Obyvatelia zariadení sociálnych služieb za roky 2005 až 2007 - pokračovanie

Druh zariadenia	Obyvatelia		z toho								
			dlhodobo zdravotne postihnutí		osoby v dôchodkovom veku		muži		ženy		
	v tom		v tom		v tom		v tom		v tom		
	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007	
Z toho											
domovy dôchodcov	12 938	13 404	7 559	8 139	12 292	12 888	4 228	4 311	8 710	9 093	
domovy - penzióny pre dôchodcov	1 684	1 543	540	442	1 671	1 284	413	395	1 271	1 148	
domovy sociálnych služieb pre dospelých s telesným postihnutím	468	515	468	515	345	334	183	216	285	299	
domovy sociálnych služieb pre dospelých s kombináciou postihnutí	6 780	7 103	6 780	7 103	3 513	3 509	3 259	3 459	3 521	3 644	
domovy sociálnych služieb pre dospelých so zmyslovým postihnutím	131	127	131	127	53	61	64	65	67	62	
domovy sociálnych služieb pre dospelých s duševnými poruchami a poruchami správania	4 799	4 668	4 799	4 668	1 822	1 579	2 675	2 577	2 124	2 091	
domovy sociálnych služieb pre deti s telesným postihnutím	398	193	398	193	0	0	218	102	180	91	
domovy sociálnych služieb pre deti s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	1 552	1 462	1 552	1 462	0	0	850	801	702	661	
domovy sociálnych služieb pre deti s duševnými poruchami a poruchami správania	292	358	292	358	0	0	161	218	131	140	
stanice opatrovateľskej služby	78	88	20	28	0	0	28	32	50	56	
zariadenia chráneného bývania	202	215	99	72	7	11	135	129	67	86	
domovy pre osamelých rodičov	480	609	4	2	3	3	150	200	330	409	
útulky	1 367	1 649	28	31	50	163	914	1 139	453	510	
rehabilitačné strediská	367	419	285	292	101	115	170	184	197	235	
zariadenia opatrovateľskej služby	1 604	1 533	1 136	1 141	1 442	1 399	422	444	1 182	1 089	
SPOLU	33 140	33 886	24 091	24 573	21 299	21 346	13 870	14 272	19 270	19 614	

Zdroj: Vybrané údaje ŠÚ SR - Zariadenia sociálnych služieb v SR

Tab. 29 Prijmy, výdavky v zariadeniach podľa krajov* v roku 2007

Kraj	Celkové príjmy v tis. Sk	Celkové výdavky v tis. Sk	Mzdové náklady v tis. Sk
Spolu zariadenia	8 394 114	8 424 616	3 574 518
v tom kraj			
Bratislavský	1 046 523	1 041 527	412 839
Trnavský	936 524	862 527	356 073
Trenčiansky	971 524	925 017	371 641
Nitriansky	1 080 938	1 046 395	424 737
Žilinský	1 017 138	939 904	388 153
Banskobystrický	1 108 620	964 077	414 977
Prešovský	1 161 460	1 083 907	438 851
Košický	1 071 387	1 040 569	444 442

Zdroj údajov: vybrané ŠÚ SR - Zariadenia sociálnych služieb v SR za rok 2007

* do celkových údajov sú zahrnuté aj údaje za detské domovy, zariadenia pestúnskej starostlivosti, krízové strediská a resocializačné strediská

Tab. 30 Platy v zariadeniach sociálnych služieb za rok 2008

Kraj	Celkový plat [Sk/mes]	Funkčný Plat [Sk/mes]	v tom					plat za nadčas [Sk/mes]	odmeny [Sk/mes]	náhrady platu [Sk/mes]
			tarifný plat [Sk/mes]	riadenie [Sk/mes]	osobný [Sk/mes]	škodlivé prostredie [Sk/mes]	zmennosť [Sk/mes]			
Spolu	15 215	11 342	9 603	165	1 275	175	124	88	1 139	1 741
Bratislavský	16 058	11 509	9 174	177	1 705	258	195	434	1 555	1 645
Trnavský	15 054	10 947	9 344	160	1 238	120	81	38	1 565	1 635
Trenčiansky	15 143	11 246	9 835	173	997	135	105	81	1 191	1 693
Nitriansky	14 599	11 566	9 681	162	1 254	313	156	3	430	1 650
Žilinský	15 134	11 006	9 791	119	869	135	91	57	1 397	1 781
Banskobystrický	15 114	11 527	10 047	166	1 089	123	101	36	772	1 844
Prešovský	14 979	11 214	9 324	165	1 446	174	103	10	1 156	1 810
Košický	15 541	11 752	9 668	192	1 550	172	169	31	959	1 811

Zdroj údajov: MPSVR SR – ročný výkaz V(MPSVR SR)19-01

Tab. 31 Výška a zloženie platu zamestnancov ZSS podľa kategórii za rok 2008

Kategória zamestnancov	Celkový plat (Sk/mes)	Funkčný plat (Sk/mes)	Tarifný plat (Sk/mes)	Príplatky				Odmeny (Sk/mes)	Plat za nadčas (Sk/mes)	Ostatné doplatky a príplatky (Sk/mes)
				za riadenie (Sk/mes)	osobný (Sk/mes)	škodlivé prostredie (Sk/mes)	zmennosť (Sk/mes)			
odborní a administratívni zamestnanci	22 545	17 265	12 808	1 040	3 322	62	28	2 512	21	217
vychovávateľa	16 952	12 235	10 887	119	1 009	125	93	1 354	52	729
pomocní vychovávateľa	14 973	10 906	9 673	22	963	133	114	1 146	0	1 056
zamest. zabezpečujúci poskytovanie zdrav.star.	17 050	12 250	10 729	133	906	286	195	1 147	146	1 591
pomocní zdravotnícki zamestnanci	13 906	9 875	8 617	8	768	249	233	871	176	1 475
zamestnanci vykonávajúci sociálnu agendu	15 812	12 298	10 319	139	1 694	119	27	1 176	6	341
zamestnanci vykonávajúci sociálnu prácu	17 374	12 990	10 950	183	1 681	137	40	1 685	5	482
ergoterapeuti	14 842	11 176	9 852	10	1 059	212	42	1 270	51	557
psychológovia	14 516	11 467	9 559	149	1 658	76	24	1 397	0	254
špeciálni pedagógovia	19 733	14 330	12 499	154	1 610	46	15	1 582	38	202
ústavní lekári	8 285	6 815	5 510	0	1 305	0	0	724	220	0
opatrovatel'ky z povolania	11 957	8 833	7 987	9	543	169	125	774	52	1 015
remeselní, manuálni alebo manipulační zamestnanci	12 313	9 503	8 228	4	1 022	186	63	838	74	524
zamestnanci stravovacích prevádzok	13 471	10 144	8 741	54	1 156	61	132	954	49	897

Zdroj : MPSVR SR

Tab. 32 Sociálna prevencia a sociálne poradenstvo

Samosprávny kraj	Subjekty oprávnené vykonávať soc.prevenciu a soc.poradenstvo (2008)	Počet subjektov, ktorým bol poskytnutý finančný príspevok		Úhrnná výška finančných príspevkov (v tis. Sk)	
		2006	2007	2006	2007
Bratislavský	37	21	17	8000,00	6730,00
Trnavský	7	6	6	3215,00	2875,00
Nitriansky	8	19	6	4750,00	1500,00
Trenčiansky	4	9	1	1719,00	625,00
Banskobystrický	6	10	10	2172,00	2490,00
Žilinský	4	8	8	1870,80	1753,80
Prešovský	10	10	12	2312,50	2763,00
Košický	18	13	14	5854,10	5822,90
SPOLU	94	96	74	29893,4	24559,7

Zdroj : MPSVR SR a samosprávne kraje

Tab. 33 *Neverejní poskytovatelia sociálnych služieb a ich poberatelia*

Poskytovatelia sociálnych služieb a ich poberatelia		stav k 31.12. 2007	V sledovanom roku		
			prírastok	úbytok	stav k 31.12. 2008
Poskytovatelia sociálnych služieb – r.1		396	63	43	416
v tom	opatrovateľská služba	101	8	15	94
	organizovanie spoločného stravovania	44	1	5	40
	prepravná služba	23	5	3	25
	starostlivosť v zariadeniach sociálnych služieb	269	37	12	294
	ostatné sociálne služby	35	19	8	46
Poberatelia sociálnych služieb		54103		11207	42 896
v tom	opatrovateľská služba	4731	904	1274	4361
	organizovanie spoločného stravovania	8420	336	770	7986
	prepravná služba	3983	128	365	3746
	starostlivosť v zariadeniach sociálnych služieb	9256	6607	4860	11003
	ostatné sociálne služby	27882	8837	4116	32603
z riadku 1	cirkevné organizácie	38	3	1	40
	občianske združenie	86	11	1	96
	nadácie	0	0	0	0
	neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby	202	29	17	214
	podnikateľské subjekty a živnostníci	2	2	0	4
	fyzické osoby	8	13	9	12
Iné právnicke osoby		18	1	0	19

Zdroj : MPSVR SR

Tab. 34 Príjmy a výdavky neverejných poskytovateľov

			v roku 2008 (v tis. Sk)
Celkové príjmy			1 555 440
z toho	bežné transfery zo štátneho rozpočtu		59 902
	kapitálové transfery zo štátneho rozpočtu		12 754
	príjmy z rozpočtu obcí, samosprávnych krajov, ÚPSVaR SR a štátnych inštitúcií		777 236
	zo zaplatenej dohodnutej ceny sociálnej služby		526 269
	sponzorské dary, verejné zbierky		125 265
Celkové výdavky			1 470 374
z toho	bežné		1 179 240
	z toho	mzdy	572 056
		odvody	201 163
	kapitálové		53 615
S p o l u			6 533 314

Zdroj : MPSVR SR a samosprávne kraje

Tab.35 Neverejní poskytovatelia sociálnych služieb – zamestnanci

	v roku 2008	
	spolu	z toho ženy
Priemerný evidenčný počet zamestnancov	4 131	3 500
Počet zamestnancov pracujúcich na dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru	1 204	897
Dobrovoľníci	1 785	1 441
Súčet	7 120	5 838

Zdroj : MPSVR SR a samosprávne kraje

Tab.36 Prehľad schválených dopytovo - orientovaných projektov (v EUR) k 30.6.2008

Priorita/ opatrenie/ výzva	Celková alokácia zo ŠF a ŠR na roky 2004-2006	Celková suma schválených projektov	Počet schválených projektov	Počet projektov v realizácii za opatrenie
Priorita 2				
Opatrenie 2.1	17 108 684	15 062 127	103	102
Opatrenie 2.2	7 516 183			1
SOP EZ 2004/2.2/01		1 600 382	16	
SOP EZ 2004/2.2/02		1 713 808	21	
SOP EZ 2005/2.2/01		4 076 378	37	

Zdroj.: ŠF – štrukturálne fondy, ŠR – štátny rozpočet

Tab.37 Percento zazmluvnenosti v rámci priority 2 k 30.6.2008

OPATRENIE	ALOKÁCIA ZO ŠF A ŠR NA R. 2004-2006 (V EUR)	STAV ZAZMLUVNENOSTI	% ZAZMLUVNENOSTI
Opatrenie 2.1	17 108 684	17 249 777	100,8
Opatrenie 2.2	7 516 183	7 156 723	95,2

Tab.38 Stav čerpania za zdroje ŠF a ŠR

OPATRENIE	ČERPANIE K 31.12.2007	ČERPANIE K 31.12.2008
Opatrenie 2.1	8,32%	27,51
Opatrenie 2.2	44,95 %	52,06

Prílohy ku kapitole 5

1. Porovnanie štrukturálnych indikátorov makroekonomického prostredia medzi krajinami EÚ 27 v poslednom dostupnom roku

	eu27	be	bg	cz	dk	de	ee	ie	gr	es	fr	it	cy	lv	lt	lu	hu	mt	nl	at	pl	pt	ro	si	sk	fi	se	uk	
HDP na hlavu v PPS (1)	100	118	37,2	80,2	120	115	67,9	150,2	94,8	105,4	109,1	101,9	90,8	57,9	59,5	267,2	62,6	77,7	131	123,8	53,7	76,2e	42,1f	89,2	67	116	122,2	119	
Rast reálneho HDP (%) (2)	0,9	1,1	6,0	3,2	-1,1	1,3	-3,6	-2,3	2,9	1,2	:	-1,0	3,7	-4,6	3,0	-0,9	0,5	2,7	2,1	1,8	5,0	0	7,1	3,5	6,4e	0,9	-0,2	0,7	
Produktivita práce na zamestnanca (3)	100	130	34,9	71,8	102,1	107	64,2	139,8	102	103,6	121,6	108,5	83,6	53,5	59,4	173,9	72,9	90,5	112	115	60,9	71,2e	43,7f	84,6	75	111	111,8	112	
Produktivita práce na odpracovanú hodinu (EU15=100) (4)	88,8	123e	31,2	54,6	96,1	111	47,7	110,9	:	94	117,1	88,7	66,7	41,1e	46,9	165,1	54,5	70,9e	120	101,8	43,5b	61,2 e	:	64,2 e	63	96,3	102,7	92,1 e	
Rast zamestnanosti (%) (5)	spolu	0,9	0,7	1,6	3,3	1,2f	1,1	1,4	0,2	-0,9	1,2	-0,5	0,3	2,0f	0,8	-0,5	4,7f	-1,4	2,5	1,5	1,6	2,7f	0,4e	:	2,9	2,8e	1,5	0,9	0,1
	ženy	1,4	1,6	2,7	3,0	0,7f	1,3	1,7	0,1	1,0	2,1	2,0	1,4	2,0f	1,6	-0,2	2,2f	-1,1	6,6	2,2	2,7	2,6f	0,7e	:	3,5	2,8e	1,0	0,7	0,4
	muži	0,5	0,1	0,8	3,5	1,6f	0,9	1,2	0,3	-2,3	0,7	-2,2	-0,4	2,0f	0,1	-0,7	6,6f	-1,8	0,6	0,9	0,7	2,8f	0,2e	:	2,4	2,7e	1,8	1,1	-0,2
Harmonizovaná miera inflácie (6)	3,7	4,5	12	6,3	3,6	2,8	10,6	3,1	4,2	4,1	3,2	3,5	4,4	15,3	11,1	4,1	6	4,7	2,2	3,2	4,2	2,7	7,9	5,5	3,9	3,9	3,3	3,6	
Rast reálnych jednot. nákladov práce (7)	0,5	2,2	4,3	2,5	2,6	0,5	9	7,3	2,2	0,4	:	1,3	-1,8	7	0,3	5,5	2,5f	1,2	1,8f	0,6	3,5f	1,7f	0,2f	3,7	2,3e	3,4	-0,6	0,1	
Saldo verejných financií (%HDP) (8)	-2,3	-1,2	1,5	-1,5	3,6	-0,1	-3	-7,1	-5	-3,8	-3,4	-2,7	0,9	-4	-3,2	2,6	-3,4	-4,7	1	-0,4	-3,9	-2,6	-5,4	-0,9	-2,2	4,2	2,5	-5,5	
Verejný dlh (%HDP) (9)	61,5	90	14,1	29,8	33,3	65,9	4,8	43,2	97,6	39,5	68	105,8	49,1	19,5	15,6	14,7	73	64,1	58,2	62,5	47,1	66,4	13,6	22,8	28	33,4	38	52	

Zdroj: Eurostat

(1), (3), (4) a (7) údaje sú za rok 2007

(2), (5), (6), (8) a (9) údaje sú za rok 2008

: - nedostupný údaj, f - predpoveď Eurostatu, p - predbežný údaj, e - odhad, b - zmena v zisťovaní

eu27 - Európska únia (27 krajín), be - Belgicko, bg - Bulharsko, cz - Česká republika, dk - Dánsko, de - Nemecko, ee - Estónsko, ie - Írsko, gr - Grécko, es - Španielsko, fr - Francúzsko, it - Taliansko, cy - Cyprus, lv - Lotyšsko, lt - Litva, lu - Luxembursko, hu - Maďarsko, mt - Malta, nl - Holandsko, at - Rakúsko, pl - Poľsko, pt - Portugalsko, ro - Rumunsko, si - Slovinsko, sk - Slovensko, fi - Fínsko, se - Švédsko, uk - Veľká Británia

2. Porovnanie štrukturálnych indikátorov v oblasti zamestnanosti medzi krajinami EÚ 27 v poslednom dostupnom roku

		eu27	be	bg	cz	dk	de	ee	ie	gr	es	fr	it	cy	lv	lt	lu	hu	mt	nl	at	pl	pt	ro	si	sk	fi	se	uk
Miera zamestnanosti (1)	spolu	65,9	62,4	64	66,6	78,1	70,7	69,8	67,6	61,9	64,3	65,2	58,7	70,9	68,6	64,3	63,4	56,7	55,2	77,2	72,1	59,2	68,2	59	68,6	62,3	71,1	74,3	71,5
	ženy	59,1	56,2	59,5	57,6	74,3	65,4	66,3	60,2	48,7	54,9	60,7	47,2	62,9	65,4	61,8	55,1	50,6	37,4	71,1	65,8	52,4	62,5	52,5	64,2	54,6	69	71,8	65,8
	muži	72,8	68,6	68,5	75,4	81,9	75,9	73,6	74,9	75	73,5	69,8	70,3	79,2	72,1	67,1	71,5	63,0	72,5	83,2	78,5	66,3	74	65,7	72,7	70	73,1	76,7	77,3
Miera zamestnanosti 55-64 roč. (2)	spolu	45,6	34,5	46	47,6	57	53,8	62,4	53,6	42,8	45,6	38,3	34,4	54,8	59,4	53,1	34,1	31,4	29,1	53	41	31,6	50,8	43,1	32,8	39,2	56,5	70,1	58
	ženy	36,9	26,3	37,7	34,4	49,8	46,1	60,3	41,0	27,5	31,1	36,1	24,0	39,4	56,7	47,8	29,3	25,7	12,4	42,2	30,8	20,7	43,9	34,4	21,1	24,2	55,8	66,7	49,0
	muži	55	42,8	55,8	61,9	64,3	61,8	65,2	66	59,1	60,9	40,6	45,5	70,9	63,1	60,2	38,7	38,5	46,4	63,7	51,8	44,1	58,5	53	44,7	56,7	57,1	73,4	67,3
Priemerný vek odchodu z trhu práce (3)	spolu	61,2e	61,6	:	60,7	60,6	62	62,5	:	61	62,1	59,4	60,4	63,5	63,3	:	:	:	:	63,9	60,9	59,3	62,6	:	:	58,7	61,6	63,9	62,6
	ženy	60,5e	61,9	:	59,4	59,7	61,5	:	:	60,5	62,4	59,4	59,8	:	:	:	:	:	:	63,6	59,4	57,5	62,3	:	:	57,8	61,3	63,6	61,7
	muži	61,9e	61,2	:	62	61,4	62,6	:	:	61,6	61,8	59,5	61	:	:	:	:	:	:	64,2	62,6	61,4	62,9	:	:	59,7	62	64,2	63,6
Rodový mzdový rozdiel (4)		17,4p	9,1p	12,7p	23,6	17,7	23	30,3	17,1	20,7p	17,6p	15,8p	4,4p	23,1	15,4	20	10	16,3	5,2p	23,6	25,5	7,5	8,3	12,7	8,3	23,6	20,0p	17,9	21,1p
Daňový klin (5)		40,5	49,6	32,3	40,5	39,3	47,4	38,7	15	36,7	35,6	44,4	42	11,9	41,2	41,3	31,4	45,9	18,6	40,2	44,1	41,6	32,6	41,8	40,9	35,6	38,2	43,3	30,8
Pasca nezamestnanosti - jednotlivec (6)		74,63	83	75,8	72	90	74	63	78	59	82	77	72	61	87	80	88	81	62	81	68	79	82	70,9	80,7	43	75	82	68
Pasca nízkej mzdy - jednotlivec (6)		49,7	59	19,1	48	81	57	24	58	22	26	44	34	6	32	30	51	37	24	69	38	63	22	30,3	51	23	63	47	57
Pasca nízkej mzdy - dvojica s 2 deťmi (jeden zárobok) (6)		62,97	47	19,1	43	91	84	22	87	16	14	62	-13	115	67	58	110	55	30	84	65	74	64	23,9	67,4	30	100	80	85
Miera celoživotného vzdelávania (25-64) (7)	spolu	9,5	7,2	1,3	5,7	29,2	7,8	7,0	7,6	2,1	10,4	7,4	6,2	8,4	7,1	5,3	7,0	3,6	6,0	16,6	12,8	5,1	4,4p	1,3	14,8	3,9	23,4	32,4e	20,0b
	ženy	10,3	7,4	1,3	5,9	34,2	7,6	9,3	9,0	2,1	11,5	7,9	6,6	8,6	9,3	6,8	7,4	4,1	5,6	17,0	14,0	5,5	4,5p	1,4	16,1	4,3	27,5	39,3e	23,2b
	muži	8,6	7,0	1,4	5,5	24,2	8,0	4,6	6,2	2,2	9,3	7,0	5,9	8,1	4,6	3,6	6,5	3,0	6,4	16,1	11,6	4,7	4,4p	1,2	13,5	3,4	19,4	25,8e	16,7b
Miera nezamestnanosti (8)	spolu	7	7	5,6	4,4	3,3	7,3	5,5	6,3	7,7	11,3	7,8	6,8	3,8	7,5	5,8	4,9	7,8	5,9	2,8	3,8	7,1	7,7	5,8	4,4	9,6*	6,4	6,2	5,6
	ženy	7,5	7,6	5,8	5,6	3,7	7,2	5,3	4,8	11,4	13	8,3	8,5	4,3	6,9	5,6	6	8,1	6,5	3	4,1	8	9	4,7	4,8	11,1*	6,7	6,5	5,1
	muži	6,6	6,5	5,5	3,5	3	7,4	5,8	7,5	5,1	10,1	7,2	5,5	3,3	8	6,1	4,0	7,6	5,6	2,5	3,6	6,4	6,6	6,7	4,0	8,4	6,1	5,9	6,1

Zdroj: Eurostat, * ŠÚ SR

(1), (2) a (8) údaje sú za rok 2008

(3), (4), (5), (6) a (7) údaje sú za rok 2007

: - nedostupný údaj, p - predbežný údaj, e - odhad, b - zmena v zisťovaní

eu27 – Európska únia (27 krajín), be – Belgicko, bg – Bulharsko, cz – Česká republika, dk – Dánsko, de – Nemecko, ee – Estónsko, ie – Írsko, gr – Grécko, es – Španielsko, fr – Francúzsko, it – Taliansko, cy – Cyprus, lv – Lotyšsko, lt – Litva, lu – Luxembursko, hu – Maďarsko, mt – Malta, nl – Holandsko, at – Rakúsko, pl – Poľsko, pt – Portugalsko, ro – Rumunsko, si – Slovinsko, sk – Slovensko, fi – Fínsko, se – Švédsko, uk – Veľká Británia

3. Porovnanie štrukturálnych indikátorov v oblasti sociálnej kohézie medzi krajinami EÚ 27 v poslednom dostupnom roku

	eu27	be	bg	cz	dk	de	ee	ie	gr	es	fr	it	cy	lv	lt	lu	hu	mt	nl	at	pl	pt	ro	si	sk	fi	se	uk	
Pomer príjmov horného a dolného kvintilu (1)	4,8ps	3,9	3,7p	3,5	3,7	5p	5,5	4,8	6,0	5,3	3,8	5,5	4,5	6,3	5,9	4,0	3,7	3,8	4	3,8	5,3	6,5p	5,3p	3,3	3,5	3,7	3,4	5,5	
Miera rizika chudoby pred soc. transfermi (okrem star. a pozost. dôchodkov) (1)	spolu	25ps	28	17p	20	27	25p	25	33	24	24	26	24	21	27	26	23	29	22	21	25	27	24	24p	23	18	29	28	30
	ženy	26ps	29	20p	21	29	26p	27	35	25	25	27	25	23	29	27	24	29	22	22	26	26	25	24p	25	19	31	30	32
	muži	24ps	26	14p	19	26	24p	23	31	23	23	25	23	19	25	24	23	30	21	20	23	27	24	24p	21	18	27	26	28
Miera rizika chudoby (1)	spolu	16ps	15	14p	10	12	15p	19	18	20	20	13	20	16	21	19	14	12	14	10	12	17	18	19p	12	11	13	11	19
	ženy	17ps	16	17p	10	12	16p	22	19	21	21	14	21	17	23	21	14	12	15	11	13	17	19	19p	13	11	14	11	20
	muži	15ps	14	11p	9	11	14p	17	16	20	19	12	18	14	19	17	13	12	14	10	11	18	17	18p	10	10	12	11	18
Rozptyl regionálnych mier zamestnanosti (2)	spolu	11,1	8,6	7,1	4,6	:	4,8	-	:	3,5	7,5	6,6	16,3	-	-	-	-	9,7	-	2,2	3,8	4,5	3,3	4,6	:	8,3	5,6	2,4	5,4
	ženy	15,8	10,7	9	6,4	:	4,8	-	:	7,0	11,8	7,8	26,4	-	-	-	-	10,3	-	2,7	3,4	6,7	5,5	7,8	:	10,9	5,9	2,9	6,3
	muži	8,8	6,9	6	3,5	:	5,6	-	:	2,6	4,9	5,8	9,6	-	-	-	-	9,3	-	2	4,1	3,4	3,7	4,3	:	6,5	5,6	1,9	5,0
Osoby predčasne opúšťajúce vzdelávací systém bez získania kvalifikácie (3)	spolu	15,2	12,3	16,6	:	12,4b	12,7	14,3	11,5	14,7	31,0	12,7	19,3	12,6	16,0p	8,7	15,1	10,9	37,3	12	10,9	5	36,3p	19,2	4,3u	7,2	7,9	8,6b	17,0b
	ženy	13,2	10,7	16,9	:	8,9b	11,9	:	8,7	10,7	25,6	10,9	15,9	6,8	12,3p	5,9u	11,1u	9,3	32,9	9,6	10,2	3,6	30,4p	19,1	2,7u	6,3	6,3	7,0b	15,8b
	muži	13,2	10,7	16,9	:	8,9b	11,9	:	8,7	10,7	25,6	10,9	15,9	6,8	12,3p	5,9u	11,1u	9,3	32,9	9,6	10,2	3,6	30,4p	19,1	2,7u	6,3	6,3	7,0b	15,8b
Miera dlhodobej nezamestnanosti (4)	spolu	2,6	3,3	2,9	2,2	0,5	3,8	1,7	1,7	3,6	2,0	2,9	3,1	0,5	1,9	1,2	1,6	3,6	2,5	1	0,9	2,4	3,7	2,4	1,9	6,6	1,2	0,8	1,4
	ženy	2,8	3,7	3,1	2,8	0,5	3,7	1,4	0,9	6,0	2,9	3,0	4,1	0,5	1,9	1,4	2,1	3,7	2,5	1	0,9	2,8	4,2	1,8	2,1	7,6	1,1	0,7	0,9
	muži	2,4	3	2,7	1,7	0,4	3,9	2,0	2,3	2,1	1,4	2,8	2,4	0,5	1,9	1,0	1,2	3,6	2,6	0,9	0,9	2	3,2	2,9	1,6	5,8	1,3	0,8	1,7
Populácia 0- 17 žijúca v domácnostiach bez zamest. (5)	9,4e	12	12,8	8	:	9,6	7,2	11,5	3,9	5,3	8,7	5,8	3,9	8,3	8,3	3,4	13,9	9,2	5,9	5,3	9,5	5,1	10	2,2	11	4,4	16,7	8,4	
Populácia žijúca v domácnostiach bez zamest. 18 - 59 (5)	spolu	9,3e	12,3	10,2	6,5	:	9,5	6,0	7,9	8,0	6,2	10,0	9,2	4,7	6,6	7,0	7,0	11,9	7,7	6,5	7,1	11,6	5,7	10,4	6,5	8,9	9,1	10,7	11,3
	ženy	10,3e	13,9	10,3	8,1	:	9,9	5,9	9,3	10,0	6,7	11,1	10,6	5,2	6,6	6,8	7,9	12,9	9,3	7,6	8,4	12,7	6,1	11,5	7,5	9,6	8,6	12,7	12,4
	muži	8,2e	10,6	10,1	4,9	:	9,1	6,1	6,7	6,0	5,8	9,0	7,9	4,2	6,7	7,3	6,0	10,8	6,2	5,3	5,9	10,4	5,3	9,3	5,5	8,1	9,6	8,8	10,2
Formálna starostlivosť o deti do 3 rokov podľa dĺžky starostlivosti v týždni (% detí) (6)	0h	71p	56p		98p	30p	:	85p	77p	91p	59p	72p	76p	81p	83p	:	75p	92p	87p	58p	92p	97p	73p	94p	70p	98p	74p	53p	62p
	1-29h	17p	21p		2pu	7pu	:	1pu	13p	4pu	24p	13p	10p	6pu	2pu	:	11p	2pu	10pu	39p	7pu	0pu	2pu	3pu	3pu	1pu	6p	20p	34p
	30+h	13p	23p		0pu	63p	:	14pu	11pu	6pu	16p	15p	15p	12pu	14pu	:	14p	6pu	3pu	4pu	1pu	2pu	25pu	3pu	27p	1pu	20p	27p	4pu
Formálna starostlivosť o deti od 3 do 6 rokov podľa dĺžky starostlivosti v týždni (% detí) (6)	0h	16p	0pu		32p	3pu	4pu	14p	14p	35p	8p	7p	10p	13pu	48p	:	34p	16p	36p	9p	30p	69p	26p	38p	16p	24p	24p	9p	16p
	1-29h	43p	35p		31p	15p	65p	5pu	71p	37p	49p	51p	23p	43p	6pu	:	43p	21p	38p	80p	52p	8p	14pu	46p	15p	6pu	21p	30p	63p
	30+h	41p	65p		38p	82p	31p	81p	15p	28p	43p	42p	67p	44p	46p	:	23pu	63p	27p	11p	18p	23p	61p	16p	69p	69p	55p	61p	21p

Zdroj: Eurostat

(1) údaje sú založené na EU SILC 2007, t. j. vzťahujú sa k roku 2006; (2), (3), (5) a (6) - údaje sa vzťahujú k roku 2007; (4) údaje za rok 2008; (6) údaje v prvom stĺpci sú za EÚ 27

: - nedostupný údaj, s - odhad Eurostatu, p - predbežné údaje, b - zmena v zisťovaní, u - nereliabilný údaj